

**critică și
cronică:**

Petru Ilie Birău
Valeriu Butulescu
Eugen Evu
Alex Gregora
Monalise Hihn
Lucia Pătrașcu
Ștefan I. Stăiculescu
Gheorghe A. Stroia
Ion Trancău

proză:

Florin Arpezeanu
Valeria Certăzeanu-Zorilă
Dorina Cioplea
Aurelia Corbeanu
Daniel Popa
Lazăr Popescu

eseuri

și studii:

Mircea Băduț
Nicolae Dragoș
Antigona Grecu
Gheorghe Grigurcu
Neculai Mazăre
Ion Popescu-Brădiceni
Viorica Răduță
Miron Scorobete

poezie:

Mihai Amaradia
Mircea Arjuna
Ovidiu Băjan
Dana Ștefania Brașoavă
Ionuț Caragea
Ion Căpruciu
Ion Sabin Cerna
Ion Chichere
Raul Constantinescu
Dumitru Dănău
Sabin Firiza
Dumitru Hurubă
Constantin Marafet
Alensis De Nobilis
Vasile Ponea
Daniel Radu
Paula Romanescu
I.D. SICORE
Victor Știr
Mircea Tutunaru

**restituiri
și evocări:**

Nichifor Crainic
Ion Mocioi
Tudor Voinea

Reportaj:

Eli Gâlcescu

cugetări:

Andreea Bianca Lăutaru
Niculescu Petrița
Florin Smarandache

Poveste de iarnă

Paula Romanescu

*Pentru a căta oară
își pune iarna salbe
și globuri rotitoare
c-o stea în vârf de brad,
când în adânc de ceruri
aceleași stele ard
iar pre pământ e clinchet
de clopoței – flori dalbe?*

*Cât alb! Peste grădina
risipă de tăcere.
Într-un vacarm de liniști
aud crescând Cuvântul
pe fila fără pată –
Mesia de lumină.
Întunecimea toată
se pierde ca și cum
nu ar fi fost nicicând.
O rază (ori un cânt?)
mi-arată
neînceptută cale
cu „n-a fost niciodată
un mai statornic drum...”
Să plec? Acum?! Acum?!...*

traduceri:

Nicolae Dragoș

grafică:

Adina Romanescu

Tripla aniversare

Anii 2015 și 2016 (ne) oferă ocazia unei triple aniversări, primul, evocând un secol și jumătate de la apariția revistei *Familia*, iar al doilea, de la debutul eminescian în paginile acesteia.

Revista *Familia* a sărbătorit în zilele de 25 și 26 iunie 2015 evenimentul publicistic, la nivel național. Animatorii de azi l-au omagiat pe Iosif Vulcan, fondatorul, cel care i-a schimbat numele adolescentului Eminovici în Mihai Eminescu, și pe cei care i-au

Editorial de Ion Trancău
menținut prin timp sincopata-i viabilitate.

Aritmetic, cu un plus de acuratețe istorico-literară, revista *Familia* se află la a șasea serie, dacă o socotim și pe aceea postdecembristă, din fericire nesincopată: seria Iosif Vulcan, 1865 – 1906 ; seriile M.G.Samarineanu, 1926-1929; 1936-1940; 1941-1944; seria Alexandru Andrițoiu, 1965-1989, și seria Ioan Moldovan, după 1990, postdecembristă.

(continuare în pag. 5)

**Redacția Revistei Caietele COLUMNNA urează tuturor
colaboratorilor și cititorilor săi, un sincer
La Mulți Ani cu Sănătate!**

semmal

S ✓

Dialog telepatic
Romulus Iulian Olariu,
Ed. Autograf, Craiova, 2015,
pag. 132

La ceai cu umbra
Constantin Bunilă,
Ed. Măiastra, Târgu-Jiu, 2015,
pag. 123

Floarea vieții
Ion Popescu-Brădiceni,
Ed. Napoca-Star, Cluj, 2015,
pag. 132

Sărutul
Eli Gâlcescu, Ed. Măiastra,
Târgu-Jiu, 2015, pag. 107

La prima lectură

Ion Trancău

Fragment din micromonografia *Un itinerar biopoetic*

Urmare din numărul 77-4-2015

Asemenea atitudini poetice sumbre sunt, însă, accidental-defensive, chiar improprii, în contrast cu militantismul și optimismul robust, nicidecum faptice, cu ironia și sarcasmul din satirele și pamfletele lui Florian Saioc. Nu-l putem suspecta de inconsecvență în **ars poetica** pe autorul volumului *Coșmarurile din carceră comună*. În viziunea lui Florian Saioc, poetul autentic este acela care acceptă cu tenacitatea exemplară și cu spirit de sacrificiu sisific condiția de ucenic perpetuu și de explorator infatigabil, posteminescian, al *formelor perfecte*, intangibile ale *cuvântului ce exprimă adevărul*. Un asemenea poet nu poate fi doar *slugă la zădărnice*, un sacerdot al templului sacru al poeziei.

În *Cu sine*, altă poezie programatică, novatoare în sensul împletirii și contopirii unor forme fixe, de sonet și de rondel, Florian Saioc se definește altfel, cu *fior metafizic*, fără a altera identitatea eu-lui profund:

*Un timp, un om – precar altar –
Parca-ș căra în spate stânci
Sunt tot mai trist, mai solitar
Din când în când scot câte-un scânci
Că-mi pare totul în zadar
Mi-s gândurile mai adânci,
Dar pasul mi-este tot mai rar,
Cu mine timpul cade-n brânci,
Cu mine se ridică iar
Și, buf, din nou în patru labe!
Mă uit la el, mă uit la mine
Să mor de râs, să plâng îmi vine,
Ne văicărăm ca două babe
Și semănăm atât de bine –
Două ridicule silabe –
Două simbolice podoabe
Un timp s-a dus și-un om cu sine.*

Vom cunoaște în capitolul următor mai multe ipostaze programatice ale aceluiași eu profund. Omul de societate și poetul Florian Saioc nu sunt entități disparate, deoarece eul social și eul profund, în sens proustian, sau eul *absolut*, în sens cioranian, au doar hotare labile, fuzionând în fluxul inepuizabil al confesiunii poetice, încât *ființa e poezie, iar poezia ființă*.

Despre primele experiențe și experimente în materie de creație literară, de bun augur, pentru Florian Saioc, poet în devenire postbelică și postdecembristă, aflăm date importante dintr-un *Itinerar biografic* scris la persoana întâi cu maximă sinceritate. Pe la 19 ani, în anul 1950, era redactor la importanta revistă cultural-literară, *Viața Românească*. După cum se confesează în continuare, în același an debută cu versuri într-o altă revistă, *Flacăra*, și obține un premiu pentru poezie, acordat de un juriu prestigios al cărui președinte era marele prozator antebelic și interbelic, Mihail Sadoveanu.

(continuare în pag. 119)

Fondator: Tudor Voinea

Redactor șef: Vasile Ponea

Redactori: Ion Popescu Brădiceni - redactor principal, Ion Trancău, Lazăr Popescu, Cristian George Brebenel, Aurel Antonie, Marius Iorga, Gelu Birău, Elena Roată, Alex Gregora, Florian Saioc

Tehnoredactare și procesare grafică :

Bogdan Chirimbu

Fundația Culturală "COLUMNA", Tg.Jiu,
tel: 0253 216529, 0740157280

cenaclulcolumna.wordpress.com la rubrica "Revista"
vizualizare și pe: www.targujiu.ro la rubrica "Cetățeni" și
Correspondență pe e-mail: ponea.vasile@yahoo.com

Opiniile exprimate în revistă aparțin exclusiv autorilor.
Materialele trimise să fie scrise cu diacritice și în
format digital, dar cele netipărite nu se restituie.

Printre confrăți

Gheorghe Grigurcu

Mărturisesc că nu mi-e ușor să înțeleg foamea de publicitate a unor oameni de litere. Ce zic, foamea? Mai nimerit ar fi bulimia, acea apetență colosală, nepotolită de comentarii care să li se închine, de atenții onorifice nu importă în ce fel dobândite. Să fie din parte-mi blazarea, „biata cuminenie” a unei vârste care m-ar face sceptic cu privire la asemenea satisfacții ce-mi par de gust îndoielnic? N-aș crede, întrucât nici când eram foarte tânăr nu țin minte să fi alergat vreodată după „succese” cu orice preț, deseori simple baloane de săpun... Mă bucuram, așa cum mă bucur și acum, de-o pagină ieșită de sub condeiul meu pe care o simțeam ca „izbutită” (desigur, nu toate „scrisele” pe care le aștern mă satisfac), ca și, firește, de reacția unor confrăți la a căror opinie țin neam. Atît. Restul intră în zona unor vanități ce mă lasă indiferent. La aprecierile nedrepte, calomnioase, de care nu sunt scutit, mă văd obligat să dau o replică nu pentru a-mi spori „importanța”, ci pentru a restabili realitatea textuală (și uneori biografică) mistificată. Dar cum, Doamne, să-i pricep pe condeierii care jinduiesc la tot soiul de laude și premii fără a ține seama de caracterul lor artificios, forțat, produs al unor insistențe în afara bunului simț? Lipsite astfel de noimă. Pe cei care jubilează în fața unui surogat de prețuire, adică a unui fals. Și cît de „inventivi” se arată pentru a-l obține! Dacă doresc o cronică literară sau baremi o recenzie, atunci când nu-i pot asalta direct pe criticii intrați în vizorul lor, recurg la terțe persoane, procedînd... caragialește! La fel când e vorba de o reco-

mandare pentru primirea în Uniune sau de o prefață. Mă gîndesc acum cu strîngere de inimă la un înzestrat poet pe care-l prețuiesc în chip deosebit, ce s-a dovedit la com la rîndu-i „pînă peste poate” de elogii, silindu-se a obține, între altele, o prefață de la N. Manolescu care nu-l prea agreează (nu l-a inclus nici în Istorie!) și care i-a dat un text strepezit. Cînd se pune în discuție decernarea unui premiu, eforturile persoanelor cu pricina sporesc pe măsură. Caută să procure din timp lista cu membrii juriului de premiere, o trec în carnetul lor și nu mai pot de voie bună cînd izbutesc a bifa cîte un nume trecut în ea, contactat nu o dată prin mijlocirea a cîte doi-trei intermediari. Drumul spre glorie e anevoios! În consecință și ter-tipurile la care recurg aspiranții la gloria ce s-ar putea realiza pe astfel de căi se diversifică. Același bard încearcă a-și persuadea „victima” (criticul pe care a pus ochii), informîndu-l lamentuos: „Dacă despre această ultimă carte a mea nu vei scrie tu, nu va mai scrie nimeni altcineva!”. Altul îl conjură pe critic, cu lacrimi în ochi, privindu-l de jos în sus (fiind mai scund decît criticul, astfel că nu e nevoie chiar să îngenuncheze spre a mima supunerea): „Știi cît te admir, gîndește-te că nimă-nui altcineva pe lume nu i-aș cere ceea ce îți cer acum. Mai scrie o dată despre mine! O singură dată! Îți promit solemn că nu-ți voi mai face vreo rugămintă de felul ăsta niciodată în viață dacă mai scrii o dată despre mine”. Mai e nevoie să adaug că jocul se repetă la un nou volum al ipochimenului?

X

Dar grațitudinea? Elementa-

ra grațitudine care s-ar zice că face parte din fibra omului civilizat funcționează ea în ampla, complexa, grandioasa noastră viață literară? Prea puțin spre a îndrăzni s-o considerăm drept o reacție majoritară. Din care motiv cred că e mai practic, în relațiile cu scriitorii, să postulezi... uitarea. Nu e oare uitarea, vorba nemuritoare a poetului, „scrisă-n legile-omenești”? Convins că „merge la sigur”, cineva care are un interes îți promite una sau alta. E aproape o certitudine că, după ce-și va împlini interesul, nici măcar nu-și va cere scuze pentru lipsa sa de cuvînt. Ba uneori (mi s-a întîmplat cu un poet dintr-un oraș important din Vestul țării), ca și cum n-ar fi fost îndatorat cel puțin cu o explicație, revine cu o nouă solicitare. Insistentă, bineînțeles. Nu-i port pică și voi scrie despre poezia bănățeanului, poezie care nu-mi displace. După cum am trecut peste dezamăgirile ce mi le-a produs, în cîteva momente „de cotitură” ale vieții, un cunoscut scriitor clujean, aș zice un senior al poeziei noastre, în ultimii ani intrat într-un nemeritat con de umbră. M-am ocupat

de el, inclusiv recent, cu un simțămînt de împlinire a unei datorii, căci dictonul *do ut des* e nespus de păgubitor în sfera judecății estetice. Ce să vezi însă? Bulimia de texte critice pe care o indicam în rîndurile de mai sus „strică omenia” spre a-l parafraza pe Gellu Naum. Un bard despre care, de-a lungul anilor, am scris de foarte multe ori, mai favorabil decît mulți alții (și el suferind, socotesc eu, o nedreptate), nu e mulțumit. Ar mai vrea! Se face a uita că subsemnatul și-a pus obrazul întru promovarea lui, intitulîndu-și o cronică din **România literară** chiar așa: „Nedreptățitul X”, alegîndu-se cu un reproș de la un scriitor mai tînăr cum că prea-l „cocoloșește” pe congenerul său, care ar fi beneficiat în realitate de suficiente satisfacții. Și oare chiar nu-și aduce aminte că i-am făcut și o prefață, că l-am recomandat, cu un rezultat pozitiv, la o editură, că i-am creat o rubrică la o revistă? De la o vreme e bosumflat. Mă evită de parcă aș face parte din rîndul celor nu puțini ce-l minimalizează, îl omit... Oricît nu m-au ocolit dezamăgirile în cariera de critic, nu mă așteptam la așa ceva. Popular zicînd, „n-am învățat minte”. Cu atît mai vîrtos cu cît s-a adăugat de curînd și cazul unui istoric literar, diriguitor de revistă, căruia i-am oferit așijderea o rubrică, căruia i-am consacrat o cronică la una din cărțile sale ce l-a entuziasmat. Efuziunea d-sale conținea, dacă-mi amintesc bine, și următoarea declarație: „Ați scris în așa fel despre mine, încît vă socotesc un frate”. Simțămînt ce nu l-a împiedicat să-mi întoarcă spatele în foarte scurt timp, într-o împrejurare delicată. La fel, o surpriză. Ce să fac dacă de-a adevăratelea „n-am învățat minte”?

X

Convorbiri la telefon. Mijlocul acesta, devenit aproape sufocant prin introducerea „celularelor”, de a reduce distanțele dintre oameni, să admitem că, straniu, introduce distanțe noi. Există o artă a convorbirii (simplificînd: măcar un set specific de bune maniere) pe care telefonia o poate confirma sau infirma. Ca și în comunicarea directă de la individ la individ, la telefon apare spectrul psihologic și comportamental al fiecăruia dintre noi, posibil chiar la un mod mai acuzat, dată fiind o anume abstractizare, un soi de „epură” a omenescului. Nu tocmai rar se ivesc între interlocutori falii imprevizibile ce riscă a modifica, fie și radical, o relație. În ce fel? Am în vedere iarăși raporturile telefonice pe care s-a întîmplat să le întretin cu bunii mei confrăți întru condei. Unii profită parcă de prilejul de-a te fi prins „la înghesu-

ială” (timpul convorbirilor la telefon fiind îndeobște mai limitat decît cel al contactelor nemijlocite) pentru a se lăuda. Pentru a-și debita pe nerăsuflăte isprăvile trecute, prezente și viitoare. Înainte de orice și frecvent în loc de orice altceva, îți vorbesc cam așa: „Am călătorit în Franța (sau în Italia, în Belgia, în State etc.), m-am întîlnit cu cutare, a scris admirativ despre mine cutare, azi am o întîlnire cu două-trei ș.a.m.d. personalități de peste hotare, în curînd voi voiaja din nou pe cutare traseu, urmînd să mai scrie despre mine la fel de elogios cutare sau cutare”. Îi ascuți fanfaronada, tot mai jenat, așteptîndu-l să termine. Ei bine, nu se-ndură a o termina. Nu-l interesează ce i-ai putea spune tu. Își umflă pieptul acoperit, se vede, în întregime cu medalii, mai menționează cîteva pe care abia le-a primit ori urmează să le primească în curînd. Nu te lasă nici să-l întrerupi, nici să închizi aparatul, căci, în toiul tiradei d-sale, ai impresia că tu ai putea părea nepolitic. Și nu scapi pînă nu mai afli despre alte cîteva incursiuni ale sale în mirificele străinătăți, despre alte cîteva distincții abia primite sau care-l așteaptă cu nerăbdare pe felicele bard... Aici sunt, de fapt, două variante. Varianta întîi, cînd la celălalt capăt al firului (vorba vine) se află o persoană mai în vîrstă decît tine și al cărei verbiu și se pare firesc, într-o anume măsură, să-l urmărești. Varianta a doua, cînd colocutorul tău e mai tînăr decît tine și cînd anevoie i-ai mai putea neglija franca necuviință.

X

Către finele anului 2010, nația română dădea impresia a se fi scufundat într-un doliu profund. Murise bardul de la Bârca. Corpul său fusese depus la Ate-neu, unde avea loc un impresionant pelerinaj al adoratorilor de toată mîna, o serie de televiziuni nu mai pridideau cu panegiricele. Fostul cîntăreț *number one* al dictatorului, care a ajuns, după '89, la poziții politic-administrative la care n-ar fi putut nădăjdui sub pulpana aceluia, era proslăvit într-o manieră ce exprima și ea persistența morbului totalitar în mentalul nostru, primenit doar pe ici pe acolo, în punctele neesențiale. Să fi fost o întîmplare faptul că poetul de curte nelegiuită a arborat, în anii săi de senectute, o mască *à la* Victor Hugo? Nu era el întruparea „poetului național” pe care-l meritam (de altminteri n-a fost asemuit cu Eminescu, ori chiar văzut ca un... supraEminescu)? M-am întors cu gîndul la mascarada funerară păunesciană cu prilejul morții celui ce a fost probabil cel mai important poet al nostru în perioada postbelică, M. Ivănescu. Contrastul dintre

modul în care ne-am comportat cu unul și cu celălalt, în ora despărțirii de ființa lor pămîntească, e grăitor precum un test istoric. Citez dintr-un editorial al revistei clujene **Verso** (nr. 98/2011): „[M. Ivănescu] A fost Cetățean de Onoare al Sibiului. A fost chiar propus pentru Premiul Nobel. Bolnav și aproape orb, cu o încăpăținare aproape eleată, poetul și-a refuzat ani la rînd orice ieșire din casă. În omulețul acela, de care ne-am despărțit în 23 iulie, în umbra corcodușilor din grădina sa, a locuit fără îndoială un mare spirit al culturii române. Le-am sugerat prietenilor din Sibiu să ceară poliției locale și primăriei să blocheze strada pe care locuia poetul pe timpul slujbei de înmormîntare. Ei m-au privit cu înțelegere și mi-au spus că nu va fi nevoie. Și au avut dreptate. La ceremonie au participat în jur de cincizeci de oameni: cîțiva scriitori, cîțiva vecini. Mai puțini oameni decît numărul cărților scrise și traduse de poet. De altfel știrea despre moartea marelui poet abia de și-a găsit loc, în trecere, pe un canal de televiziune. Nici primarul orașului nu a găsit timp să vină să-l petreacă pe ultimul drum pe Cetățeanul de Onoare Mircea Ivănescu. Mă așteptam ca președintele Uniunii Scriitorilor din România să fie prezent. Nu a fost și nici nu a trimis pe cineva.USR nu a trimis nici măcar un mesaj de condoleanțe, nici Ministerul Culturii nu a reacționat. Nici radioul național, nici televiziunea publică nu au fost acolo. Și în tot acest timp televiziunile transmit discursurile unor politicieni și miniștri agramați ori urmăresc prin țară tot felul de starlete siliconate ca să vadă unde și cu cine se distrează”. Rușine, durere. Dure-re, rușine...

X

Iscoditor ca de obicei, amicul A. E. mă întrebă dacă aș fi dispus să-i iert pe condeierii care m-au mîhnit. Cum să nu, i-am răspuns. Țin minte ce mi-a spus cîndva Șerban Cioculescu: „Îi iert cu dragă inimă pe cei care m-au supărat dacă-mi întind mîna, recunoscîndu-și greșeala cu lealitate”. Așadar cu o condiție *sine qua non*: să-și recunoască greșeala. N-am avut parte pînă acum de-o asemenea fericită întîmplare. Niciunul dintre cei care au găsit de cuviință să-mi răstălmăcească vorbele, să scrie despre mine veninos ori să mă lovească sub centură, căutînd a se răfui, de pildă, cu poezia mea, cînd nu găseau contraargumente pe planul discuției critice ori civice, silindu-se a specula elemente biografice din același extrem de străveziu motiv, nu mi-a cerut scuze. Niciunul. Se vede că am avut ghinion...

Tripla...

continuare din pag. 1

În etapa de debut, 1866-1870, Eminescu a dat contur pregnant personalității și creației sale, în versuri, proză și dramaturgie, chiar dacă i-a idolatrizat pe predecesori în prima parte a poeziei *Epigonii*. În etapa consolidării templului romantic al operei, 1870-1877, Eminescu s-a impus ca *poet în toată puterea cuvîntului*, în viziunea criticului Titu Maiorescu și în paginile ospitaliere ale revistei *Convorbiri literare*. Nobila continuitate dintre cele două reviste, *Familia* și *Convorbiri literare*, s-a desăvârșit în a treia etapă, 1877-1883, a capodoperelor eminesciene, culminînd cu *ediția princeps*, maioresciană, a celor aproape o sută de poezii antume.

În ansamblu, Eminescu a fost privit/abordat cu idolatrie de eminescologi competenți, veritabili, români și străini, și cu iconoclastie de detractori minori, exceptîndu-i pe Alexandru Macedonski, nefericitul epigramist, și, probabil, pe *Dilema*-ticii hazardați și imprudenți din februarie 1998, aprobați de mentorul lor Nicolae Manolescu, ceilalți fiind insignifianți.

Din titlul acestui editorial se poate observa un amănunt, totuși semnificativ: am urmat demersul meu publicistic după modelul unui editorial manolescian care evoca într-un număr al revistei România literară din anul 2014 Dubla aniversare a eseistului Paul Zarifopol, 140 de ani de la naștere și 80 de ani de la moarte. Nu cred că substantativele aniversare și comemorare, provenite din infinitive lungi, sunt... sinonime confundabile, totale sau perfecte, conform modestelor mele cunoștințe de lexicologie. Nu sunt, evident, nici antonime, precum cuvintele naștere sau moarte.

A treia *aniversare... comemorativă*, cu sens omagial, i se cuvine poetului moldav Nicolae Labiș, *buzdugan* al *faimoasei generații șaizeciste*, veritabil precursor și congener al acesteia, cel care a dat tonul *Luptei cu inerția* unui regim ostil artei. Pe 2 decembrie 2015, ar fi putut să devină octogenar, dacă un destin inclement/criminal nu i-ar fi curmat viața, la numai 21 de ani. Nicolae Labiș, cu volumele *Primele iubiri*, *Puiul de cerb* și *Lupta cu inerția*, a inspirat pana unor mari critici literari contemporani, interbelici și postbelici, care l-au situat în descendența altor poeți europeni, *meteorici*, precum Arthur Rimbaud și Serghei Esenin.

Axa Hunedoara- Alba- Gorj.... - Laudatio marginalis la o carte triadică -

Eugen Evu

Desigur, istoria- memoria...deschide și redeschide magice porți în Marele Mister al Ființei Noastre Naționale...Tentația de a fi ludic nu este vreun păcat original al celor ce scriem, visăm și ne trezim continuu, în ACUM-ul spațiu-timp al literaturii Române. Dacă ar fi să motivez nu doar semantic sus-numita triadă, nu e vreun triangle bermudas autohton..., ci mai degrabă o metaforă pe care o numesc isoscelică, sub azimutul Imaginației flux-reflux, a unui mai clar văzător, după ce am ajuns la pragul de mijloc al vârstei a treia...Natal fiind din regiunea Hunedoara, încep subiectiv afectiv cu Hunedoara și continui cu Alba, odinioară întrolaltă cu Hunedoara. Iar prin defileul pe care de o vreme îl străbat spre confrății din Tg. Jiul Brâncușian, am toate motivele să includ Gorjul.

Locuirile, con-viețuirile, cultura și arta, altfel zis PAIDEIA acestei teandre- treimi, toate ne reumplu de un anume sațiu al sufletului și duhului cel cosmic pulsatoriu în acest geo-spațiu, cu toată splendoarea paradigmatelor lui convertibile în ceea ce, genial, prof. acad. Ion Popescu Bradiceni numește OSTRAKON, Eliberarea din Metafizis...(editura Limes, 2015). Sentimentul care ne re-leagă (re-ligios) este imuabil, immanent, imponderabil și nicivredată epuizabil în „dezordinea” poetică, așa cum mi-o atribuiseră undeva mie Ladislau Daradici. I.P.B. reiterează, ingenios și sub strania deviză a lui Salvador Dali, „Consistența memoriei”, evident, memoria colectivă via Freud, Jung, Heidegger. Ceea ce face vizionaristul nostru nu „nadir latent”, ci viziune, revelație pe care o numim Deceneic- sanctuarică, sau Geluană (de la numele dacic Gelu, Gelula, care rege înseamnă) motivează romanul Ostrakon drept TRILOGIE (teandă, triadă, treime, TROLOGOS) definită de chiar I.P.B. „straniu”, ci nu „străin”...

Înstrăinarea în aceste Vetre ale Blagianului ondulatoriu..., nu poate fi prin aceea că ontologic și axiologic nu are cum. Suntem pe Munți și coline, suntem între giga-cristalele marelui cosmos continuu regenerativ.

„Simbolizarea numelui trimite, de la bun..., la ideea de verdict (dicteu adevăritor, n.) -(fie el unul rău sau bun)...În definitiv ne naștem toți cu soarta (deci și arta, n.)- pe frunte și în codul genetic”;

„În insula lui Dumnezeu”...(idem citat).

Iată și cheia explicită a autorului nostru:

„Sunt, în România, un iconoclast, descălecat din echinoxismul clujean (ca fost Orizonist”) dar format în reformularea acestuia doctrinară în varianta „columnismului”, adică aceea a Școlii de Literatură de la Tg. Jiu” (pag. 1). (Ostrakon II).

Ion Popescu Brădiceni, iată, plinește o bibliotecă proprie unică, prin noua sa carte...Un recital magnific de erudiție, simțire, patos și etic, plăcut a fi citit chiar pe crestele, însorite, ale celor trei județe... Că a fost cândva „orizontist”, ne amintește de veacul în care Regiunea Hunedoara cuprindea și Bănatul... Însă asta e altceva. Regionalizările se succed funcție de criterii ce pot decada în falsuri în acte cosmice. Itinerariile Gândirii nu pot fi zig-zagate, ci numai ondulatorii, spațiul deal-vale! Doar la Masa Tăcerii sau la Poarta Sărutului, această carte se deschide singură, pe genunchi.

Aristotel ar fi încântat să parcurgă, după milenii, dincoace de „tutela-i copleșitoare”. Noi suntem încântați aici, acum, de aceeași splendoare a cunoașterii prin talentul ziditor (din mers, n.) al Maestrului.

Restituiri

Unde ne sunt criticii?

Din start se impun mai multe precizări în contextul publicistic din această zonă. Dacă în majoritatea revistelor culturale ale anilor '80 se vorbea deja la superlativ de școlile de poezie de la Cluj, Craiova etc. de ce n-am vorbi și de școala de poezie de la Târgu-Jiu? Concept lansat de entuziastul om de cultură Ion Popescu-Brădiceni pe începutul anilor '90. Și acesta nu s-a înșelat deloc la vremea respectivă. Astfel, această Școală de Literatură, îmi permit să-i spun eu așa, este rodul activității cenaclului „Columna”, iar când vorbești despre cenaclul „Columna” nu poți omite pe magistrul Titu Rădoi, omul care a petrecut mai bine de treizeci de ani la descoperirea, cizelarea și lansarea celor care au venit aici plini de speranțe. Place sau nu majoritatea poezilor, prozatorilor de la „Columna” îi datorează acestuia devenirea și cred că este necesar să mai arăt și un alt aspect în acest.

În acest colț de țară se face literatură de nivel național cu tot scepticismul afișat de unii și de alții care strâmbă din nas când aud de poeți gorjeni. Chiar cei care cochetează cu critica literară scriu despre alții de aiurea, sigur am tot respectul pentru ei, este opțiunea lor, dar nu pot să fiu de acord, să înțeleg atitudinea lor de „bisericeuță”, mă rog... Au apărut foarte multe cărți de certă valoare, dar despre aceste cărți rar apare câte o cronică, două și acelea făcute de oameni bine intenționați, dar cu mai puține aptitudini critice.

Sunt în această zonă profesori de limbă română care fac critică literară la cel mai înalt nivel. Și cred

că ei pot și trebuie să scrie mai mult despre literatură de casă, cum s-ar spune.

Nume ca: Iancu Popescu, Ion Pecie, Zenovie Cărlugea, Eugen Velican, Ion Trancău, Lazăr Popescu, Romeo Ionescu, Titu Rădoi, Ion Popescu-Brădiceni, Nicolae Diaconu; i-am numit nu într-o ordine anume, sunt deja niște nume cu rezonanță. Aceștia reușind să publice în revistele literare din țară. Ei au datoria – și mă refer la profesorul de limbă română – să îndrume tinerele talente. Vorbeam de existența cenaclului „Columna”, pe aici au trecut nume ce sunt la două sau trei cărți publicate, nume ce sunt la maturitatea creatoare. Cred că mulți dintre aceștia își amintesc de remarcabilii dascăli de limbă română: Stelian Sterescu (D-zeu să-l odihnească), Iancu Popescu, Eugen Velican, Ion Cănanvoiu, oameni ce susțineau partea critică. Deși n-au venit la „Columna”, dar au înființat cercuri și cenacluri în școli, numele distinselor profesoare: Eleonora Bălăveanu, Vera Druță, Viorica Angheloiu, și ale profesorilor: Cornel Cârstoiu, Cornel Alexandrescu etc., rămân în istoria învățământului gorjean.

Consider că elevul din ziua de azi care manifestă înclinații spre literatură trebuie încurajat și îndrumat acolo unde există asemenea cenacluri și cercuri. Altfel, se va pierde pentru că tentațiile de azi depășesc orice imaginație. Sunt câteva voci pe ici, pe acolo ce clamează inutilitatea cenaclului. Dar ei au uitat foarte ușor că aici la „Columna” sau în altă parte au descoperit ce pot sau dacă pot.

Sigur, nimeni nu este obligat să vină la „Columna”, „Cristal” și „Altfel”, dar deviza columnistă a rămas neschimbată: „Vine cine vrea, rămâne cine poate”. De asemenea, cred că nu servesc mișcării literare din Gorj, cei care bagă inverse sau nu văd cu ochi buni această efervescență literară. Domnilor critici, aveți obligația morală să scrieți despre să zicem: Marin Preda, Ion Creangă, dar și despre: Ion Cănanvoiu, Artur Bădița, Adrian Frățilă, Spiridon Popescu, Gelu Birău, Aurel Antonie, Ion Popescu-Brădiceni, Mariana P.Cornoiu, D.V.Fometescu, Sabin Velican, C.Uscățescu, Vasile Sichițiu, Romus Roca, Cristian G. Brebenel, Lucian Tamaris și mulți, foarte mulți alții care mă vor ierta că nu i-am enumerat aici.

Tudor Voinea

*Președintele în eternitate al cenaclului „Columna”
marți, 13 august 1996,
articolul apărut în „Gorjeanul”, anul VII, nr.1927*

TUDOR VOINEA - un portret – de Ion Popescu-Brădiceni –

Tudor Voinea, astralul și necesitatea visului. A visului nostru, de columniști autentici. Încrăzătorii în poezie, cum în cea dintâi natură a Ființei. Definindu-i opeară în antumitate, aceasta îl caracterizează ca fiind un reverent, un iubitor al trans(a)parenței simbolului în limbaj. Orfismul său i-a devenit din matrice condiție de „blestemat”. N-a mai fost să-și îndeplinească destinul de oficiant, în labirint, al Absolutului (căzut, vai, în Relativ(itate)). Rămâne însă, urmează să fie consacrat, ca un scriitor de Duminecă, al limbii și al Metalimbii Române, și în eon transmodern.

Într-adevăr Tudor Voinea este un autentic poet orfeic. Poezia lui s-a constituit, pe o linie de rezistență arhitextuală, din redundante recursuri la antologie și la trans existență. Columnist întemeietor, cu o risipitoare încântare, și-a zidit opera, înzidindu-se manolic în ea. Având cultul prieteniei, s-a îngrijit ca spiritul său să-i fie mereu deschis spre orizonturi daco-getice, europene și transatlantice. Coborât în lirica lui Kandiskiană, de un entuziasm radical, de un muzicalism funcțional pe spațiul abrupt ori mioritic al metaforei vii, Tudor Voinea a avut alura unui lider incontestabil și calitatea unui mare rostitor confesor. Oricum, poemele sale sunt (rein)augurale, de o halucinantă reverie, reîntoarsă cu obsesii pozitive în matricea unei sincerități coplesitoare.

Creația sa îi supraviețuiește sub semnul „ninsorii de la Capătul Lumii”.

Poeme

Victor Știr

Cei mai frumoși ani

Nu tinerețea când sâniile fetelor
Erau mai frumoși decât stelele
Nu clipele când săreau goale
la scaldă
Și pieptul abia înmugurit
păreau însăși lumina cerului
Picioarele și torsul nenuntite...

Nu aceia au fost cei mai frumoși
ani

Ci aceștia de-acum bătrâni
Când mușchii s-au topit
Și atârână pieile pe noi ca norii
Pe coastele cerului
Și fuduliile sunt uscate
Ca măslinile uitate pe pom

Poți să juri pe ele ca-n
Evul Mediu

Fără nicio spaimă
De pierdere

Cei mai frumoși
Cei trei de cand ne întâlnim
Dimineață de dimineață
La cinci treizeci
Și așteptăm la bodega
Amicii
Pe Mia să ascuță lumina
Să ne dea rachiul

În zăpadă afară
Să-l bem fără țigă
Printre dinții ce dărdăie
Foc se-ncinge pe gâtul
Înghețat toată noaptea
sub zdrențe
Așteptăm așteptăm să se
facă șase

Mai discutăm puțină politică
Îl plângem pe cel
care lipsește de o săptămână
Mort
numai moartea-l retrage din front
pe oricare din noi
Așa
Și stăm să luăm antidotul
Apoi mergem să cumpărăm
pâine

Și toată ziua acasă cu babele
ne certăm pe țigări
Plângem ca ghebele
Ne blestemăm și ne
Îmbrâncim către rai

E întuneric

Lighioana se ascunde în mine
Ghearele râcăie prin
circumvoluții

Și ficat
Noaptea are casă în inima mea

Între tâmpile pendulează spaima
Ambalată în staniolul

conceptului
Țepi mă împung pe dinăuntru
Gândul aleargă obosit neștiutor

Noapte curge prin ochi dulceață
de coarne

Ce-ți tăia în copilărie gâtul
Moartea păzește intrarea
în urechi

Ca-n templu
Și sufocă sufletul de cârpe
colorate

Sabia aceasta va trece prin
vintre

Și lighioana va urla cum știi
Înghițind sânge și bale pe nări
Alergând prin tine-peștera cerului

Când va cădea vei renaște
 din rug-
 Zile pe cari le desfizi
 Te vei ridica frumos iar,
 ca după fărâmițarea oaselor
 când cresc zorii

Bestiar

Fiul tău e căpetenia pisicilor
 Pe care le-adună cu armonios
 tors
 Și le duce la templu
 Prin nisipul fierbinte ciudat

Bătrânul cuprinde lăbuța
 Și toarce pisoiul cambrat
 Urechile curg alămite
 Prin ochii pe jumătate topiți

Umbra taie nisipul
 În profiluri de vulpi și ratoni
 Ducând pe spinare oaza
 Ce-mprăștie visuri

***

soarele moare
 sugrumat
 de linia orizontului

umbrele se înghit
 două câte două
 pe-un fir absurd

urmele lor pe var
 cică
 pete de veșnicie

***

vrăbiile
 în armonie pe crengi
 octave duble
 pe un pian schematic

prin frig
 corzile
 însângerând partitura

pene
 bemolii
 aprinși

***

ce surogat de seară
 fără tine
 filmul se va rupe
 totuși
 cu frânghia
 ce ține legat monstrul
 se va destrăma când singur
 te vei prelinge în cenușă

smoală până la brâu
 sete până la grâu

firul se va rupe încet
 prin frunzele somnului

***

peretele
 încărcat de noi
 chipul tău
 tristețea în picături
 scurse din fruntea
 crotalului

eu otrava
 pe care o înghit
 din pesajul clipei

ce chef

petrece viața mea cu mine
 ducați pe masă
 bal alcool
 în care se topesc rubine
 și cânt de ani furați din gol

privim la lustre amândoi
 și ne-njurăm de foc și pară
 tot timpul ne purtam război
 Și-așteptam pace de seară

Acum poate se termină
 Țst joc străin fără de câștig
 Viață de terebentină
 Un gol de suflet ars
 de frig

***

iarna a trecut cu vâltoarea
 peste obcină și spinul
 se nalță la soare
 singuratic
 numai ce vine plugarul

răcorit de vânt și aprinde
 iarba uscată rămasă de an

ca pe un rug lujerul
 încins
 își dă floarea primăverii
 și se apleacă-n cenușă
 ușor
 apoi zboară prin pale de vânt
 înflorit de cenușă
 fuior

Am îmbătrânit

Galbenă
 Tinerețea putrezește în mine
 Și orice expirație
 E un damf pentru cei apropiați
 Încât îi mișcă din capete

Dragostea și tinerețea
 Nu te țin toată viața

Ce fericire când oprindu-mă
 La etajul doi
 Mi se pare ca viața reîncepe

Am bătrânit și de la cancerul
 Ce mă mănâncă pe dinăuntru
 Put îngrozitor
 Nu-i nimic

Dragostea și tinerețea
 Nu te țin toată viața

câteva becuri

încălzesc întunericul
 căzut peste oraș
 lumina dinăuntru e rece
 fără folos

prin volume
 verbele dau în clocot
 și zbor prin copertile
 incandescente
 care înconjoară fruntea înghețată

ochii se sfiesc prin cerneala
 albă a nopții
 un lapte din mamelonul
 pamântului
 printre stanele clădirilor
 crescute din minte

Închinare la altar de Luceafăr

(grupaj)

de Paula ROMANESCU
Grafică Adina ROMANESCU

Închinare de Ziua Culturii Române

Astru luminos, măsură și însemn statorniciei,
Al credinței de mai bine-n viitorul României,
Veghetor la vatra sacră unde rumenește slova
Când în codrii de aramă sună armii de Moldova,

Stea a Neamului, Luceafăr din a cerurilor bolți,
Lasă-ți raza să vegheze în a nopții noastre nopți,
Pune gândului lumină și credinței noastre vrere
Să-mplinească-n poezie altă sfântă Înviere.

Nu mai învăț, știu cum ...

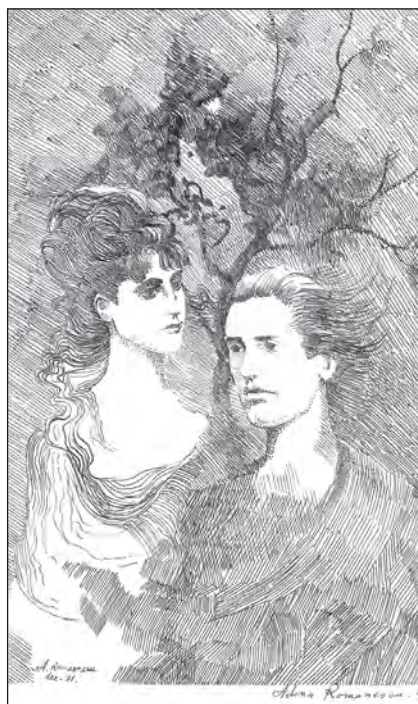
„Nu credeam să-nvăț a muri vreodată”

Mihai Eminescu

Deși o știm, a crede că-ntr-o zi
vom prinde să-nvățăm și de-a muri,
ne facem că ni-i greu de-a înțelege,
că viața e răstălmăcita lege
înscrișă-n palmă, cu-nțeles nici unul,
că bolta unde-și are tron Preabunul
nu ne dorește și apoi, că zborul
cu aripa, cu gândul sau cu dorul
până la stele nici nu are sens..
O spun și eu ba o și cred ades',
gândind că steaua nopților senine
ce s-a născut din haos (ca și mine ?)
și-i este nemăsurii chiar măsură
va ști poate cu-ntâia arătură
de spații sau cu ultima zăpadă
să mă ajungă, încercând să cadă
robotă de o umbră de cuvânt,
nu-n ceruri ci la mine pre pământ.

Da, s-a mai spus un nu credeam să-nvăț
dar îmi părea o formă de răsfăț
a minții, un prisos de vorbe care
pentru cumiinții rătăcinzi sub soare
nu-i este omului de vreun folos ;
(de ce să-i întorci sufletul pe dos
când și așa, în veșnica-i rotire,
pământul cel din noi, e risipire
în vântul vremii fără căpătâi
neștiutor de greul nimănui ?)

Îmi spun și eu că nu credeam vreodată
să-nvăț știuta vamă blestemată
dar iată, tu ai și făcut-o, eu –
frunză în toamna toamnelor de hău
aștept să cadă ultima ninsoare.
De-acum nu mai învăț. Știu cum ...

Cătălina

Cu farmecul tău, de Luceafăr râvnit,
Ai fost pe pământ port de tină,
Tărie de taină zidită în vină,
Aleasă mireasă de cer nenuntit
La ceas de înaltă visare, când dor
lubirile toate de-o sfântă lumină
Nici când tălmăcită de om muritor.

Și totuși aici pe pământ
într-o seară
Aflași că iubirea nu-i doar
pentru-o oară...

*

Portret de Luceafăr

Îl vedeam și cu ochi-nchis :
Era frumos cum numa-n vis:
Un zeu păgân, privire mândră
de un albastru clar de undă
cât să înece-n large zări
marea cu negrele-i corăbii
Pe mișcătoarele cărări...

Venea din cerul lui, căzând
în apa mării (de comând ?)
și fără veste-o umbră grea
cu noapte mă învăluia
iar briza ca un glas de brume :
Taci ! Din ce vezi, nimic nu
spune !...

Când ochii i-am deschis, în zare,
discul din soarele-răsare
o umbră aureola
albastră, care se făcea
și pod, și cale de lumine
între cerul înalt și mine –
Eu – fir de neștiută iarbă
gata să-nfloare-n land de lavă
sub ochiul rece-al vreunui zeu
deșertul verde-al sufletului tău.

Avatarurile lui Eugen Evu

Monalise Hihn

Poetul Eugen Evu a împlinit pe 10 septembrie 70 de ani. Ani buni (1975-2007), poetul hunedorean a condus cenaclul literar “Lucian Blaga”, unde s-au format mulți dintre scriitorii din oraș și județ, foarte mulți ajungând prin ani la propriile lor cărți și chiar titulari ai USR. Pe de alta parte, el a fost urmărit ani în șir (1967- 1989) de către Securitate. Numele pe care il primise din partea “băieților cu ochi albaștri” era “Clovnul” – **adică Hamlet-ul shakespearian...** (uneori în documente apare sub numele de “Claunul”). Ofițerii vroiau să îl determine pe poet să semneze un angajament, după ce la începutul anilor 80, îi scrisese o scrisoare anonimă, de protest, lui Nicolae Ceaușescu. **Eugen Evu a donat Bibliotecii Municipale Hunedoara cele 460 de pagini ale dosarelor sale de urmărit, dar și romanul pe care l-a scris înainte de 1989 – “Roșu putred”.** Înainte de Revoluție, Eugen Evu era angajat la Casa de Cultură din Hunedoara, ca referent cultural principal, iar din 1975 pusese pe picioare un cenaclu numit „Lucian Blaga”. Poet cu câteva volume de versuri apărute, Eugen Evu era mentorul unor tineri, pe care îi recomandau chiar profesorii de limba și literatura română. Veneau în fiecare luni la cenaclu tineri din Brad, Hațeg, Orăștie, Deva, Călan. „Fiind angajat la Casa de Cultură, trebuia să am activități culturale tematice, și așa a apărut Cenaclul, un veritabil laborator de creație. Veneau și 20 – 30 de elevi în același

timp. Se perindau, își făceau un stagiul, unii au renunțat, alții nu aveau chemare. Și eu învățam de la ei! Îmi luam mereu peste nas că îi agit ideologic. Nu îi îndrumam să scrie poezii patriotice, dar permanent au intrat în colimator. Erau ca și copiii mei, trebuia să am în permanență grijă de ei, le cunoșteam problemele vieții... Ne întâlneam o dată pe săptămână la Casa de Cultură, într-o săliță, pe care am renovat-o. Eram un mic grup de nemulțumiți, care gândeam și scriam, visam și conștientizam... Îi trimiteam la concursuri interjudenețe de creație... Cenaclul a fost o școală de formare, utilă mai ales preuniversitar, inclusiv pentru actorie și jurnalistică.. Tinerii își citeau poeziile, discutam pe text, făceam analize, învățau să teoretizeze, era o concurență boemă între ei. La Școala din Hunedoara, cum era numită, nu se discuta împotriva Partidului, sau doar subtextual, ironic, postmodernist... iar în texte se vorbea cu “șopârle “. Pe aici au trecut și s-au format înainte de 1989 **Călin Hera, Nicu Vintilă, Ioan Barb, Dumitru Burduja, Simona Gălbenușe, Liliana Petruș, Ovidiu Băjan, Vergiliu Vera (Ion Cismaș), Daniela Rădos, Diana Boboc, Ana Maria Bugnar, Felicia Kovacs, Ligia Seman, Petru Poiană, Nuța Crăciun, D-tru Murăraș, Robert Petrescu, Dan Pleșa, Anca Nemeș, Marin Negoită, Ildiko Mălea, Crinela Goran, Dumitru Spătaru, Monica Cerchez,**

☑ **Wanda Răuțoiu, Ileana Dincu (căsătorită P. Gati), Anca Oegar, Ioan Barboni, Zoltan Szalkay, Anișoara Călin, Olga Ștefan, Elena Raluca Weber, Nicolae Szekely, Nicoleta Ebner, Ana Ciontea... și mulți, mulți alții.** Conlucram excelent cu pictorii și folclhiștii.”, sau oameni performanți în diverse domenii. “Făceam și cursuri de doi ani de teatru, premergătoare facultăților. La acestea i-am avut cursanți și colaboratori utili pe **Ana Ciontea, Florin Busuioc, Camelia Maxim, Simona Galbenușe, Diana Boboc ș-a.**, care au devenit apoi actori cunoscuți ai României, (film, teatru, televiziune), unii emigrând în Canada, State sau Germania... **Studioul...** era un fascinant “turnir” subtil, cultural, considerat nu degeaba “conspirativ”. Criteriul era cel valoric...”... Am luat cu ei premii multe pe la diverse concursuri din țară și teatrul de copii era foarte bun, țin minte că umpleam sala”, povestește Eugen Evu. Pe lângă cenaclu, Evu mai organiza și întâlniri cu publicul: „O dată pe lună faceam **“Studioul artelor”, un fel de revistă vorbită. Am avut fix 52 de ediții lunare!** Și acum am nostalgia ei. În condițiile de atunci, se făceau niște lucruri extraordinare acolo. Veneau cam o sută de persoane când organizam întâlnirile Studioului artelor. Acestea semănau cu o cafenea literară, unde erau de toate, de la poezie, umor, muzică, teatru, mai venea și câte un scriitor. În anul 1989, am avut recitaluri **din Dinescu și Sorescu. Caramitru** a venit aici, mi-a recitat poezia “cu șopârle” Căinele”... În cenaclu erau și “infiltrați” șantajați să mă toarne la secu și la partid... Pe mulți îi bănuiam, de alții am aflat mai târziu. Mizerabilă povestea...

A fost și **Tudor Gheorghe...**Cei mai aproape îmi erau băieții din grupul vocal instrumental CANON, (**Ioan Evu, Mircea Goian, Grațian Ordeanu, Florin Chețe**)..., grup căruia i-am fost component și chiar textier. Cu fratele meu, poetul și cantautorul **Ioan Evu**, am cucerit marele premiu național, la Costinești – unde am concertat cu cei mai celebri deja artiști ai genului... Pe mine și pe fratele meu, ne-au lăudat la Europa Liberă și Vocea Americii, alt „fapt de trădare”. Pagini din dosarul fratelui le-am regăsit „glossate” într-ale mele. Ajunul lui decembrie 89... Atunci s-a simțit un freamăt dinspre Timișoara, Cluj, Sibiu, apoi București”.

Urmărit de Securitate

Eugen Evu era fiul unui pastor pentecostal, ce a fost ani în șir urmărit de Securitate. Și fiul a făcut o greșeală: i-a scris lui Ceaușescu o scrisoare anonimă. De atunci a început calvarul. „Eram capul răutăților, eram ostil. Am făcut o gafă, într-un moment de disperare, i-am scris o scrisoare lui Ceaușescu, anonimă, în 1982. Am trimis-o pe adresa Comitetului Central. Nasol de tot, era o amenințare. Îi scriam că am crezut în el, că acum e frig în casele noastre, că nevestele noastre nu au de lucru, îi spuneam că nici Miliția nu îl iubeste, chestii de astea. Îl somam să recunoască, îi scriam că noi, poporul, o să îl scăpăm. Securiștii au ajuns la mine. Pentru început, m-au chemat la Securitate, din două în două săptămâni, în biroul lui Ion Haicu, unde mi-au spus să recunosc că stau în același bloc cu un milițian. Am spus că nu e adevărat, dar ei mi-au cerut să scriu asta, normal că vroiau să aibă dovada scrisului meu de mână. Asa a început hărțuiala. A fost ceva absolut delirant. Interesant e că nu vroiau să mă lichideze fizic, ci să mă înnebunească să cedez, să semnez un angajament. Îmi spuneau că vor să mă corecteze. După fuga lui Pacepa, se declanșase un război între Partid și Securitate. Partidul îi încălcase pe securiști, nu mai puteau să lichideze pe cineva atât de ușor. Mereu îmi repetau că nu mai au nevoie de martiri. Seful Securității Judetene, Lucian Văceanu, m-a „mâncat de viu”, fiind un fidel direct al Elenei Ceaușescu, după propria mărturisire „patriotică”. Chiar ajunsese să îi vorbească de rău în fața mea pe ceilalți ofițeri de Securitate. Dumneata ești foarte inteligent, ai fi mult mai bun ca boul acesta de capitan Haicu, ai fi BUN LA NOI!. Mi-au luat toate cărțile la puricat, mi-au băgat scopalamină în vodcă. Cam la două săptămâni mă suna Ion Haicu, el răspundea de învățământ și de cultură, și îmi spunea Vii la noi?. M-au urât pentru că n-am cedat. Recunosc că am murit de frică precum un animal, vroiau să mă determine să fac un angajament cu ei. Puțin a lipsit să nu ajung la Spitalul de nebuni. Și așa eram într-o formă fizică deplorabilă, am fost și operat. În 1989, am fost luat cu duba de pe stradă. M-a salvat **Adrian Filer** (n. red.: ofițer de miliție la Hunedoara). Am spus că o să fac pe nebunul, așa ca... Hamlet. Mai târziu am aflat că îmi dăduseră numele de cod „Clovnul”, într-un dosar, dar ca mai aveam încă două, care fuseseră denu-

☑ mite Cerna și Anonimul. Am recunoscut într-un final că eu sunt autorul acelei scrisori, dar nu au încetat pentru că vroiau să semnez și un angajament. Așa ceva chiar că nu puteam face! Am avut noroc, totuși, cu oameni precum **Radu Bălan** (n.red.: fost prim – secretar al PCR Hunedoara până în 1987, pe care Revoluția l-a prins pe funcție similară în județul Timiș. El a și fost condamnat în Lotul Timișoara). De fapt se spune că „a fost sinucis”... Tenebrele revoluției române, v. generalul Voinea; „Aveam protecție și la Uniunea Scriitorilor, de la **G.Bălăiță, Marin Preda, Caraion, Cornel Popescu, Doinaș**, ș.a. – cât și de la unii confrăți scriitori din țară... Dar DR Popescu m-a pasat la... judecătoria Deva, având motive el însuși a se teme de „rebelii scriitori”... Mă și mir că am scăpat cu mințile întregi!”. Tov. ex. Cpt Haicu, pensionat peste media națională, deh, unul dintre cei mai scabroși anchetatori ai mei, și azi mă șicanează să “îmi țin gura” și că „nu le-am fost de folos”...?!?... Tov. ex. col. Văceanu, ex. Cdt-ul securității Deva, m-a “abordat” împăciuitor (!?) – și în anii de după 1989... Buletinul Oficial al României l-a denunțat pentru poliție politică asupra mea și a familiei mele...

Expertiza grafologică M.A.I. București la memorial către Ceaușescu și CC. În total cele 4 dosare de urmărit ale lui Eugen Evu au 460 de file. Printre acestea se numără și “Raportul de constatare THE – STT”: “**Subsemnatul Nicola Gheorghe, specialist grafic din cadrul Ministerului de Interne, Unitatea Militară 0647/ Buc., la solicitarea Inspectoratului Județean Hunedoara al Min. de Int., prin adresa nr. 53077 din 25 februarie 1984, am efectuat o analiză grafică între un înscris și scriptele de comparație emane de la numitul EVU EUGEN, pentru a stabili dacă piesa în litigiu a fost sau nu scrisă de sus-numitul. În conformitate cu prevederile Codului de procedură penală al R. S. România, respectiv art. 62, 64, 112 și 115, am procedat după cum urmează. Descrierea pieselor**, Piesa în litigiu reprezintă o scrisoare intitulată „A venit...”, scrisă cu pastă albastră pe o filă de hârtie albă, nealiniață, model A4. Documentul a fost expediat într-un plic de culoare alb tip mapă, adresat unei persoane fizice... (...). Se remarca printr-un scris cu dimensiune relativă mijlocie, cu dimensiunea absolută dreptunghiular înaltă, cu depasantele superioare

în general subînaltate, iar cele inferioare prelungite, cu raportul dintre majuscule și minuscule de inferioritate, cu înălțime inconstantă, uneori gladiolată. (...) ... cu distanța dintre litere în cadrul cuvântului normală, iar dintre cuvinte mărită. Este un scris cu înclinație constantă dreapta, cu rînduri liniare orizontale, cu finale orientate progresiv, cu arcuire unghiulară și semiunghiulară, natural, de evoluție superioară, executat cu viteză mărită, cu apăsare normală, legat grupat, cu ovale închise, în-cadrat sinistromarginat sinuos, ordonat și lizibil... Caracteristicile grafice generale descrise mai sus le întâlnim în totalitate și la scriptele de comparație emane de la numitul EVU EUGEN. Minuscula “a” se remarca prin ovalul deschis superior cu atacul la ora 1 și prin gama a două subînălțată, tangentă superior la oval”. Din păcate, unii dintre cei care frecventau cenaclul au ajuns să îl “toarne” la Securitate. Pe unii îi bănuia înca de atunci, pe alții i-a descoperit mai târziu, în filele de urmărit. „I-au speriat, pentru că erau tineri și mulți aveau probleme în familie. Într-un fel erau de înțeles. Tocmai de aceea, nu am vorbit niciodată nimic în preajma lor. Încercam să îi protejez!”, spune astăzi poetul.

Respins de Uniunea Scriitorilor (președinția lui D.R. Popescu).

Eugen Evu avea deja șase volume publicate, dar nu fusese primit în Uniunea Scriitorilor. Atunci se întocmea un dosar, în care trebuiau atașate, pe lângă acele trei volume, referințe critice foarte bune, premiile și activitatea culturală. În plus, trebuia ca solicitantul să aibă 3 – 4 ani de stagiatură. **Desigur ca și el a scris poezii patriotice, ca acestea trebuiau să apară pentru ca cineva să spere că va intra în Uniune: „Ne cereau și poezii patriotice. Tot timpul ne ziceau și cei de la edituri, și cei de la ziarul local să le dăm și poezii patriotice, dacă vrem să apărăm. Îmi amintesc că a fost ceva ce a stârnit râsul tuturor. Trimisesem unei reviste din Capitala (SLAST) o poezie care începea cam așa: Iubesc acest oraș, dar respectivul ziarist căruia i-o trimisesem spre publicare a modificat-o, iar acum ea începea în felul următor Iubesc acest BĂRBAT”**(adică pe Tovarășul supreme!) **Redactor șef era Ion Cristoiu**, ziarul era al C.C. al UTC.. Eugen Evu a intrat în Uniunea Scriitorilor abia după 1990, dar intra mai des în sediul Miliției din Hunedoara, pentru verificarea

☑ mașinii de scris. „Aveam autorizații pe trei mașini de scris. Trebuia să mergem, periodic, cu mașina la Miliție, pentru ca tot ce era de multiplicat era pericol. Întâi, venea sectoristul, care era trimis de băieții de la Securitate, și te anunța. Îți luau un test, amprenta grafologică, specificul ei și se bătea un text din operele lui Ceaușescu”, își amintește Eugen Evu. Pe de altă parte, Eugen Evu a reușit să scrie și un roman de sertar, pe care l-a intitulat „Roșu putred”. N-a apărut niciodată, desi tentative au fost: „Povesteam în el tot ceea ce trăiam noi, zi de zi, tot circul vieții noastre!. A făcut „stagiatură” în subsoluri și fișete, la editurile Eminescu (Ion Iovan), 2 Cartea Românească” (Cornel Popescu, referent de excelență Dorin Tudoran, ulterior emigrat în USA), apoi la...Humanitas (Liiceanu, Zografi..), de unde, sătul de așa “ libertate a literaturii” și artei post-comuniste –l-am cerut dlui Liiceanu, dumirit de toate promisiunile d-sale... Geaba mi l-a lăudat, ca și George Bălăiță și Marin Preda!”. Titularizarea în USR a fost, în fine, făcută, de Mircea Dinescu, în 1990. Eugen Evu este cel mai “ vechi” membru al Uniunii Scriitorilor din județ, recent transferat de la Filiala Timișoara, la Alba Iulia- Hunedoara. Astăzi, Eugen Evu este pensionar și trăiește la Hunedoara. A încercat ani buni să recupereze scrisoarea de protest trimisă lui Nicolae Ceaușescu, dar nu a reușit, cu toate insistențele. “

La CNSAS s-au perindat diverși sereiști, iar unele docu-

mente au fost fie așa-zis “ anonimizzate” (cu scop protector - , fie extrase cu scopuri obscure. A văzut-o o singură dată, cu bună voința unui tânăr sereist din Dragoslavele 2-4, Institutul de istorie recentă.” “ EI mi-au făcut viața un coșmar. Paradoxal, dacă nu se asmuțeau asupra mea, ca asupra unui dușman “ ostil patriei și partidului, “, și “ factor de influență negativă în public”, etc, eu mă înverșunam să rămân treaz în acest infern totalitar, cu al său nucleu dur securistic-propagandistic, al Hunedoarei... Cenaclul „Lucian Blaga” a supraviețuit până în anul 2007. Mulți dintre „cenacliști” sunt astăzi ziariști sau actori cunoscuți. Eugen Evu continuă a fi foarte activ, fără nicio remunerație, în viața culturală a județului Hunedoara și a lumii literare din țară și occident. A editat 43 de cărți de poezie, proză, eseuri, pamflet, memorialistică, teatru de buzunar...Continuă să editeze revista “Noua Provincia Corvina”, aflată în anul 18 de apariție.

Deține, la cei 70 de ani ai săi și peste 40 de activitate culturală, nenumărate trofee și diplome de Excelență, Opera Omnia, etc, din țară și din occident.

N.red. *Monalise Hihn a realizat cu Eugen Evu, în 2012, la împlinirea a 68 de ani ai poetului, o emisiune specială la Televiziunea Antena Deva, iar Biblioteca Județeană Ovid Densusianu, l-a sărbătorit în Deva într-un de neuitat moment aniversar.*

Creionări încondeiate cu pixul

Niculescu Petrița

*Era frumos ca dracul și prost ca de obicei.

*Speranța , înainte de a muri , i-a lăsat un testament plin de insatisfacții.

*Se temea că mă tem că o să se teamă.

* El a luat-o de nevastă , iar ea a luat-o razna.

* Mobilul crimei a fost un imobil.

* A beneficiat de tot felul de pagube.

* Au posibilitatea de a deveni imposibili.

* A fost demascat că nu poartă mască.

* A fost obligat să devină voluntar.

* Flota aeriană a fost înnoită cu avioane vechi.

* Nu era bun la nimic , dar era rău la toate.

* Era marcat că nu este remarcat.

* Nevastă-mea m-a scăpat de amantă, dar nu mă poate scăpa din ochi.

* Deși era om de rând, nu era în rând cu lumea.

* Prostul clasei era premiantul școlii.

* Ea îl iubea neconținut , așa încât el nu mai avea timp s-o iubească.

* Era considerat om la locul lui , deși era nomad.

* La mare a fost primit cu brațele deschise... de către o caracatiță.

* Fotbalistul,văzând poarta goală, a început și el să se dezbrace.

* Ea l-a strâns de pe drumuri , iar el a luat-o de pe trotuar.

Cronica de Carte

Acea temeinică disperare răsplătită doar de extaz...

Alex Gregora

Scriitorul clujean Horia Muntenuş ne oferă, dintr-o dată, un roman de 253 de pagini – *“Dincolo de stelele reci”* - apărut în anul 2015 la Editura Azbest Publishing. Fiind evident pasul dantesc al poetului, brâncușologului și cinedocumentaristului înspre un joc de demetaforizare asumată. Dovadă stând volumele anterioare: *“Noaptea exilatului”*, versuri, 1991; *“Ioan”*, versuri, 1993; *“Gura de piatră”*, versuri, 1996; *“Dreptul la tristețe”*, versuri, 1998; *“Liber”*, versuri, 1999; *“Pythia”*, versuri, 2004; *“Dincolo de Brâncuși”*, 2008, *“Poesii (Frînturi din tinerețe)”*, 2015 și cele două excepționale poeme cinematografice dedicate lui Brâncuși, despre care m-am exprimat cu aceeași sinceritate în trecut (*“Un arbore la mijloc de lumi: Constantin Brâncuși”*, un poem cinematografic voievodal, GORJNEWS, 16 februarie 2012; „Calea eroilor – Istoria unei capodopere” – filmul realizat de Horia Muntenuş – împlinește o poruncă față de Constantin Brâncuși al nostru, al tuturor românilor!, GORJNEWS, 14 ianuarie 2014). Încă nu știu dacă Horia Muntenuş (n.1965) va scrie o proză continuă ori dacă își va lipi pe frunte o stea (fierbinte!) asemenea romancierilor – puțini - cu ureche fină, muzicală, la cuvânt, ce au lăsat în urmă, la o anumită vârstă, poezia. Îl suspectam, de altfel, de o incursiune reușită, de vreme ce am dat năvală la lectură ca un geometru uimit de o extindere a unghiului, în tonuri de țimbale secrete. Romanul *“Dincolo de...”*

poate fi, așa spune, solid încadrat pe linia unor amintiri de tinerețe ale autorului, cenzurate sever și adăugate cu jăratec la un alt popas, al maturității.

Pistolarnumărulunu - nume cu efect, sugestiv – pare construit, ca personaj important al cărții, dintr-o împletire de situații reale, mecanice, cu altele fictive și nu de puține ori având senzația autocuprinderii. Deși, cum o să vedem, planurile în care se mișcă sunt paralele, reconfortante ca o simțire placată cu chipuri de îngeri în oglindă. Cu toate că, de undeva, venind dintr-o memorie secundă, nu pot să nu observ și o anume carnație continuată la un anume mod de (de)scriere practică, la un moment dat, cu o excelență uitată, având în centru serviciul militar, ieșirea din adolescență, cătănia, bat-o vina! – adică... a doua zi de după ce prea-tânărul se va desăvârși... bărbat. Și așa rosti repede doar un titlu de temă, *“Dulce ca mierea e glonțul patriei”*, de Petru Popescu, carte pe care mulți am asimilat-o din plin, cândva. Iată, chiar unitatea militară, de vânători de munte, din care se încarcă cu agitație și romanul lui Horia Muntenuş, pare doar un pieptar de salvare necesar.

Însă atmosfera soldățească de la începutul romanului se tulbură definitiv în urma exploziei accidentale a autobuzului ce transporta apv-iștii (“armată pe viață”) către casă, iar eroul nostru, *Pistolarnumărulunu*, este luat și el în zbor pe deasupra șoselei și aruncat pe spate între două linii albe de marcaj.

Dar nu știu dacă (ne)trezirea pe un pat de spital ar avea vreo importanță cât, într-o combinație miraculoasă de situații, își fac apariția în coconi de lumină personajele, fie locotenentul *Corbu Celalb de la Comandamentul Brigăzii 61 Vânători de Munte*, *Maiorul Vaderca* – *Louis Sezar Vaderca*, *Maria*, *Viki*, *Colonelul Cupărulcărunt*, *Maiorul Caretevede*, *Maiorul C.I. Careteîntreabă*, *Doamna Cucoc*, *Frau Walldona Mithaarknoten de la Clubul Ofițerilor Fumurii*, *Moș Crăciun cel Adevărat*, *Domnul Orator*, fie altele ce nu le mai amintesc. Numele au însă un dram mare de poezie, iar satirizarea atinge de atâtea ori paroxismul și îmi permit să citez lung: - *“Pistolarnumărulunu, sunt maiorul C.I. Careteîntreabă. Cum te simți?”* – *“Să trăiți! Doamne maior, îmi cer iertare că nu pot saluta fără beretă și nu pot lua poziția drepti.”* Maiorul zâmbește, își trage un scaun lângă el și întreabă: - *“Ai auzit ce ți s-a întâmplat?”* – *“Da. Am auzit.”* – *“La cine ai fost ultima dată în oraș?”* – *“La doamna Maioreasă Cucoc.”* – *“Ai fost la ea în casă?”* – *“Da.”* – *“Ea neagă.”* – *“Așa zice ea?”* – *“Ea neagă.”* – *“Am fost la ea în casă, am mâncat, am băut un pahar de vin negru.”* – *“Ai o problemă.”* – *“De ce?”* – *“Nu îți putea deschide ușa.”* – *“De ce?”* – *“Pentru că Maiorul e văduv.”* – *“Bine, dar dumneavoastră nu v-a spus.”* – *“Ce să îmi spună?”* – *“Că nu am fost la ea în casă.”* – *“Păi nu mi-a spus.”* – *“Păi și atunci?”*

–“Atunci ce?” –“Cum a negat?” –“Dacă a fost absent, înseamnă că a negat.” –“Dar eu am fost acolo, vă rog să mă credeți! Mi-a arătat fotografiile de familie, pe domnul Maior la Mare, lângă o cămilă și în fotografia cu tovarășul Ceaușescu – mi-a arătat decorația pe care a primit-o tovarășul maior...” –“Decorația?” –“Da.” Maiorul C.I. rămâne pentru o clipă, îngândurat. O întrebă, apoi, pe Maria dacă poate telefona din cabinetul ei. Da, poate telefona. Și pleacă împreună cu ea în cabinet și formează numărul Unității. –“Alooo? Centraaa-laaa...” –“Vă rog să-mi faceți legătura cu domnul maior Carefumeazămult.” –“Imediaat...” –“Alo? La telefon Maiorul Carefumeazămult. Cu cine am onoarea?” –“Am onoarea, sunt Maiorul C.I. Caretenîntrebă.” –Vă rog, tovarășe maior.” –“Spuneți-mi, ați fost decorat? Ați primit vreo decorație?” –“Da. E adevărat. Am fost.” –“Felicitări! Când s-a întâmplat asta?” –“Acum trei ani.” –“Păi nu ați vorbit despre asta.” –“Nu mi s-a cerut.” –Bine, bine. Am onoarea.” –“Am onoarea.”

Scriam mai înainte de planurile paralele placate cu îngeri în oglindă. Și observ cum nu le lipsește acestora nici modelul incantației, alte înfățișări fabuloase având de asemenea o dinamică șoptită, melancolică, ori tocmai știința translării pe maluri și plaiuri a eroului *Pistolarnumărulunu* pe care puțini o reușesc. O dezlegare de real printre alte personaje fabuloase ce trimit imediat cititorul la imagini de o prospețime formidabilă, de multe ori mioritice: “Și soldatul se trezește în apa cristalină a lacrimilor, apă sărată și dulce și amară, și râde în bucuria Soarelui așezat pe Cerul Albastru. Alunecă, învăluit în lacrimă, pe dunga de cearcăn. Și alunecarea soldatului se oprește în valea adâncă din cearcănul ochiului – lacrima se evaporă în căldura lăsată de Soare, va ajunge într-un nor și apoi va ploua. Privește din nou zarea, viața de pe pământ. Ce frumoasă e Lumea! Ce frumoasă e dimineața! Vede Oltul, vede Jiul... stă așa, contemplă. Numără satele din câmpie, numără norii care trec, albi, pe cer, deslușește forme în ei ori și le închipuie... iată! norul acela seamănă cu o lebădă și norul celălalt parcă e chipul lui Brâncuși.”

N-am să divulg aici romanul “Dincolo de...” avându-l ca autor pe Horia Muntenuş. Bine scris,

meticulos, echilibrat, cu limbaj de intelectual, bine condus, prețios realizat și colorat cu un penel îngeresc înmuiat în călimări cu arome carpatice, la urma urmelor invit cititorul matur (și nu numai!) să-l descopere singur. Să dea năvală în deja tinerețea pierdută, glonțul și mierea ei de viață!

Aș cita însă, încărcat de o admirație de cristal, de pe pagina de început a cărții lui Horia Muntenuş, excepționalul poem “Maria”: “Vindecătoare ca Floarea Soarelui// Cum umbli desculță pe dealuri/ Tulburi clorofila ierburilor arborilor.../ Tulburi și sângele meu.// Trece un semn printre genele mele/ Cum privirea unei paseri Măiestre/ Ori e Privirea ta?// Dacă Orb aş fi... ori dacă sunt.../ Tu tot în ochiul meu ți-ai construit Desenul// Și vulnerabilitatea mea se transformă/ Sub atingerea mâinilor tale/ (De parcă m-ai lustrui/ Cum numai Brâncuși, cândva, își mai lustruise opera)/ Într-o Înaltă Posibilitate/ În Văz.// Și e frumos numele tău/ Și când aluneci printre ierburi/ Știu să le caut să le culeg/ Tămăduitoare.”

Horia Muntenuş scrie cu acea temeinică disperare răsplătită doar de extazul de dincolo de stelele reci...

Mihai Eminescu – scriitor european

Ion Popescu-Brădiceni

Modelul Eminescu

Eu știu de ce Mihai Eminescu este un scriitor european. Știu acest lucru și îmi susțin afirmația până la capăt. Neclintit, dar citind, recitind ca să-mi pot argumenta ipoteza de lucru.

Mulți îl iubesc necondiționat și nu e bine și deloc profitabil pentru autorul unei capodopere a nuvelei fantastice europene precum „Sărmanul Dionis” ori al unui roman catiliniar precum „Geniu pustiu”. În epoca postmodernismului orice valoare poate fi „relativizată”.

În aceea a transmodernismului nu, căci, receptarea lui Mihai Eminescu e totalmente diferită. Eu însumi sunt editorul unei „reconstituiri” din proza-i fascinantă, pe care am reintitulat-o: „O istorie frumoasă: Ieronim și Cezara”¹. Cu prilejul dificilei întreprinderi, am abordat opera eminesciană de pe alte paliere: scriitopice, critifiționale, utilizând metode noi derivate din semiotică, din hermeneutică, din filosofia imaginarului, din meta-poetica „cele de-a doua naturi și a lui mundus poetarum”², din ostensioptică și himeneutică.

În același timp, Theodor Codreanu a întreprins un demers similar. Mihail Eminescu se circumscrie paradigmei (sau mai exact metaparadigmei în cazul său) transmoderne/ transmoderniste prin ontologia arheității, care transcende dualismul spirit-materie. „E o paradoxală împăcare, la Eminescu, între Heidegger și Wittgenstein”³, pe calea dezbrăcării de formă. Eminescu dezbracă poezia de cuvinte spre a ajunge la cuvântul ce exprimă adevărul.

Marin Mincu a și elaborat, în termenii cei mai adecvați, o pa-

radigmă eminesciană (metaparadigmă, i-aș zice, în spiritul doctrinei confucianiste a rectificării denumirilor) europeană triadică: culturală, literară și existențială a cărui – citez cu neascunsă încântare „importanță axiologică nu mai poate fi clintită”. „Pentru a confirma Modelul Eminescu, au apărut alți cinci poeți „paradigmatici” (Arghezi, Blaga, Bacovia, Ion Barbu, Nichita Stănescu)”⁴. Deși eu aș continua lista cu încă alți cinci: Mihai Ursachi⁵, Ion Horea⁶, Cezar Ivănescu⁷, Grigore Vieru⁸, Dan Laurențiu⁹. „Eminescianismul lui Ursachi – se pronunță Laurențiu Ulici – este consecința unui program poetic, dacă pot spune așa, intuitiv; poetul are revelația comunicării structurale cu melosul eminescian”. Grigore Vieru a fost și el un posteminescian. Prin apropierea lui intimă, ca într-un ritual de inițiere magică, de Eminescu, ne-a ajutat „să ne dăm seama de identitatea noastră, să vedem cine suntem”¹⁰.

„Ion Horea – afirmam într-o cronică de carte, la „Bătăia de aur” (antologie îngrijită de E.Nistor, cu o prefață de Al. Cistelecan, editura Ardealul, Mureș, 2009) – și-a eminescianizat discursul muzical și auditiv, ca să zăbovească îndelung în teritoriul abstracțiilor operaționale, reinventatoare ale realului perceput imaginativ și metamorfozat recurent în viziuni de un superior intelectualism”¹¹.

O operă deschizătoare de noi orizonturi

În studiul său „Eminescu-Arhetipul”, Sergiu Al-George identifică similarități între proza fantastică a lui Mihai Eminescu și aceea a lui Mircea Eliade pe

baza corelației dintre fantastic și simbolic. India însăși a fost pentru Eminescu un spațiu cultural obsesiv. Consonanța lirismului eminescian cu cel al lui Rābindrānath Tāgore, acesta din urmă și el reprezentativ pentru întreaga lirică indiană, n-o mai contestă azi nimeni, grație și Amitei Bhose¹², parțial, dar și unui alt exeget, craiovean, fost coleg al meu de studii și tovarăș de idei la Cenaclul „Orfeu” al Universității din Craiova, Constantin Barbu.

În cartea „Rostirea esențială”, a cercetătorului din Cetatea Banilor, Mihai Eminescu ne este înfățișat drept „o cauză începătoare și un timp de începere”¹³. „Arheitatea se apropiază în chip de întemeiere, instituire și autofundare-transstituire”¹⁴. Astfel figura creatoare a lui Eminescu, europeană prin înseși temeliile ei, ne va copleși pururea. Așadar – precizează hermeneutul craiovean – „o reevaluare a eminescianității trebuie să-și mute sediul în ființa temeiurilor operei, în străfundul înțelesurilor ei”¹⁵. Numai în această locație, Eminescu ni se va putea arăta, în întregimea europenității sale cutezătoare și va putea fi așezat în vecinătatea consonantă a unor străluciți gânditori ca Paracelsus,

Bruno, Spinoza, Kant, Schopenhauer, Hegel, Nietzsche. Pe Ludwig Wittgenstein, născut în 1889, la Viena, și pe Martin Heidegger, născut la Baden, tot în 1889 (anul morții lui Eminescu), românul îi anunță prin intuiția-i genială, printr-o dublă natură, „cu o față care-l trimitea nestăpânit la problemele ultime” și o alta „întoarsă spre lumea reală, care-i trezea interesul pentru concret, pentru istorie, pentru limbă și limbi, pentru dramaticele realități ale vieții oamenilor, până și pentru statistică”¹⁶.

Dar a fi european înseamnă pentru „eroul civilizator” junimist, descoperit de Titu Maiorescu și consacrat de acesta, curajul de-a se fi aflat, într-o perpetuă deschidere de orizonturi; opera-i edificându-se ea însăși ca un „univers deschis” exact în termenii lui Umberto Eco. Prin urmare, ca „opera aperta”, literatura eminesciană pretinde un alt regim de receptare: reinventarea acesteia într-un act de congenialitate cu autorul însuși, pe planul sugestiei ne-definite și al solicitării emotive, pe cel al ambiguității dezbaterii problemelor nerezolvate și care necesită o soluție, în acest caz „deschiderea” devenind, la Eminescu „instrument de pedagogie revoluționară”¹⁷.

Ca operă în mișcare, opera eminesciană este un obiect artistic cu o structură dinamică precum de pildă s-a reconfigurat periodic/ciclic și cea a lui Paul Valéry. Constantin Noica a și inițiat o paralelă pe această dimensiune comparatistă între „Caietele lui Eminescu și caietele lui Valéry”¹⁸. Și în unele, și în altele este vorba despre exegesul asupra totului care „e gândul pur, gândul hrănit din propria sa substanță, sau din vecinătățile lui imediate, sufletul și trupul”¹⁹. Paul Valéry trăia pe

jumătate într-o lume fantastică, al cărei găinaț îi cădea pe caiete. Paginile manuscrisului eminescian exercită o magie care, spre deosebire de cazul celor 29 de tomuri ale lui Valéry, nu poate fi pierdută. Și totuși se va fi lăsat interesat ca și/precum Valéry de număr, timp, teoria actului, de stări, esențe, elemente, căile spiritului; la rândul-i de „teoria ecvațiunii universale sau a raporturilor constante între finit și infinit”, de economie, de credit mobilier și imobilier, de speculațiile de bursă. Însemnările lui Valéry erau ale unui străin (M. Teste: Teste ou Vie de celui qui se voit vivre, stă scris în tomul X, pagini 254); însemnările lui Eminescu sunt „mai degrabă ale gândului întors asupra lui însuși”²⁰. În felul său ar putea apărea și Eminescu drept un genial creier gânditor, ca și Valéry. Dar e un creier într-un om, sub o vibrație umană față de tot ce e cultură.

Peste tot în filele acestor caiete eminesciene sunt însă armele vieții unui om adevărat, cum nu sunt în caietele lui Valéry, unde e vorba de o umbră.

Incitanta punere în oglindă a jurnalelor celor doi scriitori mi-a oferit, în palmă, continuarea eseostudiului de față. M. Teste (umbra lui Valéry) nu e decât... Valéry în versiunea lui absolută. De ce n-ar avea și Eminescu umbra sa, care uneori se va fi numit Dionis, alteori Ieronim? Constantin Noica atrage, de data aceasta, într-un triunghi hermeneutic, epistemologic, și caietele lui Leonardo da Vinci, despre care, de altfel, Paul Valéry a și redactat, cu o nobilă emoție sugrumată, o „introducere în metodă”²¹. Întresituarea lui Eminescu – subliniază autorul tratatului de ontologie intitulat „Devenirea întru ființă”²² îi conferă geniului (hiperionic) românesc alură... brâncușiană

(deci nu europeană ci transeuropeană, adică mondială). „Căci dacă unul e poet – se conchide în „articolul” noicanian – celălalt pictor, unul un om de gândire speculativă, celălalt om de gândire practic-tehnică, unul ră-tăcitor prin cultură, celălalt ră-tăcitor prin natură, amândoi au ceva dintr-un uomo universale”. Este acea singură universalitate, care în adânc îi e dată omului: deschiderea, pietatea față de tot. Pentru Leonardo, tot însemna experiența respectiv natura, în timp ce pentru Eminescu reprezintă viața spiritului, respectiv cultura, valorificată transdisciplinar.

Dar acest „tot” este absolutul; este „adâncă sete a formelor perfecte”, despre care Rosa del Conte a elaborat o monografie rotundă și îndrăzneată, care s-a publicat înaintea celei a lui Alain Guillerrou.

Acest tot a fost „tradus” de profesoara de literatură română de la Universitatea din Roma prin „Timpul – Demiurg, responsabil al dramei existențiale și Absolutul înțeles ca Eternitate; devenirea ca structură a Timpului; Poezia biruind Timpul și poetul – profet; sentimentul duratei și ambivalența timpului psihologic; evaziunea din Timp și unitatea cosmică; dragostea ca o chemare a Absolutului”²³. Înșirui în această primă parte a întreprinderii mele câteva considerații concludente ale Rosei del Conte care vin în sprijinul europenității „figurii” lui Mihai Eminescu, una emblematică a continentului, care „reflectă drama existențială în aspectul ei cel mai modern... Problema cea mai acută rămâne mereu pentru el (pentru Eminescu – n.m., I.P.-B.) determinarea raporturilor dintre Dumnezeu și lume, dintre existența definită ca vremelnicie și Ființa identificată cu Veșni-

cia: și, totuși, el este mai cu seamă poetul unei viziuni cosmice, este un însetat de Absolut”²⁴

Precursor al simbolismului

Văzând în Eminescu o sinteză fericită, culmea unui proces de asimilare a mării poezii europene, început în România o dată cu epoca modernă, nu uit să revendic în continuitatea adecvată arhaicitatea cântecului său, ontologic și abisal, selectiv și transactual. Europei tragice, în plină transmutație a valorilor, deși fiind încă moștenitoarea miracolului grec, Eminescu i-a suprapus cultura folclorică a țării sale. „Hyperionul său este, de pildă, soarele grec altoit pe mitul popular al Zburătorului” – crede Svetlana Paleologu Matta – și chiar așa stau lucrurile. „Plasându-se în momentul de tranziție care a constat în depășirea metafizicii europene, în special al speculației lui Hegel, Eminescu a fost, aparent, romantic – ultimul mare romantic al Europei – de fapt, primul și unicul care a realizat în cadrul istoric al spațiului românesc dimensiunea ontologică”²⁵

În viziunea lui Matei Călinescu, lui Mihai Eminescu i se datorează, în spațiul literaturii române moderne, deplina libertate a imaginației constructive. Rolul lui Mihai Eminescu este identic cu cel al lui Charles Baudelaire în literatura modernă franceză.

Dar, cum marele scriitor junimist aparține momentului intelectual european dominat de Schopenhauer (vezi „Lumea ca voință și reprezentare”), a cărui filosofie antiromantică avea să impună noua paradigmă antiistorică pretutindeni, Eminescu însuși s-a manifestat ca adept al

unei purități de esență muzicală. Așa că o afirmație pro domo a lui Emil Manu ni se relevă cu atât mai potrivită. Poetul român este realmente „un precursor al simbolismului”²⁶ deși funciar a rămas un neoclastic. Matei Călinescu consideră că Eminescu a avut în epocă postura lui Edgar Poe. Iată-i probatoriul succint: „Din punctul nostru de vedere, Eminescu rămâne însă un poet fundamental modern tocmai prin acea disoluție muzicală a eului, prin depășirea nu numai a romantismului retoric, dar și a autenticei sale fascinații pentru lumea întunecată, a lui Hypnos și Thanatos, într-o veghe pură, impersonală, în care se realizează o miraculoasă circularitate între sunet și sens.”²⁷

Roxana Sorescu a și identificat de ipso et de facto „o similitudine a motivelor și a sensurilor simbolice de natură a ne face să stabilim poetului român o altă familie spirituală decât aceea cu care ne-au familiarizat studiile de până acum”²⁸. O familie din care reamintim, cu acest prilej, și pe Novalis, Einstein, Shakespeare, Brâncuși, ș.a.

Note bibliografice:

1. Vezi Popescu-Brădiceni, Ion: Mihai Eminescu: „O istorie frumoasă: Ieronim și Cezara”; editura Cogito (Oradea), editura Napoca-Star (Cluj-Napoca), 2006, 223 pagini;

2. Vezi Husar, Al.: Metapoetica. Prolegomene; editura Univers, București, 1983, capitolul „Ad-hoc”, p.379;

3. Codreanu, Theodor: Transmodernismul, editura Junimea, Iași, 2005, capitolul „Postmodernism și pragmatism”, pp. 107-110;

4. Mincu, Marin: Paradigma eminesciană, editura Pontica, 2000, Constanța, pp. 5-11;

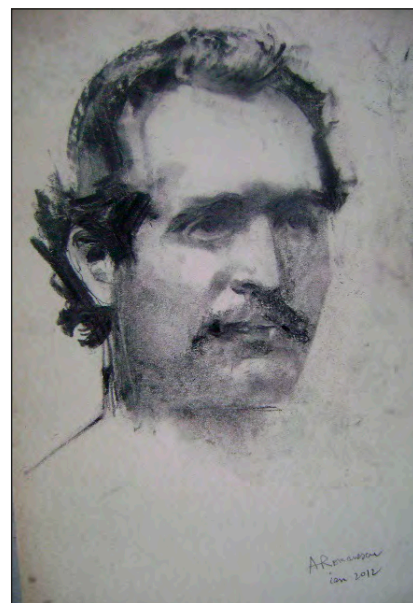
5. Vezi Ursachi, Mihai: Inel cu Enigmă; cu o postfață de Laurențiu Ulici; editura Cartea Românească, București, 1981, 335 pagini;

6. Vezi Horea, Ion: Locul și cea-

sul, B.P.T., editura Minerva, București, 1994, 223 pagini;

7. Vezi Ivănescu, Cezar: Fragmente din Muzeon; cu o postfață de Costin Tuchilă, editura Cartea Românească, București, 1982, 235 pagini;

8. Vieru, Grigore: Văd și mărturisesc; versuri, aforisme și confesiuni; prefață de Mihai Ungheanu; medalion de Mihai Cimpoi; B.P.T., editura Minerva, București, 1991, 276 pagini;

9. Laurențiu, Dan: Poziția astrilor; cu o postfață de Dan Cristea; editura Cartea Românească, București, 1980, 260 pagini;

10. Cimpoi, Mihai: „Medalion (În loc de postfață)”, în Vieru, Grigore, op.cit, pp. 267-268;

11. Popescu-Brădiceni, Ion: „Cronică de carte. Măslinul lui Platon și căderea pe gânduri a lui Ion Horea”, în „Polemika”, anul IV, nr. 196, p.13;

12. Vezi Bhoose, Amita: Eminescu și India, editura Junimea, Iași, 1978;

13. Eminescu, Mihai; ms. 2287, f. 61r-61v, în Însemnările în limba germană din caietele lui Eminescu, „Transilvania”, nr.12, 1981;

14. Barbu, Constantin: Rostirea esențială. Eseu despre reamintirea ființei; editura Scrisul Românesc, Craiova, 1985, p.44;

15. Idem, ibidem;
16. Noica, Constantin: „Introducere la miracolul eminescian”; ediție îngrijită de Marin Diaconu și Gabriel Liiceanu; editura Humanitas, București, 2003; capitolul „Trei mari gânditori români”, p.377;
17. Eco, Umberto: Opera deschisă. Formă și indeterminare în poeziile contemporane; traducere de Cornel Mihai Ionescu, editura Paralela 45, Pitești, 2002, p.58;
18. Noica, Constantin, op.cit, pp. 167-177;
19. Idem, ibidem;
20. Ibidem;
21. Vezi Valéry, Paul: Introducere în metoda lui Leonardo da Vinci; în românește de Șerban Foarță, laureat pentru poezie al Atelierului Național de Poezie „Serile la Brădiceni”, în 2007; editura Meridiane, București, 1969;
22. Vezi Noica, Constantin: Devenirea întru ființă; Editura Științifică și enciclopedică, București, 1981;
23. Del Conte, Rosa: Eminescu despre Absolut; editura Dacia, Cluj-Napoca, 2003; vezi postfața lui Mircea Eliade „Eminescu sau despre Absolut”, pp. 462-468;
24. Idem, ibidem; vezi „Cuvânt înainte”, pp. 26-29;
25. Paleologu-Matta, Svetlana: Eminescu și abisul ontologic; editura Augusta Artpress, 2007; consilier editorial Adrian Dinu Rachieru (de asemenea laureat pentru „critica poeziei al Atelierului Național de Poezie „Serile la Brădiceni”, în 2007), Timișoara, 2007, p.20;
26. Manu, Emil: Istoria poeziei românești moderne și moderniste. Volumul I, editura Curtea Veche, București, 2004, pp. 15-29;
27. Călinescu, Matei: Conceptul modern de poezie. De la romanticism la avangardă; editura Paralela 45, Pitești, 2005, pp. 183-184;
28. Sorescu, Roxana: Lumea re-povestită; editura Eminescu, București, 2000, p. 206.

Descoperindu-l pe Dan C. Mihăilescu

Eli Gilcescu

Nicidecum un peregrin necunoscut... Printre tineri, șocând și răsplătind cu bunătațe trupa formală și informală de la **Colegiul Național „Tudor Vladimirescu” din Târgu-Jiu**, cu mărturisiri și îndemnuri care mai de care mai înțelepte și care i-au fost aproape pe tot parcursul vieții, i-au determinat împlinirile și bucuriile de la străvechiul îndemn delphic – „*cunoaște-te pe tine însuși*” până la nelipsitele devize lipite pe pereți: „*ajunge zilei răutatea ei*”, „*nimic prea mult*”, „*fiți buni*”...

Călătoria alături de **Dan C. Mihăilescu** a fost o revelație. Deși era pe meleagurile brâncușiene, pentru care are motive serioase și temeinice de a fi mândru, iar „Citadela cărții” și-a deschis porțile cu aromele alese special pentru colecția personală de carte, s-a integrat rapid în familie, a preluat rolul de gazdă, conducându-ne în lumea ce-i aparține, cea cu amintirea mamei, cea dragă, și azi, „*profund dator*”, mereu dator... mama care-l îndemna „*să se ridice și să se salveze*” (parcă îi aude și azi îndemnurile de atunci, încă îl motivează), dar în același

timp, de partea cealaltă, marcat de cei cinci tați care nu au recunoscut în copilul de atunci, viitorul critic, istoric de mai târziu...

A povestit pe nerăsuflăte despre copilărie, despre întâlnirea cu Tania și corespondența lor zilnică, despre „*cum s-au construit împreună emoțional, moral și cultural*”, despre natura binecuvântată, despre cărți, despre multe cărți, despre moraliștii lumii, de la Epictet, Marcus Aurelius, Seneca, la Pascal, Montaigne, Chamfort, La Rochefoucauld, Leopardi, până la Nietzsche...

Apoi, copleșit parcă de numărul mare de poeți și de ecoul poemelor (daruri de suflet), a atins „**Sărutul**”. Cine s-ar fi gândit că, pe lângă toate, în pelerinajul său în noaptea de poveste, când ne-a adunat să ascultăm, să cântăm, să visăm, el, omul cu vocație și cu acea sinceritate care te înmoaie, cu acea inteligență care înalță și cucerește, omul făcut din „n” pasiuni, întâlniri va ține între palmele sale poezia iubirii, alt urcuș în lumea aceasta, schițând un zâmbet de mulțumire... și lângă omul acesta am stat o clipă, clipa de lumină, până când va zăbovi, până când...

Povestind despre Esop...

– un eseu de Nicolae Dragoș –

Esop! Un nume cât o poveste... Cu o viață devenită legendă. Cu o operă despre care se spune că i-ar fi devenit oglindă a vieții, a unei vieți traversate când de momente de glorioase izbânci ale înțelepciunii, memorabil exprimate, când marcată de umilințe și nedreptăți strigătoare la zeii.

De secole, de peste două milenii și jumătate, anecdotele ce-i povestesc întâmplările vieții („Viața lui Esop”) și fabulele prin care și-a transferat mâhnirile și meditațiile izvorâte din confruntările, din încercările dramatice, tragice chiar, la care a fost supus în vremurile pe care i-a fost dat a le trăi au însoțit generații ale lumii, înavuțindu-le, înrâurindu-le, învățându-le să privească, să înțeleagă ori să reacționeze la faptele și comportamentul semenilor; fie și prin transferul faptelor acestora în lumea devenită transparentă a personajelor fabulelor sale, ale necuvântătoarelor înzestrate cu daruri dar și cu defecte omenești. Inclusiv cu miraculosul har al graiului.

În prefața volumului „Esop. Fabule” apărut la Editura Univers în anul 1972, care cuprinde în tălmăcire românească cele 358 de fabule create sau atribuite celebrului grec, prestigiosul profesor universitar Traian Diaconescu, autorul versiunii acestor fabule în proză, așa cum cele mai multe s-au păstrat de la părintele lor, consemna faptul că cea mai veche culegere greacă coboară în secolul al IV-lea înainte de Hristos, iar fabula greacă fusese încă din secolul al VII-lea. Date care (comparate cu cele ce consem-

nează existența fabulei și la alte popoare din vechime) îngăduie cu aproximație stabilirea începuturilor ei. Oricum ar fi, mai susține ilustrul profesor, „Talentul lui Esop a contribuit la îmbogățirea și șlefuirea fabulei anonime, impunând-o ca specie de sine stătătoare”, meritându-și astfel dreptul de a fi numit întemeietorul ei.

Lucru știut, fabulele lui Esop nu i-au lăsat indiferenți pe urmași, iar prin timp nu puțini au fost cei care - pornind de la izvoarele esopice - s-au învrednicit să le înveșmânteze, înnoindu-le portul, conferindu-le noi atribuții estetice, potrivit exigențelor altor momente din evoluția spirituală. Așa a procedat fabulistul latin Fedru, investindu-le cu noblețea versului, urmat de atâția alții, peste secole. Cel ce i-a conferit pecetea triumfului major a fost francezul La Fontaine.

La noi, la români, prin povestea, prin anecdotică pilduitoare a vieții sale, ca și prin învățămintele fabulelor pe care i le dărează umanitatea, Esop a avut o largă prezență în timp. Iată doar câteva dintre numeroasele exemple, la care se face referință în prefața amintitei traduceri din 1972: „Viața lui Esop”, copiată din greacă în 1703 de Costea Dascălul; „Pildele lui Esop”, copie din 1717 de Vasile Ieromonahul; „Viața și 183 fabule ale lui Esop”, apărută la Buzău în 1857; s-au adăugat în timp culegeri tipărite la noi în grecește, versiuni slave, dar și „Viața și pildele preînțeleptului Esop”, datorată lui Petru Bart (1795), ediții semnate de Ion Bart (1802), Mi-

hail Sadoveanu (1909), iar mai aproape de anii noștri volumul „Cărțile populare și literatura română” în 1963, ediție îngrijită de I. Chițimia și Dan Simonescu; și desigur adăugându-li-se numeroase prezențe în presa vremii.

Cu emoția temerității, cartea de față se vrea a fi încă o îndatorată recunoștință care i se cuvine ctitorului fabulei ca specie literară, aducând în luminile versului, cu sprijinul versiunii în proză amintite, așa cum o propusese Esop la vremea sa, și această nouă versiune în versuri. Mărturisesc că îndemnul către asumarea unei asemenea opțiuni literare l-am aflat în strălucita lecție susținută, cu secole în urmă, de La Fontaine; ale cărui fabule (multe sprijinite, cum o dovedesc cele 12 cărți ale sale, pe motive esopice) au cunoscut, la rândul-le, o de neîntrecut versiune în românește prin arta marelui vraci al potrivirii cuvintelor, Tudor Arghezi, cel care prin tălmăcirea sa a pus în valoare armonioasele versuri ale marelui clasic francez și, prin ele, spiritul esopic.

O fericită împrejurare a făcut, cu ani în urmă, să intru în posesia unei ediții din 1888, de „Fabule și alte bucăți alese de J. La Fontaine”, apărută la Paris, Librairie Victor Lecoffre, Rue Bonaparte, 90. Volumul cuprinde cele 12 cărți de fabule și alte creații poetice, însoțite de o scrisoare dedicată Delfinului, urmașul la tron, cunoscut în istorie sub numele de marele moștenitor, fiu unic al lui Ludovic al XIV-lea, precum

și o prefață și un amplu text de prezentare a vieții lui Esop în care, de fapt, autorul se explică și se confesează. „Indulgența care s-a arătat pentru unele din fabulele mele - scria La Fontaine în prefața reprodușă în ediția din 1888, după culegerea apărută în timpul vieții sale - mă îndeamnă să sper la aceeași înțelegere pentru această culegere”, adăugând că „pe unele din fabulele care i se atribuie lui Esop, Socrate a găsit potrivit, cum o confirma însuși Platon, să le îmbrace în veșmintele muzelor” (adică, în versuri). În ce împrejurări a făcut-o? La Fontaine, reluând informații din trimiteri la texte apropiate de anii în care fabulele autorului grec cunoșteau primele manifestări ale interesului ce li s-a arătat veacuri de-a rândul, va insista asupra momentului evocat de Platon. Se spune că, aflându-se la închisoare, condamnat fiind la moarte, Socrate a găsit în pildele lui Esop mijlocul de a răspunde unui mesaj zeiesc. Aflăm astfel, reluate sub pana francezului, că lui Socrate, condamnat la supliciu ultim, îi fusese amânată executarea necruțătorului verdict din pricina unei sărbători. În atari împrejurări, un oarecare Cebes l-a vizitat în chiar ziua morții, când gânditorul avea să-și pună cu demnitate capăt zilelor pămâtenes. Filosoful i-a mărturisit vizitatorului că, în mai multe rânduri, fusese avertizat de zei, în timpul somnului, ca trebuie să se dedice muzicii înainte de a muri. Socrate ar fi mărturisit că, la început, nu înțelesese ce semnifică acel vis, pentru că dacă muzica nu-l face pe om mai bun, la ce ar folosi să i te dedici? „Trebuia

să existe o taină aici - ar fi susținut filosoful - cu atât mai mult cu cât zeii nu se osteneau deloc să-i trimită inspirația” mai adăugând că într-una din zilele acelor sărbători, totuși, inspirația i-a venit și încă atât de limpede încât, meditănd la lucrurile pe care cerul i le putea cere, a înțeles că între muzică și poezie există o vădită asemănare. Era deci posibil ca despre cea din urmă să fie vorba în mesajul zeilor: „Nu există poezie bună fără armonie - a reflectat Socrate - însă nu există în niciun caz fără ficțiune”. Și cum nu știa decât să spună Adevărul, a găsit că era potrivit, pentru a răspunde mesajului zeiesc, să aleagă fabule, pentru că în ele se află unele lucruri adevărate. Și l-a ales pe Esop, transferându-i din limbajul prozei unele fabule în versuri, în limbajul armonios al muzelor. Iar aceasta în ultimele momente ale vieții.

„Socrate nu este singurul care a considerat poezia și fabula ca surori”, va comenta La Fontaine, amintind că Fedru a mărturisit la rândul-i că era de aceeași părere, iar și prin excelență opereii sale se poate aprecia părerea prințului filosofilor. Motive îndeajuns de puternice pentru ca francezul, cum declară în aceeași prefață, să se considere flatat de încercarea de a-l tălmăci pe Esop, afirmând cu o bine calculată modestie: „Dacă încercarea nu mă va încorona cu succes, îmi va da cel puțin gloria de a fi deschis o cale. E posibil ca încercarea mea să facă să se nască la alte persoane dorința de a duce lucrul mai departe. S-ar greși dacă s-ar crede că materia ar fi epuizată, fiindcă au rămas încă multe fabule pe care nu le-am transpus în versuri. Am ales într-adevăr pe cele mai bune,

mai exact pe cele ce mi s-au părut astfel, însă negreșit că s-ar putea să mă fi înșelat în alegerea mea, și nu va fi dificil de a se da altă versiune chiar și celor pe care le-am ales (...). Orice se va întâmpla, va rămâne însă pentru totdeauna o asemenea îndatorire, fie că îndrăzneala mea a fost fericită și că nu m-am îndepărtat prea mult de drumul care trebuia, fie că doar i-am stimulat pe alții să o facă mai bine (...). Am considerat că aceste fabule fiind cunoscute de toată lumea, nu aș realiza nimic dacă nu le-aș reda înnoite prin câteva trăsături care le vor reînsoții. Este ce se cere astăzi: se vrea noutate și bună dispoziție, veselie. Nu numesc prin veselie ceea ce stârnește râsul, ci un oarecare farmec, un aer agreabil, care se pot da la tot soiul de subiecte, chiar și celor mai serioase. Însă nu atât prin forma pe care am dat-o opereii ar trebui să i se măsoare prețul, cât prin utilitatea și prin conținutul ei.” Iar pentru a acredita (sau a re-acredita) dreptul la existență al fabulei în lumea poeziei, La Fontaine va apela din nou la autoritatea lui Platon, scriind: „Alungându-l pe Homer din Republica sa, Platon i-a dat lui Esop un rol foarte onorabil. El dorea să învețe copiii aceste fabule încă de la vârsta de sugari, recomandând doicilor să-i sprijine să le învețe, fiindcă nu vor avea parte de ore mai bune pentru a se deprinde cu înțelepciunea și virtutea (...). Fabulele nu sunt numai morale; ele oferă încă și alte cunoștințe: sunt exprimate caracteristicile animalelor și caracterele lor diferite; prin consecință și ale oamenilor de asemenea, fiindcă suntem pe scurt ceea ce există și bun și rău

☑ În creaturile lipsite de judecată. Când Prometeu a vrut să facă omul, a luat calitatea dominantă a fiecărui animal. Din aceste elemente foarte diferite a alcătuit specia noastră. Aceste fabule sunt un tablou în care fiecare dintre noi se găsește pictat.”

... În ce-l privește pe Esop - omul, marele fabulist francez s-a considerat dator să-i prezinte nu doar opera, ci și viața din care erau (și sunt) multe de învățat; luându-și în această privință unele precauții. Iată-le clar exprimate: „Nu văd pe nimeni care să nu socotească plâsmuiri ceea ce Planude ne-a lăsat (Planude - călugăr grec din secolul al XIV-lea, a compilat un mare număr de scrieri iar „Viața lui Esop”, despre care scria La Fontaine, a fost considerată de specialiști ca o însăilare de povești puerile și de anacronisme - n.n.). E de imaginat că acest autor a vrut să confere eroului caracterul și aventurile care corespundeau fabulelor sale.” Așa încât, apelând totuși la unele din cele narate de călugărul grec, ademenit probabil de pitorescul lor, o va face-o cu încredere, preocupat însă de a-l înfățișa pe fabulistul Esop dintr-o perspectivă firesc admirativă. încercând o reconstituire a vieții acestuia după izvoarele documentare nemulțumitoare, nu va ezita să-și avertizeze cititorii că are sentimentul a o face „mințind pe credința altuia” iar tot ce poate făptui este „să compună o țesătură a presupunerilor”.

Nu vom insista, așadar, asupra paginilor destinate reconstituirii vieții lui Esop. Vom observa totuși că va fi fost ispitit La Fontaine spre a-i povesti biografia, cu pregnanță legendată, mai ales pentru că a descoperit

în momentele anecdotice ale vieții o translație a întâmplărilor evocate în cuprinsul unor fabule; ori invers - imaginarea unor întâmplări cu oameni pornind de la subiectele ce au adunat la un loc diferite animale, angajate în situații menite să susțină diverse constatări moralicești.

Firește, din veacul lui La Fontaine până la noi, cei de azi, s-au acumulat o seamă de contribuții privitoare la viața și opera lui Esop; desigur, nu suficiente pentru a scoate total viața fabulistului antichității din zona aproximațiilor biografice, dar care pot îndreptăți acceptarea ideii că nașterea oricărei legende nu ar fi posibilă fără un sâmbure de adevăr din existența unei vieți și a unor fapte omenești. Nu-mi pare, în atari condiții, a fi de refuzat categoric afirmația celui ce a împământenit prin cuvânt și harul său scrierile lui Esop în solul spiritual francez și, mai larg, în cel continental: „Nu avem nimic care să confirme cu certitudine nașterea lui Homer și a lui Esop”. Adevărat, zic eu, dar cu condiția de a accepta că avem, totuși, o certitudine, și încă una de mare valoare - opera celor doi mari precursori ai literaturii cu drept de universalitate.

Vom apela, în consecință, la cele afirmate cu privire la biografia lui Esop în studiul profesorului Traian Diaconescu, citându-l: „Documentele despre existența lui Esop sunt foarte sărace și posteritatea le-a brodat o aureolă imaginară. Herodot, vorbind despre curtezana Rhodopis, afirmă: «Ea este de neam trac, sclava lui Iadmon, fiul lui Hepaistopolis, un bătrân din Samos, tovarășă de sclavie cu Esop fabulistul, căci și acesta a fost sclavul

lui Iadmon, cum se va adeveri în dată; când locuitorii din Delfi au dat de veste în nenumărate rânduri porunca unui oracol, anume, să vină cel ce se încrede în drept să primească banii de răscumpărare pentru uciderea lui Esop, nu s-a înfățișat nimeni altul decât fiul fiului lui Iadmon, un alt Iadmon, și i-a ridicat; așadar și Esop a fost al lui Iadmon».”

Constatând că mărturiile răzlețe ce au parvenit din antichitate se bazează pe informația lui Herodot sau adaugă amănunte verosimile, „dar neîntemeiate pe probe și nici pe nume de autoritatea lui Herodot”, profesorul Diaconescu reține, pentru bogăția ipotezelor, mărturia bizantină a lui Suidas, potrivit căreia aflăm că „Esop era samian sau sardinian, că Eugeiton spunea că a fost mesembrian iar alții că era frigian din Cotyaium”. Cum se vede, gloria sclavului i-a impulsivat pe mulți să-i dispute locul nașterii! Același Suidas susținea că Esop „a trăit pe vremea lui Cresus, care l-a prețuit” și că a fost ucis „pe nedrept la Delfi, prin aruncarea de pe stâncile fedriene, în vremea celei de-a 54-a olimpiade”. De mare interes și deplin plauzibilă pare a fi și nominalizarea ca stăpân al sclavului Esop a lidianului Xantus, filosoful, de al cărui nume se leagă multe momente din viața fabulistului prețuit, la începuturi, de Platon și Socrate.

Pentru cel ce s-a devotat înscrierii în lumea bibliotecilor a cărții de față, convingerea sentimentală (dar nu numai) ar fi că s-ar putea accepta cu mai multă luare aminte originea tragică a lui Esop, susținută nu numai de Herodot - cum se consemnează

Într-o notă de subsol a studiului evocat mai sus - ci și de Heraclit din Pont, de scholiastul lui Aristofan și Eugeiton în „Suidae Lexicon”. Ar fi fost să fie ca între marii fabuliști ai lumii să se afle doi autori de proveniență tracică - Esop și Fedru; cel de-al doilea numit susținând însă originea frigiană a înaintașului ale cărui scrieri le-a transpus pe latinește, în versuri de o expresivă lapidaritate.

Veacuri după veacuri, rostogolindu-se pe lespedea vremurilor, l-au smuls pe Esop din încorsetarea în prea strâmtele, în neîncăpătoarele date de stare civilă și l-au destinat legendelor cu primitoare și vaste orizonturi, conferindu-i celui apărut „în secolul poeziei gnomice” meritul de a fi smuls fabula din zonele anonimatului folcloric și a o fi consacrat ca specie literară de sine stătătoare, spre a fi ilustrată cu strălucire între atâția alții de Fedru, Leonardo da Vinci, La Fontaine, iar la noi de o adevărată pleiadă jalonată de performanțele epico-lirice ale lui Grigore Alexandrescu și ale genialului Arghezi. Gândesc că e potrivit ca, scriind numele lui Tudor Arghezi, să afirm fie și în treacăt că, asemenea lui La Fontaine pentru francezi, marele nostru poet a adus înnoiri esențiale prin creațiile sale și în fabula românească, omagiindu-l și astfel pe Esop, deschizătorul de cale. Cum se desprinde și din definirea argheziană a fabulei:

Fabulă se cheamă vechea corcitură

Dintre pilda bună și caricatură; O minciună blândă-n care se prefac

Hazurile snoavei scurte-n bobârnac.

Încă de pe vremea robului Esop, N-a fost încercată fără tâlc și scop.

Și întotdeauna, de la el încoace, Ea în loc de oameni pune dobitoace.

Le dă grai și slavă, și dregătorii, Ca-ntr-un basm anume scris pentru copii;

Arătând că vite, fiare, târâtoare, Se-nrudesc cu omul, mai cu fiecare;

Că-i fățarnicie și-ntre animale: Sunt al Dumneavoastră, sluga Dumitale.

Acesta este, în fond, omagiul suprem ce s-ar putea aduce și i se cuvine unui vizionar, unui înainte mergător cum a fost Esop care, reconstituindu-se o parte din pașii vieții, după informații poate imaginare, a fost înfățișat ca un personaj fabulos, cu o inteligență pătrunzătoare, capabil să se pronunțe în aforisme menite să dăinuiască în posteritate; un personaj ce și-a făcut și a făcut din fabulă o armă de luptă și de îndreptare morală, armă care, vai!,

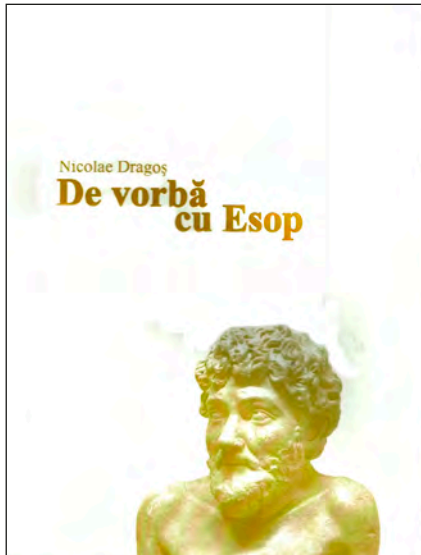
nu l-a mai slujit în cetatea marelui oracol, la Delfi, unde venise ca o celebritate învingătoare, recunoscută la înalte curți ale vremii, dar a fost învins de nerecunoștința grăbită și de omeneasca trufie care i-au pândit și îi pândesc cu toate povățuitoarele lor texte pe fabuliști, însă nu doar pe ei.

Iată dar și cum a înfățișat La Fontaine sfârșitul la Delfi al lui Esop; petrecut ca într-o fabulă tristă, din care sunt încă multe de învățat: „Revenit la Babylon de la curtea regelui Egiptului, Nectanobo, după o misiune îndeplinită magistral, ce-i fusese încredințată de regele Lyceros, Esop fu primit cu mari dovezi de bucurie și de bunăvoință; regele ordonând să i se ridice o statuie. Cu toate acestea, dorința lui de a călători, de a vedea și a învăța l-a determinat să renunțe la toate onorurile. A părăsit curtea lui Lyceros, unde avea toate privilegiile ce pot fi dorite, luându-și rămas bun de la rege, pentru a mai vedea încă odată Grecia. Lyceros nu-l lăsa să plece fără îmbrățișări și fără lacrimi, și fără a-l face să promită prin jurământ în templu că va veni să-și sfârșească zilele lângă el. Între orașele în care s-a oprit, Delfi era unul din cele mai importante. Locuitorii lui l-au ascultat cu multă plăcere, însă nu i-au dat niciun fel de onoruri. Mâhnit de acest dispreț, Esop i-a comparat cu niște bucăți de lemn care plutesc pe valuri. Văzându-le de departe, îți poți imagina că ar fi obiecte demne de luat în seamă, însă văzându-le de aproape constăți că sunt o nimica toată. Comparația avea să-l coste scump. Cuprinși de ură și de o violentă dorință de răzbunare, între altele și pentru că se temeau că vor fi încondeiați de el, delfinienii au hotărât să-i ia viața. Pentru a izbuti, i-au ascuns printre țoalele ce le avea unul din vasele lor sacre, socotind că-l vor putea dovedi astfel de furt și de sacrilegiu și vor avea temeuri să-l condamne la moarte. Îndată ce Esop a ieșit din Delfi, luând calea spre Phocida, au venit în grabă, cu oameni plini de mâhnire și mânie și l-au acuzat că le-a furat vasul sacru. Esop a negat, sub jurământ. Căutându-i-se în bagaje, au găsit vasul strecurat fără să o știe. Cu toate încercările de dezvinovățire, Esop n-a izbutit să-i împiedice să-l trateze ca pe un infam răufăcător. Readus la Delfi, a fost pus în fiare, băgat în temniță și, apoi, condamnat la moarte prin aruncare de pe stâncă. Nu i-a mai fost de ajutor să se apere cu armele lui obișnuite, povestind apologuri. Delfinienilor, batjocorindu-l, nu le păsa de ele.

„Broasca - le-a zis Esop - a invitat șoarecele să

☑ vină să o vadă la ea acasă. Pentru a-l ajuta să traverseze o apă, l-a legat cu o sfornică de piciorul ei. De cum s-a văzut în valuri, în larg, broasca a început să-l tragă spre adâncul apei,

cu gândul de a-l îneca și a-și face rost de mâncare. Nefericitul șoa-rece a rezistat, zbătându-se, puțină vreme. Dar, pe când se zbătea încă la suprafața apei, l-a văzut o pasăre de pradă și s-a năpustit asupra-i. Broasca nu s-a mai putut desprinde din legătură. Așa că pasărea de pradă a avut parte și de șoa-rece și de broască. La fel, delfinieni abominabili, pentru răutatea voastră, unul mai puternic ca noi mă va răzbuna!, i-a avertizat fabulistul. Voi pieri, însă veți pieri și voi!”

Nu s-au înduplecat.

Când îl conduceau spre stâncă supliciului, a izbutit să scape și s-a refugiat într-o micuță capelă, dedicată lui Apollo. Și l-au scos și de acolo.

„Violați și întinați acest loc sacru - le-a zis - pentru că nu este decât o modestă capelă. Dar va veni o zi când răutatea voastră nu va găsi refugiu sigur nici chiar în marile temple. Vi se va întâmpla ce a pățit vulturul care, cu toate rugile scarabeului, l-a răpit pe ie-

purele ce se refugiase la el. Doară știți că toate generațiile vulturului au fost pedepsite de zei să nu se poată ascunde de pedeapsa scarabeului nici măcar în sânul lui Jupiter!”

Puțin impresionați de pildele lui Esop, delfinienii l-au aruncat de pe stâncă în hău.

... La puțină vreme după moartea fabulistului, o ciumă violentă și-a năpustit urgiile asupra celor din Delfi. Au întrebat oracolul cum ar putea să îmblânzească mânia zeilor. Le-a răspuns că nu aveau altceva de făcut, pentru a-și ispăși nelegiuirea, decât să împlinescă așteptările lui Esop. A fost îndată înălțată o piramidă în onoarea lui. Zeii înșiși mărturisiseră celor din Delfi cât de mult le-a displăcut, mahnindu-i, crima lor. Oamenii, de asemenea, au răzbunat moartea înțeleptului. Grecia a trimis înalți funcționari pentru a se informa asupra celor petrecute și s-au dat aspre, severe pedepse.”

... Astfel a înfățișat La Fontaine contemporanilor săi sfârșitul lui Esop.

* * *

Urmând îndemnul unui inspirat înaintaș al nostru, căruia îi datorăm inestimabile comori „de la lume adunate și-napoi la lume date”, am gândit a aduce cele 358 de fabule ale lui Esop, în varianta românească versificată, ca un omagiu pentru întemeietorul fabulei, călăuzit fiind - cât mi-a stat în putință - în această inițiativă spirituală de viziunea și normele ce și le-a impus luminatul scriitor francez, cel care a adus cu o inegalabilă artă, în limba patriei sale, înțelepciunea și farmecul operei lui Esop. Esop - frigianul. De ce nu, mai bine, Esop tracul?

Poveste de duminică

Eli Gilcescu

Povestea a început la Carrefour Târgu-Jiu unde a reușit să convingă sunetele care veneau din altă lume, deasupra realului, să împreune „cuminteniile” pământului, până începeau a visa la adevărata minune a omului, cântecul lin și simplu din care s-a inspirat și Brâncuși. O duminică printre prieteni, oameni de rând, tineri, părinți și bunici, liberi, atât de liberi între casele gorjenești de la **Muzeul Arhitecturii Populare de la Curtișoara**, cu încă și încă o cântare, și nu i-am găsit vreo vină când își dezmierda fiecare taraf într-un fel special...

Ne-a făcut să uităm pentru o vreme de griji și oboseală, ne-a purtat de grijă, așa, după pofa inimii, și ne-am îngăduit a-i primi lecția, mai ales când se uita împrejur și căuta loc unde să lase pe fruntea veșniciei, pentru a colora ziua și fiecare clipă, doina ce nu se schimbă. De bucurie, de nevoie, de mulțumire, vorbea despre scrieri, despre vină, suferință, valoare, despre durere și brandul de țară, despre prieteni și chemări, despre evoluții, dar mai ales despre glasul inimii care pornește din suflet și care îmbrățișează cu suflet...

Atât de aproape de oameni, dând vieții un ceas de sublimă trăire, peste tot, dar nicări, peste tot lumină cu rost și vreme de a hori, peste toate o doină, o învârtită (dacă mai ții de ele), cu fluier din fluier, cu glasul lumină pân' la 'naltul cer...

De atunci am rămas într-un ceas al iubirii, al reînnoirii simțirilor subtile, cele care pătrund și nu se desprind ușor... Am rămas în duminica de ieri, un ieri printre oameni, pentru oameni, și pentru această întâlnire-surpriză, mulțumesc din toată inima, **Grigore Leșe!**

Poeme într-un vers

Paula Romanescu

Proprietăți

Al meu, al tău și, între, două uluci schiloade.

Ceartă la șatră

Poalele-n cap și urlete de fiare. Liniștea-n țândări.

Norocul

Un trifoi cu foi patru prins între bălării ?

Omul

De când cu izgonirea viața lui – rătăcire.

Speranța

Solitarul rămas în sipetul Pandorei.

Derută

Să fii liber ca norul și ca el schimbător ?

Sărut

Întredeschisă poartă spre-un cânt fără cuvinte.

Planeta oamenilor

Hărți ar fi dar de unde atâtea căi nescrise ?

Posmagi democratici

Nu, nu mai zbor spre stele, aștept să-mi cadă-n palmă.

Rotire

Nou început viața. Omu-i mereu pe ducă.

Primăvară

Pe corzile de lună, arcuș privighetoarea.

Așteptând, mai fă ceva !

Ce pândă nesfârșită să prinzi momentul bun.

Parfum de amintire

Să fi fost fericire lacrima de mai ieri ?

Îndemn

Tristețea-i fără margini ? Fă-i-te chiar tu vamă !

Revoluție

Revolta-i fulgerare, potopul vine după.

Himeră

E bun comun dreptatea dar n-au toți de ea parte.

Invățătură

Avere crescătoare să știi ce-i sărăcia.

Istorie înscrisă în graiul alor mei :

« Rovinele » și, între – « Drumul Omorului».

Basm

Singura lume-n care binele-i suveran.

Confruntare

Nisipul e sfidarea preasemețelor creste.

Surâs

Nici râs nici plâns și totuși atâtea înțelesuri...

Zodiac

Douăsprezece dansuri, soarele – mare star.

Zenit

Mă ninge cerul înaltul cu stele căzătoare...

Western

Veni și la noi Vestul c-un dolar găurit...

Vânt

Eternă rătăcire peste vremelnicii.

Ură

Din zgură și cenușă să-i faci inimii strai ?

Temeritate

Bătrânul măr în floare curtează o rândunică.

Sinele

Un *Eu* care adesea nu-i de acord cu mine.

Oracol

Având răspuns la toate, sporește ne-nțelesul...

Regret

Șarpele de o vreme tot cată înspre cer.

Lica

„Cu o adevărată familie”
- fragment de roman -

Valeria Certăzeanu Zorilă

Osteniți de munca câmpului, plini de nădușeală, roșii la față și prăfuiți din cap până-n picioarele goale, umplând drumul unii în căruțele-ncărcate, alții pe jos ținându-se de loitre, flecărind tare și vesel, iar ceilalți, cei de acasă, mișcându-se încoace și încolo prin așazările lor alături de câinii ce lătrau bucuroși de revedere, oamenii mahalalei lăsa sau să se ivească din ferestrele caselor dungi palide de lumină care se alungeau, discret, pe spina drumului plin de țărână și de copiii ce-și adunaseră tinerețea voioasă pentru a și-o risipi în atmosfera mahalalei după felul și firea fiecăruia.

Doar câteodată, pe drum se auzea strigătul vreunui căruțaș care, cu biciul în mână amenința mâna de copii ce trăgeau spice de grâu din spatele căruței.

- Fir'ar mama voastră a dracu!... Furați, ha! Ditamai hojmălăii! Și, jap, plesnea din bici încât fugeau bieții de ei de le sfârâiau călcâiele urmăriți de teama că se vor alege cu vreun semn cine știe pe unde.

Scăpătat spre asfințit, soarele coloră spatele grădinilor cu poalele sale rubinii. Apoi, treptat, dogoarea de peste zi se risipi cu totul, doar amintirea ei rămăse-se în pielea arămie a oamenilor. Perdele de umbră începură a se întinde până departe, frunzișul se-nchise la culoare, iar deasupra cerul se învălui în mantaua uniformă a serii ce lăsa să coboare o pace dumnezeiască, premergă-

toare odihnei bine-meritate, seară în care se pierdea și dangătul clopotului din oraș, ca o prelungă chemare la-mpăcare cu soarta.

- Mitule, unde ești, mă ? se făcu auzit glasul Ioanei al cărei chip ciolănos se conturase în caturile ușii deschise a cuhniei, o prelungire a casei unde se gătea și se adunau cu toții la masă.

Sta înfiptă acolo, sub candelile aprinse ale universului, neștiind ce să facă mai întâi ; să pună de mămăligă, să plămădească aluatul pentru azmi, să pună la moi rufele ca să le spele dis-dimineață ori să se așeze pe scaun, să-și odihnească picioarele betege.

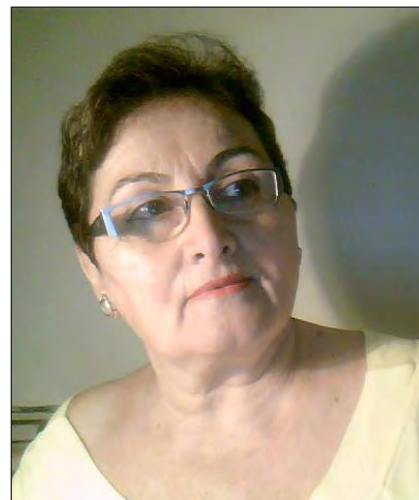
Punându-le nutreț în staul ca să mănânce și să se odihnească fiind obosiți după truda zilei, Mitu sări să-i răspundă:

- Sunt în obor, dejug boii.

Ținea mult Mitu la animalele lui, mai ales la Priam ce arăta ca un zimbru de se uita lumea pe drum la el că trăgea la jug cât doi boi la un loc. Și la Pușica ținea flăcăul că era pașnică, venea singură la jug și se-ndemna la plug cu Priam fără prea multe fasoane.

- Hai, mă, grăbește! strigă, mulțumită că animalele îi ascultau feciorul ca pe un părinte... Adă și felinarul că-mi dau cu deștele-n ochi, reveni Ioana, în vocea ei simțindu-se o anume indispoziție, după care, vorbi ca pentru sine : ia uite, se duse soarele și eu nu făcui de nici unele.

De altfel, în ultimul timp, Ioana Andrițoiu nu se găsea în apele

ei. Începuse prea devreme a se lăsa copleșită de viață ca și cum asupra sa se abătea un val puternic și neostoit. Apoi, mai erau și pârdașnicele ei dureri de oase. Gemetele nocturne ale Ioanei îl îngrijorau chiar și pe soțul său. Acesta, chibzuind, îi cerea mai multă cumpătare și grijă în tot ce face.

Adevărat, în unele privințe Ioana îi urmase sfatul căci cine, dacă nu ea, putea cunoaște durerile-i cumplite ce trecuseră peste dânsa, dar, cum numai din munca țarinei și din crescutul animalelor puteau a-și duce traiul, în fiecare dimineață își aduna vrând-nevrând puterile, îndreptându-le spre folosul familiei sale, cu atât mai mult cu cât Dumnezeu n-o învrednicise cu mulți copii spre ajutor ci numai cu Dumitru.

De altminteri, sentimentul de statornicie și iubire față de pământ și animale era principala trăsătură a celor ce locuiau frumoasa căsuță cu două camere, țârnaț și o cămară prevăzută cu o ușă de intrare direct din tindă, unde, tovarăși credincioși la bine și la greu, familia Andrițoiu, își

ducea viața liniștită, conturându-și prezentul, identificându-se cu el prin muncă și încercând a-l păstra prin urmași.

De cum intră flăcăul, lumina liniștită a feștilor felinarului înveseli odaia care făcu cunoscut ochiului ; o vatră cu plită și cu cuptor prevăzut cu horn înalt, un prichici care, fiind călduț în permanență, servea ca loc unde se așeza postava pentru crescut aluatul, pe timp de iarnă stând și mâncarea caldă ; un dulap vechi din lemn dens de stejar încrestat măiastru cu crenguțe de brad, crăpat pe ici pe colo, plin de vase din lut a căror ornamente și cromatică te lăsa să descoperi sufletul de artist al olarului anonim ce, pe fiecare vas pictat, părea să-și fi transferat tot ceea ce adunase în spirit în clipele de odihnă la umbra brazilor, a stejarilor sau când poposise pe malurile unor râuri, dulap ce mai adăpostea și tăvile de cozonaci și pâine ; o sărăriță cioplită și linguri de lemn cu partea de sus mai lată și încrustată ca acele de brad ; un ulcior cu țâță în care apa o găseai aproape totdeauna rece, ce sta bătos pe dulapul vechi ; un cauc din lemn pentru apă ; o măsuță rotundă, joasă, cu trei picioare de care, cumiți, odihneau câteva scăunele la fel de joase ; un ceaun smălțuit ; o tingire înnegrită de atâtea prăjeli ; o oală de lut pântecoasă, cu gura largă, buza răsfrântă și cu două toarte; câteva ștergare atârnată într-un cui, în dosul ușii, lângă câteva funii de ceapă, una de ardei iuți și una de usturoi; o postavă pe prichici unde plămădea aluatul pentru azmi, câțiva săculeți de ceai așezați pe-o etajeră din lemn de stejar a căror arome provocatoare te făceau să-ți dorești măcar o ceașcă s-o bei și o ploscă atârnată într-un cui sub icoana Sf. Fecioare Maria cu Pruncul în brațe.

Când flăcăurile celor trei lemne așezate cruciș în vatră săltară jucăușe sub ceaunul cu apă pentru mămligă și cântecul viu al lor se făcu auzit în odaie, Ioana, în zăpușeala aromitoare puse doi pumni de mălai în apa clocotită, după care, așezată în fața vetrei pe scăunelul cu trei picioare și cu mâinile pe genunchi, îl iscodi:

- Le puseși fân proaspăt ?
- De-al proaspăt, îi răspunse.
- Îl umeziși oleacă să nu vateze vitele ? continuă, glasul ei cerându-i parcă să întărească vorbele sale.
- Îl umezii, a asigurat-o.

Fără a se îndoii că flăcăul său făcuse întocmai cum îi ceruse, Ioana îl lămuri:

- Oameni săraci ca noi nu ne putem permite să le ducem la doctori.

Deodată, ca și cum simțise un junghi în coaste, răbufni:

- O, Doamne! Mâncate-ar câinii de durere, iar ți-ai găsit a mă bântui ...

În suferința ei zgomotoasă nu era nimic silit căci mișcărilor îi pricinuiău serioase dureri în toate încheieturile. Reluă cântând chiondorâș la el :

- Spune, așa-i că sunt o mamă urâcioasă ?

Și, cum cuvintele se împrăștiară fără să ajungă nicăieri, Ioana, privind țintă la focul ce se întetea văzând cu ochii, își urmă vorba :

- Ce să fac ? Nu pot să le rabd. Sunt prea ascuțite. Și, uite așa, vă sîcâi pe toți ...

Parcă eu nu văd, izbucni, topindu-și durerea în cuvinte.

Hotărât a-i îndulci amarul, după ce așeză felinarul sus, pe horn, Mitu îi răspunse calm.

- Mamă, oasele nu dor.

Ca și cum nu-l auzise, Ioana își continuă firul gândului, mulțumită că, pus acolo, sus, felinarul putea lumina toate ungherele cuhniei.

- Mai bine aș muri decât să vă devin povară.

Lovit în suflet de cuvintele mamei sale, ștergând sticla lămpii, Mitu o corectă teribil de afectat.

- Te auzi ce spui? Ce-ți bagi în cap asemenea prostii ?

Întărită, Ioana i-o reteză.

- N-o mai cârmi din vorbă. Știu eu. Mi-s povară pentru amândoi... Da, da, degeaba încercați a vă preface.

Acesta interveni împăciuitor:

- Mamă, nu te mai olicăi atât. Durerile de care te tot plângi, de ce nu vrei să înțelegi că n-au a face cu oasele.

- Nu ?! Păi atunci de ce mă dor șalele, genunchii, ba mi se pune câteodată și-n piept, uite, ici, ici mă, în coșul pieptului...

- Nu zic că n-ai dreptate, dar durerea e fixată pe nervi și pe mușchi, nu în oase. Iar după cum am observat, nici nu te țin mult.

Ioana căută către fiul ei. În privirile lui ațintite asupra sa citi nu numai dragoste și duioșie, dar și o umbră de tristețe amestecată cu un fel de dojană smerită.

Încălzită de sentimentele citite în ochii

lui, animată de interesul feciorului său, Ioana, mestecând în mămăliga ce începea să se închege, reîncepu mai potolit :

- Mă, parcă ai fi Stan Pășitul... Ai dreptate și tu. Când mă ia, când mă lasă... Dar, să știi, când mă ia prima dată îmi vine să urlu de durere, de parcă s-ar freca os pe os.

Tânărul flăcău, a cărei minte largă îi pricepu vorbele, în momentul în care puse masa în mijlocul odăii, o privi pe sub sprâncene, îi cercetă chipul după care reluă domol, gata să îndure gemetele mamei sale :

- Ar trebui să te mângâi la gândul că, unei dureri mari, urmarea e că n-o mai simți deloc.

- Aide, nu mai spune! Că io, să mă pici cu ceară și asta n-o mai cred, rosti Ioana gânditoare.

O bucată de vreme nici el nici ea n-au mai scos nicio vorbă. Tot gemând, Ioana se apucă să mai pună doi coceni pe foc. În timp ce ea se îndeletnicea cu această treabă, Mitu i-a aruncat o privire plină de înțeles și i-a atras atenția cu jumătate de glas :

- Poate ar fi cazul să te vadă un doctor.

Slobozind mămăliga galbenă ca aurul topit pe-un carpător lucios de vechi ce era, turnând în strachini laptele fiert, Ioana, a cărei expresie facială era greu de descifrat în momentul acela, protestă cu un oftat adânc, ștergându-și nădușeala de pe frunte :

- Doctor! În niciun caz. Să mă tocmesc cu el cum mă tocmesc cu târgovețul ?

Două picioare noi îmi trebuie mie și atât...

Feciorul asimilă cele spuse de mama sa și, ne-maivrând s-o ațâțe, dar nici s-o plictisească, renunță să mai spună ceva.

Se mulțumi s-o țină sub observație în timp ce Ioana, restul de lapte din galeată îl turnă în putinei să se facă zară a doua zi, după care, începu a frământa aluatul pentru azmi, amintindu-și cât s-a chinuit mama sa și doctorii n-au fost în stare s-o ajute. În cazul acesta ce i-ar trebui ei, doctori!

- Că-mi făcea bine untul pământului, da' de când mă tot oblojesc s-a gătat și eu de-aș muri de durere da' nu cer la nima...

- Mai pune sare sau cărămidă caldă, cum făceai astă-iarnă, o îndrumă Mitu grijuliu.

- Că asta mi-a mai rămas... Și tot așa până m-oi duce la ai noștri, se vaită, gândind că moștenește ea pe cineva din neam cu boala asta.

Potinteu, Ciobanu, dulaul mare și lătos al familiei Andrițoiu, ce sta pe etaje dinainte, trăgând cu urechea, căta nevinovat către ei și privea cu așa ochi, că-ți venea să-l pui la masă, nu alta. Miloasă din fire, Ioana îl îmboldi pe fecioru'său :

- Aruncă-i mă, o ciovârstă din dulap că-i curg balele, săracu!! Vezi, să aibă ceva carne pe ea!

- Ia, Ciobane, ia, că n-o fi foc. Ți s-o fi aplecat și ție de la atâta lapte, rosti Mitu cu ochii pe el.

Câinele bătu bucuros din coadă, se apropie de-a bușilea și începu să roadă de pe osul aruncat. Din-spre drum, deodată se auzi.

- Ioană, mă nepoată!

Ioana se îndreptă de șale, deveni mai atentă, își șterse energic mâinile de aluat și împinse postava după cuptor. În lumina slabă a felinarului, îi făcu semn feciorului să mai aștepte, crezând că părerea o înșeală. Nu dură mult și același glas se ridică în noapte:

- Ioană, mă Ioană!

- Care ești acolo ? întrebă cât putu ea de tare.

- Eu sunt, Tilică, răspunse un glas răgușit din dosul ulucii.

Îi ieși în întâmpinare, urmată de Ciobanu care fugi înaintea ei.

- Ni! se răsti la câine. Marș de-aici, n-auzi ?! îl alungă căci se ținea ca scaiul.

- Bună-sara, nepoată! rosti bătrânul, lăsând să i se vadă fața smează.

- Să trăiești, unchiule! îl întâmpină cu simpatie.

- Ia uite mă, n-a mai murit potaia asta? întrebă, făcând deja doi pași, nu prea hotărâți, dincolo de poartă.

Ioana, simțind că dincolo de dorința lui de a înainta există și o oarecare teamă, îl încurajă :

- Vino, hai, doar sunt eu aici! Hămăie și el că de aia îi câine.

Tilică, fratele de pe tată al Ioanei, om robust, de statură înaltă, cu fălci puternice și mustăți răsucite, în ale cărui mișcări, altădată energice și hotărâte, se citea o oboseală mocnită, rosti pe un ton mai în glumă, mai în serios, colțurile gurii ridicându-i-se într-un surâs stăpânit :

- Na, uită-te și tu! Om bătrân și mă tem de lighioana asta mai tare ca de războiul din '918, când zburau gloanțele mai abitur ca albinele când roiesc...

Desculț, Tilică purta o bluză de pânză albă, cusută în jurul gâtului și la poale cu râuri albastre, peste care era încins cu brăciri în aceeași culoare și o

☑ pereche de țări din aceeași pânză subțire.

Receptivă la tot ce venea din partea lui, Ioana ai cărei obraji prinseseră o anume coloratură, îl bătu protector pe umăr :

- Fii liniștit! Ciobanu nostru îi ca oamenii flecari. Latră, dar nu mușcă.

Bătrânul, ce se dăduse un pas îndărăt, declară cu o nuanță obiectivă :

- Nu este rău să ai grijă. Știi tu, paza bună păzește primejdia rea. Apoi, mă îndoiesc că i-ar putea ține piept cineva.

- Pune-l la-ncercare! insistă pe un ton distrat Ioana :

- Ba pe dracu, făcu Tilică cu un zâmbet acru.

Pe Ioana o umflă râsul.

- Nu e nevoie, zău! Nu mă răzbește el pe mine.

- Să i-o spui lu'mutu! Nu vreau să fiu pus la încercare. Fă-mi, rogu-te un hatâr.

Trece-l dincolo, în obor!

Trecut dincolo de poarta ce făcea legătura între curtea casei și oborul vitelor, Ioana îl așteptă pe Tilică la colțul cuhniei.

- Ce Dumnezeu, unchiule, nu s-ar cuveni să te temi, ba încă și cu un aer atât de serios.

Petrecând animalul cu vederea, Tilică îi răspunse cu spirit de observație :

- Asta nu-i câine, nepoată, îi vițel curat... Păi nu!

Ioana se dezlănțui într-un râs strident, declarând mai apoi :

- Mărturisesc că sunt de aceeași părere... Hai, intră și stai colea! îl îmboldi, indicându-i masa joasă, rotundă și cu trei picioare. Și tu, tu nu te mai holba ca boul la poarta nouă! Dă-i un scăunel lui unchiu, îi ceru feciorului, spălându-și mâinile de aluat cu apa din ceaur.

- Să trăiești, unchiule!

- Și tu, nepoate... Nu stau, fată!

- Ce Dumnezeu, ai început să fugi de toată lumea ? îl întrebă din dorința de a-l determina să scoată la iveală lucruri pe care bănuia că bătrânul le ține ascunse.

- Crezi ? o întrebă, având presentimentul că i se poartă de grijă.

- Dar cum altfel ? se miră Ioana, ținând seama că nu-l văzuse de o săptămână încheiată.

- E!... Mă tem să nu mă prindă moartea prin hodăi. La vârsta mea ... Păi nu! surâse pe sub mustăți, veselia moștenită de la tătâne'său susținându-l în lupta de toate zilele.

- Ia te uită! Dacă nu te-aș cunoaște așa crede că vorbești din suflet, continuă, agățând ștergarul în cuiul de după ușă.

Râse tare Tilică și, venind către ea, o întrebă tă-răgănat :

- Hai recunoaște ; te-am speriat, nu-i așa ?

Ioana îl amenință cu degetul și încuviință.

- Ba bine că nu.

Cum ședeau alături, lumina roșiatică a focului li se prelingea pe umeri, pe fețe, licărindu-le viu în pri-viri. Era vădit faptul că se bucurau unul de prezența celuilalt. Să poți vorbi deschis și fără ezitare și să fi înțeleș era mare lucru pentru Ioana.

- Nu te-ntrebi de ce-am venit tocmai la ora asta ? zise Tilică hotărât să câștige bunăvoința Ioanei de a rămâne cât mai mult.

Vorba lui era domoală, cum stă bine unui om așezat.

- Nu... adică da, răspunse, biruindu-și sfiala.

- Am uitat să cumpăr chibrite. Iar eu, după cum știi, mai trag noaptea câte-o mahoarcă. Ce să fac ? N-am somn.

Nedumirită, Ioana rosti pe jumătate.

- Ba nu, zău!

Pradă unor gânduri răzlețe, bătrânul ce vârsta îi dezvoltase predispoziția spre reverie nu încercă să-i lămurească pricina insomniei sale chiar dacă simți că ar fi dorit să înnoade de prezent firul acelor vremi.

- Mă bucur că te văd, reluă Ioana și primul surâș discret îi apăru în colțul gurii.

- Mulțam' nepoată. Bag de samă că ai o inimă încăpătoare. Apoi, de ce să nu-ți recunosc, cred că mă lasă capul.

Urmă un moment de îndoială mută.

- Să zică asta un om ca dumneata!?

- O spui, fată, ca și cum așa avea o medalie în piept. Ori eu, am 82 de ani, se socoti dator a face în-trucâtva lumină în privința tinerii de minte... Dar, motivul n-a fost numai lipsa chibritelor din casă. Am vrut să și ies, să mai schimb o vorbă, două. Ce Dumnezeu, omul simte nevoia și de altceva decât de repetiția zilnică a vieții.

Uitându-se pe sub sprâncene, în două cuvinte, Ioana, fără nici un fel de reținere vorbi stăpânită de chemarea unor aduceri aminte, situate dincolo de înțelegera lui Tilică :

- O, în privința asta nu mă-nșel. Eram eu un boț de om, dar tot ți-am văzut crucea aia lucitoare adusă din război.

Răsucindu-și mustața, Tilică, pe moment,

sub influența vorbelor nepoatei sale, avu aerul că le găsea bine întemeiate, fapt pentru care fu cât pe ce să le povestească confruntarea sa cu dușmanii, când, luptând la baionetă, nu mai credea că scapă, dar se răzgândi, nu voia să facă pe grozavul. Se mulțumi să zică scurt :

- E! Alte timpuri...

O clipă tăcură. Apoi, Tilică o îndemnă :

- Pune, rogu-te niște coceni de porumb pe focul ăsta să pot lua și eu doi-trei tăciuni aprinși.

De îndată ce vârî în vatră câțiva coceni luați dintr-un coș de nuiele din spatele sobei, Ioana, la lumina liniștită a lămpii cu gaz și la pâlparea jarului adunat la gura vetrei în care aruncase patru-cinci cartofi la copt pentru dimineață, îl îndemnă :

- Ia și mănâncă cu noi, până una-alta! Ia și unt!

- Să am iertare! Cu voia ta eu o să stau ceva mai încolo. Sunt sătul.

- Dumitale îți tot arde de glume, după cum văd, interveni Ioana, după ce puse o altă strachină și lingură pe masă, apoi adăugă bucuroasă ca un copil când i se cumpără o jucărie nouă; știi, mi-a fătat Joiana un juncan pe cinste. Are și pată-n frunte.

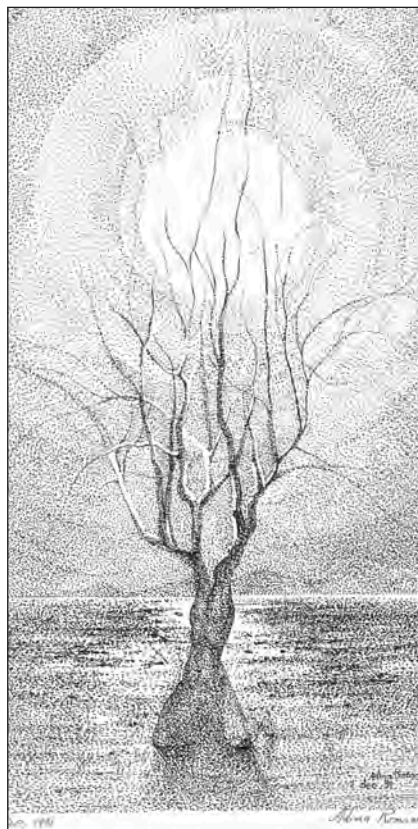
- Nu mai spune! răspunse bătrânul, cunoscând și el sentimentul încercat de a sa nepoată, zeci de asemenea cazuri trecându-i pe sub ochi.

După ce făcu onorurile casei în chip atât de primitiv, întinzându-se a-i pune lapte-n strachină, marama Ioanei, prinsă cu agrafe, îi lunecă pe umeri, dezvelind privirilor părul negru supus într-un coc din coadă împletită. Atent,

Tilică, oricât se împotrivi, vorba i-o luă pe dinainte :

- Te ții bine, Ionico! N-a fost nici una, pe mahalaua asta, mai țanțoșe ca tine.

Mare noroc pe Badea.

O fracțiune de secundă se uită fix la bătrân. Avu impresia că-i luată peste picior, dar, descoperind căutătura vioaie și deschisă, râzând, admise mângâindu-l cu privirea :

- Mă, unchiule, pacostea pământului ce ești, cred că ai dreptate, la cât sunt de înaltă... Hai, nu poți tăgădui.

Râse bătrânul, atât de hazlie i se păru remarca nepoatei sale. Zâmbi și Ioana pentru că în inima ei se simțise măgulită de vorbele lui Tilică care o socotise fără cusur. Uitase până și de durerea de oase.

- Eu mi-am spus părerea, i-a răspuns fără nici-o șovăire, fața lui căpătând un aer vesel. Frumoasă și de toată isprava. Ce mai, o zvârlugă de fată.

Tăcură iar, tăcerea strecurându-se între toți trei. La un moment dat Ioana îl dojeni cu blândețe pe Mitu :

- Mă, să nu mănânci hupit că iar te vaiți de burtă!

Ca o adevărată familie stăteau la masă, în timp ce umbra răsfrântă de limba de jăratec, măreață, juca prin încăpere. Plictisit de liniștea ce amenința să ia proporții, Tilică se dete iar la vorbă, plin de o curiozitate bolnăvicioasă.

- Da' unde-s vălărenii ? Pe vremea asta ei erau nelipsiți din curtea voastră.

Cu aerul ei franc, Ioana îi zise răspicat :

- Îțu! Ducă-se învârtindu-se! Ia, să mai dejuce boii și prin alte bătături...

- Mă, dar voi erați oameni primitori, îndrăzni să-i zică.

Ioana își exprimă propria sa concluzie :

- Primitori, primitori, așa cum orice bun român primește musafirii cu ce-i mai bun pe masă și cu adăpost pentru odihnă, că atunci când veneau pe la noi mă simțeam ca și cum îmi veneau rudele din capu' țării... Ce mai, toți ne bucuram, dar, să mă ierte Dumnezeu, m-am săturat să-mi umble stelnițele pe pereți cum umblă oamenii pe drumul mare.

Curiozitatea îl împinse să continue :

- Păi Badea, el ce zice ?

- N-are decât să mormăie cât o vrea.

- Mai aveți și voi cu cine tăi-făsu.

- Asta așa este. Mi-amintesc cum stam sub dud pe rogojini la o cănuță de țuică și vorbeam până târziu, da'm-a speriat rău omul lu' Florica...

(va urma)

Remember George Țârnea!

Mihai Sporiș

Am primit cu ani în urmă , prin 2003, de la prietenul plecat dintre noi, George Țârnea volumul de poezie „ **Era muzicii lejere – cântece de petrecanie**”, editat la CONPHYS, Râmnicu Vâlcea în același an. Volumul se introduce cu o atragere de atenție a regretatului Laurențiu Ulici- pe atunci președintele în exercițiu al Uniunii Scriitorilor – care îl constată pe poet : „*revoltat și mereu gata să își dea în petec prin uititoare compromisuri, nod de contradicții,..., optimist în disperare, prin asta vulnerabil, risipitor prin excelență...* ” și dincolo de stilul său, peste o anumită pudoare (George Țârnea ne indică inspiratorul, pe înaintemergătorul Miron Radu Paraschivescu, după ce ne dă „Primul și ultimul avertisment, foarte serios!”, interzicând citirea cărții de mulții incompetenți, între care nu lipsesc politicienii!), izbutește, pe cont propriu, răspunsul la tulburătoarea întrebare a lui Holderlin : „*la ce bun poezii în vremuri de disperare?*” Față de... *vremea disperată*, de cu un deceniu în urmă, obiect și sugestie al... *petrecaniei* poetului , care s-a ținut de cuvântul cu ultimul său avertisment, trebuie să vedem

că disperarea s-a adâncit și tonul său de atunci, deși părea prea revoltat, prea coborât în stradă, anticipa mai rău: corupția generalizată și incompetența hulpavă a lupilor politici.

Dorim să readucem în atenție atitudinea unui poet care și-a făcut misia și a strigat cu toată disperarea și cu toată forța atragerii atenției celor mulți, prin limbaj, la trezirea sinelui colectiv, mult prea adormit. Deși a trecut deceniul peste „cântecele” cu încifrări lesne de deslușit provocarea este vie pentru că boala s-a agravat. Redactăm acest remember în ziua în care un prim-ministru, dovedit cu multe hibe, s-a dat dus din scaun după... *serenada* a peste 20.000 de oameni despre corupție și anomia statului. Evenimente au fost declanșate, ca în orice lume cu haos, de scânteia, focul, incendiul..., apoi soluția pompieristică a venit să-i facă scăpați (de răspunderile pe care nu și le asumă niciodată decidenții dovediți incompetenți!) pe cei care pot roade ciolanele viitoare...

În „**Afiș publicitar**” spune pentru un anume club dovedit un iad modern : „*Dracii și-au făcut potecă/Între iad și discotecă,/ Ba se-ntrec până și zeii?/Să dea mâna cu „Digeii”/Și le cer, ca o favoare/Muzica adormitoare... No comment!*”

„**Cântec de la dulce vita**” cu *morga marii nesimțiri/.../ și ne prefacem că n-ar fi/prea multă greață peste zi/.../ chiar dacă suntem înjosiți/și cenzurați și mătrășiți/.../când bălciu-i mult prea plin de el* (se mai abate-un iad-măcel s.n).

„**Cântec de susținere**” În *rest o stare de resemnare/Între lumină și lumânare./Câteodată se-alege praful/De toată clica , de tot taraful,...*

„**Cântec de mahala națională**” *Mahalaua verticală/Trecere cu capu-n nori/De la stările de boală/ La beția de culori... și spunem și noi despre năvălirea pe verticală a barbarilor fără competența valorii, a impostorilor cu diplome și doctorate, pe bani, ori trucate, pe la tomnatica „universitate”!*

„**Cântec de reformă**” *când peste noapte se schimbă era/ se schimbă garda, se rupe gardul/.../Te-apucă mila, te-apucă sila/Unde-i profitul, unde-i pră-sila/.../unde-i limanul vieții-n derivă/ Și împăcarea definitivă? / Ai plecat demult George și încă nu putem da un răspuns!*

„**Cântec de încurcătură**” *Poți să umbli zile-ntregi/Câine surd de vânătoare/.../Că-ntr-o viață tot nu-ncap/ două suflete cu schimbul... Unii au recunoscut că nu se poate întina sufletul vechi, alții după cum ai observat și tu... într-o țara ca un teatru, în „Cântec de sforari destoinici”.... au învățat repede noul rol și l-au jucat în circul, sau în carnavalul cu măști schimbătoare, din patru în patru ani.*

„**Cântec de entuziasm**” *Dacă iadul se prea vede,/ Îngeri i nu prea ne-aud/.../ și-o dăm iară după dud... Vina este întotdeauna la cei dinainte... cărora le mâncăm din zestre și din plăcinte, fără a ne mai aduce aminte, deși înțelepciunea populară ne cere să recunoaștem : despre cei morți, numai de bine!*

„Cântec de cenzură pură”

Cu zugravii de stări și cu puii de lele („lele” cu vorbe grele, spuse de lichele, pe multe lovele, presă de la stânga și dreapta, apoi chiar stânga-mprejur, sperjur, să ne bage și să ne scoată din mințe ceea ce năimitorul mințe!)/.../ Și-i putem acuza de confuze trădări...

„Cântec de pustiu rural”

Când țaranii de la țară/ Nici prin curte nu mai ies./Darămite să-și mai are/Vreo idee de ogor...

„Cântec de umor statistic”

Și înveți să te porți cu aleșii poporului/Îndeobște născuți fără simțul umorului.

„Cântec de repartizare” *Proștii mor zgomotos iar deșteptii discret,/ fraierii-ncearcă să-și ceară din nou ipotetice drepturi/Gloanțele trec triumfal și mortal prin încă vreo o mie de piepturi... Ciudată această... repartizare, din Decembrie 1989, încă nedeslușită în adevărul scenariului ei ultim.*

„Cântec de peisaj” *Să tot visezi că ți-e mai bine/Decât se zice că ți-a fost,/În jur să bâzâie albine/Și tu să fluieri, de prea prost.*

„Cântec de sărăcie” *Cât mai dăm din coate/Pentru-un post în rai./.../Bunii și nebunii/Joacă - același joc,/Sub privirea lumii/Și se-aruncă-n foc.*

„Cântec de pronostic” *Care-s dracii, care-s sfinții,/Cine-s cei cu ștersul minții,/.../ unde-s cei ce schimbă jocul,/Care-s micii, care-s marii./.../Jocurile sunt făcute/Și-ntr-o altă viață, poate, /O să ai și tu de toate.*

„Cântec de expectativă” *Cine are de vânzare /O răbdare și mai mare/Decât cea lăsată*

mie,/Să înghită în prostie...

„Cântec de propunere indecentă” (i-am zice brodeală pentru răcoare blondă!) *Doamnă blondă, doamnă brună,/Universul stă s-apună,/.../ Proaste-ar fi să se implice (și totuși au făcut-o! s.n)/.../Ne-am putea un timp ascunde/ Să concepem la-ntâmplare,/ Altă lume mult mai mare... /... Și așa a ajuns la răcoare blonda cea mare, fidela cauzei populare, dusă-n geanta-i mult prea scumpă din agonisela ocultă.*

„Cântec de țap ispășitor”

Nici în ruptul capului/Nu schimb soarta țapului/.../și, din nou și-aduc aminte/Că eram un ins cuminte,/Jupuindu-mă de piele/ Pentru stările rebele. Analogia cu manipulata Eva și pățania lui Adam, cel dus de nas de femeia fatală și originară, se potrivește și Elenelor, din Troia și de pe alte coclauri ale lumii noastre.

„Cântec de suficiență” *Binele formal se-mpute/Arvunit la câte-un lup/.../Ce mi-e iarna, ce mi-e vara/Pentru mari scenariști? Și s-au pus temeinic, să se arate că lucrează, în văzul public, prin spectacolul televizat... Da! Le-a fost suficient...*

„Cântec scolastic” *Care-ai fost cu mine frate/Fă-ți o cruce, de urât,/Și cu mâinile curate/ Strânge-mă vârtos de gât. Trebuie spus că tovarășii-frați nu erau chiar toți duși la biserică.*

„Cântec de pământ pierdut” *Și-am o mulțime de pământ/ Ajuns la alții prin te miri/ Ce regrupare-n denumiri,/ După războiul anulat/C-o lovitură de palat...*

„Cântec de aprobare” *Cer aprobare de la Centru/.../Să nu se spună mai pe urmă/Că eu sunt*

singur vinovat/De vidul propagat prin turmă... Îi spun și eu Politicoiului-Guvernoului: Deși ești sigur vinovat/De vidul propagat prin turmă/Găsi-vei țapul adecvat/ Să ștergi cu pielea-i... urmă!

„Cântec de ieșit în stradă” *Din temenele în temenele/Tot dăm de dracul și de belele/.../ Care-i transformă pe toți calicii/În slugi zeloase sub semnul fricii/.../Unde să urle, unde să tacă-/Dintr-o pornire foarte ortacă. George!, după o decadă de ani, la fel de năroadă, azi se mai discută despre mineriadă...*

„Cântec de mituire” (unii-i spun... comision, adică furtul de bon-ton, care-l face pe nemernic :domn!) *Din te miri ce angarale/Scapă cei ce au parale (trec în față la concurență, mita se punctează-n evidență!) Stăpâne, Doamne/... banul ne împarte,/ Tot așa și după moarte...?*

„Cântec de conducere” *Doamne ce bine-o mai duc/Cei care ne-jură și ne conduc/.../ Și astfel începe o altă eră/Mai muzicală și mai lejeră/Pentru cosașii din revoluții/ Care n-au șansa altei soluții,/Ci doar prilejul mistificării,/Urcând pe scara sacrificării,/Care-i tot una cu orice viciu/Luat din alte scări de serviciu.*

„Cântec de carierism” *De pe vremea când argații/și luau stăpânii-n furci,/Te învață renegații/ Cum să urlă, cum să urci,/.../ Cum să-i lași pe lași s-apună/ Și pe boi să moară-n jug,/.../Cum să-i vinzi pe cei cucernici,/Și să-i cumperi dintr-un foc,/Pe lingăi și pe nemernici,/ Ca să-ți fie frați de joc...*

„Cântec de avangardă” (adică după noi, tot noi!) *Bucurați-vă tovarăși,/Stați de strajă cama-*

☑ *razi! / Roșu e pe buze iarăși / Verdele persistă-n brazi / ... / Dați-o încolo de credință / Sau culoare la păreri / Puneți iute de-o ședință / Să-l schimbăm pe mâine-n ieri.*

„**Cântec de încăierare**”... *Cam de-atunci se pare, totuși / Că pe acest pământ fetid / Îngerii cultivă lotușii / Pe când draci, alt partid.*

„**Cântec de nedumerire**” (balada perpetuului... Escu, după adio(?) la revedere?) *Cum, Doamne, îl smulgi dintre noi / Pe cel mai puțin vinovat / Și lași o mulțime de boi / Să pască-n imașul privat?...*

„**Cântec de frație forțată**” („*Ferește-mă Doamne, de prieteni!*” Își intitulează Lary Watts o carte despre această „frație”, pe durata 1878-1978) *Noi mereu le ținem parte, / Ei mereu ne păcălesc, / n-om scăpa nici după moarte / De sindromul muscălesc....*

„**Cântec de-nvârtit morișca**” *Celor tari nu le prea pasă / ... / se aruncă-n aer munți / Și-ndemnați de Omul-Câine / Latră-n piețe cei mărunți... Banii nu au miros, cianurile? da!*

„**Cântec de aranjamente**” (și multă grijă părintească...) *Mai pun aleșii noștri dragi / ... / Că nu-i de nasul celor mulți / Și proști, și condamnați să creadă, / confortul fiilor oculte, / ajunsți văcari peste cireadă...*

„**Cântec de amor cu Miza**” *Ce putere, ce putoare, / Că de când cu Miza aia / Ne tot cântă cucuvaia, / Ne tot râde mamamondul / Însă garda-și face rondul / ... / Totuși, Miza se plătește!*

„**Cântec de schimbat macazul**” *Nu e cazul, ba e cazul, / Să schimbăm și noi macazul / ... / Mama lui de cap de pește / Împuțit pe nesimțite / ... / Cu pretenții fanteziste, / cine, cât să mai reziste? / ... / Spoliați de simțul critic / Despre spațiul mioritic...*

„**Cântec de propulsare**” *Frunză groasă de mări dragă / ... / Frunză deasă de neam prost / Nu contează cine-ai fost / ... / N-ai nici vreme să te miri / Și dispare sub trandafiri...*

„**Cântec de format politicieni**” (după ... Constantin Tănase?) *Mi-e cam foame, deci exist / De chemviri și Nicanori / Camarade nu fi trist / Toți murim cu capu-n nori...*

„**Cântec de ospitalitate**” *Țara asta dragii mei / Stă cu porțile deschise, / Să-i hrănească pe mișei / ... / Mama lor de pui de lele...*

„**Cântec de sindicalști blazați**” *Parfum suav de trandafiri / ... / Un mariaj olimpic / ... / Trăiască lupta pentru șpan / Și depășirile de plan / ... / Trăias-*

că toate-n mod fictiv!

„**Cântec de țară și de belea**” *Țara mea cândva frumoasă / ... / Trăgătorilor de sfori / ... / Peste cele trei culori / ... / Prea te ține continentul, / De mai slabă între țări / ... / Prea te porți în voia sorții / Și te guduri la ciocoi / ... / să-ți ofere lanțuri noi.*

„**Cântec de ofilire**” *... Trece binele pe targă / Trece răul pe picioare / ... / Pe la marginile firii / Se fanează trandafirii.*

„**Cântec de demolare**” *Chiar de când, făcând prostia / A schimbat pe frac, mistria / ... / Transformând granitu-n flească / Să-l înhațe altă gașcă...*

„**Cântec de râsul curcilor**” (sau despre colindul trubadurilor la Crăcunul românilor, de prin... 1989!) *Sunt un sfânt cu floare-n gură / Care s-a tâmpit de tot / Consumând peste măsură / Din nectarul patriot / ... / Din ambrozia rusească / Din absintul franțuzesc...*

„**Cântec de organigramă**” *Ce e bine pentru tine / Altuia îi face rău / Catedrale și cantine / Pentru neamul nătărău...*

„**Cântec de păpuși docile**” *... Cade ceața peste proști / Actualii sunt prea foști, / ... / Mersul tâmp cu capu-n nori / După-același tras de sfori....*

„**Cântec de ademenire**” *Lăsați-i pe copii să vină / ... / Unde putoarea e divină / ... / Vor învăța cu mult mai bine / ... / Cât oxigen li se cuvine...*

„**Cântec de parastas**” *Ce-ați făcut băieți cu trupa / ... / Și visăm ca proștii lupte / Care n-o să aibă loc / ... / Dându-ne, la ordin, foc...*

„**Cântec de asanare morală**” *Bate toba peste tot / Excedați de jurăminte / Îngerii se ling pe bot / Și acceptă protocolul / Și admit că fac prostii // Nu cumva să-și piardă rolul / De castrați cu pirostrii. / Ce palat cu lampioane / Și auzul ascuțit / Totuși, când ne spui, Ioane, / Cine dracu ne-a mințit? ... George, pro forma, niște autorități iscoditoare au început să-i pună întrebări! Dar cum nu ți-a spus nici ție, sigur, nu va sufla vreo vorbă. Tăcerea, ști și tu, este de aur...*

„**Cântec de gonit cocorii**” *... Când vine primăvara, ni se face / Un fel de frică, mirosind a proști, / De parca-am fi împunși cu mii de ace / Și iar furăm norocul de sub cloști...*

Am rezumat aici doar câteva, din cele 139 de cântece... de petrecanie, ca un semn de respect pentru spiritul viu al lui George Țârnea și un îndemn să-i citim poezia.

POEME + CUGETĂRI

Vasile Ponea

Prea ieftin a devenit sângele în lume
 Ca pe-o lumină albă, zefirie
 Să forăm gerul cu sunet de fanfară,
 Spre -o moarte de-o frumusețe fioroasă.

***

Cu un hău plin de remușcări m-am vizitat
 și tremur cu hăuri de-ntuneric.
 Noaptea înflorește sub aburii somnului.
 Ceasul cu orele de dolii
 și clopotul cu unda-i groasă
 nu-s decât o pace ucisă.

***

Într-un gând mi-a încolțit un poem
 ce-aș vrea să se-nlumine,
 dar nisipul îmi-acoperă cuvintele,
 chiar izvorâte din tănuita iluzie,
 creionând argintării pe pământ.

***

Îmi scriu testamentul
 pe roata Carului Mare.
 Adâncul din mări și oceane
 îl așează-n picioare,
 și-alături de el tremură-n ape
 tot cerul de stele surpate.

***

Cu ochii întredeschiși distanțele-mi par firești
 și tainele lumi-mi par mai acugi
 cu scrupule surde și mereu în urcuș,
 lumina-n eschivă se-nclină spre-apus,
 începând să-nțelegem esențe divine.

***

Pe coală mi-a fulgerat lumina unui înger,
 Steua-mi va înnopta cu alte stele la rând
 și va ajunge la marginea lumii arzând.

***

Cu dimineți nemăsurate mă-mbulzesc
 rădăcinile copacilor drept coarde de harpe.
 În lumina și culoarea sonetelor
 va veni timpul când și umbra-mi va fi îngropată,
 începând să-nțeleg esențe divine.

***

Alice de somn îmi inundă memoria,
 fluturi de cuvinte se-așează-ntr-un scrieri
 și-anunță-ntr-un ritm silențios nepieirea.
 În toamna aceasta ce n-are lumină,
 florile se-ntorc în a lor rădăcină,
 drumurile-n păsări se-ntorc și-și iau zborul,
 cocorii în grabă își croiesc cioporul.

***

-Căsnicia e o pedeapsă nobilă pentru inimi curate.
 -Cronofagia T.V-ului – o caracteristică a sclavagismului modern.

-Mândria e geamănă cu vanitatea, dar subordonată ei.

-Moralitatea s-a născut nu prin studii speciale, / ci printr-o sclavie voluntară.

-Poezia te biografiază, te deconspiră / și îți arată copilul din tine, cât mai există.

-Viața e o carte, / cu filosofia drept note de subsol încâlcite.

-Mai tot timpul zilelor noastre trebuie trecut la erată.

-Conștiința sigur ne mușcă, / dar mușcătura ei e ca un sărut.

-În mai toate izvoarele de inspirație muzele își fac baie, / de unde atracția artiștilor.

-Am ajuns în satul meu și mi s-a părut / ca o eternitate zgâriată pe toate fețele.

-Pentru cei cu inima de aur viața trece ca o psalmodiere, pentru cei cu inima de piatră viața trece ca un calvar.

-Bogăția constă în ceea ce ești nu în ceea ce ai.

-Deși nu sunt rivali, / păunul și privighetoarea posedă câte ceva / din ce e mai frumos pe lume.

-Inteligenții nativi nu pot să facă drept cadou inteligența lor – altora, / chiar dacă ar dori.

-Doar sfinții se inițiază în și prin smerenie.

-Anahoreții sunt solidari în solitudine, prin rugăciunile lor.

-Azi, noi avem o dezorganizare admirabilă.

Ce este deci frumosul din planul cel estetic /
 Decât un bine clar din planul cel moral /
 Și-n toate Adevărul este triumfal. /

☑ **Întâlnire de gradul „O” între Mihai Eminescu și Titu Maiorescu**

de Vasile Ponea

-Eminescu: Și va să zică tu scriai la un moment dat: „Tată vin acasă că nu mai am ce învăța la Viena”, iar eu frecventam mai multe cursuri într-o perioadă (deodată) de la mai multe facultăți atât umaniste cât și tehnico- științifice la Berlin, fiind permanent nemulțumit că nu pot – nu am timp să acced la o cât mai multă cunoaștere.

-Maiorescu: Da, dar eu urmăream și scopuri politice și cu ce acumulasem era suficient pentru un politician, mai ales de pe Dâmbovița.

-Eminescu: Aici se pare că ești sincer, dar infatuarea peste margini și dorința de a fi adulat, ascultat și respectat, ți-a cam afectat condiția de om.

-Maiorescu: În politică, acesta nu este un criteriu de urmărit.

-Eminescu: Dar minciuna și trădarea față de „cel mai bun prieten – mai bine zis protejat” – cum îți plăcea să auzi, este tot un criteriu politic?!... În jocul politic te-ai lepădat de demnitatea umană, de mândria profesională și națională și ai abordat slugărnicia rușinoasă față de un imperiu hrăpăreț, care ți se părea asigurator și care te pune la adăpost de orice complicație și orice risc.

-Maiorescu: Într-un fel – da. Este bună observația, veridică și emanată din suflet.

-Eminescu: Atunci nu mă mai mir că te-ai lăsat manipulat și ai cedat Imperiului Habzburhic, care ți-a cerut să-l reduci la tăcere pe Eminescu. Dar acesta nu a fost decât prilejul să mă denigrezi, să mă dai pe mâna unor doctori care să mă declare nebun și sifilitic, dar acum poți să recunoști că nu mă suportai în preajmă pentru că eram îndrituit să te depășesc intelectual, în inteligență, distributivitate, în cunoaștere și înțelegere socio-politică și economică și mai ales în patriotism, fără a avea titluri și doctorate, ci doar o pură și superioară conștiință valorică.

-Maiorescu: N-aș putea zice că nu, dar ce mai putem îndrepta acum?!... timpul istoric a demonstrat că tu dăinui respectat și adulat, iar eu ponegriți.

Poem

Corneliu Vadim Tudor

ULTIMA CAFEA

Hai, Moarte, să bem o cafea
Ți-o fac cu caimac, aromată
Mai leapădă-ți coasa cea grea
Și mantia asta ciudată.

Te rog să iei loc în fotoliu
Nu mă supără dacă fumezi
După cine ești, Moarte, în doliu?
De ce tot suspini și oftezi?

E foarte fierbinte cafeaua
Nu te grăbi, că te frigi
Mai lasă-mi pe cer, încă, steaua
Dacă eu am să mor, ce câștigi?

Ai venit să mă iei în persoană
Prea mare onoare îmi faci
Din toată specia asta umană
Numai pe mine mă placi?

Hai să-ți ghicesc în cafea
E bine să știi ce te-așteaptă
O cumpănă grea vei avea
Dar tu te descurci, ești deșteaptă.

Ești tot timpul în criză de bani
Aici, te asemeni cu mine
De ce să fim noi dușmani?
Eu te-nțeleg cel mai bine.

Lumea te aplaudă de departe
În zvon de corridă, olé!
Fii bună și-ntoarce-te, Moarte
Să văd: după tine ce e?

Acum ești captivă la mine
Am vrut să-ți arăt, draga mea
Că nu-mi este frică de tine:
Ți-am pus șoricioaică-n cafea.

Scrisă în noaptea de duminică spre luni
6 spre 7 septembrie 2015

*Restituiri - Poeme***NICHIFOR CRAINIC
(1889-1972)**

Poet, filozof, profesor la Facultatea de Teologie din București, fondator al revistei literare “Gândirea” și creator al curentului literar “Gândirismul” cu implicații în arta, cultura, filozofia și întreaga mișcare de idei din România. Condamnat în 1946 în lotul mareșalului Antonescu, la 25 de ani de muncă silnică (din care execută 15), pentru “Uneltire împotriva ordinii sociale” și întemnițat la Aiud în condiții de exterminare.

Paula Romanescu

UNDE SUNT CEI CARE NU MAI SUNT?

Întrebat-am vântul, zburătorul,
Bidiviu pe care-aleargă norul
Către-albastre margini de pământ:
Unde sînt cei care nu mai sînt?
Unde sînt cei care nu mai sînt?

Zis-a vântul: Aripile lor
Nevăzute mă lovesc în zbor.

Întrebat-am luminata ciocârlie,
Candela ce leagănă-n tărie
Untdelemnul cântecului sfânt:
Unde sînt cei care nu mai sînt?
Unde sînt cei care nu mai sînt?

Zis-a ciocârlia: S-au ascuns
În lumina Celui nepătruns.

Întrebat-am bufnița cu ochiul sferic
Oarba care vede-n întuneric
Tainele neprinse în cuvânt:
Unde sînt cei care nu mai sînt?
Unde sînt cei care nu mai sînt?

Zise bufnița: Când va cădea
Marele-ntuneric, vei vedea.

RUGĂCIUNE PENTRU PACE

Slavă Ție Doamne, pentru-această noapte,
Somnul meu în unda lunii s-a scaldat,
Din abisul păcii, visului i-ai dat
Dezlegări de taine prin năluci de șoapte,
Slavă Ție Doamne, pentru-această noapte,

Semăna cu noaptea umilitei nașteri
Când ai rupt pecetea vechiului blestem,
Pacea Ta-nstelând-o peste Bethleem
Și vărsând lumina veșnicei cunoașteri.
Semăna cu noaptea umilitei nașteri

Îngerul lăsase porțile-ntr-o parte,
Cântec fără sunet Te slăvea în zbor,
Unduiiau azurul aripi fără zbor

Când spre-abisul păcii năzărit departe
Îngerul lăsase porțile-ntr-o parte,

Doamne dă-mi și mie pacea Ta cerească,
Miezul de tăcere al strigatei vieți
Care-nflăcărează din fricoși, profeți,
Măduva ce-mpinge vârful să-nflorească.
Doamne dă-mi și mie pacea Ta cerească !

Dă-mi și mie pacea inimii, Stăpâne,
Flacăra ce nu se zbate-n uragan
Să răzbesc războiul duhului dușman
Căci țărâna trece, sufletul rămâne.
Dă-mi și mie pacea inimii, Stăpâne !

CÂNTEC DUPĂ GRATII

Am fost făcut să n-am
Nimic pe-acest pământ
Ca pasărea pe ram
Cobor și mă ridic.
Pe ziduri de cetăți
M-am îndârjit să lupt
Pândar de bunătăți
Din care nu mă-nfrupt.

Și, frunte de voinici,
M-am războit cu zmei
Să ocrotesc pitici
Bațjocorit de ei.
Iar dragostea de neam
M-a-nflăcărat să-i cânt
Moșia unde n-am
Doi pași pentru mormânt.

Și pentru acestea fac
Osânda cea mai grea,
Nici zdreanța-n care zac
Nu e măcar a mea.
Dac-am avut fărtați
De luptă și de dor,
Se bucură-ncântați
Că mor în locul lor.

Și dac-am fost poet
Și luptător de rând

☑ Sunt astăzi un schelet
Ce spânzură de-un gând.

Mă-nvârt pe cât mai știu
Ca piatra morii-n loc
Și macin un pustiu
Sub vântul-nenoroc.

La geam, grilajul des
Rânjește guri de fier
În semn că pot să ies
Cu sufletul spre cer.
C-am fost făcut să n-am
Nimic pe-acest pământ
Ca pasărea pe ram
Cobor și mă ridic.

CÂNTEC DE DEPARTE

Prea mult și prea departe
Doar cu gândul te petrec,
Zidul care ne desparte
Numai păsările-l trec.

Numai ele de la gratii
Poartă tainice solii,
Oamenii, odorul tatei,
Zac de ani în colivii.

Numai ele știu ce-nseamnă
Zbor strivit între pereți,
Tu, cu ele mi te-ndeamnă
Vești de tine să-mi trimeți.

Și cum n-am o iconiță
De pe chipul tău crescut
Să-mi trimiți o porumbiță
Să mai văd cum te-ai făcut.

Și cum n-am o scrisorică
În cuvinte îngerești
Să-mi trimiți o rândunică
Să mai știu cum ciripești.

ÎNTUNERIC

Poate dincolo de stele
Poate dincolo de lună
Cum va reuși să-ți spună
Inima ce jar mă arde ?

Nedestula mea credință,
Cârțiță fără vedere
Te tot dibuie-n tăcere
Ca-ntr-o smoală nepătrunsă.

Strig din turnul de ruină

Îndrăgit de cucuvele ;
Glasul deznădejdiei mele
Șuieră-n spărturi prin beznă.

Unde ești de nu te năzări ?
Cine ești de taci întruna ?
Chinul meu de totdeauna,
Viu te simt dar nu știu unde.

Uriș în întuneric
Fără chip și arătare,
Mă atragi din depărtare
Dar de-aproape mă cutremuri.

FOAMEA

Aiud, 7 mai 1949
Doamne, nu mai pot fi ca și
Cei sătui de-atâtea poame,
Căci într-un pustiu de foame
Mi se rătăciră pașii.

Din Lumina Ta, lumină,
Ochii mei Prea Sfinte Tată,
Azi mai stinși ca niciodată
Nu zăresc decât o cină.

Dacă nu văd decât zeama
Care golul burții-l minte,
Nu mă judeca, Părinte,
Trupul meu nu ține seama.

Dacă-nflămânzit mă mână
Gândul doar înspre mâncare,
Bunule, Îți cer iertare,
Sunt un maldăr de țărăni.

Nu mă osândi, Stăpâne,
Pentru poftele-mi deșarte,
Căci de suflet mă desparte,
Trupul care cere pâine.

Cum aș vrea să sting cu sila
Glasul cărnii care țipă,
Însă, Doamne, n-am aripă,
Plămădit sunt din argilă.

O, cum a ucis în mine
Flămânzenia nebună
Tot ce sufletul adună
Să se-apropie de Tine.

Doamne, nu mai pot fi ca și
Cei sătui de-atâtea poame,
Căci într-un pustiu de foame
Mi se rătăciră pașii.

Cronica de carte

Dincolo de estetic

Lazăr Popescu

Ce se va fi oare găsim în transpoeticitate – m-am întrebat – citind subtitlul ultimei apariții a autorului, confratele Ion Popescu-Brădiceni, instituită – simplu și cumsecade – vorba lui Blaga, chiar așa!, Serile de la Brădiceni. Răspunsul pe care mi-l sugerează chiar poetul poate fi găsit în cuprinsul cărții acesteia apărute la Editura Limes, în anul 2008, în trufașa urbe a Clujului. Carte care cuprinde o Autobiografie fantastică, trei secțiuni în 30 de transversalii și-un Argument fiind structurată (mimetic, evident) precum o lucrare Științifică parcă... Pentru că știință este și poezia... Așadar ce se va fi găsim dincolo de estetic, în chiar transpoeticitatea invocată? Se va fi găsim Sacrul cu toate valențele sale, traseul poetului fiind unul de la estetic la sacru și, de ce nu, viceversa: de la sacru la estetic. S-ar părea că el vrea să realizeze aici o ilustrare a chiar teoriilor sale despre posibila existență a transmodernismului, un curent recuperator de sacru. Deloc întâmplător în acest caz îl vom vedea pe protagonistul liric oficiind asemenea unui sacerdot, permițându-și transgresarea diferenței specifice, cea dintre sacru și estetic. E drept, e vorba aici de un preot abscons, unul care deține „adevăruri cumplite” (argheziene le-aș zice eu, așadar impregnate de sacru și teroare!). Și în acest caz nimic nu mai poate fi personal, căci vorba lui Nichita, numai poetul și soldatul nu au viață personală, ei fiind mai tot timpul în misiune! Pentru frumusețea sa redăm în întregime acest Poem transpersonal: „Nu poți de pe haine să-ți speli / cuvintele, vai, te înșeli! / Când la catafalce de bronz / poetul e-un preot abscons (s.m. – L.P.). / Afară ningând ca la Pol, / citește-mi, străinule sol, / venit în secret, ca să-mi spui / că-n geamuri fantasmale Lui / rostesc adevăruri cumplite. / Și alt sol Tu nu-mi mai trimite”. Adesea poezia curge pur și simplu, râu invizibil heraclitic: „Lumina și nemoartea lui / și, biet poet, de cum avui / în față focurile, iar / știui, jurnalul-mi de hoinar, / să nu-l retrag în ipoteză: / Aici aș pune-o paranteză; / dar cum s-o pun, când, în Eter, / se scurge piramida-n cer?”. Brădiceni, localitatea îngemănată Hobiței brâncușiene, locul unde se ține anual Atelierul Național de Poezie al Românilor, devine un soi de centru al lumii, scoțând „din ascuns” mai ales Moara serilor de poezie: „E-o moară lângă casă.

Una veche și pusă în mișcare / de-o armată de suflete nevăzute care nu se / îndură s-o lase singură acolo, pe râul paradisiac”. Între acest topos și arta transpoetică a autorului legătura pare indestructibilă și nu o singură dată îl vedem pe acesta justificându-se. Pentru poezie, pentru teorie? Pentru amândouă pentru că în cazul său putem spune: Ut teoria poesis, după cunoscutul Ut pictura poesis: „Am descris cu flacără roșie, casa-mi bătrânească / de pe Râul Morii / și brusc, în ea, / îngerii cu aripi de borangic / au aprins lumânări; / sufletul ei mă ardea”. Textul se intitulează, cum altfel, Artă transpoetică. Iar el, el, autorul, textierul, chiar ajuns el însuși – semiotic vorbind – parte a textului, are, în orice caz, destule misiuni de îndeplinit. De dus poate până la capăt. Trebuie să rămână alergător de cursă lungă, căci: „Aș culege frunzele, / de cuvânt, ajunsele, / însă li se clatină / fața cea de platină. / Aș culege frunzele, / de cuvânt, ajunsele, / însă rău le macină / nefireasca sarcină”. (Nefireasca Sarcină). În astfel de momente pare a se produce un soi de dispersie, ființa poetică se poate dispensa de locuire: „Eu nu am locuință, / iubit, ci doar restul de ființă, / ce mi-a rămas. Și mă simt foarte bine / în limba ei, ce-o locuiesc, în fine” (Priveghi). Locuitor în limba poeziească, așa cum ar fi zis Nichita, în limba – casă a ființei, heideggerian vorbind. Sau în discurs, cum ar fi spus un Michel Foucault. În discursul personal în care după ce caută a trasa un portret al artistului (deopotrivă copil și matur), reușește versuri de o frumusețe aparte: ➤

☑ „Am îmbătrânit și tot / eu
îmi semnez cărțile, / deși
simt cum din toate părțile / mă
înconjoară un tărâm nevăzut”. El
e acum în plin estetic, se cuvine
s-o spunem, chit că are presimțire
și conștiința sacrului („tărâm
nevăzut”) A sacrului înconjurător,
aș zice.

Când reușește cel mai bine
Ion Popescu-Brădiceni? Exact
în momentele când „uită” acu-
mulările intelectuale, când pune
între paranteze teoria literară și
pe el însuși ca profesor de teo-
rie literară. Când redevine ceea
ce este nativ: poet. Când revine
la Sine. Ca în aceste versuri, aș
zice, antologice în care reușita o
face tocmai „firescul Ion”: „Mă-
car viața să ne mai rămână / pură
printre putrele maluri / ale
neființei, măcar viața / să existe
fără intervaluri” (Nesinguranța).

Pentru Ion Popescu-Brădiceni
scrisul poate fi într-un fel... Uto-
pie; vezi Scriitopia unde, alături
de Scorpie și de Axios (ce alătu-
rare!), poate duce o viață tainică
spusă chiar în poemul care des-
chide cărțulia poezescă Apori-
ile lui Axios (Editura Napoca-
Star, Cluj-Napoca, 2008). Text
care se vrea cumva programatic,
căci: „La întoarcerea din vis, / ce
s-a scris rămâne scris” (În loc de
prefață).

Și ce-ar putea sta alături de
Scriitopie, de Scorpie, de Uto-
pia poetică și de Axios decât alt
personaj mitico-scriptural numit
Diana Sânziana?

Ceva din ritmurile lui Ion
Barbu pare a se strecura în scri-
sul lui Ion Popescu-Brădiceni în
aceste momente: „Axios, Axios,
îmi crapă buza, / Giorgio Bassani
și Lampedusa / Într-un Po(h)em,
apare Meduza / și mi se face fri-
că de bestii. / De-un timp, mi

se-ntâmplă, vai, niște chestii...”
(Axios în Scriitopia).

Poetul ce poate fi altceva decât
un „prinț de ponoare”? În spațiul
său edenic uită de viața amărâtă
din ceea ce un Gheorghe Grigur-
cu, admirabilul nostru concita-
din, a numit „Amarul târg”: „Mă
minunez de-absurdul ăstor zile. /
Am, în oraș, predestinări umile.
/ Dar în tărâmul meu din Brădi-
ceni / în care plouă nesfârșit sunt
Prințul / unor chemări din partea
unor zei / tot mai ascunși, vicleni
și pururi TREI” (Casa mea din
veșnicie).

Și cum să nu se mire poetul
atunci când vedem că învăță-
mântul din această nefericită
țară, ba chiar și cel zis superior,
au ajuns pe mână unor indivizi
mediocri?

În astfel de condiții, confrun-
tat cu astfel de indivizi ajunși
„academicieni” peste noapte,
nu-i de mirare că poetul poate fi
condamnat sau expulzat tot așa
precum până nu demult figura în
rapoartele Securității: „Eu, Axi-
os, Aporianul, / reclamat în ra-
poarte, ale Securității, ca dușman
al poporului” (Axios Aporianul).
În astfel de situații nu poți de-
cât să te răcorești în casa părin-
tească de pe Râul Morii... Când
anume? Oricând, dar mai ales la
„ora flăcărilor”. „Această oră a
flăcărilor: spațioasă ca o corabie
victorioasă, / verde ca răsuflarea
laurului, / se închide sacră” (Ora
flăcărilor).

Modest, poetul se închipuie a
fi doar un „discipol” recuperat,
atunci când „Înălțăm spre pome-
ții obrajilor / brândușile toam-
nei” (Discipolul recuperat).

Recuperat, spun eu în acest fi-
nal, dar și convingător totodată.
Și trăitor în marea poezie.

Poeme: De teama visului

Mircea Arjuna

Mi-e teama

Mi-e teamă să adorm în vis
Și să visez frumos în somn
Că mă trezesc direct în paradis,
Acolo unde-s așteptat de Domn.

Atâta frică mă cuprinde-n pat,
De parcă m-aș băga în apă...,
Și trebuie din brațe să tot bat,
În visul care va să-nceapă.

De-aceea nu mai dorm în tihnă,
De frică... frica asta mă doboară.
Și-mi este dor atâta de odihnă...,
Și aș dormi profund, ca pietrele
de moară.

Mi-e teamă să adorm în vis,
Să nu se-ntâmple o întâmplare,
Să mă trezesc direct în paradis...
Și să îmi fie dor mereu de-o floare.

Și voi pleca

Și voi pleca să-mi fie iarăși dor
De mine ca și altădată...
Presimt plecarea cum se urcă
în picior
Și-n urma caldă, cum începe să
se zbată.

S-ajung acolo unde nu mai
fost-am încă,
În loc curat de gânduri și de
vise ...
Presimt acestea ca pe o
poruncă,
În baterile inimii, atâta de
precise.

Și voi pleca să-mi fie iarăși dor
De mine ... , și ca să uit de
mine iară...
Presimt aceasta, ... drumul nu
nu va fi ușor,
Și dorul meu plecând cu mine,
să dispară.

Să bem această cupă cu miros de lut

(lui Tudor Voinea)

Să bem această cupă cu miros de lut ,
Pentru noroc... , să bem și pentru soartă.
Să bem din roua noastră de-nceput
Până la fund, și dincolo de toartă.

Priviți cum ninge peste visele cu îngeri,
Acolo unde i-am lăsat să ne aștepte...
Și frunze roșii îs pe crengile de sângeri,
Ce au rămas acolo, fluturi să deștepte.

De liniște și dor, să bem încă o cupă,
Toți prietenii ce am rămas lângă ninsoare,
Ca să vedem de ne așteaptă raiul după
Această iarnă care vrea să ne-nconjoare...

Să bem această cupă cu miros de lut.

Mi-e dor

(pentru Ion Popescu-Chebacea)

Mi-e dor de mine , ca frunzelor de fluturi
Și florilor de soare alb , prelins din nori.
mi-a dor de mine , cel de la-nceputuri
Și rătăcit prin amintire uneori .
De voi mi-e dor , o îngeri , fără aripi large ,
Ce ați pornit pe Stix atâta de devreme ,
Cu barca neagră , fără de catarge.... ,
De voi mi-e dor... și n-are cine să vă cheme.
Atâtea goluri și chenare de ferpar mă dor ,
Ca rana de sărut pe buza prea spuzită... ,
Atâtea goluri , urmă fără de picior ,
Prin inima de-acuma tare obosită.
Mi-e dor de voi , ca unui mânz de fugă
Pe câmpul verde... , iarba să mă-nnece...
Și pentru cei plecați ridic această rugă,
Un gând pios din dorul ce nu-mi trece.

Nu știu

(lui Viorel Gârbaciu)

Nu știu ce sunt,dar știu ce mi-s .
Am fost și-n iad , mă duc și-n paradis.
Am fost și lup , am fost și cerb gonit.
Și vânător am fost și fost-am și rănit.
Și toate m-au durut... și dor mă încă.
Nu vreau să cad , de-mi dați poruncă.
De-aceea zic și tac apoi că vreau :
Lăsați-mă să fiu ce sunt , cât stau.

De teama visului

(celui care m-a urât dincolo de ființa sa)

De teama visului fecund ce mă inundă
Cu ape izvorâte din zăpezi topite,
M-ascund în viața ce-i acum rotundă,
Și clocotește-n mine cu ispite ,
Mă salt pe val ,cum aș urca pe scară ,
Purtat de el spre încă un liman,
Mă las purtat de apa care zboară ,
Culcând sub ea și visul meu tiran.

De vise nu am timp, nici vreme prea
Să stau pasiv, privind în urmă...
Mă fac mai greu , povară apei grea ,
Să las în valul ei o urmă care scurmă.
De mine nu mi-e teamă ,dar mi-e dor
Să-nnot cu bateri largi de brațe.... ,
Și apei, când socot, să-i pun pripor,
S-o fac să curgă, nu să-nhațe.

De-aceea bat din brațe voinicește,
Să trec prin apa vieții și să ies curat,
Și să mă fac ce am visat, un pește
Plutind magnific... și să fiu iertat
Că n-am putut trăi pe lângă plaur,
C-am înnotat cum fuse voia lor, altora
Să fiu din nou un peștișor de aur
Dorit să fac dorința tuturora

O literă...

.... mai pun ca să se facă întregul,
rotund și să cuprindă-n el ideea ,
cum aș mai pune o petală florii
în care am ascuns de rătăcirii femeia.

.....atât lipsește ,ca să fie clar
un gând , o zbatere de geană fină,
ce nu încapă într-un buzunar ,
zbătându-se să iasă la lumină.

.....,atâta e ,cât o părere oarecare
ce nu o dai ,când mintea nu cutează.... ,
e punctul apărut de dincolo de soare
și nezărit ,ce universul tot o luminează.

.... de multe ori ,o literă contează.

(la inceputul versurilor cu puncte se adaugă gru-
pul „ O literă ”)

Scrisoarea aceasta

(lui Mircea Bârsilă din vremea
când era timișorean)

... e ultima care se face înaintea tăcerii de apoi ,
se scrie cu mâna la tâmplă , domol așezată căuș...
e scrisă întâi înăuntru , cu gândul năier , ce-l înmoi
în liniștea de lacrimi pierdute spre greul urcuș.

.... se face cu litere întoarse , cu rune de ape ucise,
se scrie cu mâna un grad mai sus către stea,
pecete se pune pe gene și giulgiu pe vise ,
se lasă ca fulgul să cadă , ca piatra să pară de grea.

...acelora este de-acuma menită, să stea ca
oglinadă,
în ea să se vadă mai tineri , cu pomii în floare la
tâmplă... ,
e scisă încet , să poată risipa în ea să-l cuprindă ,
pe cel ce a scris-o de-o viață , ce adesea se-ntâmplă.

... e prima pe care poștașul în tolbă n-o poartă,
nici duce...
ea are puține cuvinte, și-s grele, o trag la pământ... ,
se înalță în aer , neștiind încotro s-apuce...
scrisoarea aceasta nu este semnată, lipsește
doar ultimul rând.

.... oricând e citită la lampa cu flacăra mică... ,
se scrie cu unghia-n carne înfiptă de frică.

(la versurile cu puncte se adaugă „scrisoarea
aceasta”)

Vin către voi

(lui Jean Căănăvoiu)

.... cu brațele săltate peste umăr,
în exercițiul pentru zbor planat,
cocorii toamnei primăvara-i număr
și numărul îl schimb-neîncetat.

....cum aș putea ca să vă dau ocol,
să vă cuprind la piept, ca iubitoarea mamă,
de puii ei, ce-și lasă cuibul gol,
și ploaia cerului cu norii îl destramă.

.... cu inima încă bătând în palmă,
și caldă încă de un dor nespus...
privirea voastră mă așteaptă calmă,
dar zboru-i nalt și cerul mult prea sus.

.... cu mersul lin, cum aș călca ușor pe ape,

și valul greu începe să mă-ngroape .

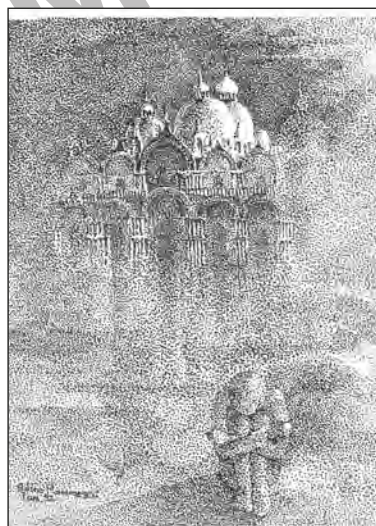
(la începutul versurilor cu puncte se citește „vin
către voi”)

Hei, trubadur ...

(să-i fie de suflet lui „ Spirache” Popescu)

.... e spartă pălăria și chitara tace ,
un lemn ce este, fără glas,
din corzi un sunet nu se face,
la ceasul care ne-a rămas.

....ascunzi tăcerile în tine,
ca într-o grotă fără de ecou,
și pelerina ta „care abia se ține
pe umărul căzut, căzut din nou.
.... te-așteaptă lumea iară,

o veste să aduci despre o zână,
și prințul ei iubit o seară
cât viața care să-i rămână

.... te-așteaptă vinul pus în oală,
pe buză miere, și să-ți placă
dintr-o sorbire..., să rămână goală
tăcerea ta..., iar cântec să se facă.

... hai, fă-te mai aproape,
deschide-ți baiera la glăsuire,
și ochiul tău nu îl lăsa să-i scape
când zici acum de părăsire.

...să zici ce știi că doare ,
acolo unde le-ai băgat zăvor,
să zici de viața viitoare,
de noi să cânti ,... când ți-o fi dor.

(același joc la versurile cu puncte)

Note de lector

Marin Moscu și amplul său demers poetic

Petru Ilie Birău

Așa cum o dovedește și în recentul volum de versuri intitulat „Pasărea cu aripi frânte” (Editura Teora, Buzău, 2015), Marin Moscu este un poet al cugetărilor profunde și variate, preocupat de multiplele aspecte ale vieții, căutător al tainelor sufletului, manifestând o anumită ardoare pentru Cuvânt, care face ca poemele sale să denote o sublimă detașare de tumultul spiritului uman. Imaginile din poezia sa exprimă, precum picturile lui Aivazovski, calmul și măreția unei nopți cu lună plină, sub care, la nivelul mării, se desfășoară drama unor naufragiați, abia ieșiți din vârtoarea unei furtuni. În vastul excurs liric al lui Marin Moscu aplanarea oricăror rugozități ale verdictelor se manifestă de la poeziile filozofice, la cele de dragoste, de la manifestul social, până la poeziile patriotice. Autorul folosește un limbaj simplu și peste ferența trăirilor disimulate în versuri, așterne mantia chibzuinței, a maturității și înțelepciunii date de bogata sa experiență de viață: „Între palmele gerului/ Înfloresc trandafirii obrăjilor,/ Vorbele devin țurțurii iadului/ În care viața se ascunde.// Mă vezi?/ Nu mă vezi?/ Palmele gerului lovesc/ Și merg mai departe/ Îndulcind răzvrătirea/ Sufletelor învinse/ De-o candelă/ Atârnată de lacrimi!” („Candela atârnată”, p. 12).

Atunci când adăstează pe tărâmul iubirii, poetul percepe iubirea omenească precum dragostea Divină, plăsmuită „din sânge și din lut”, dar toată această taină o dezvăluie doar la finalul poemului, precum un verdict ce nu mai poate fi schimbat: „Și luni, și marți,/ Și miercuri chiar și joi/ Am strâns în inimi fluturi/ Din flori și din noroi.// I-am învelit de vineri/ În sâmbăta ce urcă/ Duminica în spate/ Pe pajiștea din luncă.// I-am pus neîncetat/ Să zboare-n jurul tău,/ Cu aripile-n cruce/ Sunt fluture și eu.// Și Dumnezeu se miră/ Cât ne iubim de mult/ C-a opta zi în lumei/ Din sânge și din lut!” („A opta zi”, p. 68).

Poet al ultimului cuvânt, Marin Moscu își rezervă dreptul de a nu sublima sentimente,

asumându-și o acutizare a reflecțiilor, o adâncire în universul cugetărilor grave, determinante pentru o cunoaștere intrinsecă a complexului spirit uman, îmbinând în mod fericit dramatismul cu oniricul, într-o exprimare frustă, marcată de viziunea sobră a marilor întrebări: „Cerul e uns cu lumină,/ Până-n depărtare/ Unde totul se naște,/ Unde nimic nu moare.// Dumnezeu este pretutindeni,/ Chiar și în retină/ Și firesc mă-ntreb/ De ce-s făcut din tină?” („Dilemă”, p. 106).

În poezia lui Marin Moscu se adâncește universul de mister și interogații ale spiritului, propunerea sa însemnând acceptarea unor nerăspunsuri, a unor adevăruri pur și simplu, ca enunțuri sau rostiri fără replică, probleme al căror răspuns nu implică proba, de aici aparenta acalmie a trăirilor din versurile sale, asemenea unei ape liniștite în adâncurile cărora rechinii își devorează prada.

Poeme

Constantin Marafet

de-aș fi...

De-aș fi orbul din poveste,
Râmnicul să-mi înconjoare
ca un brâu de foc Cetatea,
face-m-aș oglinda, care
s-o răsfrângă: între *este*
și *a fi*, eternitatea.

Dar cetatea nu-mi deschide
umbra ei demult săracă,
pe la margini de oglinde
nimbul visului desbracă
reci imaginii. Negrul câine
orb mă trece către mâine.

Cerul meu la o mansardă
hibernează munții, luna
adormindă să nu ardă
cât suspină, iar laguna
stelele să nu o rumpă
scaldă
coama ta cea scumpă
vrajă-adâncă, esmeraldă.

În schunami *în schunami*
„vreme trece”, *unde-s psalmii?*

eu, orbul

trecură fără să-i văd tâlhari în Cetate
nu ocoliră bălțile și nici pământul fierbinte
trecură așa cum ciurma mai trece
chiar pe sub talpa femeii ochioase
ne-au rătăcit și copiii în apa fântânii
și muierile
cu primăverile
bărbații
ca larii, penații,
călărind prin pulbere calul —Troian
sub stele fac focul și deschid poarta
beznă
aripa cu gândul
la fereastra închisă

lacrimă

Stau cu mine la agapă
umbra este mult departe
ora clipele împarte
dincolo de arsa pleoapă

respiro

An trăit în optzecinouă
sarcofage și coșciuge.
Câte aripi în belciuge
prinse plâng sub bolta nouă?

Sunt leguma(dintr-o carte
cât un râmnic cimitir)
și filtrez venin și mir
dintr-un teasc al noii arte.

Despărțiți din lacrimi visul
- —sarea cea adevărată—
și trimiteți o săgeată
să-l scoată din cărți proscrisul...

copac

Beznă grea cu stâlpi de foc
văd prin apele fântânii
adăstând din loc în loc
satul scrisul anii (bunii)
strânsul în bătrân cuvânt.

Între ei copacul sânt.

Sus, e cerul de pământ
jos, pământ altoi de cer
dorul meu aurifer.

Peste maluri de tăcere
runele la Înviere.

și îmi lasă doar o parte
dintr-o lacrimă sângeapă.

o treaptă

Cămășa mi-e curată, doar sufletul amar—
Prea Bunul cel din ceruri m-a părăsit, odată;
cenușa umilinței o am primit ca dar,
dar încă loc nu-mi caut în cripta ferecată.

A umilinței roză o port ca sfânt blazon
potrivnică lumină și noaptea înstelată
trimis-au lupii tineri, urlând la unison:
ființa mi-o devoră, tăcerea niciodată.

Întâia treaptă-ncepe cu șerpuitul drum
pe ridurile lumii mă port în rătăcire
energetic, îmi duc rostul fără să dau uium
acestei lumi ce-și râde obrazul ei subțire.

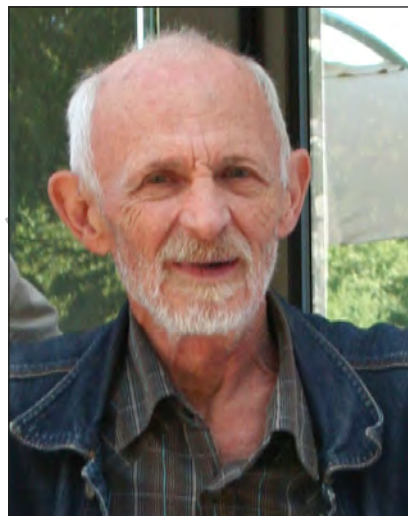
Mă uit cum crește scrumul și ochiul mi-l îndemn
la voinicească trântă cu viața mult prea dragă—
și pedestalul, poate, e simplu rug de lemn
Și-i simt și prăbușirea!, o, mâine va să treacă..

- Cine ridică piatra din Biblia bătrână?
acesta-mi este trupul. Loviți! Și, noapte bună!

Poeme

Eugen Evu

Întoarcerea cuvântului (un autoportret).

Fug galbene focuri pe-obrazul câmpiei/
în apocrifa iernii lumina-nctinește/
prin palizi muguri. Sângele descrește./
les roiuri scînteind din rana-adierii/
atavic- vegetale; cuibare ale beznei/
și aiurînd prin seve străfundul miez al verii/
visează-n scrum de drumuri sărutarea gleznei./
Ce geamăt verde suie-n mirezme revanșarde!/
Mi-e inima un senzior în fiecă cuvânt/
Bulb cosmic, greu de stele, în piept. Ulcior ce arde/
Ca un gigantic mugur din galaxii plesnind/
lubește-mă, Pămînt! Redă-mi sălbăticia/
Lucrărilor vernale, cu larme de geneză.../
Su focurile sacre iluminînd câmpia/
Cuvântul se întoarce, vindecătoare-asceză.

Lista din Ardeal - o eglogă blajină-

Sieși dușmanul urii de sine
Întunecimii de sub ruine
E neo-menschul omnoul zloatei
Aliluevei din estul Gloatei
Și-ai lui Rasputin and poliglote
Gullagcioviste sibero-grote...
și subtextuale și motte-a-motte...

Cum fost-au încă sunt cei machiavelici
Din tagma- fraudă lui haș. Patapievici,
Ai prăbușirilor retro-jivine
Mancurtizați beliji and orfeline
Imunda hoardă-n josnicie oarbă
Stîrpituranzii, spermafrozii, farbă

☑ A boiangiilor ce, dracu să îi fiarbă!,
 Îs kozondraci la anghelii cu barbă
 Și schiopozeloților barbari
 Ai spânzului lui Belzebouth, tartari
 Din tartorii de-aci și den Moldova
 Colhoznicii lui Putin and Jehowa...
 Și cul și ștrul și big- emul
 Și ștromoleți și politrucii
 Din politurcii bașibuzuci
 Limfatici spermafrozi tuzluci...
 Din listabelul nominal
 A celui mai Străbun Ardeal!
Trăzni-i-ar!

Remanente, poema tăiată

Ce mai rămâne după trădările
 Ce ne revarsă cu munții -n mările
 Care ne-apropie/n somn depărtările
 Prin curcubeiele oarbe, visările?...

Cuvinte stinse cu necuvintele,
 Netezitoare-n chaos mormintele
 Răul cu foame de bine, ca sfintele
 De-nsămânțare, întru a fi?
 Întrebarea mă născu și muri.

Abbadon Exterminator

Distrugerea prin vitreg fratricid
 Dintotdeauna, Ea a fost să fie
 Prin gelozia celor ceucid
 În animalic regnul genocid:
 Sacrificându-l, ca să reînvie

Iar paradigma urilor de sine
 E-a stârpiturii multimilenară
 De-a-nstrăina în propria-le țară...

Clonarzi satrapici din Întunecime
 Orbecăind, divin căzut în fiarbă.

Ultima

Cea mai frumoasă poezie
 N-am s-o mai scriu niciodată
 Pentru că ea, încă de când a fost gândită,
 A și fost împușcată.
 Așa că iertați-mă, plec să trăiesc
 Între ochii fiilor mei și- a femeii
 Fără acest surogat de zid chinezesc
 Din oglinzile Casei Scânteii.
 Am blestemat mâna care a scris
 Și iubirea mea către lume

Poezia care de șapte ori m-a ucis
 Neînțeleasă de nimeni anume
 Și totuși, și totuși, semen al meu!
 Nimeni n-a văzut un vers ucigaș
 Nimeni n-a văzut cum plânge Dumnezeu
 Trădat de cel mai bun prieten din oraș
 Și nimeni nu va îndura vreodată
 Ce îndură poetul pentru cântecul său
 Așa cum plânge cântecul meu, iată,
 Ca un pumnal scăpat din lacrimi
 de un curcubeu...

Poesul magicienilor

Fiicei și fiilor mei

Din triada celor trei grații-arte-muze, pictura,
 muzica, poezia, încă de copil, în lumea satului și
 sub mirajul Naturii, prima ispitire a fost cea a obiectelor
 -jucărie, avionul confecționat din tullei de porumb
 și cu elice din lemn de soc, din colțul unghiular
 al acoperișului, morișca de apă pe firul pârâului
 din Vâlcele Bune, satul tatălui meu și săniuța ori
 schiurile din troacă veche din salcie...Unealta
 principală era briceagul dăruit de bunicul meu. Lemnul
 folosit era accacia robynnia, alunul, cireșul, prunul,
 butucul de rosa canina...

Rostul acestor jucării era de fapt unul magic,
 atât al sugestionării, cât și al autosugestiei. Jucăriile
 feminității, tangențial, erau păpușile din cârpe,
 sugestionabile în cultul natalității, obiecte icoane,
 cele ce în Occident deveniră păpușile Barbie, sau
 desenele animate...

Poetul e un vrăjitor de litere, va spune Mallarmé,
 în secolul XIX...A doua ispită venea din lumea ocultă
 și parțial a colindului laic, păgânismului rural și
 sincretic religios, fără a ști atunci că toate acestea
 veneau din illo tempore ancestrale, din Protodacia
 sanctuarică, din Sumerul divinațiilor, sau mai încoace,
 oratio vechio, via neolatină. Alchimiștii vor veni
 ca niște predecesori, în fond, ai întregii structuri lirice
 moderne, cum scria Hugo Friederich, apoi Freud
 și Jung....

A treia ispită a fost cea a muzicii, pe care am practicat-o
 cu atestat în anii adolescenței școlare, și o vreme
 în grupul Canon, în tandem cu fratele meu cantautorul,
 poetul Ioan Evu. Nu am trădat cele două grații,
 însă poezia pot spune că m-a foarte îndrăgite pe mine,
 nu eu pe ea, prin acea energie subtilă a cuvântului
 magic rostit divinatoriu.

La aniversarea anilor mei 70, careva mă numi
 Magicianul cuvintelor...Parțial, avea dreptate, însă...

Mai încoace, prin anii 70, aveam să înțeleg ce și
 de unde vine...Explicit, de la Rimbaud, * Corabia

☑ beată), Mallarmé, Rilke, Schopenhauer ș.c.l.

Dinamica poeziei este una a efectelor, sub conceptul de sugestie, sugestionare, fascinație prin cuvânt...Erau pulsatorii în mine, mirările blagiene, forțele magice sufletești, din zestrea străbună..., cu tendința firească a ornamenticii, a floraturilor... Poezia jocurilor copilărești a fost ea însăși magică...Ala bala portocala, melc melc codobelc, aina daina ș.c.l. Un exeget afirmă corect că poezia intelectual dirijată emană iradiații cărora cititorul/ ascultătorul nu li se poate sustrage (sugestionat magic), altfel spus armoniilor semantice superioare, recte semnificațiilor existente numai în zonele liminale ale limbajului. Pentru o asemenea poezie nu e reală lumea, ci SINGUR CUVÂNTUL. Novalis scria că o asemenea poezie nu există decât transcendențe verbale, teoremele matematice și cuvântul ca artă. Nu uit nici miturile, eresurile rurale, mai ales problema deochiului, ca magie neagră... Sensibil la acesta este dintotdeauna ochiul exoftalmic, cum mai târziu, televiziunile vor aplica tehnologic... Gotfried Benn afirmă că transcendențele verbale sunt prin prevalența tonului, capabil să liricizeze conținuturile, cele mai terne...

Conținutul poeziei magice, mai ales la români, sunt fragmente aluzive ale unor evenimente, reflecții, monologuri interioare, exprimate în proporții fragmentare. Axiomatic, **desfășurarea lor nu corespunde succesiunii viață/ moarte, ci reface drumul în sens invers!** Jimenez / dixit / poeme cu efect hipnotic, tot astfel Ion Barbu/ Barbilian, Arghezi... Procedeu repetării (v. Leroi Ler, Aina Daina etc) este cvasi/ magic, cum știam de la Edgar Allan Poe, sau colindul cu steaua , de sărbătorile iernii...* v. și Magii de la răsărit, biblic). T.S. Eliot vedea în acest act al rostirii magice propoziții budiste, ecorui sanscrite....poemul nu înseamnă, ci este!Niciodată nu am aderat, sic, la nihilismul gnoseologic pledat radical. E de regândit și dacă EL, cuvântul, este mijlocul spiritului de a se multiplica în neant, prin aceea că omul/ receptacolul prin auzire, comunicare elevată, etc/ nu este neant, deacât atunci când este alienat, schizofrenic! Deci nu este poezia nici din patria limbajului virtual, nici din vis....Este visul diurn, sau altceva, altcineva.

P.S. Încă din Sumer, cuvintele erau cristale care curg, cum disit Odysseas Elytis. Ab initio, ale Omologiei dintre Cer și Pământ, orizont mental al culturilor mesopotamiene, așa cum avea să îl conceptualizeze premiul Nobel antebelic Niels Bohr, care prevedea rațional actualul fenomen expansiv al ELECTRONIZĂRII. Poetomul vs Robotomul... (v. Consânzeana, Palia Orăștie, 1933).

Caută-mă în urmă

de Aurelia Corbeanu

Trecuseră câteva săptămâni de la moartea tatălui meu, când l-am visat prima dată.

Se făcea că mergeam cu el pe un drum lung, parcă era strada copilăriei mele. Mă ținea de mână și eu călcam voinicește, ridicând uneori ochii să-i văd fața, dar nu vedeam decât un pic mai sus de genunchi. „ E un uriaș tatăl meu” gândeam și iuțeam cu bucurie pașii ca să fiu în rând cu el.

Apoi la o cotitură nu m-a mai ținut de mână și am mers mai departe umăr lângă umăr.

Și într-un târziu mi-a zis:

- Să mergem mai încet, tată, eu am cam obosit.

Curând după aceea nu l-am mai văzut lângă mine. Rămăsesem singură și, de frică, am început să-l strig privind în lungul drumului până departe, în zare. Dar drumul era pustiu.

- Tăticule, tăticule! L-am strigat din nou, unde ești?

- De ce mă cauți înainte? mi-a răspuns. Acum sunt în urmă. Caută-mă în urmă, acolo sunt mereu cu tine.

Am întors capul și l-am văzut acasă. Era culcat în pat, pe spate și legăna p-aia mică cu perna pe picioare, iar eu și soră-mea mijlocie stăteam rezemate de pieptul lui, privind atente la umbra degetelor din care închipuia pe perete o poveste de vânătoare. La lumina lămpii, mama cârpea ciorapi, rezemată de soba mare de teracotă.

- Uite-l pe iepurilă, zicea tata care, unind degetele într-un fel anume, închipuia pe perete umbra unui cap de iepure. Iar roade lăstarii de prun. Lasă, lasă, mai urecheatule, o să-mi cazii, tu, mie odată n cătarea puștii! Acum vine și lupul. Se furișează printre copaci. Dar iată-l și pe Leu al nostru. Ham, ham, ham! Vine repede și vânătorul. Are șapca pe-o ureche și o pușcă mare.

- Țista ești dumneata, zice bucuroasă mijlocia.

- Vorbește mai încet, că te aude lupul! Vânătorul ochește și trage: Bum! Bum!

- Nu, nu, tăticule, nu trage! a început ea să plângă. Nu trage c-ai să-l omori pe Leu!

- Leu s-a ascuns într-o tufă, o liniștește el.

☑ - De ce s-a ascuns Leu într-o tufă, tăticule?

- Ca să-l sperie pe lup! Dar acum gata, la culcare, că eu mâine mă scol devreme, trebuie să mă duc cu căruța la pădure să aduc lemnele pentru foc.

- Mă iei și pe mine? Te rog, tăticule! mă alintam pe lângă el insistând.

- Ce să fac cu tine în pădure?

- O să-ți țin de urât, o să ai cu cine scoate o vorbă!

- Ce zici, Ioană, o iau?

- Ce te pui la mintea ei. O să înghețe de frig în pădure și nici nu ți-este de vreun folos.

- Îmi ține de urât, am și eu cu cine scoate o vorbă, glumește tata.

- Lasă-mă, mamă, te rog!

- Nici nu mă gândesc! Gata! La culcare!

- Tăticule, mă iei, îl mai întreb o dată, retrăgându-mă cu spatele spre camera noastră.

- Ai auzit ce-a zis maică-ta. Du-te la culcare, zice făcându-mi cu ochiul, semn că da.

Mi-a tresărit inima de bucurie. Mă ia, mă ia, mi-am repetat până am adormit.

Scârțâie sania pe zăpada înghețată. Din strada principală cotim pe o uliță îngustă, urcăm un pic la deal și intrăm în pădure. Drumul începe să urce șerpuiind printre fagii înalți. Era o liniște de gheață în pădure și așa zăpadă nu mai văzusem niciodată! Un corb își luă zborul și fâlfâitul aripilor m-a speriat de moarte.

- Am ajuns! Uite grămada noastră de lemne. Mai am vreo două trunchiuri de spart, le încărcăm și ne întoarcem. Ți-e frig?

- Nu mi-e frig... dar în pădurea asta or fi lupi?

- Or fi, răspunde tata zâm-

bind, dar nu vin ei la noi, că ziua stau ascunși în vizuini, noaptea pleacă la vânătoare. Acum țin-te bine, îmi spune, și sărind de pe talpica saniei fugе înaintea boilor și-i oprește cu biciul, apoi îi dejugă și-i trage de funie mai departe pe zăpadă.

- Adă sacul, scoate fânul și pune-l înaintea boilor!

Eu târăsc sacul pe zăpadă, scot fânul și deodată strig plină de fericire:

- Tăticule, ghici ce-am găsit în sac?

- Ei, ce-ai găsit?

- Parcă tălică nu știi. Am găsit târlia mea aia mică!

- Bine, se bucură împreună cu mine. Acum o să te dai cu târlia până încarc eu lemnele, dar mai întâi o să sparg trunchiul ăsta gros.

Tata izbește cu toporul trunchiul culcat în zăpadă și zgomotul se răzbate printre fagi, cutreierând pădurea.

Eu mă așez pe burtă și-mi dau drumul cu sania, atentă la loviturile de topor. Leu coboară și urcă vesel odată cu mine. Uneori se oprește, se așează jos și-și curăță cu dinții bulgărașii de gheață care se formau pe labele lui mari, acoperite cu blană groasă ca la berbeci. Când m-am întors, tata terminase. Stătea pe un lemn și fuma.

- A mers sania? Ți-a plăcut? Ți-au înghețat mâinile?

- Îhî!

- Dă-mi-le să ți-le încălzesc! Și-mi freacă degetele în palmele lui mari și suflă peste ele aer cald. Te-ai încălzit? Acum mănâncă o bucată de pâine cu brânză, apoi o să mergem să dăm boii la apă.

Coboram printre copaci și nu departe am dat de izvorul strecu-

rându-se printre dantele de gheață. Pe zăpadă se vedeau o mulțime de urme.

- Astea sunt de iepure și astea sunt de căprioară. Iată și pe coana vulpe...vino mai aproape să vezi urmele!

- Dar astea mai mărunțele, ca niște râuri pe ie, ale cui sunt?

- Sunt ale păsărilor. Și păsările beau apă de aici.

- Tăticule, dar acolo, sus, pe creanga aia ce e?

- Unde?

- Acolo, sus. Seamănă cu o căciulă cu coarne, zic arătând cu degetul.

- E o bufniță, îmi răspunde urmând cu privirea degetul meu. Pădurea nu e pustie, sunt multe viețuitoare în ea și fiecare are povestea ei. Diseară o să-ți spun povestea despre bufniță, îmi promite trăgând boii de funie.

În deal, tata a proptit lemnele între proțapi, a fluierat de trei ori scurt după Leu, a înjugat boii și am plecat.

Boii se încordau, proptindu-se pe picioarele din față. Sania aluneca ușor, lemnele trosneau și-n urma lor rămânea miros de vite și de lemn verde.

Eu și Leu veneam în urmă și mă gândeam că nu e bine, că s-ar putea să mă prindă vreun lup și tata nici nu-l vede. Dar nici înainte nu era bine, fiindcă dădeam nas în nas cu lupul.

Și tot cântărind în minte unde ar fi mai bine să merg, deodată îl aud pe tata strigându-mă necăjit:

- Vino aici și stai în fața boilor cu biciul, să nu plece, că începe coborâșul și n-am cu ce împiedica sania, și o să vină peste picioarele lor...Am uitat lanțul ăla subțire în deal.

Și fără multă vorbă, m-a așezat în fața vitelor, mi-a

☑ dat biciul în mână, a trecut pe lângă sanie și s-a pierdut printre copaci.

O panică neînchipuită a pus stăpânire pe mine.

- Leu, Leu! Vino aici, l-am strigat cu disperare. El s-a apropiat, m-a privit și pricepând frica din vocea mea, s-a așezat jos pe zăpadă, lângă mine.

Boii rumegau în liniște și din boturile lor negre, catifelelate, ieșeau aburi calzi și albi. M-am apropiat mai mult de ei, gândind că lupul s-ar putea teme de coarnele lor, am ridicat încet privirea și m-am uitat în jur. Tufele și pomii cei mici, împovărați de zăpadă, luau forme stranii și uneori mi se părea că se mișcă apropiindu-se de mine ori de câte ori închideam ochii. După fiecare fag pândeau un lup și alte haite puteau să-l mănânce pe tata în pădure. Inima-mi bătea sufocându-mă.

Făceam mari eforturi să prind cel mai mic zgomot, să aud pașii tatei, dar liniștea era copleșitoare și tufele făceau salturi spre mine, apropiindu-se din ce în ce mai mult. Deodată Leu s-a ridicat, a ascultat o clipă apoi a țâșnit glont, spre marginea pădurii și lătrând înversunat, dădea târcoale unei tufe mai înalte, ale cărei ramuri se mișcau ușor.

- Lupii, ne-au găsit lupii, mi-am zis lipindu-mă de gâtul unuia dintre boi și cu ochii plini de groază, îl urmăream pe Leu. El se retrăgea, se oprea câteva momente, pentru a-și face curaj, apoi se repezea din nou lătrând fioros. Deodată dispăru în dosul tufei și apoi a apărut schelălăind, iar câte-

va picături de sânge înroșiră zăpada. Tufele mai făcură un salt spre mine, Leu se aruncă din nou în luptă, lătrând înversunat...

Atunci am dat drumul celui mai cumplit urlat de care am fost în stare:

- Tatăaaa! Tăticuleeee! Și am început să plâng cu sughițuri.

- Ce-ai pățit? Sunt aici, zice el apărând din spatele saniei și ridicându-mă în brațe. Doar n-am stat mult, am venit repede, Leu a fost cu tine, de ce ți-a fost așa frică?

- Lupii, lupii! Au venit lupii, i-am spus strângându-l cu o mână pe după gât și cu cealaltă arătând în direcția lui Leu, care se lupta pe viață și pe moarte cu fiara nevăzută.

Tata l-a strigat, apoi l-a fluerat și abia atunci câinele l-a auzit, a prins curaj, s-a mai repezit de câteva ori, apoi a venit lângă noi privind agitat când la tata, când spre vale, dar stăpânul l-a luat de zgardă liniștindu-l.

- Stai aici! Stai liniștit, vedem noi imediat cine se ascunde în tufiș. După câteva momente de tăcere, crengile s-au mișcat și din spatele lor a ieșit un câprior cu coarne scurte și ascuțite, s-a uitat la noi și dintr-un salt a dispărut în pădure.

- Te-ai speriat degeaba, zise tata. Hai să mă ajuți să împiedicăm sania.

Începuse să ningă. Tata mă ținea de mână și mergeam amândoi înaintea saniei.

Ningea cu fulgi mari și deși, care închideau zarea.

Aurelia Corbeanu de veghe în landul de povești

În vremea noastră în care copiii par să nu mai știe de povești (când doarea lor fiind în mare suferință din varii pricini de care noi, adulții, ar cam trebui să dăm samă), Aurelia Corbeanu continuă să scrie mici bijuterii literare, încrezătoare în puterea și grația cuvântului zugrăvit în slovă cu sufletul și dăruit celor care își deschid ferestrele sufletului la întâlnirea cu lumina din cuvânt – copiii și, deopotrivă, aceia dintre adulți care n-au uitat să se bucure de lucrurile simple fără de care viața n-ar fi decât un nesfârșit drum cenușiu printr-un deșert de cenușă.

În vremea noastră când se citește tot mai puțin, Aurelia Corbeanu continuă să scrie povestiri simple pentru oameni mari (de ani) ca aceștia să nu uite de un timp în care omul nu era decât un pion pe o tablă de șah a istoriei mereu schimbătoare, povestiri despre oameni și neoameni, despre viața ca o mereu nouă poveste.

Dintre multele aprecieri critice făcute scrierilor sale, cea mai aleasă mi se pare a fi aceea a scriitorului argeșean Marin Ioniță, consemnată în revista Argeșul literar: „Aurelia Corbeanu, deși vine târziu în literatură, este o personalitate bine conturată și inconfundabilă. Ceea ce caracterizează în primul rând majoritatea scrierilor sale e starea de armonie, trecerea de la sugestia muzicală la sugestia unei plasticități generoase, împletirea elementelor realiste cu cele fantastice. ...După Sanda Movila, Gabriela Adameșteanu, Ileana Vulpescu, Aurelia Corbeanu adaugă în tezaurul literaturii romane un bănuț bine zimțat și lustruit, opera sa.”

Paula Romanescu

Aforisme și poeme

Ionuț Caragea

*

Oamenii caută în cărți alinarea durerii care le-a stins glasul și le-a prefăcut inima în cenușă.

*

Fructele din pomul cunoașterii mai au și viermi. De aceea este mai bine să fii prudent decât să fii lacom.

*

Dumnezeu este arhitectul bolții mele palatine, dar mi-a lăsat cuvintele să decorez teatrul acestei vieți.

*

Adevăratul pictor al cuvintelor este acela care își face autoportretul cu ochii închiși pe pânza imaculată a sufletului.

*****

Când eram mic voiam să mă fac Dumnezeu, dar nu bănuiam cât de greu este să rămâi Om atunci când ești singur.

*

Poetul – pasărea oarbă cu ciocul încovoiat spre propria inimă.

*

Poezia – crucea de pe linia destinului unde s-a săvârșit o iubire de la care au fugit toți martorii cu excepția poetului.

*

Când Dumnezeu a făcut lumea, cu un ochi plângea, iar cu celălalt râdea. Plângea știind cât vom suferi, râdea știind că îi vom ține totuși de urât.

*

Fericirea nu este nici albă, nici neagră. Este multicoloră, asemenea curcubeului, și durează la fel de puțin.

*

Dragostea este o intersecție cu sens giratoriu. Te-nvârți în jurul aceleiași inimi până rămâi fără lacrimi.

*

După zeci de secole și sute de războaie, oamenii încearcă să perfecționeze o armă mai rece, mai dureroasă și mai silențioasă decât cea care l-a răpus pe Hristos: indiferența.

*

Cine se trezește conștient în zorii suferinței, ajunge înțelept în amurgul gândurilor.

*

Cât de comode ne sunt vorbele unui înțelept, dar cât de incomod e scaunul pe care el a stat.

*

Când ești dat afară din inima cuiva, doar cerul este suficient de încăpător pentru rătăcirea ta. Dar pentru că-ți lipsesc aripile, lacrima este singurul cer care încearcă forma inimii.

*

Omul este o scânteie prinsă între două umbre: umbra celui ce este și umbra celui care-a fost cândva.

*

Câteodată mă rog la Dumnezeu să primesc un *e-mail* cu locurile în care pot descoperi Fericirea.

*

În viață trebuie să fii lucid și prevăzător. Prietenia unora este mare cât un cal troian. Abia așteaptă să le primești darul ca mai apoi să-ți intre sub piele și să devii victima lor.

*

Timputui nu-i tremură nici odată mâinile. Își plimbă încet bisturiul pe fețele noastre ca un criminal în serie îndrăgostit de arta sa.

*

Viața – spitalul în care oamenii ne tratează cu pastile de sictir, în timp ce moartea inventariază suflete.

*

Dacă-ți cresc aripi, cei mai mulți dintre oameni nu te vor învăța să zbori cu ele. Unii ți le vor rupe, alții îți vor spune să le ascunzi. Astfel le vei semăna mai bine, astfel vei deveni solidar cu neputința lor.

*

Sângele – singurul șarpe înțelept, căruia îi place căldura sufletească.

*

Suntem captivi într-un spectacol interzis muritorilor, iar umbrele, sufleuri ai neantului, ne șoptesc în continuare rugăciunile.

*

Visele sunt doar niște mone-de de schimb aruncate de zei în palmele cerșetorilor mutilați de amintiri.

*

Timput nu-i decât un angajat al nimicniciei care ridică resturile de pe strada speranțelor deșarte și le depozitează în spațiul insalubru al morții.

*

Oamenii – paginile necitite care ajung în biblioteca pământului, fiind devorate de viermii atotștiutori.

*

Crucile – pansamentele de pe fața pământului.

*

Zilele negre, nopțile albe – clapele de pian pe care moartea cântă recviemul umanității.

*

Lumânarea îmi rămâne cel mai fidel dintre cititori.

Păsări la cap

uneori dragostea te lovește ca un bumerang
 în moalele capului
 exact atunci când sperii să prinzi pasărea-n zbor
 alteori îți înfige ghearele-n ochi
 și-ți ciopârțește ficatul
 vezi tu
 în înaltul cerului sunt doar păsări de pradă
 așa că mai bine stai cu capu-n pământ
 și le privești doar umbrele
 rotindu-se-n jurul tău
 ca într-o horă
 a morții

Îmblânzirea morții

să vină cineva să îmblânzească moartea
 animal și pasăre de pradă

să fie ținută în lesă
 să poarte botniță
 să fie hrănită la ore fixe
 cu fire de păr și cu unghii
 cu tot ceea ce este lipsit
 de gustul delicios al decadentei
 să se așeze și ea la comanda culcat
 fără să mârâie, cu trupul țeapăn
 și labele încrucișate

să vină cineva să îmblânzească moartea
 să-i taie aripile din carne
 să o învețe ce înseamnă pasul
 și cât de greu se învață
 să ciugulească din palmă firimituri
 și să se urce cu ciocul și ghearele
 până la înălțimea
 unei ridicături de umeri...

Epave pe fundul mărilor interioare

te scufunzi în neant
 și ieși mereu la suprafață
 cu peștele alunecos
 în ciocul lung și încovoiat

pasăre invizibilă
 enigmatic mesager al cuvântului
 cine sunt eu
 dacă tu încetezi să exiști?

printre vorace
 creaturi ale fluviului sânge
 îmi caut amintirile
 epave pe fundul mărilor
 interioare

Mă predau cerului

culcat la pământ
 cu brațele-ntinse
 mă predau cerului

acolo sus
 o pasăre se rotește-n cercuri largi
 desenând infinitul

și totuși parcă-mi lipsește
 înveșnicirea unei femei

culcat la pământ
 cu brațele-ntinse
 să mă predau ochilor ei

Marea singurătate a zborului

adevărata lume este a celor singuri
 știi și totuși te pierzi în mulțime
 mergi lovindu-i cu umerii
 pe toți ceilalți
 și nimeni nu-și ridică
 perechea ascunsă de aripi
 poate că lumea este toată a ta
 a celui rătăcit printre oameni
 și cine să zboare
 și cine știe calea
 spre marea singurătate a zborului?

Cenușă și eter

Lazăr Popescu

- fragment de roman -

Cenușă, s. f. 1. Substanță minerală în formă de pulbere, care rămâne după arderea unui corp. (DEX).

Eter, (1, 2, 4) eteri, s.m. (3) eteruri, s.n. 1. S.m. Combinație organică lichidă, incoloră, foarte volatilă și inflamabilă, cu miros aromatic specific, obținută din alcoolii sau din fenoli, cu numeroase folosiri în industrie. 2. s.m. Substanță ipotetică (a cărei existență nu este admisă de fizica modernă) având proprietăți fizice contradictorii, care ar umple întregul spațiu și ale cărei oscilații ar constitui undele electromagnetice. 3. S.m. Fig. Aer, atmosferă, cer, văzduh. 4. S.m. (În concepția unor filosofi greci antici) Al cincilea element al universului (alături de foc, apă, pământ și aer) din care ar fi alcătuite corpurile cerești. – Din fr. *éter*; lat. *aether*. (DEX).

« Stă scris : Bere 'shit, la început. Mai înainte de toate, Suveranul a îngăduit preschimbarea vidului într-un eter transparent, fluid, imponderabil, asemănător luminii emenate de corpurile fosforescente. Apoi, printr-una din cele mai mari taine ale Infinitului, acest fluid s-a transformat într-un gaz fără formă, fără chip, nici alb, nici negru, nici roșu, nici verde, nici de vreo altă culoare ... Astfel, printr-una din cele mai mari taine, Infinitul a lovit cu sunetul Cuvântului vidul, chiar dacă undele sonore nu se transmit prin vid. Sunetul Verbului era, deci, începutul materializării vidului. « (Sepher Yesirah).

I. Întoarcere în Valea Frasenului

« Știu ce este timpul, dar nu știu să vă spun. « (Sfântul Augustin)

1

Ce poate fi eu, dragă Vlăduț? Nu mă refer aici nici la *maya*, la iluzie, la fenomenal, la egoul ce trebuie anihilat în favoarea nemuritorului sine! Sine care-i, de fapt, spirit... Stai puțin! Da, eu mă refer aici la subiect... Asta vreau să spun. Eu pot fi altfel decât *subiectiv*? Nu eu îmi reprezint lumea? Ba da, eu. Dar dacă eu nu văd o bacterie sau un virus, asta nu înseamnă că acestea nu sunt... Știm. Știm, da... Eu pun problema altfel: există *obiectiv*? Parcă nu prea... Nu eu creez lumea cumva? Tulburătoare e teoria cuantică, Vlăduț! Dar

tocmai ea se pare că ne confirmă *spiritul* ... Am citit undeva că Einstein era oarecum înfricoșat. E locul unde știința se întâlnește cu șamanismul. Nu, Vlăduț?

Reiau. Așadar, cum spunea cineva, dacă există *ființă în sine și timp în sine*, ce poate însemna *în sine*? Iar ajungem la *sine*... Ne învârtim oare în cerc?

Trecut, prezent, viitor. Timp cu aspecte. Și statornicia prezență, ajungerea la prezență, statornicia statorniciei, nu? Un fel de iluminare...

Cum spunea mult vechiul de grec? De grec nu de latin... Că lucrurile se nasc și pier în conformitate cu timpul din și în *apeiron*. Adică în *in-determinat, ne-determinat*. Da, și asta ce-i? Ce-o fi? Să zicem că e *vidul* orientalilor, iar acesta e *spiritul*. Vidul e *spiritul*? Da, deși pare ciudat... la prima vedere... La prima vedere pare ciudat. Atunci să citim în felul următor: lucrurile se nasc și pier în conformitate cu timpul din și în vid... Din și în spirit... Nu?

Dar ce înseamnă în conformitate cu timpul? Și n-am lămurit nici problema subiectivității. Subiectiv și obiectiv. Adică atunci când eu realizez *maya* lui *ego* sunt obiectiv? Sau obiectiv se dizolvă și el în vid? Parcă... În conformitate cu ce?

Vlăduț, dragă, e vară. E iulie și-i foarte cald. Dar, desigur, la tine, în Canada, acolo la Vancouver, nu-i așa de cald. Poate din când în când aveți câte o briză. Marină. Oceanică, mă rog, că-i și oceanul aproape. Pe plaiurile noastre, aici, înfloreste nimicul. Cel puțin asta-i percepția mea. Pe care încerc mereu s-o modific și nu prea reușesc...

Revin. Se zice că prezența e așezată conform, am zis, am spus deja, cu timpul. Iar dacă natura e prezență, e și iluminare? Cum? Sau presupune așa ceva, nu? O iluminare a ființei, dar și a omului? Nu? Ceva ne dă deci ființă și timp. Ceva ne dă și omul. *Se dă. Se dau ființă, timp și om*. Nu, Vlăduț? Atunci?

A început să plouă, iată. E seara, deja. Și, în timp, vine și toamna. Ca o doamnă în vârstă... Lentă. Așadar... Ce zici tu de expresia asta? *A face capul calendar*. Ceva ce încă nu este... Asta-i viitorul, nu? Simplu de tot!

Se ca element ultim. Ce poate fi el? *Se dă. Cine dă? Se este vid? Sau spirit? Poate... Poate*

că da! Căci din vid, din spirit, din *se* apare manifestatul. Se dă pe sine, nu ? Și atunci când moare un om, zicem că *i-a sosit timpul*. Timpul îl numim, Ființa n-o găsim. Nicăieri n-o găsim. Dar orice lucru își are timpul său. Și atunci ...

Atunci se dă Ființa ca Adevăr propriu al Temeiului, nu ? Cine dă, totuși ? Spiritul ? Dacă da, păi atunci avem următoarele : Spiritul, Vidul dă Ființa ca Adevăr propriu unui Temei. Care îi este intrinsec Spiritului, Vidului poate ... Spiritul, Vidul întemeiază, aducând în prezentă, admițând manifestare. Parcă am înțelege ceva mai clar acum, nu-i așa ?

Dar, la început, nu era *Se dă*. Era *Ființa este într-adevăr*. Așa este ...

Și l-am putea găsi pe *Se* în Timp ? Zicem deci că Spiritul, Vidul dă Ființa în Timp ? Cam așa, nu ? Timpul familiar ce-i ? Măsurare, calculare ... Trece vara, vine toamna ... Cum ziceam : ca o doamnă bătrână, Vlăduț ...

Și atunci, și de atunci suntem *primitori*. *Oameni primitori*. Primim datul din *Se dă* ... Încep să te plictisesc ? Poate și să mă plictisesc ... Dar nu ! ... Ceva pare că vine spre noi și deja a început viitorul ! Un interval de timp. Intervalul e chiar deschisul. Deschiderea. Dar mai e și extinderea. Cea care determină tot. Dar dacă om nu este, nici timp nu este. Prin urmare : omul dă sau primește timp ? În acest caz *Se* este Timpul. O ipostază. Dar e greu cu *Se*. *Se* rămâne enigmă. Mister. Al Ființei în limpeziri de Timp ... Care, în mod enigmatic, chiar Timp ar cam fi ... Făcând apel la om să fie gânditor. Vizitându-l cumva.

Spațiu și Timp. Intuiții pure. Condiții ce fac existența posibilă. Regăsite în sensibilitate. Prin sensibilitate.

E târziu. Am lăsat televizorul deschis. Politică de nimic. Politica nimicului. Asta fac ăștia ... Revin.

Durată. Opoziție. Intuiție. Analiză. Prezent veșnic și clipe ale duratei. Cam așa ceva, cred. Spațializarea timpului uneori. Nu e OK, desigur. Nu prea ... Durată și întindere. Când scapi de *eu* devii creativ. Deci scriitorul scrie fără *eu*. Or, cel puțin așa se pare ... Nu se poate vorbi de ordine, vorbind de energie! Psihologic, putem aboli timpul. Dacă abolim eul, nu ? Mișcarea care nu se mișcă. Suprimare a separării intelectuale între ce-i

al meu și ce-i al lumii ...

Așadar ce poate fi *eu* ? Sau ce nu poate ? Și ce facem cu *eu* ? Ajungem fără el la sine ?

Verb inundat, Vlăduț ! Ești sănătos, sper ! ? Cu bine, prietene ! Cu bine din trista-mi Românie ...

2

Cam cu vreo două săptămâni înainte de a muri, aflat în sanatoriul de la Dobrița de vreo doi ani de zile, boier Radu Steluță trimisese o scrisoare lui Lucian Ionescu, mai exact pe adresa acestuia, dar ea, scrisoarea, nu-i era numai lui Lucian adresată, ci și lui Vlăduț, prietenul acestuia și rudă a familiei Podgoreanu din Valea cu Trestii, așa după cum ne amintim și așa cum și Lucian Ionescu își amintește în acest prezent înserat care-și așteaptă stelele palide, reci și depărtate, stelele care încă nu se văd, dar care, cu siguranță, sunt acolo undeva, undeva ...

Revede, recitește Lucian acum acea scrisoare aproape îngălbenită, cu hârtia în bună parte uzată, căci timpul, dușman omului, inamic imposibil de învins, deasupra ei și a noastră și-a pus, desigur, inconfundabila-i semnătură, căci, deși de distanțe n-ai a te teme și spațiul a-l cuceri poți, desigur, de vrei s-o faci, cu el, cu timpul altfel stau lucrurile ... Și stai așa, în albastrul acela al spațiului și timpului, albastru mental și subtil, așa cum și Lucian stă în această seară în Oltenia sa, în țara încă a sa, pe planeta tot albastră, în sunetul timpului care dă formă și romanului încă nescris și celorlalte lucruri, în sistemul solar și-n galaxie. Așadar să vedem, să revedem, își zice el. E încă tânăr poate, deși părul mai rar și mai alb îi este ... Ce scrie simpaticul, originalul boier Radu Steluță, fiul fostului prim-procuror de Romanați, celebru de mic copil ca vuvar în perpetuă devenire, care a băgat măgarul în celebrul salon plin de oglinzi numai și numai, cum a zis mai târziu, experimental, așa, adică să vadă ce reacție are încăpățânatul patruped când se va vedea multiplicat ? ... Scrie așa, scrie astfel.

Dragă Lucian și Vlăduț,

Dragii mei profesori, eu mă aflu tot la sanatoriu, tot la Dobrița, unde-s cam de vreo doi ani ... Prea bine nu-i cu mine și prea bine nu-mi e ... Adică, vreau eu să spun acum, să vă spun vouă că nu mai am mult ... Nu mai e mult până departe, chiar așa, invers decât spunea Jean Constantin, actorul meu preferat, într-un film de al cărui titlu nu-mi mai aduc aminte eu acum. Nu pot să zic. E frumos și bine să trăiești ... Nu mă mai

☑ *gândesc eu acum nici la echipa de cocoși pe care am lăsat-o acasă și la care cocoși le-am pus numele fotbaliștilor de la Craiova Maxima ... Voi puteți să vă amuzați, dar eu vorbesc serios. Acum. Ce să vă spun eu vouă, știți că am făcut și de două ori, de vreo două ori pârnaie politică, ocnă, că m-au priponit comuniștii, că nu-mi puteam ține gura ... Dar rău nu-mi pare și de-ar fi să mai am ocazia la fel așa face ... Altceva vreau însă să vă spun. Și cred că vă interesează, Luciene și Vlăduțule! Tărășenia e următoarea. E cam așa ... Nu prea de mult, nu prea de multă vreme, am găsit printre puținele lucruri rămase de la tata, de la tatăl meu, care, să știți că într-o vreme, cum s-ar zice mai demult și înainte de a veni bolșevicii la putere, așa spunând atunci când era lumea lume, a cunoscut multă lume, mulți oameni și, fiind și un om cu o oarecare influență, se învârtea în unele cercuri poate chiar înalte...*

*Am găsit la el un manuscris, dragă Luciene și dragă Vlăduțule! Și cum eu cred că, în ce mă privește, s-a apropiat funia de par, mult nu mai am, căci mă simt, pe zi ce trece, din ce în ce mai slăbit, m-am gândit să vă scriu această scrisoare, care, sper eu că o să vă parvină și să vă spun despre acest manuscris. Titlul său este **Secretul lui Anton Necșulescu**, este o scriere, zic eu, interesantă, care, cred că o să vă placă și vouă, are doi autori, deci e scrisă la două mâini, cum s-ar zice, doi autori care, - din câte îmi amintesc eu, - se numesc (și aici cred că memoria nu mă înșeală deloc) **Andrei Cornescu și Mihai Aurescu**. Dar, desigur, manuscrisul nu se află la mine. Mai bine spus, mai exact, nu se mai află la mine, căci într-o vreme a fost și la mine și-l păstram în ladă, dragii mei profesori...*

Probabil că n-o să ne mai vedem în această viață, pe lumea asta, așadar. Și de asta cred eu de cuviință să vă spun că acest manuscris îl puteți găsi la singura mea rudă, un nepot, care se numește Remus Goarnă și locuiește la Țicleni. A avut și el unele necazuri despre care nu o să vă mai relatez aici, căci cred că veți putea afla și voi. El știe că manuscrisul trebuie să ajungă la voi, că, atunci când îl veți căuta, el trebuie să vi-l dea vouă, iar voi poate că o să-l puteți și publica la vreo rubrică, știu eu, de restituiri. Voi căutați-l așadar pe nepotul meu, pe Remus Goarnă care - din câte știu eu - e popă acum.

Vă rog mult, chiar vă las la amândoi, cu limbă

de moarte, această rugămintă, în ultima scrisoare, cred, pe care o mai scriu cuiva...

Cu drag, al vostru,

Radu Steluță,

boier Radu

(Scrisă sus, la Dobrița, azi 4 aprilie 1994).

3

Cum poți face cât mai exact o descriere ? Atunci când vrei să pictezi gândul. Gândurile. Linii frânte, linii frânte ... Culori fracturate. Ba nu, cuvinte. Poate. Așadar. Până unde să. Și cum anume ar. Poate ar mai dura până în clipa. Pariuri nemăsurate, oglinzi ... Raze. Raze firave. Cât de mult ar. Nu știu precis, chiar nu știu ... Să aștepti o descriere ... Poate. Acum ? Mai târziu. Cum cade bruma peste. Mai e puțin timp. Puțin timp mai e. Puțin mai ajunge până la noi. Acum. Un timp când. Tabla întristării se vede și se străvede în lumină pe dealuri ...

4

-Să vedem cum facem, zise Lucian. Vlăduț, eu cred că ar trebui să mergem mai întâi în Valea Frasenului și-n Dealul cu Ulmi, să investigăm cum stă treaba cu acest nepot al lui boier Radu Steluță.

-De ce nu ? râse Vlăduț. Întoarcere în Valea Frasenului, deci ...

-Și-n Dealul cu Ulmi ...

-Și-n Dealul cu Ulmi, da! Mașina mea e bună, care-i problema ?

-Problema e la mine, zise Lucian. Că eu nu șofez. Am făcut eu ceva școli, dar nu pe asta ...

-Ei, vezi ? Eu am făcut-o și pe asta!

-Avantaj la tine, avantajul tău !

-Mda ... Tu ce zici ?

-Despre ce anume ?

-Păi, despre ... Să zicem, eu știu, despre ciudățeni, despre curiozități...

-Dacă vrei ...

-Vreau !

-Așadar ...

-Așadar ?

-Așadar unele de pe Net. Că se găsesc destule acolo ...

-Așa.

-Așa, da. În județul Bihor, în peștera Coliboaia, desenele rupestre ce reprezintă animale, vizoni, rinoceri, urși, sau, mă rog, capete de urși se estimează a avea o vechime de peste 35 000 de ani, iar la peștera cu oase din Valea Minișului, aproape de ...

-De Anina ...
 -Ei, văd că știi ceva ! Da, în județul Caraș-Severin, deci, s-au găsit fosilele a trei indivizi, estimându-se a avea ...
 -De la 35 la 50 de mii de ani, nu ?
 -Stai bine ! Iar pădurea Baci ...
 -Da, la cinci kilometri de Cluj, și se găsesc în ea, straniu, straniu de tot, broaște roșii mari ...
 -Așa și se mai zice că tot acolo pot fi vizibili, dar asta doar în fotografii, îngerii păzitori ...
 -Și că dispar oameni ...
 -Da, și asta ! Și apar ozeneuri, știi ?
 -Da. Și-n comuna Bozioru din județul Buzău, acolo în satul Fisici și-n cătunul paranormal Nucu, da, chiar așa, ce nume, mie-mi plăc nucile ...
 -Și mie ...
 -Așa, acolo, aproape de un lac, parcă Goteș se numește, se zice că-i un cer foarte limpede ...
 -Ca-n Grecia !
 -Mai ceva ca-n Grecia pentru că are sticliri aparte ...
 -Să fie un vortex ? O poartă stelară ?
 -Ipotezele așa spun ... E bizar ...
 -Ce ?
 -Faptul că s-au înregistrat acolo dispariții de persoane, izvoare radioactive, defectarea aparatelor electronice, ozeneuri, anomalii magnetice, cazuri de activare a telepatiei ...
 -Ei, da, am citit. Realitatea e stranie. Această stranie realitate, s-ar putea zice. Stranietatea realității ... Și Ielele ...
 -Și jocul ideilor ?
 -Ei ,da! Așa zicea Camil. Fain intelectual. Băiat valabil. Dar nu ...
 -Nu, ce ?
 -Nu de asta, nu la asta voisem eu să mă refer, ci la o analogie, la o paralelă între ...
 -Între ce și ce, omule ?
 -Între Iele și Gune.
 -Adică Principii ? Ne ducem în India ? În Bengal ?
 -Puțin, da !
 -Deci ...
 -Deci Ielele sunt Gunele inversate ale românilor...
 -Zici tu ?
 -Zic!
 -Adică ? Explicitează!

-Explicitez. Gunele sunt Sattva, Rajas și Tamas.
 -Da, și ?
 -Și! Ielele sunt Margalina, Rosalina și Savatina!
 -Adică ? După aia ?
 -După aia avem corespondențele următoare și uimitoare : Savatina-I Sattva, culoare neagră, Rozalina-i Rajas, evident roșu, iar Margalina-i Tamas, albul. Hm ! Da ...
 -De asta am avea, avem, de fapt, pe costumul popular albul, roșul și negrul ?
 -Evident. Și atenție! Margalina conține silaba GAL ...
 -Da ?
 -Da ! Ca și Pingala!
 -Ei, aici mi se pare că nu se potrivește ! Tamas e pe stânga, deci e Ida nu Pingala!
 -Drept e și asta. Însă ...
 -Însă ?
 -Hai să continuăm !
 -Bine ...
 -Și cei trei magi sau crai sunt ...
 -Baltazar, Melchior și Gaspar.
 -Da.
 -Vrei să zici trei principii ?
 -Desigur. Ai intuit corect. Baltazar ar fi corespondentul culorii negre, va să zică Sattva, Sav(b)atina, de aici dar Sabatul evreilor, de aici sâmbăta. Însă conține și silaba BAL, invers ALB, culoarea pelerinei în care-i îmbrăcat el și asta e Iluzia.
 -Adică Maya ?
 -Sigur, iar Melchior are pelerină verde! Înelișul exterior e, desigur, Maya-Iluzia, dar în cromatică negativă verdele e negativul roșului.
 -Adică Rajas, adică ...
 -Adică ?
 -Acțiunea în van, proiectele, zbaterea de multe ori inutilă ...
 -Corect. Stai pe centru ! Centrează-te ! Știi ceva ?
 -Dacă-mi spui ...
 -Hai în mașină ! Să pornim spre ...
 -Valea Frasenului. Să ne întoarcem în Valea Frasenului, puțin. Să investigăm și să vedem ...
 -Care-i situația, în prezent, cu Remus Goarnă.
 -Așa.
 -Am înțeles parcă, nu-i așa, c-ar fi popă ...
 -Cam așa ...

☑ către Gelu Scorbură, după ce Vlăduț Ștefănescu oprise mașina.

-Ei, ciaca – paca, domnu’ Lucian, domne profesor al meu, de engleză și de franceză ... Fost. Da’ io am cam beut cerneala, căm’ ierea săte rău ...

Lucian râse :

-De, mă Gelucule ...

Apoi adăugă :

-Ce mai face dom’ Vio ?

-Optășpe ? Unchiu’ ?

-Da, el !

-Păi, io știu ce să mai zâc, domnu’ Lucian ... Cre’ că di la un timp nu-i prea citov la cap. I s-a urcat trăscaul la etaj, că-i tot mereu cu Fiu’, cu Nae primaru’, cu Bâzdâc, că zâce că-s angajaț’ amândoi la Gheveu (asta adică s-ar traduce, da’ tot din română și tot în română, gât veșnic ud, adică-i un fel de asociație) ...

-Sau Oengeu, Gelucule, râse Lucian, știi, organizație nonguvernamentală, da’ Fiu-i primar, așa că nu prea merge ...

-Domnu’ Lucian, merge, nu merge, ce-i sigur e că și-a cum-părat capre ...

-I-auzi !

-Vreți să-l vedeți ?

-Sigur, ne duci la el ?

-Vă duc, dom’ profesor, cum să nu!

-Hai să mergem! Lăsăm puțin mașina parcată aici, de fapt trasă pe dreapta.

Porniră. Nu merseseră ei nici o jumătate de kilometru până ajunseră în Linia Dealului cu Ulmi. Din Dealul cu Ulmi în Linie nu era mult de mers și era și un pod de trecut. Când ajunseră și intrară în curte, Gelucu zise :

-Precis că-i băgat în beci. În pivniță.

-Și ce face acolo ? Bea ?

-Nu mai bea acum ! S-a cam sfădit un pic cu Fiu’ pe politică și nu s-a mai dus la primărie, că zâce că *nu să întreveđe* ...

-Ce anume ?

-Păi, problema lui ... Pădurea. Cele trei pogoane de pădure aflate acum la stat ... Știți ...

-Da, Gelucule.

-Da’ acuma, de vreo săptămână, îi și mai năuc ca atunci câ’n’ bea ...

-Păi de ce ?

-Zâce că vrea să întine-rească...

-A citit basme ? *Tinerețe fără bătrânețe* ?

-Nu știu, nu cred că a citit el asta, da-m’ pai că tot a citit el ceva.

-Cel mai bine ar fi să-l întrebăm pe el, zise atunci Vlăduț care cam tăcuse până acum lăsându-i pe cei doi să vorbească. El nu prea cunoștea multă lume în Dealul cu Ulmi.

-Ai dreptate, răspunse Lucian. Ia strigă-l, Gelucule!

-Gata, dom’ profesor!

Și Gelu Scorbură tuși puțin, parcă pentru a-și drege vocea, apoi strigă cât putu el de tare :

-Unchiuleee! Mă unchiule Vio, iești acas’, mă ? Ieși mă, afar’!

Nicio mișcare.

-Mă unchiu’ Vio, mă Optășpe, ieși afar’, că-s cu domnu’ Lucian și cu alt domn care-i di la gazetă, veniră să te vadă amândoi!

Iar către cei doi, cu glas potolit, Gelucu Scorbură adăugă :

-Precis că-i în pivniță, vă zâc io!

Și într-adevăr avu dreptate. Căci la scurt timp ușa pivniței se deschise și Viorel Scorbură, un bărbat de vreo patruzeci și cinci de ani la ora aceea ieși cu

părul vâlvoi și barba nerasă de o săptămână :

-Ohoo, să trăiești, cuscre, să trăiești, domnule di la gazetă!

-Să trăiești, domnule Vio, dar ce tot faci în pivniță ziua în amiaza mare ?

-Ți spun acu’ cuscrule, da’ domnu’ di la gazetă m-ajută ca să lase *să să întrevadă* ? ...

-Te-ajut, domnule Viorel, zise Vlăduț Ștefănescu care pricepuse că-i amuzant să-i facă jocul.

-Cu problema mea...

-Da, cu ea!

-Problema-i că nu-m’ dau ăștia pădurea! Trei pogoane ... Ale mele! Că câ’n’ oi lua-o, nici pasărea nu intră ! Libertate maximă ...

-Voi scrie un articol mare pe tema asta !

-Va scrie, adăugă și Lucian. Dar ia spune-ne : ce faci în pivniță ?

-Stau în întuneric !

-Așa și ...

-Păi și beau lapte de capră ! Haiduc ! Că nu-s io bătrân, da’ tot vreau să-ntineresc o țără, c-am luat muierea tinără. De nouășpe ani. Pe Căprioara ...

-Și întinerești în felul ăsta ?

-Păi, să vă zâc ! Am cetit io în revista aia de paranormal ...

-Ce-ai citit, domnule Vio ?

-Păi că ăia, așa, ăia, *yoghiștii* din Himalaya așa fac ...

-Cum fac unchiule Optășpe ? zise și Gelucu curios.

-Păi, fac ... Așa fac ! Stau zâle-ntregi în peșteri și beau lapte de capră. În întuneric. Și iote-așa tărășenie ! Întineresc ! Asta-i treaba !

-Hă, hă, unchiule Vio, râse și Gelucu. Toată treaba-i din proțap!

-Îi bă, Gelucule, i-auz' tu, i-auz' cuscrule, i-auz' domnu' di la gazetă !

Și începu să cânte. Viorel Scorbură, zis Linia-ru, zis 18 Gorj, zis și Optâșpe începu să cânte :

Să nu zăci că iești bătrâni

Cât picioarele te tânî

Și mai poți să strângi în brață

Puișor frumos la față ...

-Ău, ău ! adăugă el. Ău nazdravela !

-Domnu' Vio, e foarte interesant ce ne-ai spus. Vom scrie la gazetă și poate se va rezolva, zise Vlăduț.

-Mulțămesc dumitale, domnule, mânca-ț-aș curu' zise 18 Gorj. Că mi-i dor de pădure, că io-s haiduc de codru verde ...

Cei doi își luară rămas bun iar Gelucu Scorbură îi însoți înapoi în Dealul cu Ulmi până în locul unde lăsaseră mașina. Și unde-i aștepta încă o surpriză. Am uitat să vă spun că ei lăsaseră mașina în apropierea casei lui Costică Rușescu. Costică Rușescu zis și Costică Ochiu. Fiul lui Tinghiri, al lui Octavian Rușescu, zis Tinghiri. Care tocmai se supăraseră pe copil. Pe Adrian. Pe fiul său. Costică nu Tinghiri se supăraseră. Care copil nu-și făcuse temele. La limba și literatura română. Cum ar fi dacă. Așa. Bine. Cre' că așa nu mai. Sigur, sigur. Iau măsură că. Bun ! Și supărat foc pentru faptul că Adrian nu învățase la limba română, la limba și literatura română poezia *Revedere* de Mihai Eminescu, nu se poate zicea, zisese el, Adi nu-i patriot dacă nu știe poezii de Eminescu, că iote io, așa, știi cum, păi da, hait, Adișor, porc tinăr, vino-ncoa și sui-te pe scară și cu scara pe clăia de fân, păi cum să, da, da' ia și cartea cu tine și așa stăi la cucurigu gagu, la 'nălțame, sus pe pătuiagu' de fân și să-nveț' aci ... Apoi îi luase și scara ... Și mai târziu venise să-l verifice, numai că Mitel, băiatul cârciumarului Țăcănescu, mai mare cu doi ani decât Lucian, cârciumarul nu Mitel, desigur, începuse să-l bruieze ... Și când Adrian recita cu patos

Codrule, codruțule

Ce mai faci, drăguțule ?

Mitel adăuga :

Cuțu, cuțu, cuțule

iar Costică Ochiu, furios, bombănea mereu Mitel, cân' oi da drumu' la căne să te faci dărăpuri, porcule și măgarule, las' că vin io la șicoală și-i spun io la director vuvarule, că nu mă lași să fac ora de română cu Adișor, păi ce bă Oichiule, ora-i pe pătuiag, da' ce te fute grija, ce te doare rânza pe tine un'ei bă, vuvarule ... Lume, lume, vremuri, vremuri ... Nu ? Păi cam cât să ? Așadar s-ar putea. Dar ce să zic când ? Cum ce ? Pipăl, pipăl, sistăr pipăl, ău mai mazăr, ău mai fazăr, ău mai sistăr, ău mai brazăr ? Cântec. Sunet. Culoare. Miros. Până unde ar. Ba poate că ne revine acum. Să vedem ... De ce-am venit ? Revenit ? Pentru a afla ceva despre popa Remus. Despre Goarnă ...

Și Lucian zise către Vlăduț :

-Vlăduț, eu cred c-ar trebui să mergem la Berindei. El e finul lui boier Radu Steluță ...

-Mergem, Lucian ! Hai în mașină ...

La Berindei nu-l găsiră acasă decât pe Marian, băiatul cel mic. Cu care Ion Berindei se certase la Revoluție. De fapt, după ... La vreo lună, două ... Se certase, dar se și împăcase. Marian nu știa prea multe. Ion Berindei era plecat la Târgu-Jiu, la o altă înfățișare în procesul pe care-l declanșase, îl intentase pentru a-și recupera moara din Dealul cu Ulmi care-i aparținuse lui Constantin Berindei, fost primar liberal în perioada interbelică, moșul Stican, cum îi ziceau ei, fratele mumei Rița, al Mariei Ionescu, bunica lui Lucian, iar Viorel tot cu moara era ocupat, plecase la Artanu, la moară ... Adică peste deal ...

Singurul lucru pe care-l știa Marian era că Remus Goarnă locuia la Țicleni și că era preot. Ba nu, aflase și el că avusese cu niște ani mai în urmă, adică pe vremea comuniștilor, că avusese necazuri cu Securitatea ... Dar mai multe nu știa nici el ...

6

-E clar, Vlăduț, zise Lucian, pe când ieșeau pe frumoasele, înaltele porți ale familiei Berindei, acum va trebui să mergem la Țicleni.

-Mergem, ce putem face ? Cu ocazia asta ne mai mișcăm și noi puțin ...

-Păi, nu ?

7

O carte e ca un cântec. Ca o melodie. Fiecare carte reușită, zic eu, își are *sunetul* ei. Când începi să lucrezi la o carte trebuie să-i găsești mai întâi *sunetul propriu*. Să vezi dacă *sună*. Iar sunetul dă forma. Așa spuneau înțelepții odinioară...

Poeme

Dorință târzie

Sufletul ar vrea să zboare,
Iarba-l ține de picioare.
Sufletul ar vrea să cânte,
Dar urechile sunt surde.
Sufletul ar vrea s-alerge,
Dar picioarele-s betege!
Sufletul vrea să viseze,
Amintirile-s prea treze.
Sufletul s-ar pierde-n stele,
Amintirile-s prea grele.
Să poată face ce vrea,
Pleacă să se-ascundă-n stea !

Singurătate

În mine nu mai locuiește nimeni,
Sunt ca un cuib stingher de rândunică
Zidit cu grijă sub un colț de stâncă
Din care au zburat gingași și tineri
Spre zări albastre puii și mi-e frică
De noaptea înstelată care vine :
Prea multe stele nu mi-ar face bine !
M-aș liniști să le împart cu tine !

Debusolare

Prin pădurea timpului,
Lovesc cu fruntea secunde.
Foșnetul lor se aude
Răsunând în pieptul meu.
Să nu mă rătăcesc, strig mereu,
Dar nimeni nu-mi răspunde!
Încotro mă îndrept? Și de unde?

Prea multe

Prea multe erori din iubire,
Prea multe doruri din amăgire,
Prea multe vise din imprudență,
Prea multă rugă din penitență ;
Multă durere din ascunsele răni,
Prea multe lacăte la porți, multe vămi.
Cum să le treci și cum să descui
Când ai sub sprâncene doi ochi nesățui
Și-n piept o inimă prea doritoare
S-adune în ea lumină din soare.
De-atâtea doruri nu poate să treacă.
Ea arde mocnit, doar sufletul pleacă!

Mariana Popeangă-Cornoiu Cu realitatea vecini

Universul la scara redusă
Traiește alături de noi
Însa, tânjind după Eternitate,
Nu observăm până rămânem goi
De speranțe și plini de-amintiri
Doar cu realitatea vecini.

Anotimpuri

Nu mai sunt nici eu, nici tu
Cum fuserăm până ieri,
Țin în suflet primăveri,
Toamnei încă îi spun: nu!
Fiindcă verile mai lungi
Niciodată nu le-alungi :
Au căldură și culoare,
Lanuri pârguite-n soare,
Cer înalt, multă lumină...
Dar iarna tot o să vină !

Idila

Doi tineri se-mbrățișeau !
El o săruta
Și îi promitea
Stelele de pe cer
De credea și el...
De unde să știe ea
Că nu i le va putea da ?!

Reproș

« Preocupat să te îndrăgostești,
Tu ai uitat să-mi spui că mă iubești ! »
Zise liana unui brad înalt
Nedumerit că alesese
Să se înalțe pe un alt copac
Atunci când ea, umbrită fiind,
Văzând că soare nu mai vine,
S-ar fi-nălțat și pe un măracine.
Cuvintele în minte îi revin
Ca un ecou de glas de heruvim
Pierzându-se în umbra unui pin:
« A fost frumos, dar a fost prea puțin! »

Să iei aminte

E dorul meu! Îl mai auzi
Cum susură într-un izvor?

Să iei aminte: pe-nserat,
Ascultă-l fremătând de dor!

E dorul meu! Îl recunoști
Cum strălucește într-o stea?
Să iei aminte, când privești,
C-am pus o amintire-n ea!

E dorul meu! Îi simți parfumul
În florile de primăvară?
Să iei aminte: l-am sădit
Cu drag în fiecare floare!

Și, dacă o să fii atent
La tot ce te-nconjoară-n fire,
Să iei aminte: peste tot
Am pus cu tine-o amintire,

Păstrăm în suflet amintiri

Păstrăm în suflet amintiri
Ca în padure fragi ascunse...
Trecut-a timp, dar ele-s vii,
Strălucitorii ochi de ciute
Privind, în toamnele târzii,
Cum lupii vin ca să se-nfrupte
Din carnea lor spre izbăviri
De vini ce nu au fost avute!

Când îngerii adorm

Și iat-așa legenda spune
Că soarele și luna au fost, ca noi, în lume...
Și-atunci, când trebuia să îi cunune,
Un înger adormise-n rugăciune!
Inelele i s-au rostogolit...
Le-au tot cătat, dar nu le-au mai găsit:
Un diavol le dăduse la topit

***

Luna pe cer,
Oglinda ei,...
Un iezer îndrăgostit!

***

Frumosul din suflet,
Târziul din gând
Întreabă mereu: "Până când?"

***

Aprind tăcerile
Cu cremenea gândului
Rug dorului!

Poeme

Dana Ștefania Brașoavă

Lipsă

Îți simțeam ultimele cuvinte
În cerul gurii
cum se înmulțeau
și-mi intrau în ochi
făcându-i să-ți transpire parfumul
strângeam atunci pleoapele
imaginându-mi că acolo ești tu,
strivit în trăirile mele josnice
și privirile neîmblânzite
de care îmi decojisem ochii
ca nu cumva să te mâhnească
nu mai aveam cer
sau limbă,
îmi uitasem numele de fată
întorcându-ți cuvintele pe toate părțile.

Doctrine

ziua de mâine nu e elitistă
nu ne alege, nu ne sare
pe niciunul dintre cei rămași
în mărcinișul ăsta numit
viață

doar te trezești din ea
ca din cel mai frumos vis
cu persoana pentru care ți-ai dona
o parte din bătăile
inimii

și te apucă dorul
de tot ce ai uitat să trăiești
căutând
o scăpare

te zbați iar și spinii
îți pătrund brutal în carnea de pe secunde
tot
mai
adânc

Oxigen

crede-mă că m-aș dezbrăca numaidecât
de căldura buzelor tale
dacă n-ar mai bate cu dușmănie

acest vânt cuțitar
ce mă confundă din când în când cu o trestie
punându-mi speranțele la pământ
dar nu pot,
aici sus, în cerul în care m-ai uitat
e frig și întuneric,
soarele meu a rămas undeva jos,
îl simt uneori cum îmi arde greoi sub picioare
dăruindu-mi flăcări
ce se sting fără oxigen
eu încă resist
îți respir amintirea.

Legalizări

m-am convins
că singurul mod de a mă goli de tine
e să îmi oblig cuvintele să postească
așa că am dat lege în mine
să se uite mișcările exacte cu care îți puneai
ceasul
la mână
și mi-am interzis
să mai râvnesc la ascuțimea claviculelor tale
sau să-ți mai sorb vinul acru de pe piscul
buzei de jos
aproape că îmi uitasem lupii costelivi
din abdomen
ce urlă de o foame carnală
de cuvinte pline cu tine
care să mă facă iar să legalizez
păcatul

Obiceiuri

dacă m-ai vedea
cum încă îți torn în fiecare dimineață
cafea în ceașcă
ți-ai deschide coastele de lut
și m-ai arunca în tine
ca într-o temniță
iar eu aș fi atât de fericită
să mă cuibăresc
într-o captivitate îndulcită cu 2 lingurițe de zahăr
încât aș începe să-ți cânt
melodia greierilor din acea seară
de martie
dezobișnuiește-mă de viață
dacă m-ai vedea
liberă de tine!

Scriitori hunedoreni: Miron SCOROBETE 90! Miron SCOROBETE, DACIA EDENICĂ

Deși idealul nostru în tot ceea ce facem și în tot ceea ce exprimăm este coerența, există o teamă atavică de coerență. Fragmentele, în fața perspectivei îmbinării lor într'un sistem, se tem că, prin aceasta, le vor fi încălcate teritoriile și identitatea le va fi pusă în pericol. Dar abia prin asamblare ele își pot promova pe deplin identitatea, existența lor dispartă, dimpotrivă, limitându-le foarte mult această posibilitate. Ne așteptăm ca *Dacia edenică*, atunci când va apărea, să stârnească reacții de contestare vehementă. E ceea ce poate fi mai firesc. În ea noi nu facem altceva decât să adunăm într'un întreg același adevăr care a fost exprimat, cu parcelările subînțelese, din perspectiva disciplinelor celor mai diferite: istorie, teologie, geografie, geologie, paleontologie, mitologie, folclor, etnografie, lingvistică etc. Specialiștii fiecăruia dintre aceste domenii vor protesta, atacând cartea de pe poziții strategice proprii, găsind-o, din punctul de vedere al fiecăruia, "eretică". În realitate, ea nu e decât expunerea coerentă a adevărului pe care, referitor la subiectul în discuție, fiecare dintre aceste discipline l-a afirmat, fatalmente fragmentar, neapelând una la celelalte. Mai devreme sau mai târziu (și avem optimismul să prevedem că mai devreme), acestea, nu numai că se vor ralia la teza susținută de noi, dar o vor consolida cu noi argumente.

Ceea ce intrigă în cartea noastră e faptul că ea – acesta fiind chiar subiectul său – susține că din Eden, care în viziunea autorului se extindea peste Egipt, Mesopotamia și spațiul eleno-trac, făcea parte și Dacia. La o lectură grăbită, o asemenea afirmație poate părea cel puțin insuficient susținută documentar, dacă nu chiar deplasată, și, în consecință, se cere combătută cu toată vigoarea.

Illustration 1: Cea mai veche scriere din lume. Tablița de lut de la Tărtăria descifrată în cartea *Dacia edenică*

☑ Dar în *Întâia Carte* a lui Moise, sub numele de Eden e înțeleasă o zonă extinsă în care au trăit primii oameni după ce au fost izgoniți din rai. Edenul, așadar, reiese cu toată claritatea, în limbajul biblic e echivalentul exact a ceea ce scrierile istorice de cel mai riguros nivel științific numesc “marea arie a antropogenezei” și din care spațiul românesc face parte. Astfel, dicționarul *Istoria României în date*, apărut la Editura Enciclopedică Română în 1971 și elaborat de un colectiv sub conducerea lui **Constantin C. Giurescu**, în prima sa frază afirmă: “descoperirile arheologice indică spațiul carpato-dunărean ca aparținând vastei arii geografice în care au loc etapele hotărâtoare ale procesului de antropogeneză” (p. 9). Dar în intențiile ei cele mai lăuntrice, *Dacia edenică* ambiționează să trateze o anomalie de-acum generalizată: starea schizoidă în care marea majoritate a oamenilor trăiește. Atunci când vine vorba de evoluționism, gândul ni se fixează automat pe disciplina biologiei. Trece astfel neobservat tocmai terenul în care evoluționismul se manifestă cel mai frecvent și mai acoperit: istoria. Toate cărțile de istorie, de la manualele elementare la tratatele academice, atunci când se referă la cele mai îndepărtate epoci încep cu a depista urmele care atestă procesul de desprindere a omului din maimuță. Cea mai răspândită carte de istorie de pe glob, *Istoria omenirii* de Hendrik van Loon, cea care ne-a fermecat copilăria și pe care am absorbit-o cu lăcomie atâtea generații, spune la începutul ei: “Un mamifer întrecu pe toate celelalte în priciperea de a-și găsi hrană și adăpost. El învățase să se folosească de picioarele dinainte, pentru a apuca prada și, după multe exerciții, și-a făcut din ele un fel de mâini. După nenumărate încercări, a mai reușit să se țină în echilibru pe picioarele dinapoi. Această faptură, pe jumătate maimuță și pe jumătate om...” etc. (Loon, Hendrik Willem van. *Istoria omenirii*. București: Editura Națională Gh. Mecu, 1943, p. 16). Nimic neobișnuit, exact ceea ce întâlnim în toate cărțile de istorie, “adevăruri” considerate imuabile, general acceptate, pe care nimeni nu le mai pune în discuție. Dar foarte mulți dintre noi merg duminica la biserică, participă la sfânta liturghie, se închină, se împărtășesc cu ceea ce cred și mărturisesc a fi chiar trupul și sângele lui Hristos. Așadar, duminica aceștia consideră Biblia ca pe o scriere inspirată, conținând adevărul

absolut, în timp ce în celelalte zile ale săptămânii acceptă cu aceeași convingere ceea ce spun cărțile de istorie. Numai că aceste două izvoare pronunță despre apariția omului teorii contrare, ireconciliabile, iar insul care șase zile e adeptul uneia, pentru ca a șaptea zi să treacă brusc la cealaltă, manifestă, cum am spus, un comportament schizoid. Spre a se debarasa de acesta el e obligat fie să accepte poziția istoricilor, dar în acest caz să declare deschis Biblia ca o înseilare mitologică, așa cum materialistii – și e o atitudine mai onestă – o fac, fie să creadă fără rezerve Biblia, începând chiar cu ceea ce *Cartea Cărților* spune despre facerea lumii și a omului. *Dacia edenică* se așează declarat în această a doua poziție. Ea pune în acord dovezile pozitive, concrete, de care diversele științe dispun, cu textul sacru al Sfintei Scripturi. Cel puțin pe autorul ei, iar el speră să nu fie singurul ci să i se alătore cât mai mulți cititori, o atare abordare îl salvează de ambiguitatea maladivă la care “slujirea la doi stăpâni” duce fără nici o derogare și îi oferă o perspectivă clară asupra devenirii sale, a neamului său și a neamului omenesc în general. Lucrarea noastră privește cele mai îndepărtate epoci ale existenței umane prin prisma Genezei biblice, și dacă acesta ar fi singurul ei merit încă ar fi unul deloc de neglijat. Dar, în vederile noastre cel puțin, ea mai are și alte merite pe care le enumerăm fără o ipocrită modestie, în absența căroră apariția ei nu s’ar justifica îndeajuns. În *Dacia edenică* am adus dovezi din diferite discipline pentru a demonstra că țara Havila din *Întâia carte* a lui Moise este Valahia de mai târziu, România de azi. Dacă Fisonul biblic, unul din râurile care curgeau prin Eden, a fost identificat cu Dunărea încă din epoci foarte îndepărtate, noi având dovezi despre aceasta din secolul IV d.H., cartea noastră identifică pentru *întâia oară* țara Havila din Geneza cu Țara Românească. Importanța acestei descoperiri nici nu e nevoie să mai fie subliniată. E suficient să amintim că, prin prisma ei, **țara în care au trăit strămoșii românilor, în care românii trăiesc și azi, apare atestată documentar încă de acum mai bine de trei milenii, din al XIV-lea secol înainte de Hristos** În uriașa perspectivă deschisă, Miorița apare ca poemă fundamentală a umanității, evocând epoca Genezei; **a fost descifrată una din tăblițele de lut de la Tărtăria**; au fost identificați daci și românce în faimoasele mozaicuri de la Ravenna; stema lui

Mihai Viteazul a fost găsită ca fiind precisă în Apocalipsă și figurând în pictura bisericească din întreaga lume creștină. Dar cel mai important lucru pe care cartea noastră îl pune în lumină este faptul că întâia atestare a Țării Românești, sub denumirea de Valahia, nu se face într'un document oarecare sau într-o cronică obișnuită, ci în Biblie, Valahia fiind prima țară pe care Sfânta Scriptură o menționează. Sperăm doar ca lectorul acestei cărți să o parcurgă cu aceeași bună-credință, cu aceeași lipsă de prejudecăți și cu aceeași deschidere intelectuală spre ceea ce trebuie să acceptăm, oricât ne-ar șoca, dacă acel ceva este adevărul înșuși, cu care ea a fost scrisă, poziție pentru care îl asigurăm de întreaga noastră grațitudine.

Notă: **Cartea *Dacia edenică* a fost elaborată pe parcursul a șapte ani, între 1996-2003.**

Miron Scorobete (n. 1 mai 1933 - Răchitova județul Hunedoara) este poet, prozator, membru al Uniunii Scriitorilor din România, membru PEN-Club, membru al Uniunii Ziariștilor din România, membru al Uniunii Internaționale a Ziariștilor. Cetățean de Onoare al municipiului Cluj-Napoca. A făcut școala în satul Poieni, la Petroșani, Călan și școala normală din Deva. A absolvit în 1957 Facultatea de Litere la Cluj, perioadă în care a debutat cu poezie în revista *Almanahul literar de la Cluj* (1954). A fost redactor la revista „*Tribuna*” (1957-1970), redactor și director adjunct al Studioului de Radioteleviziune Cluj (1970-1983), redactor la Editura Tineretului, redactor-șef la „*Renașterea Română*” (1994-1995) și redactor-șef adjunct la „*Cetatea culturală*”.

Poeme

GINA ZAHARIA

pământeanul cu vămi în piept

punctele cardinale au salutul lor importantă e secunda în care fulgerul devine translator platonice niciun ogor nu rodește fără toamnă privirea de astăzi tocmai și-a dezlegat ochii

apoi a zis
aici va răsări iasomia

a încărunțit până și jocul de șah
regina uită că e o piesă și merge pe lângă căruță
mereu pierde șalul de pe umeri
acum vine siberia și-i aduce o sanie
dar nu
o vreme hainele tale îi vor înveli trupul
sub toate zăpezile lumii

hei tu nu închideai călători în crame
spuneai că-s fântâni peste tot
dar Doamne e pământeanul cu vămi în piept
tocmai a evadat dintr-un scenariu își aprinde țigara de la soare
abia atunci află unde se dezbracă noaptea
de orgolii

descurcă-te

iubirea copilărise în junglă uneori în verde-eronat
de curând se mutase la oraș
dovadă șerpilor de pe străzile moarte
(de atunci port cizme tot timpul
cele nevăzute strălucesc în iadul aurului)

privirea ta ucide în somn
mă tem că va trebui să te zidesc
într-o metaforă
se zvonește despre luceafărul spart
în copacul ateu

descurcă-te
luna e în carantină își poate revărsa năduful
cât ai bate un cui
în piciorul dragostei

arde numai a doua inimă

nebuno mi-ai zis
cercul e mai încolo
faci tumbe la fereastra mea fără cupolă fără streșini fără dresori
eu nu am vreme să-ți urmăresc exercițiile

un șoim îmi tot trece prin piept
și-mi flămânzește întunericul
să nu mai spun de necunoscutul care-și plimbă capodoperele
prin genuni

***

ei am zis să-ți culeg literele acrobația lor e mai bine cotată
apoi le-aș fi pregătit fardul
pentru reprezentăția de după paște
încasările au crescut trena luminii nu are peron și ar mai fi privirea
aceea
de bufon îndrăgostit
într-o altă viață
din profil se zăresc replicile de gardă
(cred că-s paranormale)

sunt călătorul de modă veche cu scoici după el
mi-aș dori clemența și contrastul parteneri de încredere
cărțile de joc se așază singure pe brațele mele
le-am răstălmăcit fiecare colț nu par a fi înstrăinate
atenție
îmi ard obrazii
m-am transferat în sala de incendiu
ce artificiu
arde numai a doua inimă

regatul fără ușă

am rupt o fâșie de cer l-am ascuns într-o scorbură
am aprins puțin soarele
și am plecat să stau de vorbă cu pustnicii
mă așteptau doar câteva umbre sigur erau dintr-o altă viață
însă niciuna nu s-a suprapus inimii mele

scorbura era împrumutată trebuia să am grijă de ea până s-ar fi umplut
de pace
într-un colț am început să citesc psalmii
îmi curgeau printre degete câteva împărății
formidabilă singurătatea asta am zis
un păianjen îmi mângâia fruntea

nu mă îndoiesc ocupasem locul altcuiva mă atingeau stările unui ne-
cunoscut
le alungam nu voim să le trăiesc
eram stăpână pe un alfa teluric și un omega înnegurat
în palmă linia destinului dădea eroare
voi strânge pumnul și în el toate versiunile existenței mele
dacă e cazul voi contesta regatul fără nume
pe o insulă departe

s-a scurs tot cerul
cum să-l leg de copac?

Poem

Dumitru HURUBĂ

S-o facem pe nebunii

Și dacă nu putem ca unii
Să ducem viață de bairam,
Eu zic s-o facem

pe nebunii
Și să ne internăm la Zam

Acolo nu găsești o scuză,
Când ești prea vesel,
ori prea trist,
Și nimenea nu te acuză
De virus nomenclaturist

Și vom vorbi iubito, singuri,
Umblînd prin parcul
secular,
Sau ne vom bate-n cești
și linguri

Pentr-un Guvern
Demisionar.

Acolo totul e posibil:
Să fii și rege și argat
Sau un politician teribil,
Expert în vorbe și-n
căscat...

Deci zic, s-o facem
pe nebunii
Și să ne internăm la Zam,
Cum mai făcură alții-unii
Și-acum o țin tot
în bairam...

Radu CÂRSTOIU, „Întemnițate-n chihlimbar”

Eugen Evu

Religiozitatea din sorginte argheziană, a poetului gorjean Radu Cârstoiu, invocată de Ion Poepescu Bradiceni ca axis poesis, este apreciată tot de d-sa ca o revoltă...Citind volumul „Întemnițate-n chihlimbar”, antologic în selecție proprie, opinez că avem mai degrabă un siaj al înfiorărilor din adâncuri, însă la luciul apei, un arghezian al Horelor, ci nu al Cuvintelor potrivite...Necum un epigon, ci un distins umanist, din speță clasică, un moralist nu proximal, cu bun simț rural, fără ipocrizia în care mecanica scrisului poate eșua în rezidual...sincretic. Îl salvează melodicitatea, rostirea mai degrabă baladescă, via menestelii vechilor castele, fie ea și strejătristă, pe zidurile hermeneice. În primul său volum poetul era mai degrabă eminescian, dar și dolorist, dinspre Radu Gyr, cu verb militantist, sfidător al mimici-cimii, cum ar spune Dan Constantinescu sau Aurel Pantea...Al doilea volum este explicit ars- poetic, parcă întrevăzînd ceea ce I.P. B. conceptualizează ca transmodernism. (Ontopasteluri)...Peisajul stă oglinditor stării interioare, reflectat prin versificație ușure, de madrigal romantic:

„ Un ger astral mă înfioară/ și mă absoarbe în eter/ ca o baladă de vioară/ atât de trist și efemer”. (pag. 57). Starea post- hibernală este a trezirii, în care poetul vârstei trans- cenderii prin descendenți, nuanțează patetic- nemurirea genealogică, – a neamului- din neam.(aici da, testamentar ca Arghezi):

„Cum nu mi-am încheiat menirea/ și orele îmi sunt târzii/ de mă refuză nemurirea/ Plecând voi reveni prin fii” (idem). Acest vitalism ancestral ia tonul rugăciunii „ iertării vinei”, al mânturii prin continuitate, prefigurînd verticalitatea renașterii sus- invocate, prin urmași, ca dezîntecare spre lumină:

„ Și când m-oi naște în urmași/ Tu, Doamne, absolvindu-mi vina/ De vor urma aceiași pași/ Se va înveșnici lumina” (pag. 58).

Itinerariul poetului ajunge la borna contrapunctică a gravității, prin „ Satire contemporane”, unde moralistul se autodefinește, în cheie protocronistă, în acord cu satira a III-a eminesciană, cu tonus polemic, un om vechi, ci nu „ urmașul Romei” cel blamat odinioară de causticul acuzator al conservatorismului den Ipotești, via...Blaj:

„ Eu nu pot fi urmașul Romei/ și nici Gomorei

ori Sodomei/ de tac, mormintele nu tac/ Căci sunt de- apururi numai dac”. (v. și Geo Dumitrescu, însă acela al „ libertății de a trage cu pușca”, din care aveau să ciupească numeroși „ naționaliști” pribegiști, inclisv alogeni...). Scrisul este colocvial- simpozionic.

Sintagme semnificative, oximoronice: „ degeneratul strănepot” pe limba lui de prin Iberii”; „ de prin întinsele imperii”. Cum s-ar zice venitura, zburătura, bărabele..

Majoritatea poemelor din volum sunt cronici pe stil vechi. Sentința este cvasi –protodacică, via Densușianu: „ Că Europa e din veac/ clădită pe genomul dac”(pag. 98).

Demagogia politicianistă caragialescă, de mascaradă- carnaval, este sever amendată:

„ Azi îmi zâmbești cu gura plină/ cu dinții falși de porțelan/ iar aroanța ți-e schimbată/” ...Ironic, poetul își râde, totuși, de „ schimbarea la față” a alesului, care, vezi Doamne, a început „să meargă pe jos”...cum s-ar zice să facă baie de mulțime...

Deoarece : „ de la o vreme, pe la hramuri/ nu mai avem nici loc de tine/ că-ți cauți cu disperare neamuri/ și-ai devenit un „ om de bine”...Nimic nou sub...semilină!

„ Lumina Sfintei Învieri” este cvasi- tematic religioasă, sacerdotală, în cheia scripturilor.

☑ Titlurile toate sunt al unei psalmodii ortodoxe, poemele sunt autentice rugăciuni.

Cred că volumul „Întemnițate în chihlimbar”- rășina cea păstrătoare de filigranate plante și nervuri captive, precum cuvintele vii în transparența „de phoenix hermeneutic”, este cel mai de vârf în evoluția poetului gorjan. Dicteul este impecabil al unui stihar solemn:

„ Tăcut veghez extazul (*frumos spus, n*) din suflet să-nfi-oare/ când soarele în flăcări pe după deal apune/ un cer ce explodează în cosmica-i splendoare...”; și aruncînd în spații neconținut mirajul” (*splendid zis, n*); „ Când umbrele din haos izvorăsc agale/ și plămădesc fantasmă golind o rațiune”(*eminescian zic, n*): Nu lipsesc poemele aniversare, adresate incantatoriu, iubitei. Starea este sărbătorească, extaz pur.

În fine, antologia se încheie în acalmia matinală a rostirii ca laudă a Divinității creatoare, în incinta de templu – chivot- purtat pe umeri, reluînd temele esențiale ale lui homo- religiosus. Liturgice sau epifanice apocastazice sau demn însenitate față de inevitabila pieire, trecere. Poeme ale crezului, contra mortificărilor ce fac ravagii în schismodica decădere a umanului în inuman. De Rusalii, un catren reclarifică ontologic – axiologic, ars- poetica sa: „ Iar să visez în veșnicie/ Scăpînd de-al iadului surghiun/ să te urmez în acrivie/ sunt liber, Doamne, să fiu bun!” (pag. 364).

Editura Moldova, în seria sa Opera Omnia, glosează și prin Radu Cârstoiu, seria liricii pereche, în paradiigma deopotrivă clasică și trans- modernistă, însă una cu surdină.

Autoportret

NICHITA zicea
că nu-i altceva,
decît o pată de sânge
care vorbește...

EL era pata
lui de sânge;
mie nu-mi place
sângele...

Mi-aș dori poate
să fiu pata mea...
de mine/sânge avem toți/
și vorbim toți...

CARACTERUL –
cum zicea
regele Carol I –
îi o pasăre rară
și astăzi...

DECI:
... mi-aș dori/
să fiu / o pată de mine/
care gîndește!..

Colinde triste...

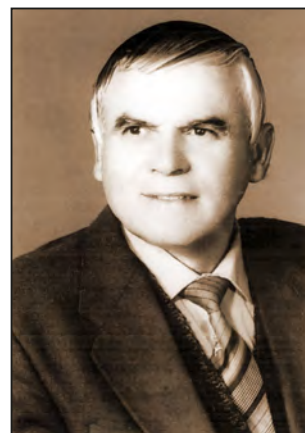
... Nîcîcînd colindelor
nu v-am știut din cărți,
o, în satul meu altfel nu poți
colindele să le înveți –
erați doar cântec din popor!..

Ajunul părea temător...
„Ne dați ori nu ne dați?”,
Strigam de Mame ațâțați
ceream colac, ceream cărnați –
cu mare veselie-n cor!..

Căci teama era o poveste...
știam că fi-vom alintați,
colacii erau calzi, crocanți –
simțeam mirosul din târnaț –
tu copilărie, unde-mi ești?..

În suflet undeva-ntr-un colț
te-aud copilărie sfîntă...
era război, secetă cruntă
și foame și jale prea multă –
colindă, ne iubeai pe toți!..

Poeme

I.D.Sicore

... Și pe săraci și pe bogați,
și pe orfanii îmbătrâniți...
(știam de mici de suferinți),
eram (uf!) de tați noi despărțiți –
colindă tu ne făceai frați!..

Nășteam și noi în trup și minți
odată cu pruncul IISUS...
(născut în iesle nu în pluș),
ce-o eră nouă ne-a adus –
un suflu nou, în vechi credinți!..

În țara unde...

ÎN țara unde laptele îi aruncat
și lâna oii tunsă fără scop...
sunt oameni ce n-au de mîncat
și se îmbracă din talcioc!..

ÎN țara unde turmele n-au câini
și legile-s cum un spârnel...
terenuri multe-s cu ciulini
și se importă pătrunjel!..

ÎN țara unde industria-i poveste,
milioane de posturi nu mai sunt,
în locul lor de mult tot crește
regretul celor din mormînt!..

ÎN țara unde se cere să speri
ca mâine tu s-o vezi cu „nuri”,
tu vezi cum marile averi...
sunt strânse cumva din ce furi!..

ÎN țara unde-i dusă cărna ei
lăsându-ne pradă ușoară...
zadarnic tu a ta o vrei,
căci vrerea-ți este apă chioară!..

BALADA LUI IORGOVAN ȘI A RUJEI

(Culeasă în anul 1970 de la Nana Floarea Niescu de 73 de ani din
Poiana Mărului, județul Caraș-Severin,
după o aplicație în munții Semenic - de Mircea Arjuna)

I

Stând în pat tristă pe gânduri,
Vă scriu, lume, niște rânduri,
Că să mor, se poa ca mâine
Și le-oi lua toate cu mine.
Foaie verde, de bujor,
Plânge inima în mine,
Și vai, mâinile mă dor,
Văz că nu m-oi face bine.
Am trei ani și jumătate,
De când dorm numai pe spate ...
Și tot stau cu fața-n sus,
Tinerețea mi s-o dus.
Foicică de măslină,
Cum vo fi fără de mine,
C-am ajuns prin sanatoare,
Să mă topesc din picioare,
Printre brazii cei frumoși,
Printre oameni găunoși ...
Că oftica-i boală grea,
Până mori, nu scapi de ea,
Că rămâne osul rău,
Fără de maduvă și seu,
Vine moartea și te ia,
Te mănâncă scândura.
Focu-i greu și mult m-apasă,
Mă cuprinsă dor de-acasă.
Când vă scriu aceste rânduri,
Sunt batută eu de gânduri,
Aflați că nu-s sănătoasă,
Trăiesc, dară, nu-s voioasă ...
Veselia mi-o fugit,
Binele s-o rătăcit ...
Dară când m-oi face bine,
M-o lua Domnul la sine,
N-am să vin acas la mine ...
Că n-am sufletul ușor,
Că eu presânt c-am să mor,
Ca și frunza pe ogor.
Pân-atunci vă rog fierbinte,
De mine, să vă dați aminte.
Și de-o fi să mor deodată,
Să veniți la cimitir
Si la crucea mea de piatră
Să-mi sadiți un trandafir

Stând ă n pat tristă pre gânduri
Vă scriu, lumie, nește rânduri,
Că să mor, să poa ca mâinie
Și le-oi luva toăce cu minie.
Foaie verdge, dge bujor,
Plândge inima ă n minie,
Și vai, mâinieele mă dor,
Vădz că nu m-oi fașe binie.
Am trii ai și jumătatce
De când doorm numai pre space ...
Și tot stau cu fața ă n sus,
Cinereța mi s-o dus.
Foișică dge masliine,
Cum vo fi fără dge minie,
C-am ajons pren sanatoarie,
Să mă topiesc den pișioare.
Prentre bradzii șei fromoși,
Prentre oamini găuonoși ...
Că oftica-i boală gria,
Până mori, nu schepi dge iea.
Că rămânie osu rău,
Făr dge maduhă și său,
Vinie moartcea și te iia,
Tie mănâncă scândura.
Focu-i grieu și mult m-apasă,
Mă coprinsă door dge-acasă.
Când vă scriu acestie rânduri,
Sânt batută io dge gânduri.
Aflați că nu-s sănătoasă,
Traiesc, daară nu-s voioasă ...
Văsălia mi-o fudjit,
Binile s-o ratașit ...
Dară când m-oi fașe binie,
M-o luva Domnul la sinie.
N-am să vin acas la minie ...
Că n-am suflietel ușor,
Că ieu presânt c-am să mor,
Ca și frundza pre ogor.
Până atunși vă roog fierbince,
De min, să vă dați aminte.
Și dge-o fii să moor deodată,
Să viniți la cimicșir ...
Și la crușea mia dă piatră,
Să-mi sadgiți on trandafir,

O rujă ş-un iorgovan
Să-nfloare în orice an .
(Să le am în orice an)

II

Aş mai scrie multe-acasă ,
Dar junghiurile nu mă lasă ,...
Şi o fată ca o rujă ,
Care Ruja se numea ,
Căzu fata leşinată ,
Şi-i cu mâna îngheţată ...
Viaţa tinerei s-a stins ,
Iar noi cu toţi am plâns ,
Am vărsat la lacrimile ,
Pe toate ne-o luat cu jale ,
Că stătea prin sanatoare ,
Poate de un an şi mai bine ,
De când zăcea lângă mine .

Se aude un suspin ,
Un suspin de mare chin ,
Lângă fata adormită ,
Şi cu faţa gălbenită ,
Stă un tânăr tinerel ,
Fiul al meu , Iorgovănel ,
Ce-i fusese draguţ el .
Şi plângea aşu duios :
-Rujă , Rujă , soră dragă ,
Unde ți-e gura de fragă ,
Unde sunt ochii de mură ?
Unde-i râsul de pe gură ?
Eu , aseară am aflat
Că trăirăm în păcat ,
Fiindcă mama ta , sarmana ,
S-o iubit cu tatăl meu ,
Dar aşu o vrut Dumnezeu ,
Şi părinții ei halapii ,
Ce stăteau deasupra apei ,
Fiindcă tata a fost sărac ,
După el , ei nu au dat
Pe mândra lor de fătucă ...
Fata lor , cu tine grea ,
Şi-a luat în cap lumea ,
Şi după ce te-a născut ,
Într-un leagăn mi te-a pus ,
Leagănul pe apă dus ,
Legănel cu un copilaş ,
La mână cu bileţel ,
Cu numele de Rujel ,
Apele în jos l-au dus .

Când părinții s-au dus ,

O rujă ş-on iorgovan ,
Să-nfloare în orice an .
(Să le am în orice an)

Aş mai scria mulce-acasă ,
Dar giunghiurili nu mă lasă ... ,
Şi o fată ca o rujă ,
Carie Ruja se numia ,
Cadzu fata leşinată ,
Şi-i cu mâna îngheţată ...
Vieţa cinerei s-o stâns ,
Iară noi cu toţi am plâns ,
Am vărsat la lacrămele ,
Pe toate ne-o loat cu jălie ,
Că stăcea pren sanatoare ,
Poace dă on an şi mai binie ,
De când zăcia lângă minie .

III

Se aude on suspiin ,
On suspin dge marie chin ,
Lângă fata adurmită ,
Şi cu faţa gălbeniită ,
Stă on cinăr cinierel ,
Fiul al meu , Iorgovănel ,
Ce-i fusese draguţ iel .
Şi plândgia aşu duios :
- Rujă , Rujă , soră dragă ,
Undge ță gura dge fragă ,
Undge -ț sânt oichii dge mură ?
Undge -i râsul dge pre gură ?
Io , asară am aflat
Că trăirăm în păcat ,
Fiin-că mama tea sārmana ,
S-o iubit cu tatăl meu ,
Dar aşe o vrut Dumniezău ,
Şi părinții iei halapii ,
Ce steteau deasupra apii ,
Fiin-că tata o fost sărac ,
După el , ei nu or dat
Pre mândra lor de fătucă ...
Fata lor , cu tinie griă ,
Ş-o luat ă cap lumia ,
Şi după ce te-o născut ,
Într-on leagăn mi te-o pus ,
Leagănul pe apă dus ,
Legănel cu-on copilaş ,
La mână cu țidulel ,
Cu numele de Rujel ,
Apele ă jos l-or dus .

IV

Când părinții ei s-or dus ,

Către Dumnezeu în sus ,
 Peste un an ea s-a înturnat
 Și cu tatăl meu s-a luat ,
 Și cu tatăl tău s-a luat ,
 S-au luat cu cununie ,
 Și au făcut pe Iorgovan ,
 Cel ce te-a iubit un an .
 Eu aseară când m-am dus ... ,
 Și lui tatăl meu i-am spus ,
 Că eu vreau să-mi fii mireasă ,
 M-a băgat atunci în casă ,
 A început să mă descoasă :
 - Mândra ta , n-are pe spată
 Rujă albastră însemnată ?
 Este semn ce-am convenit ,
 Să îl pună mama ei ,
 Când i-o da drumul pe văi ,
 Că eu , să știi , Iorgovane ,
 M-am avut cu mama ta ,
 Mai înainte să mă ia ... ,
 Și din dragostea curată ,
 S-a născut atunci o fată .
 Iorgovane , am aflat

Că mi-e fiică și-i ești frate ,
 Legătura-i blestemată !

.....
 - Și acum , Rujă , te-ai dus ,
 M-ai lăsat c-un dor nespus .

Taina noastră să-ți fi spus ,
 Că ne-am avut dragi o vară ,
 Dragi ne-am fost , dar în păcat...
 Și acum Domnul mi te-a luat.

V

Și plângea așa duios :
 - De știam că n-am noroc ,
 Mamă , m-aruncam în foc ,
 Focul , tată , mar fi ars ,
 N-aș avea atât necaz ...
 Suspîn greu și mă gândesc ,
 Doamne , eu mă prăpădesc ,
 Că mi-ai luat Doamne , iubita ,
 Doamne , grea mi-a fost ursita!
 Ce folos junețea mea ,
 Dacă n-am folos de ea ?
 Când aseară am plecat ,
 Rujă , eu mi te-am lăsat ,
 Tot plângând ... s-ai suspinat ,
 După mine te-ai uitat .....

Cătră Dumnezeu ă sus ,
 Preste on an ea s-o-nturnat
 Și cu tatăl meu s-o luat ,
 Și cu tatăl teu s-a luat ,
 S-or luat cu cununie ,
 Și-or făcut pre Iorgovan ,
 Cel ce te-o iubit on an .
 Io asară când m-am dus
 Și lu tatăl meu i-am spus ,
 Că io vreau să-mi fii mireasă ,
 M-o băgat atunci ă casă ,
 O-nceput să mă descoasă :
 - Mândra tea , n-are pre spată
 Ruj-albastră însemnată ?
 Este semn ce-am convenit ,
 Să îl pună mama iei ,
 Când i-o da drumul pre văi ,
 Că ieu , să știi Iorgovane ,
 M-am avut cu mama tea ,
 Mai nainte să mă ia ... ,
 Și din dragostea curată ,
 S-o născut atunci o fată .
 Iorgovane , am aflat

Că mi-i fiică și-i ești frace ,
 Legătura-i blastămată!

.....
 - Și acum , Rujă , te-oi dus ,
 M-ai lăsat c-on dor nespus

Taina noastră să-ți fi spus ,
 Că ne-am avut dragi o vară ,
 Dragi ne-am fost , dară-n păcat ...
 Și acum Domnul mi te-o luvat.

Și plândjea așa duios :
 -De știam că n-am noroc ,
 Mamă , m-aruncam ă foc ,
 Focul , tată , m-ar fi ars ,
 N-aș avea atât necaz ...
 Sospin grieu și mă gândjesc ,
 Doamnie , eu mă prapădjesc ,
 Că mi-ai luvat Doamnie , iubita ,
 Doamnie , gria mi-o fost ursita !
 Ce folos junețea miea ,
 Dacă n-am folos dge ea ?
 Când aseară am plecat ,
 Rujă , eu mi te-am lăsat
 Tot plângând ... , și-ai sospinat ,
 Dupie min te-oi zăuitat ...

Tu , nu știai de păcat !
 Nu credeam că o să vii ,
 Rujă , lâng-acest sicriu ,
 Credeam că te-i face bine ,
 Să te cununezi cu mine ,
 Să plecăm pustii prin lume ,
 Fără griji , fără de nume .
 Păcat de-a ta tinerețe ,
 Să stea în mormântul rece !
 Moarte , nu ți-a fost păcat ,
 Cât de tânăr trup ai luat ,
 Și o duci în țări străine ,
 Unde nu o ști pe nimeni ?
 Rămas bun , scumpa mea Rujă ,
 Eu mă duc , Domnul mă cheamă... ,
 Tu , să îmi fii călăuză ,
 Când voi fi oprit la vamă .
 Rămas bun , rude-ale mele ,
 Îmi iau zborul către stele .
 Rămas bun , măicuța mea ,
 Mă duc mamă , la o stea .
 Iară voi , feciori și fete ,
 Ziceți , Domnul să ne ierte ,
 C-am trăit fiind de-un sânge ,
 Ne-am iubit fără să știm ...
 Dar de-acum , noi n-o să fim .
 Ziceți toți din inimioară ,
 Fie-le țarna ușoară ,
 Dumnezeu le facă parte ,
 În ograda Lui cerească ,
 Dumnezeu , să-i odihnească !

VI

Plângea Iorgovan , plângea ,
 Copilașul meu plângea .... ,
 Mâna la gât că-și ducea ,
 Vinele că își rupea ,
 Mâna cu sânge scotea ,
 Mâna la piept că-și ducea
 Că simțea în piept că-l strânge ,
 C-au intrat pietre în sânge ,
 Ca o gheară nemiloasă ,
 Să își facă moartea casa .

.....
 El în pat s-a așezat ,
 Lângă Rujalina-n pat ,
 Umărul i-a sărutat ,
 Ruja albastră încrustată ... ,
 Încet sufletul și-a dat .
 .....

Tu , nu știai de păcat !
 Nu credeam că o să vii ,
 Rujă , lâng-acest sicriu ,
 Credeam că te-i face bine ,
 Să te cununezi cu mine ,
 Să plecăm postii prin lume ,
 Fără griji , fără de nume .
 Păcat de-a ta cineriete ,
 Să stea în mormântul rece !
 Moarte , nu ți-o fost păcat ,
 Cât de tânăr trup ai luat ,
 Și o duci în țări străine ,
 Unde nu o ști pe nimeni ?
 Rămas bun , scumpa mea Rujă ,
 Eu mă duc , Domnul mă cheamă ... ,
 Tu , să îmi fii călăuză ,
 Când oi fi oprit la vamă .
 Rămas bun , rude-ale mele ,
 Îmi iau zborul către stele .
 Rămas bun măicuța mea ,
 Mă duc mamă , la o stea .
 Iară voi , feciori și fete ,
 Ziceți , Domnul să ne ierte ,
 C-am trăit fiind de-un sânge ,
 Ne-am iubit fără să știm ... ,
 Dar de-acum , noi n-o să fim .
 Ziceți toți din inimioară ,
 Fie-le țarna ușoară ,
 Dumnezeu le facă parte ,
 În ograda Lui cerească ,
 Dumnezeu , să-i odihnească !

Plândghea Iorgovan , plândghea ,
 Copilașul meu plândghea ... ,
 Mâna la gât că-și ducea ,
 Vinele că își rupia ,
 Mâna cu sânge scotea ,
 Mâna la piept că-și ducea ,
 Că simțea în piept că-l strânge ,
 C-au intrat pietre în sânge ,
 Ca o gheară nemiloasă ,
 Să își facă moartea casa .

.....
 El în pat s-a așezat ,
 Lângă Rujalina-n pat ,
 Umărul i-a sărutat ,
 Ruja albastră încrustată ... ,
 Încet sufletul și-a dat .
 .....

Toate sunt adevărate ,
Toate cele arătate ,
Despre Iorgovan și Ruja ,
Ce i-a ars dorul ca spuza.

VII

Trist e cucul care cântă ,
Și nimeni nu-l ascultă ,
Dar mai tristă-s , lume , eu ,
Că Ruja-i copilul meu .
Rujă ,apei eu te-am dat ,
Apele mi te-au purtat ,
Și te-au găsit oameni buni ,
Te-au crescut cât au putut
Și cât Domnul i-a lăsat ... ,
Apoi boala s-o-ncuibat
La plămânul tău de floare ,
De-ai ajuns prin sanatoare ...
Era anul și mai bine ,
De când zăceai lângă mine
Zăceai și te-ai chinuit ...
Iorgovan , fiu-mi iubit ,
Iorgovan te-a îndrăgit ,
Și l-ai îndragit și tu ,
N-am știut să vă spun , NU !
Până-n seara cea de joi ,
Când a venit pe la noi ,
Iorgovan cu soțul meu ,
Iorgovan cu tatăl său.
Soțul deoparte ma luat ,
Taina că mi-a descurcat ...
Am simțit atunci că mor ,
Când mi-a spus ce a aflat.
Nu credeam de-adevărat ,
Când am aflat taina lor.
De fapt , taina mea ascunsă ,
Lume , lume nepătrunsă.

VIII

Îi spunea lui Iorgovan ,
Și el bobocel de floare ,
Că nu poate să te dea ,
Că ești de un neam cu ea ,
Că ea are semn pe spată ,
Rujă albastră încrustată.
Iorgovan nu a crezut ,
Până când nu a văzut ,
Ruja albastră însemnată ,
Sus pe umerel pe spată .
Și cum soțul mi-a plecat ,
Rujă , eu te-am dezbrăcat
Și la spată m-am uitat ,
Am găsit și-am sărutat ,
Semn albastru încrustat.

Toace sunt adevăratce ,
Toace ciele arătatce ,
Despre Iorgovan și Ruja ,
Ce i-a ars dorul ca spuza .

Trist e cucul care cântă
Și nimenea nu-l ascultă ,
Dar mai tristă-s , lumie , eu ,
Că Ruja-i copilul meu.
Rujă ,apei eu te-am dat ,
Apele mi te-au purtat ,
Și te-or gasit oameni buni ,
Te-or cirescut cât or putut
Și cât Domnul i-o lasat ... ,
Apoi boala s-o-ncuibat
La plămânul teu de floarie ,
De-ai adjuns prin sanatorie ...
Era anul și mai bine ,
De când zășeai lângă minie ,
Zășeai și te-ai chinuit ...
Iorgovan ,fiu-mi iubit ,
Iorgovan te-a îndrădgit ,
Și l-ai îndrădgit și tu ,
N-am știut să vă spun , NU ! ...
Până-n seara șea de joi ,
Când a venit pe la noi ,
Iorgovan cu soțul mieu ,
Iorgovan cu tatăl său.
Soțul deoparte m-a luat,
Taina că mi-o descurcat ...
Am simțit atunci că mor ,
Când mi-a spus ce a aflat.
Nu credeam de-adevărat ,
Când am aflat taina lor ,
De fapt , taina mea ascunsă ,
Lumie , lumie nepătrunsă.

Îi spunea lui Iorgovan ,
Și el bobocel de floare ,
Că nu poate să te dea ,
Că ești de un neam cu ea ,
Că ea are semn pe spată ,
Rujă albastră încrustată .
Iorgovan nu a crezut ,
Până când nu a văzut ,
Ruja albastră însemnată ,
Sus pe umerel pe spată .
Și cum soțul mi-a plecat ,
Rujă , eu te-am dezbrăcat
Și la spată m-am uitat ,
Am găsit și-am sărutat ,
Semn albastru încrustat.

IX

- Doamne , rău m-ai pedepsit ,
 Nu m-ai lăsat la iubit ,
 M-ai luat de lângă el ,
 Cu pruncuț în pântecel ... ,
 Prunca eu mi-am lepădat ,
 Apelor Bistrei am dat ,
 Oameni buni că l-au aflat ,
 L-au crescut , l-au botezat
 Cu numele ce i-am dat ...
 M-ai întors iar la iubit ,
 Cu el Doamne , m-ai unit
 Și-ai făcut ca pest-un an ,
 Să îl fac pe Iorgovan ,
 Să îl cresc , să-l odrăslesc ,
 Apoi să mă bolnăvesc ,
 Cu Ruja să mă-ntâlnesc
 Dar fără să bănuiesc ,
 Fără să știu că curând ,
 Voi afla fat-mi pierdută ,
 Pentr-o clipă de-o minută.
 Doamne , cât m-ai chinuit ,
 Ai stat Doamne și-ai privit!
 Zice lumea că ești drept ,
 Dar n-ai inimă în piept ,
 C-ai lăsat să se plinească ,
 O iubire păgânească!
 Chiar de era păcat ,
 Pe mine să mă fi luat ,
 Să fi luat și pe iubit ,
 Pe noi să ne fi robit ,
 Să ne dai morții pe noi ,
 Pe noi să ne fi răpit.

X

Doamne , fă-se voia ta ,
 Să nu mă mai pot scula ,
 Și ia-mi graiul și cuvântul ,
 Să nu spun lumii de-a rândul ,
 Doamne , că ai fost nedrept ,
 Și mi-ai răpit de la piept ,
 Nu odat , de două ori ,
 Doi copii ca niște flori !

XI

Am zis verde măr domnesc ,
 Zisă de Floarea Niescu ,
 La ani șaptezeci și trei ,
 De Ruja și Iorgovan ,
 Morți acum treizeci de ani.

- Doamne , rău m-ai pedepsit ,
 Nu m-ai lăsat la iubit ,
 M-ai luat de lângă el ,
 Cu pruncuț în pântecel ... ,
 Prunca eu mi-am lepădat ,
 Apelor Bistrei am dat ,
 Oameni buni că l-au aflat ,
 L-au crescut , l-au botezat ,
 Cu numele ce i-am dat ...
 M-ai întors iar la iubit ,
 Cu el Doamne , m-ai unit
 Și-ai făcut ca pest-un an ,
 Să îl fac pre Iorgovan ,
 Să îl cresc , să-l odrăslesc ,
 Apoi să mă bolnăvesc ,
 Cu Ruja să mă-ntâlnesc ,
 Dar fără să bănuiesc ,
 Fără să știu că curând ,
 Voi afla fata-mi pierdută ,
 Pentr-o clipă de-o minută.
 Doamne , cât m-ai chinuit ,
 Ai stat Doamne și-ai privit!
 Zice lumea că ești drept ,
 Dar n-ai inimă în piept ,
 C-ai lăsat să se plinească
 O iubire păgânească!
 Chiar de era păcat ,
 Pe mine să mă fi luat ,
 Să fi luat și pe iubit ,
 Pe noi să ne fi robit ,
 Să ne dai morții pe noi ,
 Pe noi să ne fi răpit.

Doamnie , fă-se voia tea ,
 Să nu mă mai pot scula ,
 Și ia-mi graiul și cuvântul ,
 Să nu spun lumii de-a rândul ,
 Doamnie , că ai fost nedrept ,
 Și mi-ai răpit dge la piept ,
 Nu odat , dge două ori ,
 Doi copii ca niște flori !

Am zis verdge măr domnescu ,
 Zisă dge Floaria Niescu ,
 La ani șaptezeci și trei ,
 De Ruja și Iorgovan ,
 Morți acum treizeci dge ani.

20 iunie 1970, Poiana-Mărului , județul Caraș-Severin

Dicționar:

Iorgovan = liliac (arbustul)

Ruja = măceș , floare cunoscuta și sub numele „mărită-mă mamă ”

Mihai Amaradia: „Poeme pentru cutia poștală”

Ion Popescu-Brădiceni

Nume noi date de Cenaclul „Columna” după 2000 sunt puține. Printre ele figurează cu o carte „Poeme pentru cutia poștală” și Mihai Amaradia. Cartea i-a apărut la o editură importantă, Brumar, din Timișoara, după ce a fost premiată, ca volum de debut, în cadrul Festivalului Național de Literatură „Tudor Arghezi”.

Cronicile despre carte n-au fost multe, însă una pare-se e semnată de Al. Cistelean și nu-i de ici-de acolo căci respectivul critic e unul de care nu poți a nu ține cont. Ca atare încerc a nu fi mai prejos (dar nici mai presus – n.m.).

Aflăm chiar din primul poem că pune mare preț în poeziile sale pe enumerări, că știe să deseneze bine în nisip, că ține evidența filmelor de dragoste, a pieselor febrile etc. Oricum figura mântuitorului e obsesivă, cuplată cu aceea a fiului risipitor și a vițelului de aur ori cu aceea a ursului prezent și la Mihai Beniuc în „Dansează ursul românesc”. Cultura poetului e deci, vai, una prea comună și cam săracă iar poezia îi e prea... discursivă și prea... discontinuă. Fabula în textul său nu-i deloc cumplită, adică violentă, ca că reînăgureze vreun regim al sacrului recuperat de din „proza” banalului cotidian ca la Petre Stoica de pildă ori ca la Mircea Bârsilă.

„Marele model” transcendent nu se simte în scriitura lui care suferă de o transparență păguboasă, materia nefiind deloc densă ci doar sticloasă și cam atât. Că încearcă să povestească – precum nu știu ce romancier francez

– despre camera lui, mizând pe culori și simple epitete adjectivale dovedește modestia po(i)etică a stilemelor sale și îi trădează tonul minor verbios, abuziv narator și voit intim, familiar cu o iubită ideală, secund dar inutil în intertext cu Eminescu, Arghezi și Stănescu: „Uite, dacă ți-e greu, eu n-o să fiu acasă, / dar fie-ți milă, te rog, de covorul meu / care numai despre tine-mi vorbește, / el te iubește, / ai putea, te rog, să calci pe el desculț? / Ți-am cumpărat și o cană verde închis. / Haide, iubito! tu când mai vii?”. Influențele – prea evidente – par pastişe ieftine, neconvingătoare și atunci poetul se ambiționează brusc să scrie și „un poem serios”. Dar și acesta e tot de un mimetism facil și falacios. Motivul vinului nu-i exploatat creativ-imaginativ ci doar șăgalnic-fermecător: „Mai împart vin cu poeții / mai găsesc de cuviință că pământul umbrit de tine / tre-

buie salutat la sărbători. / Și zorii pleoapelor tale vindecă / pianul parfumat, și pleci, și vii și pleci, și oricum ar suna./ Mihai tot te iubește”. Această declarativitate ucide mărcile poeticității abia incipiente, oarecum primitive, dar în absența miturilor care nu se întrezăresc din subsolurile adormite ale subconștientului ca depozit cultural-literar și abia apoi ca „magazie” de refulări ale neputinței de a fi poet.

Și totuși o ingenuitate frustă, o prospețime castă, ceva eseniano-labișian pare să genereze din când în când câte „o țără de poem”, deși, vai, și aici îl imită pe Marius Marian Șolea, cel din „Un peșchir și o țără de dragoste” (2004). O face tot din pricina lenei de a-și citi contemporanii, dintr-o suficiență de sine imperinentă și negativistă. Deși plimbă în mâini mereu câte o carte pare să nu-i fi pătruns secretele și mecanismele operaționale, tâlcurile și dedesubturile, vârfurile și dincoloitatea acestora ireală / fantasmatică / fabuloasă.

Ecouri vag shakespeareene cad într-un derizoriu poate programatic ca estetică și în câte-un gest de-o gratuitate tranzitivă ci nu reflexivă. Citez: „Iar tu, maestră încă din copilărie la condus cercul (pastașă din Sorescu e oribilă!?) / ajungi până la răsul ei, dar nu râzi, / te faci o țără obosit, te întinzi, / poți chiar să culegi flori / și să le pui în vază”. Ei, și? Poezia unde-i?

În poemul imediat următor câte un franțuzism inclus dezinvolt pare să promită ceva mai select, prețios, diferit. Pare,

☑ dar iarăși cade într-o mimeză a manierei gri-gurciene: „Avea rochiță din dantele bisericesti, / indecente lumini ce zbierau printre macrameuri, / cum sărutările cinematografic imperativ decupate”.

Fatalmente, poemele sale sunt ca niște „melci în miniatură”, scriitura lor e cusută de poet tiv cu tiv din diverse „curiozități poetice”, iar poemul în sine, sărmanul, e „ca un pântec gol de femeie”, ca „un pahar gol de compot”. Cu asemenea comparații, Mihai Amaradia n-a făcut mult visata gaură în Cerul Poeziei actuale, căci pâlpâirile versurilor sunt mici rău de tot, slabe, niște flăcărui mărunțele. Contrastul dintre o asemenea judecată critică și autoipostazierea autorului drept „personaj de basm, un graur-faur” e de-un comic involuntar ridicol. Așa că, zău, ar fi, într-adevăr, mult mai bine să-i scrie iubita un poem în care el într-adevăr să nu atingă deloc pământul, ca Hermes traducându-și mesajul din zbor către nemernicul de muritor, ca în picturile lui Chagall, unde el e „mireasa” (intertextul la Arghezi e prea lejer rezolvat – n.m.).

Așa că geaba „atăta ușurință” în a înjgheba poeme deconstructivist alimentate din folclorul european, geaba amăgirea unui „poem patriot”, geaba ludicul unor imagini juxtapuse fără coerență holo-dinamică și fără acea comunicare transversală, așa că degeaba vorbește limba română căci în rest poezia sa e ca oricare alta, cu palide mărci identitare, e în definitiv cum poetul însuși ni se confesează „o scrisoare haioasă în punga cu alimente”.

Ambiționând triade șocante („poem cu menuet, baldachin și pescari”) e departe de ce-a produs Mircea Petean ori Mihai Ursachi întrucât lipsește metafizicul, propozițiile sunt deșirate unele după altele încât un Ludwig Wittgenstein l-ar apostrofa ferm – „Propoziția nu este un amestec de cuvinte. (După cum nici tema muzicală nu este un amestec de tonuri) Propoziția este articulată”. Expresivitatea poetică în textele lui Mihai Amaradia e prea redusă și prea fluidă, prea nesemnificativă în substanță, prea veselă (cică poemele vesele ar fi impermeabile, conform spusei unui oarecare domn Gavril).

Când rural, când urban, Mihai Amaradia chiar este derutat în „evidenta stângăcie a stării de singur” deși, paradoxal, vrând să-și construiască o singurătate vastă, i-ar fi fost aproape totuna.

Și totuși, „Ca să vezi” reprezintă, în fine, o succintă reușită (sic!) ca s-o reproduc în întregum:

„Aș fi vrut să-mi construiesc o singurătate vastă / într-un oraș mare, vechi, umed și bolnav, / ar fi fost o stare frumoasă în tumultul ei, / ca o vânătoare pe timp mohorât à la Gustav Mahler, / când oame-nii plecau să-și împuște spaima și deznădejdea. // Mi-ar fi fost aproape totuna, cred. / Dar cine poate alege oare? mie mi-a fost dat de la bătrân / o viață simplă de om simplu, ca un clipocit al râului la soare, / pentru asta spun mulțumesc”.

Și totuși... și, totuși... Fenomenul columnist nu putea să sufoce / să asfixieze un asemenea nesperat talent. Ca atare, de la poemul „Unele poeme mor și primăvara” (un tragic tablou etnografic al unei înmormântări, undeva într-un sat european, a unui poem mort, cu niște rândunici care-i primesc sângele sacrificial) încolo, poezia începe ba să aibă „o eleganță naturală”, ba să se joace de-a avalanșa de imagini „emoționante peste măsură, împovărate de atâta responsabilitate” (aici, deictica autoironie e salutară – n.m.) lucrativă și trudnică. Scrisul e un gest umanitar, erotic, iar ca să scrie poetul folosește numai cuvintele bune, dintr-o grădină ascunsă de care are grijă în mare secret”, cu care compune poezii într-un fel al său fast și religios. Alteori poemul fiind prea cuminte e ba neizbutit, ba prea domestic, ba strict formularistic, neinventiv, neîndrăznind aventuri prea mari; dar în alte prilejuri, kairotice, slujindu-se de timpul perfectul compus și de cel mai-mult-ca-perfectul, schițează un basm concentrat ca un scurt-metraj filmic dedicat unei dispariții ca într-o proză de-a lui Mircea Eliade a unui om ce renunțase să mai respire iar apoi murise „nu știe nimeni de ce”.

Și totuși... și totuși... ceva din aerul poeziei americânești ori englezești salvează poemele create de atmosferă. O atmosferă detaliată minuțios în speranța producerii unui inexistent senzorial-conceptual, deși pragul vizionar e mereu de neatins (dar'mi-te de trecut în viziunea integratoare – n.m.); căci se rămâne într-o „artă poetică tremurat retorică”, nesigură (vezi „Cezara sau despre nesiguranță”), aspirând la un suprarealism de amfiteatru, dar mulțumindu-se cu „o barcă de carton”; căci se rezumă la esteticul prea generaliza(n)t: „sunt frumos”, „patria mea e frumoasă”, „o stare frumoasă”, „e frumos să scriu”, „cântă frumos” ș.a.m.d.

Mă rog, ca să închei, asemenea poeme par segmente dintr-un „poem ce poate continua la nesfâr-

☑ șit” îmbătat de sine însuși, vicios narcisist și debil de cuminte, de anost/anodin. Ca imediat alte „pagini amestecate din jurnal de război” să te cutremure interior, să te convingă de metaautorul lor de data aceasta nimerind un text exemplar/tulburător dezvoltând cu încetinitorul trăiri din epoca interbelică lângă „statuia poetului, decorată batjocoritor c-o umbrelă de soare”, dintr-o istorie în care „cărțile toate întrețin focul doar”, „o femeie și trei copii au fost găsiți morți din cauza gerului, / lângă o lustră cu abajur galben de crepon”, unde „o pătură se vinde pentru doi dinți de aur” ș.a.m.d. Cu asemenea poeme, da, doar cu asemenea „tablouri” de un dramatism sfâșietor Mihai Amaradia și-ar putea construi o operă de-sine-stătătoare. Volumul „Poeme pentru cutia poștală” mai prezintă și alte texte merituose: „Atâta tot” (p. 48), „Poem cu numărătoare” (p. 56-57), „Poem destul de impresionist” (p. 63), „Respectați ordinea, vă rog” (pp. 66-67). Poemele „Atâta tot” și „Respectați ordinea, vă rog” le reculeg pentru Caietele COLUMNA de față „la indigo”.

Poeme

Mihai Amaradia

atâta tot

Poetul bătrân nu mai voia nimic, senectutea
 îl avea singur cu sine, cu ochelarii de vedere
 și gândurile,

numai oamenii mereu îl deranjau,
 unul ținea să-i spele hainele,
 altul să-i ude grădina, altul să-i taie unghiile,
 el dorea doar să fie lăsat să-și plimbe plasa cu
 mere
 prin centrul orașului pe orice vreme.

El, bătrânul, dacă nu știai că fusese poet, nu-ți
 dădeai seama,
 acum obișnuia să deseneze oameni săraci
 alături cu sărăcia lor îmbrăcată gros,
 dacă nu știai că se numise Gavril, nu-ți puteai
 da seama.

Se putea spune acum că el nutrea oareșice
 dorințe,
 voia să fie lăsat măcar într-o singură dimineață
 să tragă el clopotul bisericii,
 să fie lăsat să aplaude când vrea el la teatrul
 de păpuși,

să-și bea cafeaua când dorește în chioșcul lui
 Cehov.

A fost odată dublat de ea, ca o codiță de cireașa
 cu cireașă ei,
 ca un fluier de prun cu sunetul lui,
 ca un ghem de melană cu jocul pisicii,
 acum, după cum am mai spus, voia să fie singur,
 cu ochelarii de vedere, cu ceața și cu plasa lui
 cu mere,
 atâta tot.

respectați ordinea, vă rog

Respectați ordinea, vă rog mult,
 cartea mea trebuie să fie cea mai frumoasă,
 realmente cea mai frumoasă,
 nici măcar rudele toate nu pot intra fără bilet,
 aici trebuie să plătim, nu e nimeni invitat,
 locurile deși multe sunt totuși limitate,
 nu putem intra mai mulți, respectați ordinea
 așadar:
 prima dată intră un hectar de lalele galbene
 șatirate,
 apoi cele roșii, albe, mărgăritarul din buchetul
 miresei,
 cu siguranță cei care nu s-au spălat nu intră.

Sunt câteva locuri pe care nu vă puteți așeza,
 acolo stau cerceii cei în formă de cupolă, turle,
 clopot,
 zarurile care cad mereu în perechi de unu-unu
 stau la balcon.

Respectați ordinea, nu vă împulziți, fiți blânzi,
 e rândul îndrăgostirilor din patinajul artistic,
 ciripitului și eleganței hainelor pe care nu le-am
 purtat,
 notelor muzicale cele pline cu semnificații
 meteorologice;
 oamenii care au apucături ale firescului pot aduce
 însoțitori:
 perechi, poze vechi, animale, scânduri, fântâni.

Respectați, vă rog, orânduiala, sunt binevenite
 îndrăgostirile nepotrivite, înfiorătoare
 ca aerul ce intră pe sub ușă;
 și nu ocupați nici măcar din greșeală
 locul singur de lângă mine,
 pentru că din acest motiv cartea mea e cea mai
 frumoasă,
 realmente cea mai frumoasă.

Ion C. Gociu și Nelly Gociu: „Copilul nedorit”

Lucia Pătrașcu

Volumul „*Copilul nedorit*”, roman semnat de soții **Ion C. Gociu și Nelly Gociu**, inițial apărut la Editura *Societatea scriitorilor militari*, București 2015, cu o „*Scurtă (și neprofesionistă) Predoslovie*”, semnată de doctorul în istorie, profesor Gheorghe Gorun, cuprinde în cele 240 de pagini o istorie de viață, o adevărată *saga* a unei familii care traversează praguri de vremuri zbuciumate și tulburi. A fost reeditată și în ediția a II-a revăzută la Editura *Tipo-Moldova, Romanul de azi*, 287 pagini.

Scriitorul Ion C. Gociu este autorul altor volume: „*Din Văianu la Toronto*”, bidungsroman - 2010, Editura Paper Print București; „*Ci-reșe amare*” - nuvele - 2011, Editura Fundația Constantin Brâncuși; „*Maia*” vol.I, 2012 și volumul II, 2013 - Editura Societatea Scriitorilor Militari - București; „*La vârsta senectuții*” - 2014, Editura Societatea Scriitorilor Militari și, iată, noul volum, „*Copilul nedorit*”, 2015, Editura *Societatea Scriitorilor Militari*, având-o alături, ca și coautor, pe soția sa, Doamna Nelly Gociu.

Romanul „*Copilul nedorit*” este format din două părți, așezate fiecare pe un anumit palier temporal, scrise cu o anumită încrâncenare, pe o tematică de o

acuratețe gravă.

În *Partea întâi* acțiunea începe din perioada de după Primul război mondial, pe la 1919, când Ion Găvănescu, fost „*copil de țărani și bun de minte*”, devine învățător la Școala primară din comuna Măru Roș. Va fi un adevărat „*membru al obștii*”, care se căsătorește cu Vetuța cea „*gingașă, bine făcută și manierată în vorbire*”, fiica unică a negustorului Alexe Grofu, fată școlită la un „*pension de prestigiu*” și împreună au, pe parcursul timpului, șase fete și un băiat. Învățătorul Ionică Găvănescu este un membru activ în viața comunității și apoi, fiind unul dintre liderii liberali ai județului, participă la activitatea politică. Familia sa este o familie frumoasă, bine gospodărită, cu părinți grijulii, care-și trimit toți copiii la școli bune și cu bunici ajutători, o familie care ar fi putut duce o viață tihnită și onorabilă. Însă *istoria*, (și cei doi autori fac un adevărat recurs la memorie, adunând și prezentând amănunțit, cu date și nume reale, evenimentele importante petrecute de-a lungul a peste 30 de ani și apoi până în zilele noastre), a influențat soarta unei țări întregi, deci și devenirea personală a acestei familii.

Deoarece, după anii 1950 începuse prigoana împotriva chiaburilor, a oamenilor gospodari, care refuzau să se înscrie în gospodăria agricolă colectivă, să renunțe la munca lor de o viață, fapt ce va conduce la confiscări forțate, exmatriculări ale copiilor din școală, la tot felul de vicisitudini. Sunt împrejurările în care, alături de celelalte surori, păsește în viață Cornelia, ultima născută, „*copilul nedorit*” al acestei familii copleșită de atâtea neazuri neașteptate. Este vremea invectivelor de tot felul: „*Marș din calea noastră bur-*

joaica dracului, că, acum te calc în picioare!” Fata trece greu prin toate aceste încercări (jigniri, exmatriculare, marginalizări), astfel că, deprimată, gândește: „*Mai bine mă lepăda atunci. N-am cerut eu să mă aducă pe lume, ca să sufăr acum!*” Este, de fapt, o revoltă interioară, ce o va îndârji să lupte mai departe pentru viitorul său. Căci acest *copil nedorit* nu va permite nimănui *să-i fure viitorul!*

Parte a doua a romanului, cuprinzând anii de după 1950-52 (când începea o perioadă de umilințe, de neputințe și de lipsă de curaj) până în zilele noastre, are un titlu sugestiv „*Dezbrăcarea doliului*”. Este o schimbare care se petrece la propriu, după împlinirea unui an de la decesul mamei iubite, dar este și o lepădare a deprimării, ca o mânășă aruncată pe terenul de luptă pentru supraviețuire de către membrii familiei atât de greu încercată, când cei trăitori în vremurile noi sunt nevoiți să accepte ideea că au datoria să privească spre viitor. Tatăl văduv se recăsătorește, cele două fete mai mici, Magda și Cornelia, își întemeiază și ele o familie. Celelalte surori căsătorite sunt deja plecate în *lumea albă* a altor meleaguri. Și viața merge mai departe!

Toți actanții acestui roman își trăiesc viața potrivit stării lor sociale. Autorii romanului, orientați spre interiorul, dar și spre exteriorul lor, fac observații, constată stări și situații, scot din memorie amintiri din care extrag întâmplările trăite, pe care le translatează în acțiunea romanului. Măiestria scrierii acestui roman constă în veridicitatea faptelor, întovărășite cu descrieri plastice care îmbogățesc firul epic al romanului, dându-i specificul realist, autentic. Poate fi vorba despre descrierile fizice ale persoanelor în diferite

☑ stări de viață sau de moarte: „*Bărbat chipeș, domol, făcău cu educație aleasă și bun simț, dacălu' Ion Găvănescu...*”, sau despre soția decedată „*Pielea frunții nu mai era încrețită de suferință, se întinsese și ochii, ochii aceia visători erau deschiși, parcă priveau undeva departe, poate la viața ei care se încheiase pentru totdeauna!*”, alături cu descrieri de comportament pliat după starea ocupațională, (agricultori, negustori, dascăli, medici, farmaciști sau *activiști de partid*), după caracterul dobândit (prin naștere, educație sau în vâltoarea schimbărilor politico-sociale).

Talentul scriitoricesc al autorilor acestui roman, construit prin armonizarea diferitelor întâmplări mai mult sau mai deloc fericite, țese un covor de amintiri, pe care cititorul pășește captivat și plin de pioșenie. Întâlnim deasemenea descrieri minuțioase, până la detaliu, ale locurilor, ale camerelor de locuit, ale mobilierului și, nu în ultimul rând, ale întâmplărilor petrecute în comunitate, ale praznicelor bisericești la care participă toată suflarea comunei, ale obiceiurilor și datinilor prilejuite de nunta de trei zile, ca-n povești, cu *alergători*, cu muzica lui *Angheluță*, cu *lada de zestre*, cu nelipsitul *cumnat de mână*, cu nuntașii îmbrăcați în straie tradiționale de sărbătoare lucrate manual sau alte haine făcute din materialele atât de cunoscute atunci: ia de *marchizet*, pânza de *crepdeșin* sau de *americă*, stofa *gabardin*. Nașterea, botezul, sunt alte prilejuri de bucurie! Apoi, înmormântarea mamei, care generează stări de deznădejde „*De spaimă, fetele fugiseră în fostul salon și, zgribulite de frigul ce se instalase acolo, cu fețele îndreptate spre icoana cu chipul Maicii Domnului, plângeau cu sughituri, smulgându-și părul din cap*”, urmată de parastasul de un an, ca un

fel de *Cina cea de taină*, când toți membrii familiei discută despre ceea ce va fi. O reuniune care marchează momentul din care fetele educate și bine pregătite, plecate în viață, vor veni din ce în ce mai rar acasă, rostul lor țesându-se definitiv alături de soții lor, în alte locuri. Doar „*copilul nedorit*” rămâne veșnicul vizitator al bătrânului tată însingurat.

Nu mai puțin importante sunt exprimările lingvistice din text pe care cei doi autori, cu intenția de a păstra culoarea locală a vocabularului presărat cu regionalisme (*tâlvura de orătănii, mârțan, livejul* de la cazanul cu țuică, a murit de inimă *ră*), nu pregetă să le împletească într-un melanj neașteptat cu exprimări moderne (*bulversat, m-ai lăsat fără replică, ai lăsat la latitudinea mea*).

Acțiunea acestui roman începută într-o liniște armonioasă cu iz patriarhal, de „*trecute vremi de doamne și domnițe*”, se prăvale brusc într-o *istorie* cumplită și nedreaptă, descrisă de autori cu obidă și încrâncenată revoltă; pentru ca apoi să se ridice cu înțelepciune și cu nonșalantă detașare la nivelul înțelegerii faptului că „*oamenii sunt sub vremi*”, și pot rămâne astfel, atâta timp cât ei nu știu sau

nu pot să supună vremurile și să le schimbe într-un mod fericit.

Este cunoscut faptul că omul transcede copilăria, tinerețea, senectutea chiar, fiecare în felul său. Și este laudabil când totul se întâmplă cu înțelepciunea maturității spirituale. Știm deasemenea că fiecare condeier, pornește în frumoasa aventură a scrierilor sale începând cu o pioasă închinăciune adusă predecesorilor săi firești. Nu se putea ca Doamna **Nelly Gociu** să nu respecte acest ritual, ce vine din sentimentele adelfic înflorite în inima sa! Și nici nu se putea ca Domnul **Ion C. Gociu** să n-o însoțească în acest demers al întoarcerilor printre amintiri! Ca o reverență adresată trecutului! Și ca o recuperare pentru cititori. Recuperare în care sentimentele autorilor sunt gestionate cu moderație, chiar dacă acestea s-au dezvoltat într-o lume subversivă, plină de adversități, ce au condus la asemenea experiențe. Izvorând din acel univers cu potențial reprobabil, astăzi, trăirile autorilor se redimensionează într-o reconciliere luminoasă, dincolo de pragul esențial al existenței umane.

În fond, pe firul întâmplărilor așezate într-o perioadă de ideologie agresivă, această scriere ce ar putea avea drepturi depline în spațiul „*literaturii de sertar*” de factură epică, aduce în fața cititorului, într-o țesătură măiestrită armonios, povestea unei familii încercate și, totuși, binecuvântată, prin toate acele evenimente petrecute în viața lor la zile importante, înscrise în Calendarul ortodox, spre înțelegerea vorbelor înțelepte: „*Să privim înapoi cu iertare, înainte cu speranță, în jos cu înțelegere și în sus cu recunoștință!*”, alese drept motto al romanului cu un *titlu-metaforă*, „*Copilul nedorit*”, ca un „*testament sentimental*” lăsat urmașilor de către cei doi autori – **Ion C. Gociu și Nelly Gociu**.

Poeme

Daniel Radu

Trecere

De-atâta timp frunzele cad
Și încă-nmuguresc copacii,
Trec ape noi același vad,
Pe câmpuri se înalță macii,
Oamenii mor, oamenii-apar,
Prin vremuri care trec și vin,
Iubiri ce sunt și-apoi dispar,
Sub flori uscate-același spin...
(A fi sau a nu fi sunt doar
Durerea dintre *yang* și *yin*).

Cioburi

Când în cioburi cade luna
peste curgeri de izvoare
simt că-mi tremură iar mâna
când ating ape fecioare,

încercând s-opresc ce trece
drumul vieții către moarte
însă-i noapte, slova rece
vânt-o suflă-n crengi departe...

Nu pot luna s-o refac
multe-s cioburile-n apă
și sclipesc pe fund de lac
pier în ziua ce se crapă.

Nu

Nu negi cu țipetele tale
O moarte-n care cred și eu,
Căci viața-i singura mea cale
Să nu-l refuz pe Dumnezeu.

Nu-mi poți reface zilele,
Cu nimeni moartea nu
se-mpacă,
Și să mă crezi, nici nopțile,
Nu au răspuns prin *totuși*,

Noi am crezut în ce e sigur,
Și, iată, totul se-mplinește,
Pe creanga mea nu crește
mugur,
E frig, e iarnă, viscolește...

Poeți

Când tristeți suspendă timpul,
slovele germină-n gând,
au plecat să are câmpul
alți poeți viața cântând.

Printre-atâtea stele reci
ce înconjură pământul,
printre doruri ce le treci
doar poeții-ți dau cuvântul.

Noaptea când înfrânge ziua
și noi lumi visezi plângând,
la poeți nu e minciuna
și fac versuri dintr-un gând.

Cu nimeni

Cu nimeni noaptea n-o împart,
Doar mă gândesc că printre stele,
O nouă lume e la start
Și-i las din visurile mele.

Zăresc lumini care-au murit,
Prin negură de galaxie,
Re'nvie timpul meu oprit
Sclipind vizibil numai mie.

Cu nimeni noaptea n-o sfârșesc,
În dimineața unei zile,
Aceleași gânduri le-adâncesc
Și-s trist în rolul tău, copile.

Doamne,

Îmi repugnă neputința
De-a privi această lume
Printr-un plâns, apoi căința
Capăt morții de-a nu pune.

Îmi acopăr ochii triști
Cu a pleoapei grea zidire,
N-am răspuns cum de reziști
La-ntrebarea din privire.

Îți descopăr nemurirea
Când și-n mine tu renaști,

Și suport greu despărțirea
De-nvierea de la Paști.

Gând

Fermentează viața lumii
În butoaiele cu timp,
M-aș întoarce-n burta mumii
Moartea-n viață s-o preschimb.

Noapte albă

S-au risipit și norii plini de frunze
Și-i roșu câmpul nostru fără iarbă,
Betoanele din blocurile-ncinse
Îmi pregătesc o nouă noapte
albă.

Tu ai plecat, și norii de asemeni,
Eu desenez pe geamurile ude,
Ne retrăim iubirile-n alți termeni,
Ne regândim prin visurile nude.

Rege murind

Lângă cap e lumânarea
Regelui ce stă să moară,
I se stinge îngâmfarea,
Viața-ncepe să îl doară.

Printre stele vede ochii
Unui zeu ce sta ascuns,
Albul se revarsă-n rochii
(Și-n)Pe femei ce nu l-au plâns.

Rugă ascunsă

În bârne vechi zac testamente
Cu literele scurse-n fibre,
Transmite doruri permanente
Scrisoarea noastră fără timbre.

Sub tencuieli aspre cuvinte
Ascund din viețile zidite,
În lemn săpate-s ofuri sfinte
Și ruga viselor strivite.

„ȚARA LUANEI”*

Antigona Grecu

Calea Victoriei și două bulevarde principale erau Promenada bucureștenilor. Umpleau bulevardele seara. Și La Șosea. Unul din bulevarde era al cinematografelor, se-nșiruiu cinci pe o parte și încă unul vis-à-vis. Acolo, pe bulevardul 6 Martie, fost regina Elisabeta, apoi M. Kogălniceanu, azi din nou Elisabeta în partea lui centrală, de început. Aici am noi văzut Luana, superproducția cu-star-pe-potrivă Raquel Welch - o Luana-statuară, pe Pământ-cîndva, la începuturi; Luana filmul - superproducția anilor ,60 (1966) care ne transpunea în lumea omului-de-demult. Strămoașa magnifică a omului contemporan, cel tras din URIEȘII — GIGANȚI - JIDOVII — TĂTARI — TARTARII (li s-a zis și au lăsat urme grăitoare mai pe peste tot) care ne-au populat Pământul, stăpîni peste Pământul-Mamă =Sfîntul — Negrul-Pământ.

Din amintirile domnului Luca Manta (secretar L. R. D.), din-generația mea-care au copilărit în anii ,40, filmul-superproducția timpului-cu-Luana-în-frunte era ca o reluare din vechi (vechiul 1945, pe același bulevard), numit „Țara Luanei” - deja anunțată.

Țara Luanei numea peste ani - în 1978 - și un fizician-de-formație cu preocupări paranormale — am putea să-i zicem acum un paranormalist (în ,78 în paginile revistei-la-modă Flacăra) pământul Buzăului, pământul în cauză este pentru noi ȚARA URIEȘILOR din Munții Buzăului, Țara Moșului* s-ar mai numi.

Pământul străvechi, Buzăul a cunoscut după cum de-o vreme bună încoace se știe schelete de oameni-urieși.

Aici în partea Buzăului, Țară a Moșului — Împărăția Luanei mai întâlnim noi, după cum a intrat recent în memoria colectivă. O carte cu cu acest titlu a tipărit Paul Lazăr Tonciulescu după ,90 (ed. Miracol, București, 1994). Va fi auzit el multe lucruri interesante în anii ,80-'81-'82 ca secretar la Cercul-de-studii-pluridisciplinare-de-la-Palatul-Suțu, care se reunea în ședințe pornite pe urmele istoriei-noastre-vechi, cenaclu renumit, două ședințe lunar în impunătorul hol de palat al Domnitorului de demult, la care lua parte pasionați-cunoscători umplînd sala Muzeului de Istorie a Bucureștilor până la refuz, soseau din toată țara. Promisese în acei ani ,80 dl. (TOV.) secretar P.L. Tonciulescu să adune conferințele toate într'o carte; le avea cuprinse într'un Registru mare, le primise pe rînd pe toate și se păstrau la el (Leonard

Velcescu este deasemenea la curent cu toate acestea, fost membru al cenaclului *Deceneu* — frumos s-a numit cenaclul).

Astăzi Țara Luanei (de fapt doar a fizicianului Vasile Rudan - din paginile revistei Flacăra nr. din 1978), anticipată iată de multă vreme este pentru noi pământul-de-demult, pământ încărcat de vestigii : păstrător de CETĂȚUI, pietre ciudate și morminte de urieși, cu lăcașuri sfinte - așezări rupestre ale isihaiștilor coborînd, remarcăm, până la... Ana din vremile biblice — Pământ-al-lu'-Anei, „Împăratul Luana”, toate găsite aici în Țara-de-demult, Țara Moșului de demult.

Astăzi

Din nou la Buzău! Bucuroși!...

În Pământ-Străvechi: aici - sub Lanțul - Munților Carpați — Pământul binecuvîntat de Domnul, cît și de partea cealaltă - dincolo de Munți, cea dinspre Miază-Noapte a Munților-Sfînti. Căci muntele-i sfînt / apare sfînt pentru omul-de-demult, SFÎNT: aici; și-n Balcani, deopotrivă și în Asia-Mică-Peninsula Sinai, la fel și la Aini Japonei, ca și la amerindieni.

*ȚARA MOȘULUI, Țara dintru începuturi

„Pe culmea cea mai înaltă a Munților Carpați se află o țară mîndră și binecuvîntată între toate țările presărate /semănate de Domnul pe Pământ. Ea seamănă a fi un mărț și întins palat capd'operă de arhitectură...” — ARDEALUL, de Nicolae Bălcescu (în *Istoria Românilor sub Mihai - Vodă Viteazul*, Cartea a IV-a).

Palatul CORONA MONTIUM pare a fi adunat într'însul toate frumusețile și bogățiile, presărate cu dărnicie de Domnul pre pământ”, ne mai spunea Bălcescu.

Corona Montium - după antici, pomenită spre aducere nouă aminte de Pr. Cercet.-ist. Dumitru Bălașa în memorabila *Țara-Soarelui Istoria DACORO-MÂNIEI*.

Alcătuia — Ardealul, Corona Montium, străjuită de munți falnici la Răsărit purlînd, fie

și-n latină medievală, numiri încărcate de simbol, de simboluri străvechi. „În lumea veche — am mai spus cîndva în fața Domniilor Voastre — TOTUL este SIMBOL”.

Harghita - Munte Sfînt denumit, masiv-muntos-de-veghe, prin structura-i și prin poziționare, Pământului-Vechi (Pământului-Vechi am scris cu majusculă) pentru Șumuleu și Ditrău(cele două

☑ bastioane catolice ale ordinului franciscanilor) după înaintarea constant a ocupantului apusean; păstrează transpus în latină-medievală denumirea proprie, încărcată de simbol, cu... prefixare medievală consonantică pe potrivă. O cercetare amplă va pune la îndemână și alte străvechi sensuri în zonă — Hăghimaș, Gurghiu și Giurgeu și Ghiorghieni.

Ungurii care vin, vin ce-i drept — vin ei în Pustă = în acea Dacia Peonică, păstrată și-n memoria lui Laonic Chalcocondylas dar: VIN aici sub semn papal, vin ca dinastie franco-napolitană; așadar n-au a se emoționa pe Yenisei — acolo la „obîrșie”. Mihai Gavril, coleg ani mulți cu noi la Ligă și la Getica — cel care ne-a lăsat emoționanta traducere a cărții lui Martin Opitz, susținută prin bogăția de note-de-subsol - adăugate de el, note în care / prin care va fi „reconstituit” (s-a spus pe drept cuvînt) Dacia Antiqua a umanistului de la Zlatna - istoria noastră de demult, manuscris supus cîndva (pe la 1630) la autoda-fé (era în. sec.17). Mihai Gavril călătorind acolo de parte în Siberia ca scriitor român invitat de Uniunea Scriitorilor de la Moscova pe Yenisei cu ceilalți colegi-scriitori din toate țările socialiste, vecine și prietene se spunea — a trăit emoția colegilor lor ungari veniți tocmai de la Budapesta, care se credeau pe urmele lor natale, fără vai! de nicio bucurie a vreunei descoperiri...

Cînd spuneam, cu ani buni în urmă, cu dovezi istorice** (Antigona Grecu: „Ungurii au venit din Apus”) nu întrezăream după ani MAREA CERCE-TARE GENETICĂ, cunoscută bine deja nouă, nu-i așa?! studiile genetice ce va urma, cu rezultate spre susținerea noastră și pe plan genetic; surprinzătoare azi.

Și nici cînd afirmasem că „1241” în Ardeal nu a existat (Marea Invazie Tătară de la 1241!) A existat un „1241”, da — doar pe seama dar numai pe urma ridicării, din rațiunea lor, a mongolilor — ca o-mare-ridicare-a-autohtonilor în apărarea credinței lor străbune răvășită, de bună vreme, în Ardealul-năpădit-de-Apus ca permanentă țintă, și Moldova, la fel, și mai departe — Marea-cea-Mare, de Lumea Papală, și nu numai, cu pretențiile așezate până de parte în Asia Pacificului la moment oportun an 1241 și anume la căderea lui Bela, Bela nu se mai știe... care, sub atacul justificat al Hoardei de Aur (Ordia de Aur, Albastră, cu H medieval-protetic/latinesc), ridicarea, ca o așezare a lucrurilor pe pământul străbun al Ardealului (în curs, el, de devenire Transsilvania) și anume: îndepărtarea la 1241/după acest 1241/ a năvălitorilor ungari din-punctele-lor-de-dominăție-

și-cu-bisericile-lor.

**Cu ani mulți în urmă, la Timișoara Înalt Preasfinției-sale Părintelui Mitropolit Nicolae Corneanu, binecunoscător cărturar. Ba și la ASTRA pentru Banaț, Porțile de fier și românii de pretutindeni.

Și astfel, de-acum înainte, în insistența lor — a Apusenilor de-a așeza frontiera catolică spre, cât mai spre Răsărit, și țintă precisă până la Marea Neagră — Marea cea Mare, vor trece la zidire-de-cetăți-de-apărare, cetăți pe care și le vor așeza pe toate peste vechi cetăți dacice, acestea, fortificații de pămînt bine amplasate în PUNCTE STRATEGICE, înălțate-toate-cîndva de dacii-de-demult.

Bine toate situate din vremi vechi, căci Ardealul=Pămînt-Înalt este visat de mulți...

Din Antichitate.

AGATÂRȘII erau cunoscuți ca domnii cei din Ardeal, Terra ARUTELIENSIS, zis și așa pentru bogăția subsolului.

Și bogățiile neegalate ale Ardealului-Corona Montium de multă vreme vor fi plăcut nespuse.

Și Romei Antice știm.

Și mai apoi.

Într-o scrisoare citată de Otrokocius, prelat ungar (Franciscus Foris Otrokocius, *Origines Hungaricae*, 1683) atenția cade din nou asupra țării—Pămînt-Sfînt cu bogățiile lui din adâncuri, Ardealul din inima Munților-Înălți/Atlas numiți în lumea-anticilor și cu Atlantida cunoscută ca lume a lor.

Secuții de la Miercurea-Ciucului, cei catolicizați, cu Șumuleul Ordinului Franciscanilor ca limită de Răsărit visată și-n Moldova, de ce nu la Ceangăi, sînt neamul primarului Raduly, citim Radu-ly/lui, ei (ai-lui-Radu). În prezentarea pe care o face el așezării, concetățenii uceni apar astfel:

„Cu mult timp în urmă, Dumnezeu le-a hărăzit secuilor datoria de-a ocroti hotarele estice ale creștinătății de vest. Sub semnul acestei misiuni, strămoșii noștri și-au organizat viața potrivit legilor lor, și-au orientat soarta cu legile lor. Cu credință, cu perseverență îndârjită, neclintiți.

Soarele și Luna și Maica Domnului din Șumuleu ne-au ocrotit de-a lungul secolelor rădăcina adîncă și puternică, credința infailibilă și neînfrîntă ne-au ținut în viață. Aici sîntem și astăzi, căliți în atâtea încercări. Ocrotim și apărăm limba noastră maternă, tradițiile și credința. Școlile, bisericile, instituțiile culturale sunt bastioanele solide ale stăruinței noastre. Sunt semne incontestabile că secuimea vrea, știe și va putea să trăiască aici și în continuare. Munții ce ne înconjoa-

☑ ră stau mărturie, Oltul și Mureșul izvorînd din zona Ciucului duc peste tot această putere de viață și voința de a trăi. Orașul nostru s-a născut și s-a consolidat sub aceste semne de-a lungul timpului: loc sfânt, loc de târg în zilele de miercuri, punct de apărare, reședință administrativă, centru universitar, centru regional ad învățământului și culturii în limba maghiară, zona devenind exponentul dezvoltării întregii secuimi. [...]

Bine ați venit în inima secuimii! Bine ați venit la Miercurea Ciuc!

Primar Raduly Robert Kálmán.”

Reluînd studiile noastre anterioare despre dac-luptătorul („dac-daos-dai înseamnă lup”) și model social (era în anul 2000) ne angajăm a adânci șirurile pe acea temă începute la/deodată cu Congresul de început (*Simboulul LUP* 2001) spre-a face astfel mai bine-a se vedea cât este el de dac secuial de la Miercurea-Ciucului. Secuial peste care păstorește azi un frate mai mic de-al lui cu nume recunoaștem, secuiesc, Raduly, de secuial secuizat (secuizat și nu maghiarizat).

Secuial când obligat/care, obligat din nou în timp să-și schimbe credința de la moși va așeza în cimitir la căpătâiul celui răposat impunătorul stîlp-din-lemn, dacic/Zalmoxian/ușor „îmbogățit”, strălucind în fața ochilor noului lui stăpîn. (A păstrat tot ce este vechi românesc, i s-a pus ca moț o leala).

Mergeți, Domniile Voastre, în lumea cu secuial! Acolo veți găsi păstrată până azi lumea de odinioară a Dacului.

De datoria noastră este și să facem aici distincția: Mercenari-Secuial și Mercenari-Sași.

Desigur, sașii așezați (chemați ei de „Sfînta Coroană” Ungară în Ardealul țintit de aceasta) la/în cele câteva puncte, la început, în Ardeal. Sasul va fi un gospodar destoinic; gospodar pentru el și familia lui, el urmărind să dobîndească prosperitatea, doar de sărăcie lucie și viață grea în mină a pornit în lumea mare de la casa lui cu îndatorire grea-de-războinic-angajat-în-apărarea-altcuiva/altora.

Așadar, fi-va el gospodar bun pentru casa lui—o PRECIZARE: pe un pămînt deosebit de darnic, înțelegem bogat: roditor ca sol, sub un soare benefic; ca subsol-cum bine cunoaștem; și mai înainte de toate, un MERCENAR el pentru „Sfînta Coroană” apărându-i neîncetat teritoriul cel invadat/ocupat-de-ea, de aceasta și totodată – ba credem – în primul rând apărîndu-se pe sine, pe el cu familia lui ca ocupant-ce-se-știe în pămînt străin lui, un venetic el-„golan” îl

numea rumînul pe cel făr’ de pămînt sosit aici de pe la belgienii-nemți.

Secuial-ca-mercenar-al- „Sfîntei Coroane” este angajatul, angajat forțat al acesteia, aici pe pămîntul lui strămoșesc, care i-a fost ocupat cîndva; odată ocupat de Sfînta Coroană, și el, cel obligat s-o slujască cu prețul cel mare, așa cum ne va lăsa spus umanistul Olahus, ne vom referi doar la a-și pierde ca sancțiune, prompt, bunurile toate/în caz contrar, dacă ar cădea prins, își pierde și viața.

Mercenar și Secuial, mercenar și el Sasul. Așa li se spune.

Devin mercenarii—ai Sfîntei Coroane—în situații după cum se vede diferite; mercenari ai Sfîntei Coroane pe unul și același pămînt; mercenari ai Sfîntei Coroane, pentru Sfînta Coroană: unul pe pămîntul strămoșesc, celălalt pe pămînt căpătat; în apărarea pămîntului care de-acuma se cheamă al Sfîntei Coroane, ei amîndoi: secuial supus, sasul angajat; ambii MERCENARI, mercenarii*** ocupantului. Ambii în slujba Sfîntei Coroane, cea de Lege catolică—LATINĂ se spune de fapt și-i pentru noi catolică, ei devenind: secuial un catolic prin lepădare-impus-de legea lui credința strămoșască se vede latin-catolic iar Sasul crescut de-acuma catolic, după-acel principiu binecunoscut al timpului ca principiu medieval feudal „cuius regio eius religia”.

Secuial cel strălucitor, prin calitățile lui de luptător, prin calitățile-cele-vechi-dacice-de-luptător pentru care îl aflăm și în garda-imperială-de-la-Bizanț; gardă de nădejde și la pani; și tot el gardă va fi fost la feudalii-de-tip-apusean în Croația devenită papală. (CROAT=HĂRVAT=Negru).

Trăsăturile — remarcabile - de luptător și de om ale secuialului se păstrează în mod strălucit în centrul Harghitei de azi, după cum ne apar supra. Reluăm:

Cu mult timp în urmă, Dumnezeu le-a hărăzit secuialor datoria de-a ocroti hotarele estice ale creștinătății de vest. Sub semnul acestei misiuni strămoșii noștri și-au organizat viața potrivit legilor lor, și-au orientat soarta cu legile lor. Cu credință, cu perseverență îndârjită, neclintîți.

Soarele și Luna și Maica Domnului ne-au ocrotit de-a lungul secolelor rădăcina adîncă și puternică, credința infailibilă și neînfrîntă ne-au ținut în viață. Căliți în atâtea încercări în Țara Luanei, Pămîntul lor dintru început, în / cu așezări străvechi, cu tezaure impresionante și nenumărate cetăți dacice/Țara Împăratului pe numele lui Lu’Ana, Țara, știm noi, a Moșului. Țară dintru început pe acest pămînt.

***În Ardeal

A fi păgân de 961 de ani nu este o rușine când vom ști precis de ce!

Nicolai MAZĂRE

5 mai 2015 București

După ruptura dintre Creștinismul răsăritean și cel apusean în veacul al XI-lea a urmat un proces îndelungat de înstrăinare reciprocă a celor două tradiții.

Privind cu atenție istoria Bisericii Primare vom fi uimiți să constatăm că de la începuturi Creștinismul latin a fost fundamental diferit de ipostaza sa grecească (bizantină).

Identificarea termenului de „grec” cu „păgân” poate fi găsită deja în Noul Testament, unde este uneori tradus prin „neam” (sintagmă opusă celei de „iudeu”) sau chiar „păgân”. În antichitatea târzie ortodocșii de limbă greacă veche elina erau extrem de conștienți de tradiția filozofică greacă și de pericolul pe care aceasta îl reprezenta pentru teologia creștină. A se vedea în acest sens *Cuvântul împotriva elinilor* de Sfântul Atanasie cel Mare.

Intr-o măreață zi de duminică 30 noiembrie 2014 la Istambul Papa Francisc a lansat un apel ferm pentru unitatea Bisericilor Catolică și Ortodoxă despărțite de un mileniu arătând că victimele războaielor și tinerii cer ca acest pas istoric să fie făcut. Intr-un mesaj citit în fața Patriarhului Ecumenic al Constantinopolului Bartolomeu I după ce au participat împreună la liturghie. Parcă nu întâmplător de sârbătoarea Sf. Apostol Andrei.

„Păgânismul” plătit de români habsburgilor este de 415 tone aur pur, fără a socoti și toate victimele umane, pribegia și suferința, ba și nevoia de a se converti pentru a putea supraviețui. În perioada ocupațiilor: a Transilvaniei între anii 1687 și 1918 = 231 tone, a Banatului între anii 1718-1918 = 200 t., a Olteniei între anii 1718-1739 = 21 t. și Bucovinei între anii 1775-1918 = 143 tone.

Creștinii Apuseni pe lângă Sfânta Cruce au luat și sabia și-au pornit spre Sfântul Mormânt, parcă voind a-i spune lui Iisus că iubirea față de semenii înseamnă măcel și jaf iar toți cei care nu-i suțin sânt „păgâni”. S-au găsit imediat adepți la *Suveranul Ordin Militar și Ospitalier al Sfântului Ioan de Ierusalim, Cavalerii de Rhodos și Cavalerii de Malta*, ordin înființat în jurul anului 1050, urmat de Marea Schismă din 1054 care-a împărțit creștinismul în cei ce se apăra cu „icoana” și acei care atacă cu sabia-Cavalerii Ospiciului Sf. Ioan Botezătorul din Ierusalim, Cavalerii Ioaniți, Cavalerii Maltezi.

Ordin, întemeiat în anul 1099 la Ierusalim (dupa succesul primei Cruciade și întemeierea Regatului Ierusalim), de un grup de negustori din Italia de sud în scopul îngrijirii medicale a pelerinilor și de ajutorare a celor săraci veniți să viziteze locurile biblice. Va apărea chiar și statul monastic al Cavalerilor Teutoni (în germană *Ordensstaat*), a fost un stat creat de *Cavalerii Teutoni* în secolul al XIII-lea în urma cuceririi *Vechii Prusii*.

Inovațiile economice introduse de templieri le vor permite să devină una dintre cele mai bogate și mai puternice instituții private din istorie. Pe parcursul existenței acestuia Ordinul a dobândit mii de proprietăți, terenuri, sate, păduri, mănăstiri, porturi etc., atât în Occident cât și în statele cruciate din Orient.

Totuși, o bună parte din averea Ordinului donată de persoane particulare nu putea fi înstrăinată fără permisiunea proprietarului, asemenea unei cutii de valori dintr-o bancă modernă. Dimensiunea exactă a imperiului economic construit de templieri rămâne un mister. Deși Biserica interzicea cămătăria Ordinul a reușit să dezvolte serviciile bancare la o scară fără precedent în epocă.

Templierii sînt cei care au inventat o formă timpurie a scrisorii de credit spre a ușura pelerinajele. Ceea ce a început ca o formă simplă de servicii bancare oferite pelerinilor s-a transformat într-un adevărat imperiu financiar, templierii devenind bancherii nobililor, ai regilor și ai papilor, cărora le împrumutau deseori sume uriașe, așa numitele „urări religioase”.

În anul 1095 când Conciliul de la Clermont a inițiat Prima Cruciadă pe atunci Hoarda de Aur nu exista dar după patru ani în 1099 curciații au transformat Ierusalimul într-o baie de sânge musulman.

Concludente sînt cuvintele Papei Grigore al IX-lea (1227-1241) care precis a speriat întreg Orientul și nu numai când a ordonat clerului „să predice, omului laic că atunci când aude vreo vorbă nepotrivită la adresa credinței creștine să o apere nu cu vorba ci cu sabia, pe care să o înfigă în măruntaele aceluia până la plăsele”, mărturie stau *Cronicile Cruciadelor* (G. de Villehardouin).

O preocupare mai serioasă și concretă o are istoricul român Șerban Marin care este angrenat în studierea cronisticii venețiene, proiectele actuale vizează exclusiv acest perimetru. În acest context istoric precizează că numărul cronicilor pe care a reușit să le parcurgă atât la Veneția cât și la Viena este de 130, aceasta în condițiile în care numărul total al lor (incluzând manuscrise aflate și pe teritoriile Franței, Marii Britanii, Germaniei, Statelor Unite etc.) se ridică potrivit ultimelor estimări la circa 2.000 de cronici.

Aspectul religios-războinic constă în faptul că aceste expediții de la început au fost însoțite de o ideologie creștină. Proclamate ca „războaie sfinte” ele au fost organizate în numele eliberării așa numitelor „locuri sfinte”, în principal Ierusalimul și împrejurimile, de sub dominația musulmană. Caracterul religios al cruciadelor explică de ce conducerea cruciadelor a revenit papalității, al cărei rol pe plan internațional se afirmă în secolul al XI-lea.

Cruciadele au fost expediții militare ale feudalilor apuseni, în scopul de a cuceri și coloniza regiuni din Orientul Apropiat, îndeosebi Palestina și Ierusalimul. Au pătruns în Africa Nordică și în Asia. Nici noi cei care făceam parte din fosta Tracie (Bizanț) nu am fost iertați, ne-au catolicizat și ne-au ocupat Ardealul cu sabia în mână „dreaptă” cu care se închinau. Confirmarea direcției de agresiune militară este dată în anul 1074 de către Papa Grigore al VII-lea care a cerut ca *milites Christi* („soldații lui Cristos”) să-i „ajute” pe bizantinii din Orient. Au speriat întreaga Asie.

I-au definit pe toți ori „păgâni-ortodocși” ori „tătari” mai

târziu „tătari - musulmani”. Lupta împotriva păgânătății s-a dus pe toate fronturile, prelați și cărturari au laudat marile fapte de arme ale cavalerilor, țărănilor și supușilor lor de tot felul, susținând că jafurile și măcelurile făcute de ei sânt o binefacere pentru omenire, sunt în numele lui Cristos.

Tot ce s-a scris împotriva Imperiului Roman și a catolicismului a fost distrus sau ascuns lăsând astăzi un gol imens în istoria antică și medievală. Dacă noi cei presupuși păgâni ne-am preocupat mai puțin de-a găsi adevărul istoric asiatic acum sânt mai vrednici dovedind cu mijloace moderne științifice marele dezastru, ura și dezbinarea provocată de vestitele cruciade asupra ortodocșilor, musulmanilor și iudeilor din Orient.

După căderea Imperiului Roman care stăpânea lumea diviziunea „catolică” apuseană voind a-și recăștiga dominația rupe creștinismul ca apoi să își întărească armata pornind cu ea cruciade spre Răsărit în numele creștinismului-catolic (latin).

Carmen Miserabile - o valoroasă documentare istorică scrisă în perioada medievală la 190 de ani după Marea Schismă din 1054. Numai în perioada 1096 - 1229 s-au desfășurat cinci cruciade, în care au fost măcelăriți un număr imens de musulmani, evrei, ortodocși precum și numeroase jafuri. Astfel că la a IV-a Cruciadă 1204 inițiată de Papa Innocențiu al III-lea pe lângă războiul fratricid din Constantinopolul ortodox jafurile au continuat: în Grecia continentală la Meteora și pe Muntele Athos unde sînt și acum vestitele mănăstiri ortodoxe, sub pretextul unirii cu biserica catolică.

De exemplu, cruciații romano-catolici făceau ravagii prin regiune, armata personală a papei a devastat chiar și Muntele Athos de mai multe ori. Călugării din mănăstirile Zografu, Vatopedi și Protaton au fost martirizați pentru credința ortodoxă, călugării din mănăstirea Iviron au avut aceeași soartă. Potrivit *Patericului athonit* monahii din Iviron au fost dați afară cu forța din mănăstire. Aproape 200 de monahi bătrâni au fost înghesuți ca pe animale într-o barcă, care a fost ulterior scufundată în adâncul mării. Cei mai tineri, monahi în putere, au fost deportați în Italia și vânduți ca sclavi evreilor.

Mai puțin se vorbește unde au fost duse „tezaurile” acestor mănăstiri, încărcate pe corăbii și nu pe șaua „poneiului-asiatic” după cum susține Rogerius.

În mod firesc era de așteptat și se impunea o cotabalansare a acestei amenințări. Nu este întâmplător ca această forță capabilă să fi apărut în afara zonelor de ocupație catolică. Explicabil că ea s-a născut în Asia: China și Mongolia, unde era spațiul, economia, tehnologia, știința și populația necesară formării unei armate care să egaleze cel puțin forța cruciaților.

Numai un om iscusit ca Gînghis Han (Temüügin, Тэмүүжин: „Întemeietorul”) a reușit să unească mameluci din nordul Africii, bulgari de pe Volga, tătari, cumani și multe alte seminții asiatice într-un pact asemănător oricărei alianțe militare moderne, argument fiind scrisorile trimise Ungariei spunând despre cumani că aceștia aveau un legământ în cadrul Hoardei, legământ pe care unii nu l-au respectat. Oprirea invaziei mondiale a cruciaților era determinată de tăria și de stabilitatea Hoardei de Aur în Asia, această condiție a impus pedepsirea atât a cumanilor „dezertori” cât și a Ungariei care i-a racolat și găzduit - se spune.

Dacă războiul cruciaților a fost sfînt ar trebui ca noi să credem cum că apărarea ar fi fost păgână. Marile măceluri, jafuri și cotropiri ale cruciaților în Orient au început din 1095 și au continuat timp de peste 140 de ani ca o binefacere pentru omenire. Atunci răspunsul dat de Marele Han Ögedai este din punct de vedere religios total justificat considerînd noi că „*Cele Zece Porunci*” sînt valabile și pentru lumea catolică.

Desăvîrșirea pregătirilor s-a produs când kaganatul a fost preluat de Ögedai han, folosindu-l și el pe cel care l-a slujit pe Gînghis Han, pe experimentatul general Subutai. Interesant este că întregul kaganat mongol (monarhie) a identificat Ungaria ca fiind nucleul tare al catolicismului agresiv. Și papalitatea a înțeles încă de la început adică din anul 1238 că prima țintă a Hoardei de Aur în Europa era capitala Ungariei, apoi probabil Viena și Roma și nu invers.

Roma a avut permanent grijă să-și protejeze cavaleri pentru apărarea ei, explicabilă fiind introducerea în fața Hoardei de Aur a localnicilor, care au devenit „carnea de tun adică a săgeților

otrăvite”.

În acești 961 de ani de „păgânism” pe lângă marile fapte de arme s-au fabricat înscrisuri false prin care se justifică teroarea, crima, descreștinarea etc. fiind noi „păgâni” principali vinovați iar ca români sîntem și dezmoșteniți în veci ca neam și țară.

Mă voi opri asupra unei „cronici” care se constituie o valoroasă „cărămida” ce stă la temelie acestui „templu”, simpla desființare a ei va zdruncina istoria Europei Răsăritene, *Carmen Miserabile*, pentru că este cu certitudine o cronică falsă.

Pe scurt mă voi referi la vestita „invazie-ofensivă” în Europa a Hoardei de Aur în perioada de aproximativ o lună și jumătate între 13 februarie și 11 aprilie 1214 cât a durat ofensiva prin Polonia - Slovacia - Ungaria.

Până în acest an 1241 Imperiul Mongol s-a ocupat de ordinea în imperiu folosind Hoarda de Aur. Cea mai prețioasă scriere a vremii, cronică „*Carmen Miserabile*”, se referă în mod fals tot la această perioadă și profitînd de acest eveniment cronicarul transformă efectele colaterale ale acestei conflagrații într-o acțiune principală directă victimizînd Ardealul și Țara Românească spre a acuza astfel Hoarda de măcel și de jaf în toată Europa catolică.

În acel an 1241 Imperiul Mongol a trimis Hoarda de Aur cu patru armate spre Budapesta, Viena și Roma. În drumul ei Hoarda a făcut ravagii de la Kiev la Budapesta și deoarece a murit Marele Han Hoarda nu a mai ajuns la Roma, totul a durat o lună și jumătate în plină iarnă.

Cronicarul Rogerius este singurul care susține că o parte din cele patru armate ale Hoardei de Aur ar fi trecut prin Transilvania și Muntenia. Acest cronicar, pe lângă că minte susținînd că au trecut armate din Hoardă prin Transilvania și Muntenia, îi jelește numai pe catolici, omite a face vreo pomenire despre neamul nostru „daco-vlah” și astfel socotindu-ne neamul inexistent fiind „păgân-ortodox” și scoțîndu-ne astfel din istorie.

Nu numai istoricii noștri români nici alții nu s-au preocupat în a identifica acest grosolan fals istoric neștiind nici ce este Hoarda nici cine este Rogerius, care a fost ținta „invaziei” și care sînt acele elemente contradictorii care

confirmă falsul.

Privind evoluția cercetării istorice în interesul nostru național nu se poate începe concret decât cu G. Popa-Lisseanu care în 1935 prezintă suspiciuni privind acest fals istoric în introducerea la traducerea cărții *Carmen Miserabile* precizând următoarele:

“Rogerius este un călugăr Italian născut în orașelul Turis-coepit din regiunea Benevent, în Apulia. Venind la Roma, pe la a.1230, a fost admis la curtea papală, unde a ajuns în curând capelan al cardinalului Ioan Toletannus. Acesta având încredere în capelanul său, i-a dat mai multe însărcinări, atât în chestiuni de serviciu, interne și externe, cât și în chestiuni private. Astfel l-a trimis, în mai multe împrejurări. Rogerius a fost surprins de marea și neașteptata invazie tătară din 1241, și făcut prizonier. Rogerius, purtând titlul de “magister”, după cum el însuși ni-o spune, se găsea, deci, în misiune în Ungaria, la episcopia din Oradia, când s-a pornit atacul Tătarilor asupra Europei.

El nu era, prin urmare, un călugăr ungar și cu atât mai puțin un canonic al bisericii din Oradia, cum susțin mulți istorici maghiari. Pe când se afla în acel oraș a căzut în captivitatea dușmanilor; captivitate în care a stat, nu doi ani întregi, ci în decursul a doi ani, și anume din Iulie 1241 până în primăvara anului 1242. În timpul acestei captivități călugărul Rogerius a fost silit să îndure cele mai mari privațiuni și spre a-și scăpa viața, să stea ascuns, ca slugă, la un ungar, care se pusese în serviciul Tătarilor. După ce a isbutit, cu multe greutateți, să scape din mâinile acestora, pitindu-se, din când în când, hrănimdu-se cu ceapa și usturoiul ce abia putea să-l capete de la țărani, Rogerius s-a întors în Italia, unde și-a continuat activitatea sa de preot, aducând servicii atât cardinalului Ioan, cât și Papii Innocențiu al IV-lea, pe care l-a urmat la Lyon, unde acesta s-a stabilit în urma cerții cu împăratul Frideric.

Cât timp a stat la Roma, vre-o 20 de ani, Rogerius și-a agonisit o avere nu neînsemnată, crescând mai ales în considerația papii care îl prețuia în special pentru știința și onestitatea sa. La anul 1249, devenind vacant scaunul de arhiepiscop la Spalato (Split), s-a procedat la alegerea unui nou prelat și după alegere de abia s-au găsit doi delegați dalmatini cari cu rezultatul votului să se ducă la papă, la Lyon, să le completeze vacanța. Au fost canonical Desa, fiul lui Corvus și Dragus, nepotul lui Sabacus, cetățeni din Spalato. Primejdia drumului, ținând seama mai ales de vrășmășia dintre împărat și papă, era foarte mare pe acea vreme.

Confirmarea celui ales de Spalatini s-a refuzat; însă, fiindcă delegații aveau însărcinarea să primească și pe altcineva, în caz de refuz, a fost numit de papa Innocențiu al IV-lea, ca arhiepiscop în Spalato, călugărul Rogerius. După ce a fost numit și investit, -consecratus et paliatus, -Rogerius pleacă să-și ocupe locul.

Trece prin Lombardia și ajunge la Veneția, unde rămâne câțva timp ca să-și facă cumpărăturile necesare. De aici, trece prin Carinthia și oprindu-se la Aquilea este primit cu mari onoruri de patriarhul Bertholdus care îi dă mijloace bănești și călăuze, în trecerea prin diocesa sa, și atinge, în urmă, hotarele Ungariei. Intrând în părțile Pannoniei, se duce la curtea regelui Bela, pe vremea aceasta era rege în

Ungaria Bela IV-căruia îi expune cum a fost însărcinat cu conducerea arhiepiscopiei din Spalato.

Deși regelui Bela nu i-a convenit această numire, fiindcă nu i s-a cerut consimțământul, totuși i-a îngăduit să-și ocupe locul. Și a fost instalat cu mare pompă la 20 Februarie 1250. Ca arhiepiscop în Spalato, Rogerius s-a ocupat în special cu gospdăria bisericii și a lucrat activ pentru sporirea prestigiului puterii sale temporale. Iar, cu prilejul vizitei ce a făcut, și la Spalato, regale Conrad, fiul fostului Frideric, care Frideric fusese anatemizat și depus din demnitatea sa de împărat, el și urmașii lui, de papa Innocențiu al IV-lea.

Rogerius a dat ordine să se închiză toate bisericile, a oprit orice slujbă divină și, el însuși, s-a retras din oraș, împreună cu archidiaconul său Thomas și nu s-a întors decât după plecarea regelui din localitate. Și, numai când a început să bată un vânt prielnic, -vento flante secundo-, cum se exprimă biograful său Thomas, s-a înapoiat iarăși la scaunul arhiepiscopesc. Rogerius moare la 14 aprilie a.1266. Nu mult după 1242, -data nu o putem ști cu precizie, -Rogerius, scăpat cu multe greutateți din scalavia Tătarilor, a scris o carte cu atât mai interesantă, cu cât este trăită de el însuși, o carte asupra invaziei tătarești, -Ingressus et processus Tartarorum Hungariam intransitum- și intitulată *Carmen miserabile*, fiindcă a fost oarecum silit, cu lacrimile în ochi, -flebilis, -să scrie pe un ton de jale, -mestos inodos, -despre un subiect trist și dureros. Cartea este precedată de o scrisoare de dedicație, adresată episcopului Ioan din Pestum, *Johanni Pesthensis ecclesiae episcopo*.

Scrisoarea lui Rogerius, cuprinsă în 40 capitole de o întindere diferită, a stat multă vreme necunoscută. Pentru întâieși dată ea vede lumina zilei la a. 1488 și încă deodată în două ediții, una ca adios la cronica lui Ioan de Thurocz și alta, din același an, la Brno în Moravia. Codicele original s-a pierdut. În urmă, după edițiile din 1488, foarte puțin schimbate între ele. Lucrarea lui Rogerius a fost tipărită în a.1746 de Schwandtner, în volumul I din *Scriptores rerum hungaricarum* la Viena, apoi de Endlicher în 1849, în *Rerum hungaricarum monumenta* Arpadiana, la St. Gall, în urmă de M. Florianus, în 1883 în *Historiae hungaricae Fontes Domestici* vol. IV la Cinci Biserici și în sfârșit, de Heinemann, la 1892 în *Mon. Ger. Hist.* vol. XXIX, la Hanovra. Textul nostrum, care ne-a servit și ca bază de traducere, este luat după ediția lui Heinemann, la 1892.

Am dat însă, în note, variantele de text numai cele caracteristice, trimițând pe cetitorul care ar dori să cunoască toate aceste variante, chiar și pe cele mai neînsemnate, la lucrările citate mai sus și pe cari le-am consultat în ediția noastră. În afară de cunoștințele generale ce se desprind din interesanta lectură a acestui scriitor, meșter de condeiu, și în afară situațiunile pe cari, ca om cult, știe să le zugrăvească, apreciind, cu o minte clară, de om experimentat și de bun psiholog, stările din Ungaria de pe la mijlocul veacului al XIII-a, Rogerius atinge, între altele, două momente înseminate din istoria noastră medievală.

La intrarea lor în Ungaria și la retragerea lor din această țară, Tătarii pătrund în Transilvania și se retrag prin Transilvania, amintindu-ne, cu oarecari amănunte, de localitățile Rudana-Rodna, de Alba Iulia și de satul Frata, din județul Clujului.

☑ În ce privește Rudana, identificată de istorici cu Rodna, din apropierea orașului cu caracter săsesc Bistrița, I. Șchiopul spune textual: „Nu este exclus ca Radna lui Rogerius să fie într-adevăr Rodna noastră, cum nu este însă nici exclus să fie vr-un oraș din regiunea minieră din Nordul Ungariei, pe unde au intrat în țară Tătarii”. Rudana ar fi, după D-sa, în regiunea Zipsului, unden erau, precum se știe numeroase colonii germane, „câtă vreme de o populație germană în acesten părți ale Transilvaniei se pomenește numai mult după invaziunea Tătarilor.”

În ce privește Alba Iulia, unde Rogerius n-a găsit decât oase și capete de morți și zidurile bisericii catedrale dărâmate și stropite de sânge, și în ce privește satul Frata – que dictur in vulgari – d.Ios. Șchiopul socotește pasagiul acesta ca adaus de altcineva, mult mai târziu, al cărui nume nu se cunoaște. Căci, mai zice d-sa, Cavalerii Joaniți, refugiați după recucerirea Ierusalimului de către Turci, în insula Cipru și apoi în insula Rhodos, s-au numit Cruciferi de insula Rhodi numai după anul 1310 și, deci, Rogerius care moare la anul 1268 n-ar fi putut să ne vorbească despre acești cruciferi. Argumentul d-lui Ios. Șchiopul ar putea fi decisiv, dacă el n-ar fi în primul rand o dovadă tocmai că acești Cruciferi au cucerit insula Rhodos înainte de anul 1309 sau, în al doilea rand, dacă n-ar fi posibil ca vr-un copist a lui Rogerius să fi adaus de la sine aceste vorbe “per cruciferos de insula Rhodi” în timpul când în adevăr insula Rhodos va fi fost în stăpânirea cavalerilor sau dacă, în al treilea rand, aceste cuvinte nu s-ar găsi în ultima frază, din ultimul capitol din Carmen miserabile. In acest din urmă caz, este foarte probabil ca ultima frază din Rogerius va fi fost deteriorată și completată de o altă mână.

Autenticitatea acestor arătări ale călugărului Rogerius a fost pusă la îndoială, în timpul din urmă, într-o carte a d-lui Iosif Șchiopul. Pornind de la idee, după noi preconcepută, că Tătarii, în prima lor invazie, din 1241, n-ar fi intrat în Transilvania, D-sa susține că Rogerius n-a putut vorbi nici despre Rodna, din județul Năsăudului, nici despre Alba Iulia și nici despre satul Frata, din județul Clujului și că aceste identificări nu sunt admisibile. In orice caz, pasagiul din urmă, în care vorbește despre Alba Iulia și despre Frata, ar fi un pasagiul adaus de altcineva, de mai târziu.

Dar admițând chiar ipoteza d-lui Ios. Șchiopul că întreg capitolul din urmă a lui Rogerius ar fi fost interpolate, ne putem atunci întrebarea firească, cum se explică faptul că Reynoldus, episcopo de Ultrasilvania adevărat din Transilvania și Nicolaus, prepositus Scibiniensis, adevărat din Sibiu, au căzut în lupta dela Sajo împotriva Tătarilor. S-au luptat ei ca simpli soldați, ori ca generali combatanți, cum s-au luptat și ceilalți arhiepiscopi și episcopi, ca cel din Strigoniu, Caloccea, etc. Și nu este oare probabil, nu este oare mai curând de admis că forțele armate din Ardeal, părăsind apărarea țării, s-au retras spre centrul Ungariei între Dunăre și Tisa, unde s-au concentrate trupele regale și unde s-a organizat marea defensivă ?

Folosindu-se de împrejurarea că locuitorii țării î-și aveau oarecare organizație a lor, Tătarii se folosiră de această organizație locală spre a face să se strângă recolta de pe camp, recoltă de care aveau atât de mare nevoie. Sunt cnezatele românești, de cari vorbește cu destule amănunte

călugărul italian Rogerius.

Tătarii sau Mongolii, venind să cucerească Europa și să se stabilească în ea, iar nu numai să o jefuiască cum se crede de obicei, erau conduși de mai mulți regi, în fruntea cărora era, ca rege al regilor, Khanul sau chaganul Bathus. Fiecare rege comanda o armată și intrarea s-a făcut deodată- unii din ei au mai întârziat pe drum-prin mai multe părți. După ce-au cucerit Ungaria au înaintat până la Viena, pe care n-au ocupat-o, trebuind să se întoarcă pe urma lor, din cauza morții regelui lor supreme și a discordiei dintre șefi, pricinuită de această moarte. Mărginindu-ne numai la expunerea lui Rogerius, fără să mai relevăm datele ce ne preocupă celelalte izvoare asupra invaziei tătărăști din 1241, și în special Notița dela Mănăstirea Epternac, vom trage atenția cetitorilor asupra pasagiilor ce privesc istoria Românilor.

La cap. XX Rogerius ne spune:.. Rex Cadan inter Rusciam et Comaniam per siluas trium dierum habens iter siue, peruenit ad diuitem Rudanam, inter magnos montes positam Theutonicorum uillam, Regis argentifodinam, in qua morabatur innumera populi multitudo. Sed cum essent homines bellicosi et armorum penuriam non haberent, audito ipsorum aduentu, extra uillam per siluas et montes eis obuism exierunt. Cadan uero respiciens multitudinem armatorum terga dedit, fingens fugam ante eos. Tunc populi cum uictoria reuertentes, armis depositis, inebriari uino, prout Theutonicorum furia exigit, inceperunt. Sed ipsi Tartari subito uenientes, cum fossata, muros et munitiones aliquas non haberent, uillam ex multis partibus intrauerunt. Et licet hinc inde fieret magna strages, uidens populus, quod eis resistere non haberent, se ad fidem eorum totaliter reddiderunt. Sed Cadan, sub sua protectione uilla recepta, Aristaldum co mitern uille cum electis sexcentis armatis Theutonicis suis militibus associavit sibi, uenire cum eis incipiens citra siluas.- Bochetor autem cum aliis regibus fluium qui Zerechn dictur transeuntes, peruenerunt ad terram episcopi Comanorum et expugnatis hominibus, qui ad pugnam conuenerant, ceperunt terram totaliter occupare).

Iar în cap. XL, Rogerius adaugă: „Tandem uix octauo die a silue recessu ad Albam uenimus ciuitantem, in qua nihil potuit reperiri preter ossa et capita occisorum, basilicarum et palatiorum muros diruptos et subfossos, quos nimia cheistiani cruoris effusio macularat. Et licet terra innoxium sanguinem, quem inebriata suxerat, non monstraret. Ostendebant se lapides adhuc ceuore roseo purpuratos, per quos absque continuato gemitu armaris suspiriis festinus transitus non fiebat. Et erat ibi ad decem miliaria iuxta siluam uilla, que Frata dictur in uulgari, et infra siluam ad quatuor miliaria mons mirabilis et exelsus, in cuius summitate lapis et petra fundabatur terribilis. Magna ibi hominum et mulierum confugerat multitudo, qui nos gratanter cum fletu receperunt interrogabantque nos de nostris periculis; que nos omnia illis paucis uerbis declarare nequibamus. Obtulerunt tandem nobis dulcor illius supra similes quandocumque per nos comestas suavior uidebatur. Mansimus igitur ibidem uno mense nec fuimus ausi discedere, sed mittebamus semper speculatores ex hominibus leuioribus uidere et recire, si adhuc que pars Tartarorum in Hungaria remansisset, aut si arte deceptorum, ut prius instructi pro capiendis reliquiis fuga lapsis reuertentur. Et quamuis sepius necessitate querendi uictualia co gente loca petierimus quondam habitata...”

Avem motive să ne îndoim că Germanii, numiți mai târziu Sași, ar fi venit în Transilvania numai după anul 1241 și că sunt pomeniți „mult după invaziunea Tătarilor”, ori câte falsificări de diplome s-ar fi făcut în decursul veacurilor.

Și din ultimul capitol din *Carmen Miserabile* a fost interpolate, cum este de a se înțelege cele ce ne spune Rogerius despre Rudana, pasagiu ce nu poate fi bănuț că va fi adăugat în urmă de o altă mână? In ce privește cucerirea Ardealului de Tătari, în prima lor invazie din 1241, credem că argumentele aduse de d. Sacerdoțeanu, în ultima sa lucrare, nu pot fi înfirmate. Călugărul Rogerius a cunoscut “de visu” situațiunea nenorocită dela Alba Iulia și tot “de visu” a cunoscut și pe sărmanii locuitori din satul ce se numește Frata pe limba poporului-*quen Frata* dictur in vulgari-sat astăzi cu o populație covârșitoare românească, deși poartă numele de Magyar-Frata, și unde țărani, cu care de sigur nu se va fi înțeles în unguerește, ci în limba românească, altfel nu i-ar fi spus numele “in vulgari”-l-au îmbiat cu pâine neagră, coaptă din făină și din coaje de stejar măcinată, - “nigrum panem de farina et contritis corticibus querecum pistum”. Informațiunile ce ne dă în cap. XXXV sunt de importanță și mai mare: ... Acest pasagiu important din *Miserabile Carmen*-cu atât mai important cu cât el ne redă ceea ce observă un străin și felul cum judecă un străin din Ungaria dintr-o anumită epocă- ne procură prețioase lămuriri asupra instituțiunii cnezatului românesc din județul Bihor.

Și acest cnezat din Bihor este același cu cnezatul din celelalte părți ale țării, căci, precum istoria bisericii noastre constată o unitate religioasă a Românilor de pretutinderea, și precum studiul lingvistice găsește o unitate a limbii pe întreg teritoriul ocupat de poporul nostrum nord dunărean deasemenea o unitate a organizațiilor noastre administrative, politice și judecătorești.

Rogerius ne spune limpede: că Tătarii au instituit cneji sau balivi cari să facă dreptate și să le procure animale, arme, veșminete etc.; că stăpânul său-el era captiv- era unul dintre acești cneji și avea sub conducerea sa o mie de case, cneji fiind în total o sută la număr; că prin instituirea cnejilor s-a intronat pacea, s-a slobozit târgurile și s-a înscăunat dreptatea; că acești cneji se strângeau o dată pe fiecare săptămână; că el se ducea, împreună cu cnezul său, la aceste adunări, pentru ca să observe viața lor; să recunoască pe cei mari și să vază dacă cumva ar putea găsi mijloc de rescumpărare-*ut uitam illorum aspicerem, ut aliquos de maioribus noscerem, et ut addiscerem si uia redemptionis aliqua se afferret, că a preferat, când s-a dat ordin să se strângă la un loc tot poporul, să se ducă cu cnezul său la armată; că unii Unguri s-au pus în serviciul Tătarilor-qui iam Tatars in suis operibus affecti errant- și că după ce s-a strâns recolta, Tătarii au omorât toți oamenii într-o vale. Instituțiunea cnezatului este o instituțiune curat românească. Ea nu se găsește nici la Unguri și nici la Germanii din Ardeal.*

Denumirea de cneaz și cnezat “n-a putut fi adusă nici de Tătarii din Rusia, de pe unde au venit, fiindcă acolo, deși există numirea de cneaz, ea are altă accepțiune. La popoarele slave cneaz este un titlu și înseamnă principe, duce sau rege. Cnezatul n-a putut fi adus din Rusia”. Hunfalvy, care s-a ocupat în mod deosebit de studiul limbii maghiare și al limbilor

fino-ugrice în 1861, motivează „... fiindcă instituția cnezatului ca instituție nu o găsim acolo. Ardealul fiind o țară ceva mai ferită de invaziuni, din cauza munților ce o împrejmuiuau din toate părțile și în orice caz mai scutită de atacuri neașteptate, decât teritoriile dincoace de Carpați, locuitorii autohtoni au putut să trăiască, după retragrea legiunilor romane, într-o relativă mai mare liniște și siguranță și să-și păstreze mai multă vreme rudimentarele lor organizații moștenite.

Iar după venirea Ungurilor și după ce aceștia s-au hotărât să-și părăsească traiul lor de jaf și vagabonți, acești locuitori autohtoni, sub condițiunea de a se acomoda nouilor împrejurări, vor fi mai ocrotiți în existența lor, decât locuitorii de dincoace de munți. Același lucru se va fi petrecut de sigur și cu Românii din câmpia Tisei și cu cei din Pannonia. Ei vor fi fost mai la adăpost decât Românii dintre Carpați, Dunăre și Nistru, fiind mai departe de drumul pe care se scurgeau cotropitorii și întrucâtva mai protejați și de forța ce se închea dincolo de Tisa.

Oricât de grele vor fi fost împrejurările în cari se vor fi găsit Românii în evul mediu, ei și-au putut păstra totuși instituțiile lor cele vechi, cnezatul și voivodatul-în timpuri turburi mai mult ca o amintire, în vremuri mai liniștite, ca rudimente de organizație.- Ambele aceste numiri deși sunt de origine slavă, instituțiile în sine însă sunt de origine română, reprezentând, prima, așa numitele judecia (iudico, iudex) și, a doua, ducatul (dux) sau principatul (princeps) “

O atenție deosebită se cere să-i acordăm astăzi 2015 lui Rogerius.

Rogerius la 35 de ani era călugăr, mesager, ambasador și guvernator al papei nu trebuie înțeles ca dezinformator al papalității ci ca un veritabil manipulator al opiniei publice privind cauzele adevărate ale acestui război mondial, mascând realitatea care a determinat Hoarda Mongolă să atace Europa. Aproape toți cronicarii și istoricii refuză a considera caracterul de război religios mondial pentru că ei apreciază greșit Hoarda de Aur ca pe o adunătură de ucigași primitivi, canibali și neinstruiți.

Despre Rogerius se mai poate spune și că a fost un excelent manipulator care și-a atins cu succes obiectivul impus de papalitate, puțini istorici au reușit să suspecteze acest fals istoric grosolan privind originea și caracterul aceluia conflict mondial neobservate până acum.

Misionarul Rogerius la Oradea avea dreptul și obligația de a controla viața oamenilor din orice instituție și în orice funcție. Acest drept a fost uzat în temeiul canonului IX din Dictatus Papae (1075): „Quod solius pape pedes omnes principes deosculentur.” Rogerius era în misiune cu sarcini precise în Oradea și nu la Radna în Carpații Răsăriteni unde ar fi fost granița Imperiului Catolic sau chiar la Milcovia în Moldova. Aceasta demonstrează că papalitatea nu se pregătea de nici o confruntare cu mongolii lui Ögedai (1189-1241) pe această direcție.

Astfel că atenția era spre statul Polonia Mare, constituit din „migranții slavi” în 966, catolicizați și întăriți cu trupele faimoase ale Cavalerilor Teutoni, Polonia constituind principalul și cel mai mare stat european format și susținut special pentru apărarea Imperiului Catolic în Nord-Estul Europei și astăzi reluându-și ea aceeași menire pentru Europa Unită.

Evident că un trimis pe teritoriul altui stat va supraveghea activitatea militară, administrația, legislația etc. – este de apajul ambasadorului, el face dezinformare, dă rapoarte informative etc. Efectul acestei manipulări îl vedem și acum.

Nu trebuie trecute cu vederea cronicile scrise de catolici, care pe lângă exagerarea și mistificarea odioaselor fapte săvârșite de cruciați au scăpat printre rânduri adevăruri zdrobitoare ce demască propaganda lor falsă.

Cel ce se apleacă asupra acestor dovezi va vedea orientarea acestei propagande numai ținând seama de poruncile biblice și de libertatea de-a moșteni sau practica orice religie.

Concludentă este compararea legilor celor două imperii, mongol și catolic.

Dacă istoricii au început o campanie serioasă spre aflarea adevărului privind acest eveniment și noi românii sântem datori să lămurim istoria noastră în mod nepărtinitor reluând consultarea tuturor documentelor acelor vremuri precum cele puse la dispoziție de Centrul de Cercetare a Istoriei Hoardei de Aur condus de prof. M.A. Usmanov din Republica Tadjikistan, cel care urmărește să demitizeze legendele fabricate de lumea occidentală și să lămurească substratul marilor tensiuni existente până în ziua de azi.

Nu este exclus să apară detalii interesante din *Istoria Secretă a Mongolilor* - acea cronică imperială ce tratează perioada lui Ghinghis Khan și a succesorilor săi. Scrisă în jurul anului 1240, *Istoria secretă a Mongolilor* este singura sursă internă despre mongolii medievali. Singura copie a *Istoriei secrete* ce a supraviețuit datează din secolul al XIV-lea și conține textul mongol transcris fonetic în caractere chineze și o traducere în chineză. Primul european care a descoperit această copie și a tradus-o parțial a fost arhimandritul rus Paladij, membru al Misiunii Ortodoxe Ruse în China.

Efectele manipulării fiind evidente și la medicul Rashid od-Din, convertit la islam, aflat la curtea regelui Persiei pe când era ocupată și condusă de mongolul Abagha han, 1295-1304, care mare colecționar de cronici, fără nici-o analiză, susține aberațiile lui Rogerius privind invazia Ardealului, atribuind lui Kagan devastarea Nordului Ardealului și lui Buri Sudul, confirmând astfel succesul propagandei papale chiar și în Imperiul Mongol de atunci și chiar și până mai târziu în Federația Rusă, inclusiv în Ungaria de azi.

Acest colecționar medic Rashid od-Din este frumos lădat în teza de doctorat *Transilvania în a doua jumătate a secolului al XIII-lea. Afirmarea regimului congregațional*, editată la Cluj-Napoca în anul 2003. Autorul lucrării Tudor Sălăgean împarte Hoarda în șapte armate și nu în patru pentru a putea susține că o parte din Hoardă a trecut și prin Transilvania, menționând el că s-a folosit de a doua sursă, prima fiind de bună seamă *Carmen Miserabile* „...Izvorul care pune cel mai bine în lumină dificultățile întâmpinate de mongoli în cucerirea Transilvaniei este în același timp singurul care ne oferă asupra acestor evenimente o perspectivă venită din chiar interiorul lumii mongole: este vorba despre monumentală operă a eruditului persan Rashid od-Din Djami ot-Tevarikh (*Suma sau Colecția* completă a istoriilor). Deși realizată la o dată mai târzie (în jurul anului 1307), aceasta are marele merit de a utiliza, pentru perioada anterioară domniei lui

Möngke(1251-1259)”.

Lucrarea lui Tudor Sălăgean se redefiniște „ Doctorat Miserabile ” ?.

Istoricul Ioan-Aurel Pop într-un articol publicat pe internet cu titlul *Invazia mongolă în Transilvania* la data de 18 decembrie 2013 extras din *Istoria Transilvaniei*, vol.I, folosește aceeași sursă *Carmen Miserabile* susținând ipotezele false ale canonicului Rogerius fără a fi analizat temeinicia suspiciunii de fals a lui G. Popa-Lisseanu, după Șchiopu și anume susținând trecerea Hoardei prin Ardeal în acțiunea ofensivă. Acum când avem hărți cu detalii de planimetrie și nivelment dl. profesor Ioan-Aurel Pop poate calcula distanțele parcurse de Hoardă, viteza ei de deplasare și din cronicile altor autori poate afla și efectivele și pierderile pentru a compara raportul de forțe angajate în luptă în fiecare teatru de acțiune și astfel să se lămurească și că Rogerius minte.

De remarcat că armata SUA pentru a-l extrage pe Osama bin Laden în anul 2011 din Pachistan a folosit elicoptere; dacă se deplasa pe „cai” ar fi fost o invazie a Pachistanului. În ambele cazuri motivul este același, doar mijloacele diferă. Nimeni nu își permite să spună că a fost o invazie asupra lumii musulmane pentru că a fost posibilă acea acțiune “chirurgicală”.

Erorile privind efectivul celor două tabere și numărul victimelor sânt greu de crezut atât timp cât latini-catolicii nu s-au preocupat a strânge cadavrele de pe câmpul de bătălie iar mongolii au adunat și morții lor și urechile morților inamicului, spre a avea o evidență sigură. O altă dovadă că acești *Oameni ai iadului-necivilizați*, cum îi definește creștinul profesorul Ioan Botiș, aveau o ordine și o disciplină exemplară bazată pe rapoarte precise.

Istoricii ruși referindu-se la Rogerius, mai puțin profunzi, sânt contraziși de istoricii polonezi și cehi, care fac referiri la efectivele Hoardei pătrunse pe teritoriile lor și la precizia executării atacurilor menționând și rolul iscoadelor lui Batu han, care culegeau date concrete despre economie, armată, politică, fortificații etc. cu luni bune de zile înainte, despre obiectivele atacate.

În atenția Hoardei era distrugerea la 9 aprilie 1241 a orașului Legnica-Polonia ca sediu al marilor duci polonezi și mănăstirea Sf. Benedict apărută de o puternică armată de cavaleri teutoni, armată care constituia cea mai mare rezervă din Răsărit ce putea interveni la Mohi. Nimicirea completă a acestei rezerve garanta succesul în confruntarea directă cu Bela al IV-lea. Știut este că Ducele Henric al II-lea cel Pios și-a trimis soția la socrul său Bela al IV-lea. Distrugerea acestui bastion polonez justifică intrarea prin Polonia a întregii Hoarde și nu prin Galiția, Ardeal sau Oltenia. Plecarea Reginei Iolanda a Sileziei la Budapesta confirmă că dinspre Ardeal sau Galiția nu venea nici o amenințare.

Papalitatea întârise granița Poloniei cu Lituania pe râul Bug și pe cea înspre Sud cu Ducatul Galiția-Volînă cu forțe militare având în vedere numeroasele conflicte de până în anul 1241. În Rudana (Rodna), interesant, minerii sânt germani - alt fals grosolan, germanii în est nu munceau, ei erau “cavaleri cu sabie”. Ca și la Legnica-Polonia la extracțiunile aurifere unde lucrau numai localnicii.

În Carpații Răsăriteni nu se finalizase consolidarea frontierei, aici era cea mai slabă apărare în fața cumanilor “pașnici”. Doar Rogerius pentru a-l face vinovat și pe

fiul lui Andrei al II-lea (Bela) de neglijență pentru apărarea „Catholicismului” a invocat falsa invazie tocmai pe aceste direcții: Cârlibaba și Oituz, unde în fapt papalitatea nu avea nici un corp de cavaleri în comparație cu Lublin și cu Sandomierz - la frontiera cu Lituania.

Astfel că episcopia cumană de la Milcovia apare într-o scrisoare a papei Grigore al IX-lea trimisă lui Bela al IV-lea în 1234, deci se menționează existența acestei “episcopii schismatice” fără să se fi precizat și dacă era întărită cu mercenari teutoni sau templieri.

Există vreo cetate poloneză lăsată în seama panilor polonezi și nesupravegheată de călugării Sfântului Scaun, după cum susține Rogerius că de Carpați răspundeau voievozii dacovo-lahi sau cumani ?

Toți responsabili papalității au întocmit rapoarte-cronici către papalitate, numai cei de la Milcovia, Sibiu și Cenad subordonați direct către Esztergon (Strigoniu-centru coordonator papal) nu au scris nimic pentru că nu aveau motive. Nu întâmplător Milcovia, Sibiu și Cenadul erau numite de localnici “Strigoniul”.

A existat și un conflict între unguri și papalitate, dovedind faptul că nu Hoarda a distrus Basilica Strigoniu ci ungurii, după plecarea Hoardei în 1304 în vremea lui Wenceslaus al III-lea.

Nici profesorul Ioan Botiș și nici alții ca el nu s-au preocupat a stabili în ce constă *jaful* făcut de luptătorii Hoardei în timpul ofensivei ținând seama de numărul cailor și de cantitatea de armament transportat, de viteza de deplasare pe distanțele parcurse și nu în ultimul rând de obiectivele ulterioare, îndepărtate, cum erau Viena și Roma. Nici un document istoric nu consemnează existența „căruțelor” sau a altor mijloace de colectare și transportul de „prăzi” în Asia.

De apreciat este și lucrarea prof.univ. Violeta-Anca Epure *Invazia mongolă în Ungaria și în spațiul românesc* - Universitatea din Suceava, lansată în anul 2004, cu un bogat material documentar, fără de a fi observat caracterul religios al acestui război, cauzele care au impus formarea Hoardei de Aur și motivele reale ale agresiunii în Europa. Acceptarea nejustificată a teoriei false lansată de canonicul Rogerius privind invazia *spațiului românesc* de către o „presupusă” parte din forțele principale ale Hoardei de Aur în cadrul ofensivei asupra capitalei Regatului Ungariei este de neconceput pentru un istoric.

Analiza atentă a principalului obiectiv „Bela al IV-lea” lămurește scopul presupusei „invaziei”, pornită numai din cauza „cumanilor dezertori”.

Profesorul Ioan Botiș în lucrarea *Oamenii iadului* vorbește despre luptele de la Liegnitz-Polonia și Mohi-Ungaria menționând că forțele europene s-au cifrat la 20.000 de luptători „polonezi, germani și puțini francezi” și că erau conduse de Henric al II-lea, conte de Silezia, în vreme ce mongolii au avut 30.000 de călăreți conduși de Baidar și Kadan. Se poate constata superficialitatea cu care profesorul analizează cele două bătălii. Text publicat pe internet la 9 aprilie 2012.

Efectivele Hoardei impun privirea cu atenție a fiecărei lupte, suplimentarea cu efective nu se putea face cu prizonieri sau cu „recrutații de ocazie”, nici unul n-ar fi rezistat la viteza și la tactica Hoardei, carnea de tun, eventual, se putea lua din

satele vecine apropiate dar Rogerius ne spune că aceștia fugeau în pădure cu mult înainte de incendierea satelor. Ceea ce se confirmă este că teutonii-i forțau pe țărani să intre în față, de văzut că Hoarda atunci ataca pe flancuri și spate.

Atât Liegnitz-Polonia cât și Mohi-Ungaria au fost punctele cele mai puternice pe care Hoarda le-a atacat cu toate forțele, ceea ce ne spune profesorul Ioan Botiș reprezintă doar un sfert din Hoardă.

Și istoricul Șerban Papacostea în mod corect confirmă superioritatea ca armată a Hoardei de Aur dar în mod greșit afirmă că a fost o “avalanșă mongolă” fără de a observa numeroasele detalii prezentate de Rogerius care avea și un evident interes manipulator, cu evidente elemente contradictorii.

Polonia a fost afectată numai în Sud, Lublin-Legnica-Raciborz, s-au efectuat două incursiuni de câte 120 km. cu efective mici înspre Nord și nici Ungaria nu a fost călcată peste tot de Hoardă, doar în partea de Nord-Vest unde s-a dus vestita luptă într-un singur loc, numai urmărirea lui Bela s-a făcut pe direcția care-a fost împusă de fugăr.

Iar Slovacia a fost traversată în linie dreaptă de 154 km. de la Nord spre Sud de întreaga Hoardă. Totalul drumului de la râul Bug, cetatea Woldzmirez-Lituania la Mohi-Ungaria este de 1364 km..

Este o eroare gravă cum că a fost „măturat” întregul teritoriu al Europei de la Nord la Sud.

Nu Rogerius este primul care falsifică istoria, au făcut-o și mulți alții ca el într-o acțiune concertată de „presă - cronici și picturi” împotriva Hoardei de Aur ca reprezentantă a lumii necivilizate, pornită să vandalizeze Europa civilizată.

Greșit interpretată prima incursiune a Hoardei în Europa care avusese o misiune precisă în Europa, astăzi este de recunoscut că nici o trecere prin teritoriul „inamic” nu se poate face „pașnic” ci vandalizând întregul spațiu pe direcția de deplasare, explicabil pentru orice agresor din mai multe motive, în primul rând cel psihologic.

Despre războiul psihologic dus de Hoardă s-a vorbit mai puțin dar despre efectele de succes s-a subliniat enorm de cronicarii pictori, povestitori și istorici.

La trecerea prin Polonia Hoarda a urmărit distrugerea punctelor fortificate situate în linie dreaptă pe frontiera de sud, totodată ele fiind și pe drumul cel mai scurt spre Budapesta, armatele acestor cetăți erau capabile și să sprijine Ungaria. Pe traseu Hoarda a făcut două incursiuni lateral dreapta, prima de 115 km. timp de o zi-lumină până la Sieciechow și a doua de 230 km. până la Leczuca-Sieradz tot timp de o zi, ambele incursiuni fără de obiectiv tactic dar cu scopul de-a produce groază la obiectivele următoare puternic apărate Raciborz și Legnica (Liegnitz), pentru confuzie privind și efectivele și frontul de atac. Pe lângă fumul orbitor și toxic acele săgeți „Dragon” i-au șocat total pe europeni. Incendierile au avut și ele efect demoralizant, mai ales că s-au folosit acele vase cu „petrol” și explozivi nemaivăzuți. Nu este exclus că și „cio-pârțirea” cadavrelor (urechi tăiate pentru evidență) să fi avut efect moral, poate că de aici li se și impută „canibalismul”.

Prima invazie a Hoardei în Europa este prima acțiune militară cu un obiectiv precis urmată de cotoirea și menținerea teritoriilor. Istoria războaielor mai cunoaște un

caz și mai interesant în care România răspunde atacului armat al unui stat vecin, Ungaria, tot pe motive ideologice, anume de formare a unui „imperiu bolșevic în Europa Centrală”, răspunde ocupând capitala acestuia Budapesta în 1919 și tot ea și refuză menținerea ocupației acestui stat predându-i cheile și prin urmare și retrăgându-se în teritoriul propriu.

Cum a evoluat acest conflict trebuie căutat acolo pe Volga, unde Statul Mongol a trebuit să se confrunte din motive reale cu vecinii. Interesant este că o dată ajuns Batu Han comandantul armatei el a trimis o scrisoare Regelui Ungariei, în care se spune că i-a cerut supunere, fapt foarte interesant că nu a trimis-o și la Kiev și la Cracovia, la Viena sau chiar la Roma. A doua scrisoare va fi fost trimisă aceluiași Rege al Ungariei Bela al IV-lea mai târziu cerându-i nu supunere ci să-i alunge pe cumanii trădători.

Aici este cheia declanșării conflictului și motivul real al invaziei Europei.

Nu este exclus ca mongolii, dacă nu trădau cumanii, să se fi limitat doar la a controla și a opri invazia „cavalerilor” doar în Asia. Nici acum Ungaria nu-și asumă vinovăția provocării războaielor geo-religioase inclusiv a „vandalizării” Europei de către Hoarda de Aur.

Pentru a înțelege că Hoarda nu numai că nu putea trece Carpații Răsăriteni dar nici nu avea motive, ba chiar și risca îndeplinirea „misiunii” - prinderea lui Bela și alungarea cumaniilor voi prezenta câteva detalii despre Hoardă, așa cum reies cu precizie din „scrisori”.

Pentru că se urmărea închiderea drumului spre Viena atacul trebuia să vină din Nord-Vest de Budapesta eventuala scăpare fiind Pusta, ceea ce s-a și întâmplat și tocmai aici în Sud-Sud-Est a lipsit închiderea închipuită de Rogerius, unde ar fi trebuit și să fie cele trei armate jonctionate la Cenad - în drumul spre Budapesta.

Astfel că Subutai nici nu ar mai fi trebuit să alerge după Bela al IV-lea prin Dalmația unde l-a și pierdut.

Analizând nepărtinitor pe un simplu soldat - *nöker care a ajuns general*, Subutai („bahadur”, în limbile mongolă *Сүбээдэй*, Sübeedei și rusă *Субыдай багамыр*; n. 1176 – d. 1248) a fost principalul general - strateg al marilor hani *mongoli* Temüügin Ginghis și Öghedei (Ogotai), vom înțelege și cum a reușit să-și instruiască trupele, să le unescă introducând o disciplină draconică specifică statelor mari civilizate. Rezistând sub doi hani, acceptând conducerea întregii Hoarde de către mai tânărul general Batu han dar reușind să-și afirme personalitatea de mare strateg, fiind permanent pe direcțiile principale în luptele decisive, având o diviziune (armată) proprie și el ca și ceilalți hani.

Subutai a folosit cu iscusință iscoadele (spionii) în statele, orașele și satele vizate, care i-au furnizat date concrete despre economie, politică, armată și care au lansat „zvонuri” etc. care s-au infiltrat în rândurile armatelor inamice indicând în timpul luptelor și țintele ce trebuiau ucise, punctele vulnerabile ale fortificațiilor, etc. Oare Subutai ca militar ar trebui comparat cu un Marcus Ulpius Nerva Traian, Erwin Johannes Eugen Rommel sau Anton Ludwig August von Mackensen, i-am ales pe acești generali care au uluit lumea dar care s-au împotmolit aici în Carpații noștri, singurul care i-a ocolit a fost el, mongolul Subutai.

Tocmai el să fi trimis o parte din Hoardă prin Pasul Oituz

și Pasul Cârlibaba, pe un traseu întortochiat pe la Sibiu, Alba Iulia, Banat intrând în Ungaria pe la Orșova, obligând caii de doar 1,3 metri să alerge (imposibil) prin troienele de 2-3 metri și prin desigurul pădurilor noastre de foioase și brad? Inadmisibil, nu există nici un exemplu de rătăcire sau de necorelare a punctelor de întâlnire (joncțiune), inclusiv în Crimeea, Moscova sau Kiev.

Pentru o înțelegere a forței Hoardei de Aur voi face referire la un aspect ce nu trebuie neglijat, „caii”, ca mijloc principal de transport și de luptă ei sunt proveniți din calul sălbatic de stepă, care a stat la baza raselor Galshar, Khenti, Baiantsagan ș.a., fiind scund de maximum 1,3 m., cu picioare scurte, corp cilindric, capul mare, foarte iute și care poate merge zilnic 70-80 km. sau poate fugi chiar și 100-120 km. pe zi. Cel mai interesant lucru este că el are copita mică care se regenerează față de rasa arabă a cailor Cavalerilor Templieri sau Teutoni ce necesitau potcovirea, potcovirea necesitând fier pentru potcoave, cuie (caiele), scule și timp, ceea ce reprezenta un real avantaj pentru călărețul mongol aflat în permanentă mișcare, sporit și de reducerea greutateii materialului transportat.

Un calcul estimativ al fierului care i-ar fi fost necesar Hoardei în această expediție este de 81 de vagoane cu fier-platbandă, adică 6 garnituri de tren sau 4 kg./cal (300 gr. x 4 copite x 3 potcoviri = 3 600 gr.). Aceste copite ale „poneiului” nu îi permit escaladarea munților cu roci dure așa cum sunt în Carpații noștri. Caii Hoardei de Aur erau folosiți numai pentru transportul materialului de luptă necesar fiecărui luptător, de 70-80 kg., precizare importantă în a înțelege că toată această încărcătură nu-i permite calului să meargă prin pădurile munților Carpați, care la acea vreme erau bogat-împădurite (dese) și neîngrijite fiind greu accesibile și pentru pedestri, imposibile pentru călăreți.

Pădurile noastre ar fi fost și pline de refugiații - locuitori ai satelor vlaho-dacice, care constituiau un risc enorm pentru Hoardă. Explicabil că pe tot traseul celor 8 500 de km. parcurși sunt evitate zonele împădurite și muntoase. Acest cal de stepă al Hoardei rezista și la foame și frigul specific stepei asiatice. Rogerius descrie și cum locuitorii cnezatelor au fost puși să strângă „recoltele” ori se știe bine că iarna lanurile de grâu și fânețele sunt strânse. Mai mult Hoarda în drum spre Ungaria nu a făcut popasuri prelungite, ritmul ei de marș mediu a fost de 80 km. zilnic, fără a socoti timpii acțiunilor de luptă în sate și în orașe.

Pentru a ajunge în Ungaria Hoarda a trebuit să meargă pe uscat alegând drumul prin statele, cnezatele și voievodatele ce îl susțineau pe regele ungar. Rogerius în mod evident tocmai acest adevăr ține să îl ascundă indicând Moldova-ortodoxă și trecătorile Carpaților Răsăriteni, trecători inaccesibile în iarnă prin nămeți, care nici astăzi nu sînt folosite de autoturismele fără de lanțuri și cauciucuri de iarnă, cu condiția doar ca înaintea lor să fi trecut utilaje grele de dezapezire. Pe crestele Carpaților noștri iarna umblă numai capra neagră, ursul hibernează, lupii vin pe lângă sate și țărani stau la „vatra cu jăratec” până în primăvară.

Pădurile și vegetația înaltă și deasă pot ascunde inamicul. Zăpada în strat gros și troienele sînt cel mai mare ostacol pentru calul cu picioare scurte, rămâne suspendat. Terenul cel mai bun pentru luptă este șesul și zona mlăștinoasă (înghețată). Ducerea luptei se face prin mișcare rapidă

permanent, într-o ordine prestabilită a grupelor pentru a nu-i permite inamicului să se dezlănțuie în mod ordonat, după un plan „unic”, pentru a-l ataca prin surprindere evitând astfel sulilele cavalerilor de 1,4 m. Tactica folosirii cavaleriei ușoare pe flancuri a fost introdusă de Alexandru cel Mare mai înainte de era noastră. Mai precizăm, copita nepotcovită a calului asiatic nu alunecă pe gheață. În acțiunile asupra cetăților bine fortificate și puternic apărate se recurge la înșelarea inamicului prin aparentă renunțare la luptă, prin revenirea prin învăluire (atacul pe direcții secundare).

Dovadă că Hoarda a evitat pădurile din motivele prezentate mai sus încât atât în Rusia Kieveană cât și în Polonia în afara cetăților fortificate și a orașelor luptele s-au desfășurat la șes în apropierea râurilor preferând mlaștina. Câmpul deschis pentru Hoardă fiind propice executării unor manevre rapide, tactică total neconvenabilă Cavalerilor Teutoni și Templieri care acționau în pachet greoi impus de greutatea mare a cailor și a armurilor.

Polonia era planificat să fie „anihilată-militar” ca bastion al catolicismului și nu ocupată, întreaga ofensivă perfect programată într-o lună și jumătate între 13 februarie și 9 aprilie 1241, atunci când râurile mari Bug, Vistula, Odra și Warta sînt înghețate.

Ziua de 11 aprilie 1241 a fost stabilită de Batu han încă din ianuarie 1241 când a trecut râul Bug și a intrat în Polonia, nu avea cum să știe că marea bătălie decisivă se va duce la Mohi de pe râul Sajo sau la Budapesta.

Istoricii și cronicarii au omis pe lângă munte și pădure și fluviul Dunărea, ca principal obstacol care a impus locul, timpul și varianta de acces la Mohi, unde s-a desfășurat *Marea Bătălie*. Variantele de acces pot fi trei, prima menționată de Rogerius pe două coloane principale, una din Slovacia și a doua din Ardeal prin Ungaria cu atac probabil simultan, prima coloană fiind obligată a forța Dunărea numai în condițiile podului de gheață. A doua coloană putea intra în luptă ocolind Budapesta și ajungând înainte, la timp sau după prima coloană.

A doua variată cu toate cele patru forțe din interiorul Ungariei este exclusă deoarece capitala era expusă total și ca urmare și exclude trecerea Hoardei prin Polonia.

A treia variantă, atacul cu întreaga Hoardă din nord cu forțarea Dunării impune condiția existenței podului de gheață durabil ca ipoteză credibilă.

În prima variantă dacă Dunărea era dezghețată sau cu gheață la mal era imposibil de trecut iar forțele secundare care ar fi venit din Transilvania-Ardeal duceau singure lupta în Estul sau Sudul Budapestei, ipoteză infirmată de prezența lui Batu han și a lui Subutai la Mohi în zona mlaștinoasă a râului Sajo la 5 km de malul drept al Dunării și 120 km. la Vest de Budapesta.

Ca variantă credibilă Hoarda a trecut numai prin Polonia și Slovacia iar locul ales de Bela al IV-lea este confirmat de cronicari la Vest de Budapesta, capitala probabil a fost lăsată fără de apărare deoarece nu era nici un pericol dinspre Transilvania-Ardeal.

Presupunerea existenței unui pod de lemn peste Dunăre nu poate fi credibilă în condițiile în care se impunea distrugerea lui în scopul apărării sau atunci lupta s-ar fi dus la Nord

de Dunăre la Nitra.

Foarte important este că nici un cronicar sau istoric nu menționează trecerea Hoardei peste Dunăre cu tot arsenalul la 11 aprilie 1241, dovedit fiind că Sutubai a știut precis data până când podul de gheață rezistă la trecerea trupelor sale în timp de primăvară a Europei Centrale.

Trecerea cu caii înot cu armuri și tehnică este de neconceput, se udă praful de pușcă, arcurile se deformează, dragonii nu mai funcționează, echipamentul îngheață, pierderile prin înec ar fi fost majore.

Aici trebuie menționat Podul lui Traian de la Turnu-Severin ca fiind principalul obiectiv de consolidat în atacul capitalei Daciei, Sarmisegetuza.

Atacul asupra capitalei dacilor nu trebuie comparat cu atacul Hoardei asupra Budapestei, diferă total tactica, Dacia era un stat foarte puternic și unit pe cînd Ungaria și Polonia erau vulnerabile. Demonstrat este că Hoarda este net superioară trupelor romane din toate punctele de vedere. Singurile armate care au putut lupta în zona muntoasă și împădurită sînt vlaho-dacii iar mai târziu vânătorii-de-munte desființați ca armată de sovietici ca fiind periculoși.

Disciplina militară depinde în special de organizarea kaganatului și a Hoardei de Aur (Albastre). Astfel hanul era ales în urma unei „adunări generale” numită Kurultai, adică democratic cum ar spune orice european civilizată, hanul avea un adjunct cu funcții de prim ministru denumit beqlare-bek în tătară, begler-bei în turcă. Adjuncții acestuia erau vizirii iar șefii din teritoriu erau așa numiții bashkaki, asemănători cu bașcanii turci. Multe din funcțiile administrative au revenit prin competență aliaților chinezi, persani, bulgari, tatari etc.

Batu han a preluat organizarea armatei de la bunicul său Gînghis Han, armata era divizată în subsecțiuni de *arbani* (10 oameni), *zuuns* (100), *mingghani* (1000), și *tumensi* (10 000), adică în sistem decimal însoțit de la indieni și chinezi, sistem matematic despre care a aflat și europeanul Leonardo Fibonacci, sistem pe baza căruia se va fi declanșat revoluția informatică - astăzi la baza calculatoarelor.

Unitățile egale erau mai ușor de manevrat și de folosit pe câmpul de luptă, dar faptul cel mai important era că oamenii obligați să se despartă de trib trebuiau să acționeze împreună dispărând solidaritatea de trib.

Oamenii erau amestecați, astfel că nu mai exista unitate cu oamenii din același trib. Anterior era o problemă controlul armatei, existând riscul ca soldații să întoarcă armele la comanda șefului de trib. Ori în mecanismul acesta de a-i împărștia în subunități, în care marele han hotărăște cine e comandantul de unitate, orice procedură de trădare era infinit mai grea și practic imposibilă, controlul marelui han fiind cu mult mai puternic.

În cadrul grupei (*arbani* - 10 oameni) responsabilitatea era colectivă, dacă un soldat a dezertat restul grupei erau decapitați, când un soldat era luat prizonier restul grupei îl va fi eliberat, cu alte cuvinte astfel majoritatea abaterilor erau pedepsite cu decapitarea colectivă. În hanatul lui Gînghis Han furtul, violul, insulta sunt fapte pedepsite cu moartea (decapitarea), explicabil că și astăzi în aceste regiuni astfel de fapte nu există sau sînt aspru pedepsite.

Pregătirea fizică (asemănătoare Spartei) - specifică regiunii polare, întreaga armată doarme în corturi, baia este

☑ obligatorie în lacurile înghețate, explicabil prin ducearea luptelor tot pe timp de iarnă.

Arta militară a Hoardei aduce ca element de noutate în ale războiului modern arma chimică și incendiară, care face mult fum toxic, vase incendiare cu petrol (așa numitele focuri grecești), catapultele cu pietre de 100 kg., cea mai spectaculoasă armă fiind „Dragonul Zburător”, o săgeată de forma dragonului care zboară șuierând - toate aceste arme sunt descrise de polonezul Tomasz Jasiuski care s-a documentat din *Cronica* lui Dlugoz și din *Cronica Tătarilor* scrisă de franciscanul Bridia - fiind legendară spaima pe care au produs-o acestea în rândurile țăranilor, infanteriștilor și chiar ale cavalerilor ce abia își mai țineu în frâu puternicii lor cai arabi de 500 de kg., orbiți de fumul toxic și de zgomotul sinistru al dragonilor.

Pe când armatele ultramoderne ale apusului arătau ca un robokop al zilelor noastre, cu un echipament de peste 70 kg. urcat cu greu pe un cal majestuos, arab, mamelucii, cumanii, volgarii, chinezii lui Batu-han apăreau pe căluții lor sprinteni cu o tolă de săgeți și un arc, urmați de 3-4 cai încărcăți cu poveri.

Disciplina armatelor cumane nu putem să o egalăm cu cea a Hoardei de Aur prin simplul fapt că acești cumani au renunțat ușor la demnitate „dezertând” din Hoardă cu întreaga lor armată, egală cu toată armata Regatului Ungariei cu ajutoare cu tot, mai mult li s-a cerut convertirea la catolicism pe care probabil o acceptau sau acceptaseră daruciderea mișesească a comandantului lor de un cavaler teuton în tabăra de la Pesta cu doar câteva zile înaintea luptei de la Mohi-situat la 85 km., i-a convins cu cine au de-a-face dezertând a doua oară, acum de la ungar, fără a ști precis unde să meargă pentru a fi plătiți și au plecat, firese, în dezordine pe o direcție în care evitau întâlnirea cu Hoarda, devastând totul în cale, „răzbunând” moartea comandantului, acoperind întreg teritoriul Ungariei de la Budapesta la Oradea și la Severin, ajungând în Sudul Dunării la Țaratul Româno-Bulgar al lui Ioan Asan al II-lea cel excomunicat de papa Grigore al IX-lea în 1238 la cererea lui Bela al IV-lea, devastând probabil tot ei Severinul și Oltenia catolicizată din 1238 tot de Papa Grigore al IX-lea. În Bulgaria s-au reîntilnit cu rudele lor, vorbind aceeași limbă, având și aceeași credință sobornicească și aceeași scriere.

Făcând o comparație între Batu-han și Napoleon vom constata că profesorul englez Saul David precizează că aproximativ același traseu l-a făcut și Napoleon din 24 iunie-12 decembrie 1812 cu o armată de 453.000 de soldați (625.000 cu cele de sprijin) și 250.000 de cai, având nevoie de 9.300 vagoane alimente, numai la un cal fiind necesare 9 kg. de hrană pe zi. Pierderile zilnic la cai au fost de 50 de cai la kilometru. Napoleon a ales intrarea în Rusia mult mai la nord - cu 550 km., pe râul Niemen, parcurgând 932 km., renunțând la luptă. Relevant este că Napoleon când a rămas cu 10.000 de soldați a abandonat lupta. Batu-han a plecat spre Budapesta cu 150.000 de luptători, a parcurs 1364 km. și numai moartea lui Ögedai han l-a făcut să renunțe la Viena și Roma. Napoleon a dus doar două lupte la Smolensk și la Borodino, față de cele nouă ale lui Batu han. Napoleon nu a corelat bătălia pentru Moscova într-un moment favorabil în comparație cu Batu Han care a ales momentul optim pentru trecerea Dunării și ziua atacului decisiv. În acea perioadă calul ideal pentru luptă s-a dovedit a fi cel asiatic. Privind disciplina armatei

lui Napoleon, aceasta lasă de dorit în comparație cu cea a Hoardei de Aur.

O altă dovadă zdrobitoare este bilanțul istoric al invaziei Hoardei: adică numai 17 localități ocupate, toate fiind în partea de Nord și Nord-Vest a Regatului Ungariei, reprezentând 1/5 din teritoriul acestuia, în special între Budapesta și Bratislava. Nici un comitat din Transilvania-Ardeal sau din partea de Sud-Est a Budapestei până la munții Apuseni sau Carpații Răsăriteni nu este menționat ca fiind sub ocupația Hoardei. Se mai menționează că în această zonă pierderile au fost de 1,5 milioane suflete și 160 de castele și biserici. Interesant că despre „cumanii-trădători” cronicarii și istoricii fac grave confuzii, considerând că în retragerea lor prin tot spațiul Regatului Ungar nu ar fi jefuit și vandalizat trei sferturi din Ungaria și chiar Transilvania-Ardeal, unde peste tot erau ortodocși vlaho-daci și cumani, socotiți păgâni, dispuși a-și apăra pământul și credința, acum când aveau ocazia.

După atâția ani era greu ca cineva să-l contrazică pe marele misionar Rogerius dacă armatele Hoardei de Aur se duceau sau dacă veneau de la marea bătălie de la Mohi-Ungaria, știind că majoritatea atacurilor unor localități sau cetăți s-au făcut prin învăluri (ocoliri) pe spații mari, neștiind de unde vin și unde se duc, și ulterior istoricii au făcut grave confuzii fără a socoti că „invazia” Europei a durat o lună și jumătate. De aceea a trebuit să privim întreaga hartă Euro-Asiatică pentru a identifica realitatea. Investigarea întregului spațiu „devastat” de Hoardă în acea vreme nu s-a terminat nici acum știind că trecerea timpului alterează adevărul.

Un aspect interesant care demască caracterul fals, demagogic-părtinitor al cronicii scrisă de Rogerius și nu-i exclus completată și de alți falsificatori este religia Hoardei, una și aceeași cu cea a Statului Mongol în raport de cea arpadiană.

O analiză lămuritoare este cea din punct de vedere religios urmărind noi confruntările anterioare ale catolicilor cu Orientul în raport cu atitudinea kaganatului mongol față de ortodocși, musulmani și evrei în spațiul imens dintre Volga și Siret, acolo unde era tolerată practicarea oricărei religii de către mongoli cu toți aliații lor.

Tengriismul fusese vechea religie a mongolilor, ea nu a dispărut și este prezentă și în Imperiul Mongol. Încă din cele mai vechi timpuri mongolii practicau ritualuri magice și șamanice venerând pe zeul Tengri (Cerul). Șamanii erau de sex masculine, reprezentau legătura dintre om și natură sau dintre pământ și cer. Ei au jucat un rol politic important pe timpul cuceririlor mongole. Taoismul chinez a fost introdus în Imperiul Mongol încă din timpul domniei lui Ginghis Han. Acesta din urmă i-a trimis o invitație lui Qiu Chuji, unul dintre cei mai mari preoți taoiști ai vremii, pentru a-i prezenta ideile taoismului. Qiu Chuji i-a explicat lui Ginghis Han avantajele filosofiei taoiste, printre care era și dobândirea nemuririi. Ginghis Han a fost foarte mulțumit de învățăturile taoiste și l-a numit pe Qiu Chuji responsabil cu toate religiile din imperiu. Taoismul nu s-a răspândit foarte mult în Imperiul Mongol în comparație cu alte religii. Cu toate acestea unele învățături ale sale au rămas prezente în tradițiile mongole.

Cu timpul alte religii au înlocuit tengriismul în imperiu dar acesta a rămas oricum foarte important. Ginghis Han (1206-1227) nu s-a convertit niciodată la o altă religie, el a rămas tengriist, spre deosebire de alți hani mongoli ce

☑ au adoptat o altă religie străină lor. Islamul a fost introdus în Imperiul Mongol odată cu cucerirea regatelor musulmane din Asia Centrală. Conform unei legende, necunoscând deloc învățăturile islamice Gînghis Han a mers la marea moschee din Buhara pentru a-i vorbi mulțimii cucerite de la înălțimea minbarului. În timpul discursului sfetniciei săi l-au atenționat să lase liberă treapta cea mai înaltă deoarece ea se cuvine numai lui Allah. Cuceritorul s-a supus din respect pentru islam și pentru divinitate. Consilierul lui Gînghis Han Mahmud Yalavach era musulman, la fel și Ahmad Fanakati, ministrul de finanțe al lui Kubilai Han.

Curând mulți mongoli au adoptat islamul și se poate spune că aceasta a fost a doua și cea mai puternică religie din imperiu după budism. Budismul a fost introdus oficial în Imperiul Mongol în secolul al XIII-lea și a exercitat probabil cea mai mare influență dintre toate religiile cunoscute de mongoli. Toate variantele de budism au prosperat în imperiu, mai ales budismul tibetan care a fost preferat de curtea imperială.

După marea invazie a Hoardei de Aur drumurile comerciale din Europa și Asia au devenit nesigure, mari comunități iudaice ajung în Regatul Poloniei.

Conflictul dintre Europa și Imperiul Mongol se poate defini ca război religios. Este interesant și demn de a înțelege de ce Rogerius exagerează față de un presupus dușman odios despre care cu siguranță știa de la Cavalerii Templieri care făceau dese incursiuni în Asia, știa și că islamizarea tătarilor a continuat și s-a definitivat și prin intermediul contactelor cu turcii-otomani, cărora tătarii le-au fost vasali și ajutor prețios. Surprinzător sau nu tătarii vor fi fost foarte toleranți în privința creștinismului-ortodox. În fapt haniii au scutit de taxe bisericile ortodoxe rusești și bulgare prezente pe teritoriul hanatului.

Este cunoscut că din rândurile bulgarilor de pe Volga au fost mulți recrutați în Hoarda de Aur. Rogerius susține că acești „păgîni” nu au nici un Dumnezeu, este poate de crezut că el știind numai latina și din ură față de restul creștinătății nu a putut afla că și aceștia se rugau la fel ca el dar ei erau niște creștini pașnici. Arheologii au scos la iveală multe cruciulițe dovedind că bulgarii de pe Volga erau ortodocși. În fostul oraș Kalaiazin de pe Volga erau o mănăstire ortodoxă și o mică sinagogă.

În *Legendele din Kazan*, document din arhiva Republicii Tatarstan publicat de S.R. Dolgova și A.I.Kononova sînt făcute cunoscute însemnările diaconului Andrei Mihailov care trimis de Țarul Petru I în 1712 într-un sat situat la 800 de km. de Moscova în regiunea Kazan de pe Volga, unde a descoperit ruinele unei mănăstiri Uspenski ortodoxe cu chilii, grajduri, bucătărie, în apropiere a găsit și o moschee, unde au fost găsite și descrise numeroase obiecte de cult specifice, diaconul Andrei Mihailov i-a cerut guvernatorului Kazanului restaurarea, care s-a și făcut.

În anul 2011 o procesiune ortodoxă purtând racla cu moaștele Sf. Mucenic Gheorghe a avut loc pe malul Volgăi de la vărsare înspre nord trecând prin 16 orașe, inclusiv printre ruinele fostei capitale Sarai, cea construită de Batu Han. Această procesiune azi tradițională, este făcută anual sub guvernatorul actual al regiunii Tver.

O interesantă poezie în caractere mongole a fost scrisă pentru familia regală în jurul anilor 1240, după ce Anonimus

a vizitat Karacorum, fosta capitală mongolă, poezie în care se expune organizarea etnică, socială și militară a mongolilor.

La 1245 Papalitatea și-a asumat responsabilitatea distrugerii Ungariei prin scrisoarea trimisă de la Monaco către Marele Han invocând o aberație, precum că Batu han invadase Europa pentru a căuta moaștele unor magi mongoli pe Rin și pe Dunăre.

Deosebirea dintre „păgânii”-vandali și europenii catolicizați este că mongolii, în imperiu, erau școlii, probabil de la un anumit nivel, aveau școli de filozofie, morală și religie unde se învățau toate religiile existente la acea vreme. Aveau și școli tehnice, unde predau ingineri chinezi care i-au învățat să taie resursele de apă ale orașelor încercuite, confecționarea tehnicii de luptă pentru asaltul cetăților etc.

În concepția istoricilor ruși și a Bisericii Ortodoxe Ruse așa-zisa *Rusie Sfântă* s-a format după impunerea Moscovei în interiorul Hoardei de Aur, și, după cum a scris istoricul Lev Gumilev în cartea *De la Rusia Kieveană până la Federația Rusă*, din același motiv ucrainenii și bielorușii au încetat să se mai considere *rușini* și să facă parte din Rusia.

Când Papa Innocențiu al IV-lea a trimis un ambasador la curtea mongolă după „invazie” în 1246 pentru a se plînge de atrocitățile comise de armatele mongole în Polonia și Ungaria Batu han i-a răspuns că pedeapsa locuitorilor polonezi și unguri era pe deplin meritată deoarece refuzaseră să i se supună lui Dumnezeu și Hanului. Acest răspuns-justificativ, fals sau adevărat, pare a fi întemeiat atîta timp cît papalitatea nu l-a recunoscut pînă în anul 2000, anul cînd Papa Ioan Paul al II-lea după 905 ani a mers în Egipt și Israel pentru a le cere iertare „păgînilor”.

Ipoteza mistică a papalității este contrazisă de scrisorile primite de Bela al IV-lea al Ungariei, scrisori care se referă la „cumanii nesupuși” pe care îi adăposteau ungurii știind bine că legea mongolă pedepsește cu moartea dezertorii. Se pare că mongolii țineau să respecte legea lor cu orice sacrificiu uman și material. Sînt multe exemple în istorie în care state civilizate pedepsesc trădătorii, indiferent în ce zonă a lumii se ascund. Dar asta nu este o simplă dezertare, ea trebuie privită ca ieșirea unui „stat” din coaliție trecînd la adversar cu totul - cu arme, tehnică, animale și tactici secrete de luptă.

Dacă Rogerius a descris în amănunt luptele din Transilvania-Ardeal în trecerea Hoardei spre Ungaria și nu invers vom vedea că minte cu un interes anume, impus de Sfîntul Scaun.

Atunci motivul expansiunii asiatice pînă la granița catolicismului trebuie căutat ca o necesitate avînd în vedere că în toamna anului 1237 Batu han cucerește (reunește) regiunile Kazan și Samara de pe Volga, cunoscuta *Volga Bulgărească*, reunind și Principatul Riazan situat la 770 km. de Moscova, după un an tot iarna pornesc spre Vest-350 km și ocupă Vladimirul. Intreaga Hoardă de Aur avea la acea dată un efectiv de 200.000 de luptători ori 3-4 cai, conduși de trei generali, Subutai fiind sfîtuitorul (un fel de șef de stat major), Kadan han și Buri han (Bedzsak, azi pe ungurește), deci 4 armate, avînd în frunte comandant (suprem) pe Batu han, care avea și el armata lui.

De la Caloma-Vladimirul rusesc Hoarda ajunge în februarie la Moscova, pe care o cucerește pînă în toamna anului 1238, apoi ajunge în Crimeea. Acum o parte din boierii ruși

☑ și 40 000 de soldați cumani de-ai Hoardei fug direct în Ungaria, boierii au fugit de frică iar cumanii ca să-i sprijine pe unguri. Hoarda fiind grav afectată prin pierderea a 20 % din efectiv rămâne cu 160.000 prin această „trădare” care este un dezastru, ei nu au murit ci ei astfel au devenit un inamic pentru Hoardă slăbind puternic moralul trupelor Hoardei și cu alte multe efecte neprevăzute în “coalitiie” sau altfel spus în imperiu.

Față de anul 1211 în Transilvania-Ardeal se poate crede că abia după 26 de ani adică în 1237, Batu han, cam târziu, a început consolidarea imperiului. Așadar opinia cade despre Batu han care este învinuit nejustificat de Rogerius că ar fi distrus (eliberat) Țara Bârsei, fără a sublinia ce se întâmplase de fapt în toată Transilvania-Ardeal mai înainte când fuseseră colonizați Cavalerii Teutoni în temeiul „Diplomei de Donație” a regelui Andrei al II-lea al Ungariei, cea emisă și semnată de magistrul Toma cancelar al Curții Regale și prepozit de Veszprem în anul 1211:

„...În numele Sfintei Treimi una și nedespărțită, Andrei, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției și Lodomeriei, de-a pururea. Între semnele osebitoare ale măreției regale, semne cu care e împodobită amintirea vrednică de pomenire a înaintașilor noștri, cel mai de seamă și mai pilduitor e acela de a întinde o mână cât mai darnică oaspeților vrednici de laudă, a căror așezare se vede că e folositoare regatului și despre a căror rugăciune se știe că este prețuită de Dumnezeu. Așa se face că, mânați de o evlavioasă dorință, apucând pe urmele părinților noștri de cucernică pomenire și dorind, după trecerea acestei vieți, să împărtășim cu dâșii răsplata vieții veșnice, am dăruit cruciaților Ospitalieri ai ordinului Sfintei Marii, care pe vremea a fost la Ierusalim, iar acum, pentru că așa cer păcatele, este așezat la Acra, din dragoste frățească o țară numită Bârșa, în Transilvania între Cumani, deși este deșartă și nelocuită, ca să o locuiască în pace și să o stăpânească slobod pe veci, pentru ca prin conviețuirea cu ei să se întindă regatul nostru iar prin rugăciunile lor milostenia noastră să fie adusă în fața lui Dumnezeu celui prea înalt, spre binele sufletului nostru și al părinților noștri. Afară de aceasta le-am îngăduit ca, de se va găsi în sus-numita țară a Bârsei aur și argint o parte să se dea visteriei, iar restul să rămână lor. Pe deasupra le-am lăsat pe deplin târgurile libere și vămile târgurilor din acel ținut și le-am dat voie să-și ridice cetăți de lemn și orașe de lemn ca să apere regatul împotriva Cumanilor.”

În mod evident ungurul Andrei al II-lea precizează prin „Diploma de Donație”- înscris ce autentifică „înșălăciunea” din punct de vedere juridic privind ocuparea acestui teritoriu al Transilvaniei-Ardealului (ortodox) folosindu-se de cea mai periculoasă și mai puternică armată de mercenari din lume, renumiți prin jafurile și masacrele săvârșite în tot Bizanțul și Orientul ungurul donând un teritoriu ce nu-i aparține, fără de nici un drept legitim, precizându-le mercenarilor că inamicul este neamul cumaniilor din Moldova evitând a pomeni de vlahi-bolohoveni (*Cronica Hypatian*) adică daci, care erau și în tot Ardealul pentru a-și motiva înșelăciunea susținând fals cum că această Țară este „deșartă și nelocuită”.

Astfel că noi, românii, nu avem nicidecum motive a ne plânge că neamul nostru strămoșesc a fost afectat de invazia mongolă. În caz contrar ar trebui să considerăm Hoarda eli-

beratoare așa cum și Armata Roșie în 1944 a eliberat Transilvania-Ardealul tot de armatele Germaniei, Italiei și Ungariei!

Susținând noi legitimitatea abuzivei Diplome de Donație/1211 și falsa cronică *Carmen Miserabile* negăm juridic și istoric continuitatea existenței neamului nostru. Nici un istoric nu a analizat în ipoteza că Bela al IV-lea ar fi fost ucis și Ögedai han ar fi trăit cum ar fi arătat acest spațiu Carpato-Danubian sau chiar Europa!

Acest Bela al IV-lea este un Osama bin Laden al zilelor noastre, nici un istoric nu își permite a-l face erou pe Osama bin Laden, nici numărul mare de victime „colaterale” nu sînt imputate trupelor care s-au angajat în prinderea lui. Amândoi au acționat în numele fanatismului religios lăsînd în urmă un mare dezastru.

Transilvania-Ardeal în mod evident nu era ținta Hoardei de Aur. Orice încercare de a justifica falsa trecere prin Carpați a Hoardei este spre a denatura adevărul că ungurul Bela era obiectivul iar el Bela nu în Ardeal a visat să măcelărească întreaga Hoardă ci în inima Ungariei, unde nu erau slavi, pecenegi, cumani ci numai unguri. Ungurii lui puri au fost sacrificiați la Mohi pentru că au visat ca numai ei să fie stăpâni lumii.

Jalnic este că în capcana întinsă de Bela al IV-lea nu au căzut mongolii ci istoricii care cred tot ce au spus canonicii Rogerius și Tomas de Spalato.

Atunci pe bună dreptate că Batu han s-a supărat justificat pe unguri-în special și pe catolici-în general invocând că i-a cerut în anul agresiunii cruciate 1238 lui Bela al IV-lea probabil „supunere” sau chiar altceva dar cert este că i-a scris iar Bela al IV-lea a refuzat. Ulterior printr-o altă scrisoare, pe când era la Moscova, Batu han l-a rugat să-i alunge pe cumaniii trădători. Acest înscris indică precis scopul real al invaziei în Europa. Cele două scrisori au o continuitate logică, progresivă, cu referiri concrete la nelegiuirile săvârșite de Bela al IV-lea.

Dacă un „pact militar” al zilelor noastre ar pierde 20 % din forțe prin trecere la adversar orice istoric știe ce înseamnă aceasta. Confruntând scrisorile lui Batu han care reprezentau „misiunea Hordei” cu reacția generalilor Hoardei la aflarea morții Marelui Han Ögedai vom înțelege cu certitudine că nu „jefuirea Europei” era ținta ci „capul” lui Bela al IV-lea. Do vadă convingătoare este trimiterea lui Subutai cu armata lui în urmărirea „fugarului” Bela al IV-lea.

Renunțarea la Subutai cu toată armata lui care reprezenta un sfert din Hoardă când au pornit la Karakorum (capitala Mongoliei) pentru preluarea tronului celui mai mare imperiu al lumii se pare că l-a inspirat pe Richard al III-lea când a spus „Dau un regat pentru un cal!”.

Istoricii unguri susțin că ar fi fost mai multe scrisori (30) trimise de Batu han, despre una sîntem siguri că a ajuns la Bela al IV-lea printr-un călugăr dominican Julian, cea care se referă la cumani-dezertori, suficient de a lămuri azi cauzele „dezastrului produs în Europa”. Ipoteza că Batu han ar fi voit o înțelegere ca între „neamuri” numai cu ungurii este total contrazisă de studiile genetice.

Ungurii, care susțin că sînt genetic urmași ai hunilor, ei nu conving dar au ajuns a își ponegri presupusul neam asiatic până la absurd. Firesc este pentru cel învins a-și descrie învingătorul ca pe un „monstru” supradimensionând,

făcându-l sadic, malefic, canibal, obligându-ne pe noi, europenii, să-i confundăm pe mongoli cu hunii, tătarii, cumanii etc. ca fiind unul și același neam, având aceleași apucături, ba insultând astfel pe toată nația rușilor- asiatici, nu numai pe neamul lor unguresc.

În schimb azi oamenii de știință ruși au identificat genetic că populațiile din Bielarus, Ucraina, Polonia sînt „neamuri slave” și nu au nimic comun cu Hoarda de Aur. Ziarul *Timpul*- Republica Moldova, comunică în iulie 2013 o „Descoperire BOMBĂ: Cercetările ADN demonstrează clar că rușii nu sunt slavi dar au origini tătare și finlandeze”. Chiar și în lexiconul rus, circa 60-70 la sută din vocabular nu este slav. Tot în acest articol se spune că de aceea rușii nu sunt în stare să înțeleagă limbile slavilor. Aceste descoperiri ale cercetătorilor ruși oferă o nouă privire asupra politicii Moscovei medievale”.

Aceste teorii lansate recent de ruși ca fiind urmași ai Hoardei de Aur impun o ipoteză interesantă privind perioada „bolșevico-comunistă” ca fiind doar o perioadă de “spălarea creierului de păgân” spre trecerea la catolicism a fostului Imperiu Mongol din perioada sec. XIII-XIV avându-i în vedere pe cei care i-au format și finanțat pe bolșevicii ruși timp de 75 de ani în sec. XX. Dovedit este că Lenin a fost instruit la Viena și plătit din băncile Occidentale. Teorie susținută și de *Societatea Biblică din Rusia*.

Istoricul Ghenadie Tiundeșev, conferențiar la Institutul de istorie și drept din cadrul Universității „H.F. Katanov” din Hakassia, republică în sudul Siberiei Centrale, a publicat în 2014 cartea *Marele han Batîi - întemeietorul statalității rusești*, care se pretinde o lucrare științifică spre a demonstra că sistemul de guvernare al Rusiei a fost creat de Hoarda de Aur, Rusia fiind succesoarea directă a imperiului Tătaro-Mongol.

Tot despre genetică în iulie 2014 este citat istoricul ungar Paul Lendvai de la Universitatea din orașul Pécs-Ungaria, care scrie în cartea lui *The Hungarians* că în timpul împăratului Iosif al II-lea 1765-1790 ungerii formau doar o treime din populația Ungariei în timp ce restul de aproape 70% din populația erau slavi (sârbi, slovaci), români, germani, țigani, explicabil de ce italianul Rogerius dintre toate aceste nații singurii cu care putuse comunica el erau doar românii.

Iar acum conform unor studii efectuate de oameni de știință (geneticieni), printre care se află și geneticieni ungari, ungerii sunt: cam 50% slavi ungeriți, vreo 30% sunt români ungeriți iar restul de 20% sunt germani, țigani și uralici. Din toate aceste studii se desprinde concluzia că marile invazii din Asia nu au influențat cu nimic genetic populațiile din Europa Centrală sau de Est, invadatorii asiatici s-au retras complet din teritoriul Europei, istoricii nu vor să identifice motivele reale ale retragerii lor atunci, cum nu au înțeles nici motivele reale ale invaziilor.

Bela al IV-lea bazându-se pe Roma și Viena a ignorat amenințarea lui Batu han care-i spunea că pe el îl va pedepsi și nu pe cumani, ei, cumanii vor fi în corturi și vor fugi dar el și cu grofii lui care au case, soții, averi nu vor putea fugi. Și totuși după nemiloasa înfrângere Regele Ungariei Bela al IV-lea a fugit numai el singur ajungând pe 18 mai 1241 la

Zagreb, de unde scria la Roma *Întâmplările jalnice și vrednice de plâns ale Ungariei*, astfel Bela al IV-lea a provocat distrugerea Ungariei și chiar a Europei numai de dragul catolicizării cumanilor.

Urmărirea lui Bela al IV-lea, fugit prin insulele Mării Adriatice și în final fiind ascuns la Zagreb-Croația, de către Subutai care duce lupte într-un spațiu neprevăzut (necercetat) slăbindu-și astfel puterea Hoardei care trebuia să fie „întreagă” la Karakorum ca forță la îndemâna urmașilor la tron dovedește că nu jaful și cotopirea Romei, a Vienei sau a Europei era voința Hoardei.

Prima invazie a Hoardei în Europa este prima acțiune militară cu obiectiv precis care a fost urmată de cotopirea și menținerea teritoriilor cotoprite.

Istoria războaielor mai cunoaște un caz și mai interesant în care România răspunde atacului armat al unui stat vecin, Ungaria, atac tot pe motive ideologice - de formare a unui “imperiu bolșevic în Europa Centrală” ocupând-i capitala Budapesta în 1919 dar refuzând apoi menținerea ocupației aceluși stat, predându-i cheile și retrăgându-se în teritoriul propriu.

Bela al IV-lea s-a visat urmașul lui Attila *Biciul lui Dumnezeu*, prin jurământul dat Papei de supus „credinței” cruciaților sperând că va tripla imperiul creștin de la Rin la Amur. A voit doar o armată a sa formată numai din cumanii-converșiți ca fiind singura capabilă să măcelărească toată Asia „păgână”.

El cu armată cumană și Papa cu mercenarii cavaleri vor stăpâni lumea, Bela al IV-lea va stăpâni uscatul iar Papa mările Euro-Asiatice. Convins că va prinde în capcană întreaga Hoardă de Aur în mlaștina ungurească de la Mohi iar întreg Imperiul Mongol va fi la picioarele lui. Dar n-a fost să fie, cumanii ademeniți de el au fugit și Ducele Austriei și Styriei Frederic al II-lea de Badenberg l-a părăsit, nobilii unguri l-au trădat. Totul s-a năruit.

Bela al IV-lea a reușit astfel să aducă definitiv asiaticii în Europa. A avut totuși noroc că a murit Ögedai han și a rămas cu Ungaria, fără unguri, cu un popor format dintr-o amestecătură de nații obligate a avea aceeași credință agresivă și ulterior a vorbi o altă limbă, convingându-le pe toate aceste neamuri că se trag din hunii lui Attila. Numai Rogerius a reușit să-l descrie pe fanaticul Bela al IV-lea și pe poporul său în cronică *Carmen Miserabile*.

Dacă acest pământ dintre Nistru și Tisa nu ar fi fost eliberat atunci de Hoarda de Aur și ungerii lichidați în majoritate noi, românii, nu ne-am fi putut făuri România de astăzi, nu ne-am fi putut păstra credința și limba încă o sută de ani. Peste timp Turcii-musulmani i-au ținut la distanță pe cei ce nu respectau Cele zece porunci până ce va veni Armata Roșie, urmașa hoardei, care să ne ajute a elibera iar Ardealul ca noi să ne păstrăm pe mai departe credința și limba încă ultimii 70 de ani. Și Dumnezeu, poate, a ținut cu noi când a umplut Pusta cu lăcuste de mai multe ori.

Noi, românii nu am apărut catolicismul, noi am fost determinați a apăra numai Ortodoxismul. Ortodoxismul este singurul care propovăduiește pacea și fericirea tuturor popoarelor, liniștea Planetei - ca unică dorință a lui Dumnezeu încât Papa Ioan-Paul al II-lea va defini spațiul geografic unde se desparte binele de rău *supranumindu-l Grădina Maicii Domnului*.

Reinterpretări de mituri și legende – micro-serie de autor

Mircea Băduț

Rândurile următoare povestesc cum, dintr-o înlănțuire de experimente literare, s-a întâmplat să apară această ‚serie de reinterpretări speculativ-antropologice de mituri și legende populare’, înfiripată prin cele două cărți apărute la Editura Europress în primăverile 2014 și 2015.

Volumul prim: ‚Întoarcerea fratelui risipitor’

Nu știam, nefiind eu chiar tipul de persoană strategic-cerebrală, unde mă vor duce încercările scriitoricești, astfel că – mai ales privind-o retrospectiv – evoluția m-a surprins și pe mine, făcându-mă să urmăresc înlănțuirile cu oarece încântare. Povestea „catenei” începea în anul 2011...

Am scris o carte împreună cu fiica mea. Lucrurile s-au întâmplat astfel: eu strânsesem câteva proze scurte (ficțiuni și eseuri apărute într-o cadență dezlănțită), iar fiica mea – Anca – produsese o serie de texte (majoritatea lirice) ce-mi păreau reușite. Cum nici unul dintre noi nu acumulase destule scrieri pentru un volum solid, ideea de a le ‚contopi’ într-o singură carte a venit firesc. Și – pentru a nu avea aparența unui volum rezultat prin alipirea a două cărți distincte – am propus să ne alternăm textele în cuprins: o scriitură de-a mea urmată de una de-a ei, ș.a.m.d.

Rezultatul a fost interesant, și cartea (‘Ficțiuni familiare’, Editura Conphys) a avut un pic de succes. Așa încât – încurajat de această formulă (alternant-bicefală) – i-am propus apoi fiicei mele să scriem împreună un roman, dar unul la care să **nu** lu-

crăm ‚umăr-lângă-umăr’ (pentru că abordarea nu ar fi convenit spiritului ei de adolescent aflat în desprindere de tutela părinților), ci **un roman împletit din capitole scrise alternativ și cvasi-independent de către cei doi autori**. Ceva ca un dialog, ori – mai degrabă – ca o alternanță de monologuri servind aceluiași obiectiv literar. Și, pentru ca eventualul cititor să înțeleagă rapid structura cu participările întrețesute ale autorilor, am spus că ne trebuie o temă cu doi poli, o temă ușor de recunoscut.

Cea mai potrivită dintre ideile ce mi-au trecut prin minte mi s-a părut cea parabolă biblică cu **întoarcerea fiului rătăcitor**. Fiica mea n-a fost chiar încântată de propunere, dar nici n-a venit cu altă variantă. Mi-am zis că, dacă încep eu, și îi arat unul-două capitole, va fi atrasă de proiect. Fixasem cadrul de lucru astfel: proza să cuprindă o perioadă din viața a două personaje legate biologic și prin destin (frați dintr-o familie mică), iar firul epic să alterneze subcapitole „povestite” de cele două personaje.

Pentru a accentua premisa temei biblice am propus să-i botzăm pe cei doi frați după alte două nume notorii: Cain și Abel (într-o mică „anagramă”) – exploatând voit riscul prejudecării personajelor de către cititor. Deși numele sugerează contextul biblic și destinul personajelor, speram ca paralela să fie doar provocator-dilematică pentru cititor.

Abordarea propusă pentru proiect s-a conturat după scrierea primelor pagini. Stilul părea să corespundă dramei interiorizate,

cu accente de psihologie și filosofie: un teatru de gânduri ca o dezbatere laică (în dublu monolog) a cunoscutei parabole religioase. Astfel, capitolele – fiecare cu gânduri și întâmplări din mintea și din viața câte unui frate – se puteau intercala aproape fără a depinde între ele, ci doar având o cronologie sumară și pornind de la un set de amintiri comune. De asemenea, anumite secvențe biografice urmau să fie revelate din ambele perspective.

Însă datul temporal al autorilor n-a fost unul prielnic: fiica mea s-a retras din proiect, fiind din ce în ce mai speriată și mai absorbită de cele două mari praguri din viața ei: bacalaureatul și admiterea la facultate. Cum eu deja înaintasem cu povestea unuia dintre cei doi frați (și cum ideea proiectului încă mă fascina), a trebuit să preiau și destinul celui alt frate.

Deși visasem un roman (unul bipolar), până la urmă a rezultat o nuvelă; doar că îmi place să cred că „materialitatea” frământărilor umane cuprinse ar putea, cu ceva indulgență, să transceadă scriitura înspre denotația de ‚roman scurt’.

Mărturisesc, și cu accent esențial pentru cele ce urmează, că una dintre ideile de pornire ale proiectului – și anume evitarea acelor elemente topo-contextuale capabile să fixeze acțiunea în timp și spațiu – mi-a cam dat de furcă, constituind însă și o interesantă provocare de paradox: să evit folosirea de neologisme, să ocolesc exprimările evolute, însă fără a renunța la filigranul trăirilor.

Mai toate recenziile pe care le-a avut cartea ‚Întoarcerea fratelui risipitor’ au subliniat filonul definitoriu al acestei piese centrale, observând ideile esențiale (iar uneori și pe cele mărunte). (Cătălin Badea-Gheracostea: „majoritatea prozelor ar putea fi citite într-o cheie psihologică și/sau filozofică, a marilor interogații și a răspunsurilor vagi”; Valentin Protopopescu: „*«Întoarcerea fratelui risipitor»*, este, pînă la urmă, acel gen de ficțiune psihologică de bună calitate ce explorează distincția asemănării. Cum pot fi doi oameni apropiați și cu istorii de viață aproximativ similare foarte diferiți? Mircea Băduț are meritul de a fi mlădiat cu profunzime această dihotomie aparent radicală, adăugînd nuanțe ce relativizează altitudinea polilor și îmbogățește cu aspecte morale niște comportamente policrome și imprevizibile, întrucît aparțin unor personaje deosebit de vitaliste.”; Andreea Tănase: „o meditație în proză asupra alegerilor pe care le fa-

cem în viață și cum ne afectează ele, atît pe noi, cât și pe cei pe care îi iubim. (...) Fiecare simte că alegerea făcută îl reprezintă, însă nu poate să nu se gîndească cu nostalgie la drumul ales de celălalt frate.”; Alexandru Lamba: „*Prin prisma variabilă și prin cadrul schițat foarte lapidar, pilda devine atemporală, universal-valabilă. Nu de puține ori, parcurgînd sofismele unuia sau altuia, ne vom regăsi pe noi înșine. Cine suntem? Cei care pleacă, sau cei care stau? Aventurierii sau statornicii? (...) Textul nu trage concluzii, nu se erijează în judecător, nu pilduie – așa cum ne-am aștepta.*”; Sorin Preda (1951-2014) „*Textele lui ies oricum din zona uimirilor interstelare, cantonînd serios și talentat, cu toată convingerea și întregul ecartament, într-o literatură a ciudatului, a zonelor voit neclare, din care nu lipsesc nici tensiunea narativă de bună calitate și nici micile dantelării metaforice*”; Andrei Simionescu-Panait:

„*Cred că franchețea care se ivește progresiv în orizontul lecturii este firul de suprafață al unei sensibilități bine adăpostite și dificil de accesat. Acest aspect este conștientizat la fiecare pas, îndreptînd intențiile stilistice către experiment și încercare, în urma cărora se ivește reușita de a oferi cititorului înțelegerea faptului că amintirea umană are un rol bine determinat în viață, indiferent de conținutul acesteia, obișnuit sau straniu, întrucât prin deschiderile donate de amintiri poate apărea pofta de experiment – într-un cuvînt, vitalitate, deși una nostalgică.*”)

Onorabilă a fost și compara-

blică cu cea reușită de Thomas Mann în romanul ‚Iosif și frații săi’ (desigur, păstrînd proporțiile).

Volumul secund: ‚DonQuijotisme AntropoLexice’

Mult timp de-atunci m-am regăsit (cu încântare) prins în siajul stilistic născocit la scrierea acelei nuvele. Da, pentru a sugera că lucrurile se petrec în trecut (un trecut neclar fixat, dar totuși „vechi”, nejudicabil cu acea familiaritate a contingenței), îmi creasem o exprimare pseudo-arhaică, iar auto-impusa restrîngere a lexicului mă forța să mut expresia înspre o interiorizare a cuvintelor. Și cum fascinația aceasta – a descoperirii greutății din cuvintele simple – nu mă părăsea, mi-am zis să încerc să continui. Totodată mi-am propus să mă desprind de zona ‚mitului biblic’, cumva și de teama unor neînțelegeri (dezamăgiri?) prîvind abordarea mea laică.

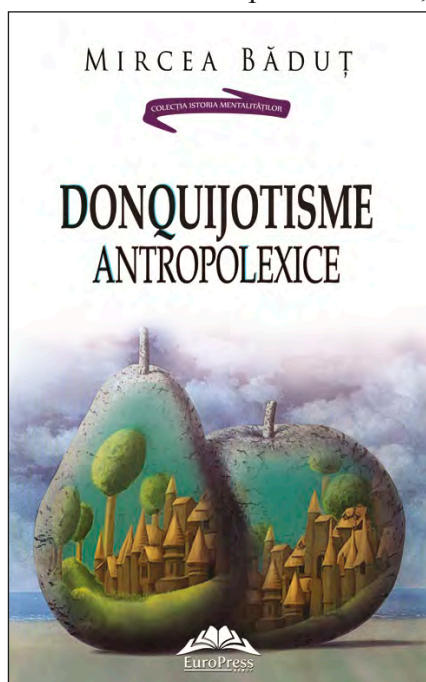
Numai că pe-aici s-a mai altoit ceva: o sensibilizare, o preocupare tot mai accentuată în gîndurile mele (simptom de bătrînețe, deh!) pentru aspectele simple dar profunde ale existenței umane. Pentru implicita dar discreta coordonată existențială din actele/operele oamenilor. Pentru **antropologie**, care-va-să-zică. (Un exemplu de cum „funcționează” această sensibilizare: la vizitarea unei cetăți istorice nu mă aflu copleșit atît de grandoarea/frumusețea monumentului, cât de zbaterea gîndului ce-mi fuge imediat în acel trecut, încercînd să-și imagineze fel-de-fel de chestii: câți oameni vor fi lucrat la ridicarea construcției? erau ei un fel de sclavi, sau, ca oameni liberi, fuseseră motivați de

cadența unui blid cu mâncare? și ce putea fi în acel blid? apoi, prin ce tehnică prelucraseră piatra? ce substanțe amestecau în liantul cu care ridicau zidurile? câți ani să fi durat construirea? cum și de unde procura ‘antreprenorul’ materialele necesare? motivația cititorului fusese una politico-militară sau una spirituală? etc,

etc.)

În ultimul timp am scris și o serie de eseuri non-ficționale, inspirate fie din chestiuni cvasicotidiene, fie rezultate din căutări la care ne ducem mai rar cu gândul. Ele fuzionează – cu diverse accente/alternanțe de auto-ironie, umilință și duioșie – idei de psihologie, sociologie ori de filosofie. Astfel încât, la coagularea ideii de a le reuni și publica într-un volum, aceste piese de proză esteistică au părut a se potrivi bine sub umbrela generoasă a antropologiei. Mai mult, atât pentru condimentarea experienței de lectură, cât și pentru democratizarea conceptului de antropologie, seria de

eseuri – este „punctată” (inițial, median și final) cu câte o proză ficțională din astfel-născuta serie a interpretărilor speculativ-anthropologice de mituri și legende populare: pentru că, da, în ultimele luni am reușit trei ‘randări’ în proză ale baladelor „Mânăstirea Argeșului” și „Miorița”. (Incongruența ‘două balade’ – ‘trei proze’ se explică prin aceea că prima legendă mi-a inspirat două povești: una dedicată lui Manole, cealaltă Anei. Nepremeditat.) Iar pentru mine, apropo de inedita (și implicit riscanta) sintagmă ‘speculativ-anthropologic’, imersiunea în acele povești a fost precum o călătorie în timp, *însă trăind nu doar epopeea, ci și detaliile vieții mărunte.*

Desigur, și la scrierea acestor reinterpretări de legende populare am avut parte din plin de acea provocare deosebită, menționată mai sus (probabil cea mai interesantă dintre experiențele mele scriitoricești): pentru a transpune cititorul în atmosfera secolelor respective (16 și 19) a trebuit să „inventez” o exprimare aparent arhaică, însă nerenunțând la un rafinament al ideilor. Chiar dacă am fost consecvent în a respinge cuvintele ce îmi veneau în minte cu aromă de neologism, am încercat să construiesc o reprezentare fluentă și modernă, astfel încât cititorul să nu aibă de luptat cu o scriitură de letopiseț.

Dacă a fost similară provocării de la „Întoarcerea fratelui risipitor”, din cartea anterioară? Da, scriiturile din seria aceasta (de reinterpretări speculativ-anthropologice de mituri/legende populare) au multe în comun, însă sunt și diferențe esențiale: acolo am urmărit ca plasările temporale și geo-spațiale să fie incerte,

pe când aici timpul și locația sunt bine documentate; acolo era vorba de împletirea a două monologuri, pe când aici avem o epică narativă destul de intensă.

Riscuri asumate

Întrucât multe dintre eseurile adunate în acest ultim volum țin-tesc spre chestiuni din sfera ‘convingerilor personale’, s-ar putea spune că există riscuri de coliziune spirituală, din eventuale nepotriviri cu ideile cititorului. Dar am speranța că vor fi nu coliziuni ci interferențe, mai toate aceste scriituri având inoculat – pe lângă acel ‘adevăr’, prezentat când cu oarece patimă, când argumentat mai sistematic, când pus în șăgalnică discuție – și antidotul: fie contrapuncte autoironice, fie îndoieli incluse homeopatic, fie propuneri de perspective antagonice (epistemologice, care-va-să-zică). Deseori reiterând, mai discret ori mai explicit, chestiunea esențială: cum că nimeni nu are în custodie exclusivă adevărul. Așa cum ne spuse și Marcus Aurelius acum aproape două milenii: „*Tot ce auzim este o opinie, și nu un fapt. Ceea ce vedem este o perspectivă, ci nu adevărul.*”.

Am fost avertizat că reunirea în volum a mai multor domenii ideatice (beletristică, psihologie, biologie, sociologie, filosofie), deși benefică cititorului obișnuit, deschis la provocări, va induce reținere în tabăra criticilor literari, amalgamarea stânjenindu-i în exercițiul reflex al catalogării. Așa cum nici experții în antropologie, sociologie, psihologie ori filosofie probabil că nu pot fi satisfăcuți dacă lecturează cartea în cheia lor, ci nu dintr-o perspectivă de fuziune. Însă de-acum și riscul acesta e asumat.

Călugărița cu păpuși

(fragment)

Dorina Cioplea

*Din ochii ei mici clipește
diavolul.*

Îl pot atinge cu mâna,

Îl pot miroși.

Mă cercetează până în suflet.

Privire mică și rea.

Stă peste stradă de mine.

*O văd dimineața când îmi scutur
la geam sufletul.*

Eu mă curăț și ea se murdărește.

Zilnic.

La aceeași oră.

Cu gura roșie

Și cămășuțe albe cu dantelă și

guler scrobrit,

E ca păpușa pe care o tundeam,

până la slujire, în copilărie.

*Dacă păpușa ar fi avut ochi, ar fi
arătat ca ai ei.*

*

-Închină-te! Închină-te, n-auzi?? Închină-te la Dumnezeu și îți trece! Închină-te! Închină-te! Îmi spunea cu voce răstită și, deși vorbea despre Dumnezeu, ochii ei mici și răi mă duceau cu gândul la Diavol. Niciodată nu îl mai simțisem într-un om.

-Te închini? Hai, închină-te! Închină-te, n-auzi?

O vedeam aproape de mine, în hainele ei negre ca de călugăriță dar parcă eram departe. N-am crezut niciodată în poveștile cu dedublarea, cu spiritul care pentru câteva momente conștientizate părăsește trupul, dar jur că asta mi se întâmpla și mie. Mă uitam la ea și o vedeam de departe, nu o mai auzeam și imaginile mi se derulau într-un flash prost ca dintr-un film și mai prost.

Revenirea la realitatea a fost la fel de bruscă precum ruperea de ea. Mi-am simțit picioarele din ce în ce mai grele și nădușelile care îmi apucaseră tot corpul. Mă ținea de mână și mă zgâlțâia, repetându-mi malițios, cu ochii fișii la mine:

-Închină-te! Închină-te! Hai, ce mai stai? Închină-te!

-Am nevoie de un pahar de apă. Vreți și dumneavoastră un pahar de apă?

Trebuia să plec de lângă ea, să merg și să mă asigur căpicioarele încă mă mai ascultă.

-Nu, nu am nevoie de nimic.

Mi-am pus un pahar cu apă, l-am băut dintr-o înghițitură, dar măsimțeam la fel de rău.

-Mă scuzați, nu aduc două scaune să stăm jos?

-Nu, mulțumesc. Oricum eu nu mai stau mult. Hai de aici lângă mine. Promite-mi că te închini și ai să vezi că îți trece. Promiți? Închină-te! Închină-te acum, să te văd eu!

Ca să scap de ea am îngăimat ceva ce putea fi luat drept un răspuns, nu neapărat negativ dar nici pozitiv. A mai stat două minute lungi, în care se uita fix la mine, după care a plecat la fel de repede cum venise. Nu știam cum o cheamă și nici dacă avea sau nu să termine cu tot, așa cum îmi spusese că se gândea uneori să facă. A plecat cu tot cu păpușa ei cu păr de plastic pe care o căra mereu după ea. "Vedeți? Nu sunt singură", îmi spusese, scoțând din geantă o păpușă hidoasă, cu un păr ca de călți, din plastic, albicios. Atunci am observat că avea verighetă, deși prima dată când intra puteam să jur că este călugăriță. După ce a ieșit am încuiat ușa, deși eu nu încui niciodată ușa, și m-am dus, clătinându-mă, spre baie. Nu mă mai asculta nici un mușchi din corp, parcă eram în transă. Îmi era și cald și frig, transpiram, nu aveam aer, mâinile și picioarele îmi erau moi, stomacul mi se strângea în spasme. "Doamne, Doamne

ajută-mă! Doamne, nu mă lăsa să cad!" În scurt timp mi-am revenit. Îmi aminteam vag, ca într-un vis avut cândva, în copilărie. Ce femeie ciudată! În urma ei rămăsese un miros de acru și stătut.

*

În cameră era semiîntuneric. Pe un perete, sub o icoană întunecată, cu un sfânt incert, pâlâia o candelă. Singura sursă de lumină din încăperea. Lângă un perete, pusă direct pe jos, o saltea veche. Lângă ea, o comodă ale cărei uși abia se mai țineau în balamale. Și atât. Singura mobilă din casă. Lângă ușă, dintr-o cutie de carton, ieșeau de-a valma picioare, mâini și capete rupte de păpuși de plastic, cu ochi sticloși și fișii. „Copiii”. Cu ei în cameră nu se simțea niciodată singură. Când au încercat prima dată să o dea afară din casă s-a rugat mult la Dumnezeu, câteva zile și câteva nopți a stat în genunchi în fața icoanei și a plâns. În a cincea noapte, pe tot peretele, i-a apărut chipul lui Iisus. Fericită, stătea pe saltea și plângea cu ochii la El. Știa că o va ajuta să rămână în camera aia fără baie și curent electric. Casa ei de atâția ani. Nu avea unde să se ducă.

A stat și L-a păzit câteva nopți. Ziua nu dădea draperiile la o

parte de teamă să nu dispară imaginea de pe perete. Într-o noapte a ațipit câteva minute. Când s-a trezit nu mai era. A țipat, a plâns, și-a smuls hainele, L-a rugat și implorat să se întoarcă. Dar peretele a rămas gol.

-Doamne! Doamne, de ce m-ai lăsat? Doamne, întoarce-te! Eu nu mai rezist! Mă urăsc toți! Vor să mă dea afară! Doamne, eu vreau să termin cu totul!

S-a culcat plângând, prima dată după multe nopți. „Dacă mă părăsiți și voi, eu mă omor”. Pe saltea erau toate păpușile stricate din cutie, pe care le frământa cu mâinile, le pupa, le strângea la piept și le uda cu lacrimi. „Dacă mă părăsiți și voi, eu mă omor”.

*

-Și câți ani avea? Mă întreabă Ana, cu un zâmbet sarcastic.

-Nu știu. Cincizeci și ceva, până în șaiszeci, oricum. M-am trezit cu ea intrând pe ușă. Prima dată am crezut că e călugăriță, acoperită toată și îmbrăcată numai în negru. Mi-a mulțumit că am lăsat-o să intre și mi-a spus că în alte părți nu este primită. Că nici acasă nu este lăsată să stea și că cineva vrea să o dea afară.

-Hai mă! Astea sunt povești! se uita, din ce în ce mai neîncrezătoare la mine Ana. Cum adică nu este primită nici în alte părți? Și cine nu o lasă să stea acasă?

-Nu știu. Mie așa mi-a zis. Îmi spunea că știe ea și că numai încrederea în Dumnezeu a ajutat-o să trăiască până acum. Că a fost mereu „asuprită” și „izgonită” dintr-o parte în alta. Exact așa s-a exprimat. Că nici propria mamă nu a iubit-o, pentru că de când era mică o mătușă i-a făcut farmece.

-Ei, na! Astea-s povești de adormit copiii. Și tu ai crezut-o?

-Nu știu dacă am crezut-o. De

fapt nu, nu cred în farmece și prostii de genul ăsta. Dar ea credea fiecare cuvânt pe care mi-l spunea. Mi le spunea cu atâta... cum să-ți spun? Nu părea să inventeze și, mai ales, era năucitoare trecerea de la o stare la alta. Când îmi vorbea pe un ton jos și calm, neutru, cu privirea pierdută într-un punct aiurea, deși îmi spunea numai grozăvii, când mă tăia pe din două cu o privire sticloasă și un ton dur, poruncitor, când aproape că îmi striga să mă închin.

-Eu cred că e de balamuc! Cum spunei că o cheamă?

-Păi... nu știu. Nu s-a prezentat. Eu îi spun „Călugărița cu păpuși”

*

-De ce nu mă iubești? De ce nu mă iubești, mamă? Vrei să mor? Tu vrei să mor! Nu m-ai vrut niciodată! De ce nu mă iubești, mamă? De ce ascuți de ea? Mamăăăăăăă! Mamă, iubește-mă!

Plânge cu lacrimi care i se înnoadă sub bărbie, în camera întunecată, luminată doar de veșnica ei candelă. Aerul e închis și stătut, miroase doar a ceară, care, de-a lungul timpului, s-a scurs pe pereți, sub candelă, până la podea, șuvoaie șuvoaie, aproape ca un stâlp care susține flacăra în mijlocul peretelui. Nu-și mai amintește că și-a dus mama la groapă în urmă cu mai bine de douăzeci de ani. Într-o zi de toamnă. Ea a fost cea care a găsit-o moartă. Stătea întinsă, rece, deja rigidă, pe pat, cu ochii ațintiți în tavan. Era atât de palidă și de frumoasă în cămașa ei de noapte cu dantelă. Cu părul desfăcut. Nu a mai văzut-o cu părul desfăcut niciodată. Greu dar mățos, era împrăștiat pe cearșaf, ca după un somn lung, înțesat de coșmaruri. Și totuși figura ei calmă nu lăsa să se înțeleagă că s-a zbatut. De parcă ar fi înghițit pastilele din flacon și apoi s-ar fi lăsat moale în vidul morții.

O evocare a lui Ion CHICHERE, poetul Florii de vârtej

n. dec. 1954,
d. 13 sept. 2004

Eugen Evu

L-am cunoscut, ca om și prin corespondențe, operă și reciproce colaborări în reviste, pe acest Poet, eseist și mentor cultural în special pentru noua generație, care îl venera ca Maestru, poet pe care l-am considerat ca aparținând genialității europene via Villon, Rimbaud, Trakl, parțial Bacovia, Labiș, Ursachi, Stănescu, a.e. baconsky, Alui Gheorghe, întregii pleiade a marilor tragici, așa-zisi” poeți blestemați, Aretzu ar zice stigmatizați, însă El a fost și rămâne el însuși, un mare poet român. Între sutele lui de poeme, unul a străbătut prin cântec, ecourile deztunecate ale Misterului că suntem:” FLOARE DE VÂRTEJ”..

Cu câteva regretabile excepții, motivate extraliterar, prezența lui nu i-a lăsat indiferenți pe cei foarte legitimați a se pronunța critic. În semn de evocare din acel spațiu atribuit de Laurențiu Ulici și mie, și lui, **fără – de- timp**, iată un corolar fragmentar al referințelor, între anii 1980- 2003 conspectat de **Minimalia Ion Chichere**, de confratele nostru Gheorghe Jurma, în anul morții poetului, și din surse oferite mie, după moartea tragică a poetului, de soția sa Florica, la Reșița. Reiterez ideea întemeierii la Reșița a unui Muzeu memorial cu numele său, fie și grație cultului boem întreținut acolo de foștii lui convivi.

Gheorghe Jurma, Semenicul nr. 10, 1980

„ Boem incurabil și amator de spectacol, trăind poezia ca pe adevărata sa viață, contradictoriu în entuziasmul și încrederea față de vers...”, el scrie cu luciditate supravegheată versuri concentrate, șlefuite, axate pe metafore explozive”.

Mircea Bârsilă, Calende 1-3, 1995

„ Crezînd în inspirație (și avînd inspirație), Ion Chichere este o rara avis în peisajul liricii noastre de astăzi „care are acces la poezie în ipostaza ei de zgomot al universului”...

Gabriel Stănescu, Ziua, oct. 1997.

„ Debutînd în 1990 cu „ Poeme vesele și triste prin cârciumi comuniste”, acum este mult mai preocupat de straturile de adâncime ale poemului (Abisaliile,n.),...ceva din cutremurul ontologic ce îl încearcă pe fiecare scriitor atunci când începe să se îndoiască de rostul său pe Pământ și în poezie”.

Radu G. Țeposu, Cuvântul nr. 254, 1997.

„ El aparține, prin datele biografice și activitatea sa literară, optzeciștilor În cele opt volume de versuri apărute până acum, radiografiază cu grație lirică crispările unei ființe fragile care tatonează, cu un soi de politețe existențială, tulburările vieții, mai degrabă deceptiv decât entuziast. El face din contemplație un act pur de extază”.

Geo Vasile, Luceafărul nr. 33, 1998,,,

„ Ion Chichere este foarte atent la perpetua permutare a formelor, exultînd întru dematerializarea elementelor”...” Acest joc al umilințelor face parte din orgoliul unui mare poet”, gata să se jertfească pe sine și poezia sa, din iubire față de frumusețea vieții”.

Alex Ștefănescu, Flacăra nr. 8, 1999

„profet pe care nu-l aude nimeni, din cauza hureitului de tramvaie și a casetofonelor date la maximum, Ion Chichere continuă să avetizeze umanitatea asupra riscului de a-și falsifica existența prin îndepărtarea de natură”.

Cartea de beton este un mesaj patetic lansat în lume cu conștiința zădărniceii”.

Adrian Alui Gheorghe, Convorbiri literare, nr. 9 sept. 1999

„ Aflată între seducția inconștientului și memorarea emoționant a biografiei, excepțională prin însăși condiția ei de unică și irepetabilă aventura, poezia lui Ion Chichere din volumul Fizeș e o probă de talent în maturitate”.

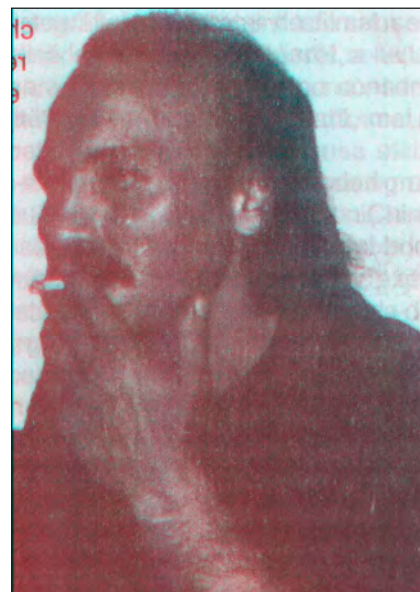
Ștefan Augustin Doinaș

„ Ion Chichere a trecut, treptat, de la o lirică de precizie și crude impresii urbane, unele de-a dreptul naturaliste, la o foarte subtilă emoție în fața universului rural, crud și expus, ca o fructă aproape de pârguire, poate tocmai pentru a sublinia că într-un poet autentic, cântă

simultan „privighetoarea și cucuveaua”. (Cronica Română, 4 aprilie 2000)

Gheorghe Grigurcu, România Literară, nr. 46, nov. 2003

„ Ion Chichere dinamitează marginile ce-l împresoară dureros, oferindu-ne, cu o satisfacție candidă de poet autentic, o feerie de explozii în lanț”.

Floare de vârtej

Ion CHICHERE

În mijlocul locului,
floare de vârtej,
În inversul ceasului,
floare de vârtej,
Scade vârsta omului,
floare de vârtej
Până nu mai e a lui,
floare de vârtej,
În Grădina Raiului,
floare de vârtej
În sunetul naiului,
floare de vârtej,
Omul nu mai este om,
floare de vârtej
E și el un fel de pom,
floare de vârtej,
floare de vârtej.

Un nobel pentru Nichi Ursei

Ștefan I. Stăiculescu

Dacă Comitetul de atribuire a Premiilor Nobel din Suedia ar decerna premii și pentru epigrame, cu siguranță că epigramistul Nichi Ursei ar intra în concursul final pentru obținerea unui Nobel. Cum timpul nu-i trecut, zic că „n-ar fi rău să fie bine” ca cei care dirijează marea orchestră a Culturii Române să îndrăznească și să facă o astfel de propunere, la Comitetul Nobel, în Suedia, ca și Epigrama să fie parte distinctă la atribuirea premiilor. Să ne reamintim că Premiile Nobel au început să se atribuie începând cu anul 1901 pentru disciplinele: literatură, fizică, medicină, pentru promovarea Păcii în lume, iar din anul 1969 și pentru economie. De ce nu și un premiu, distinct, pentru Epigramă?, mai ales că Societatea Epigramiștilor este cea mai numeroasă, chiar mai numeroasă decât a Uniunii Scriitorilor. Cel puțin așa știu că este în România. Cum este în alte țări cu Societatea Epigramiștilor ar fi bine să ne lămurească cercetătorul și scormonitorul faptelor de bine Ion Micuț, juristul ce a apelat la „Asaltul epigramelor” pentru o luptă între Bine și Rău, prin cartea sa, apărută în anul 2013, despre care o să facem o cronică la altă...pronunțare.

Ce este epigrama ne instruieste didactic, cea care și-a dat doctoratul în epigramistică, profesoara Elis Râpeanu, punând în balanță cu epigrama ghicitoare românească: „Deși ghicitoare se bazează pe observația directă a obiectelor și fenomenelor... rolul lor este să învăluie, în mod înșelător, cu istețime, obiectul vizat: *Un ștergar vărgat/ Peste lume aruncat(Curcubeul)*, să pună la încercare puterea de gândire a cititorului, care trebuie să se descurce singur pentru aflarea *soluției*. Epigrama însă pornește invers: învăluie obiectul poantei, construiește căi greșite în preambul, cât mai departe de tema vizată, pentru ca, printr-o răsturnare neașteptată, să ofere surpriza poantei, dezvăluind ideea în toată claritatea ei”. Și ca să fim practici exemplificăm chiar cu epigrama cu titlul „Epigrama”: *Ca țesută în arnici, Arțăgoasă, dură, fermă./Epigrama-i ca un bici!/ Se plângea o epidermă...*a lui Nichi Ursei din cartea sa de epigrame „E bine și așa rău” apărută la editura Silviana, în anul 2013, la Râmnicu Vâlcea. Tot aici, pe coperta a patra, lordul epigramei Ursei își face un portret autobiografic, ce-l

așează în Panteonul nemuririi: *N-am bani în bănci, nu-s nici dator;/ Trăiesc la bloc ca om de rând,/ De vinuri fine amator, Căsătorit. Din când în când...*

Făcând o chintesență de cronică la cartea „E bine și așa rău” a d-lui Nichi Ursei, Elis Râpeanu scrie: „Aceasta este o carte care, pe noi, epigramiștii, ne îndeamnă să păstrăm *zâna umorului românesc la valoarea pe care singură și-a câștigat-o. Paul Cortez(medic) consideră că umoristul transformă plumbul tristeților în aurul zâmbetului, el fiind un sportiv al spiritului, care practică alpinismul minții.*”

Revenind la carte e necesar să amintim că gentlemanul Nichi Ursei (așa-i zice Nicolae-Paul Mihail în preambulul cărții „E bine și așa rău”) a mai publicat volumele: „Zâmbete în colțul gurii” și „Singur printre epigramiști”(inspirat, ca titlu, de volumul lui Marin Sorescu „Singur printre poeți”) și a obținut, de-a lungul carierei sale 15 premii Întâi, dintre care unul de la Uniunea Epigramiștilor din România, o mulțime de premii doi și trei, precum și 6 Diplome de Excentă, dintre care una și de la Forumul Cultural al Râmnicului.

Temele alese în volumul de epigrame „E bine și așa rău” sunt nenumărate, grupate în nouă capitole distincte, cu teme genial alese. În capitolul „Desculț printre scaieți”, de la început în epigrama *Invitație*, ne îndeamnă: Ca să vă simțiți mai bine,/ Răsfoiți, vă rog, puțin,/ Cartea mea cu poante fine/ Și cu haz și cu suspin. O dorință sinceră are în epigrama *Credință*: Bani să strâng nu are rost/ Și mă rog la cele Sfinte, / Să rămân ce sunt și-am fost:**Lustragiul de cuvinte!**. Iar în epigrama *Avantajele vârstei a III-a* ironizează direct politicianul: Mi-a zis un doctor cu decentă,/ /Un foarte bun clinician),/ Că-n gradul ăsta de demență/ Sunt bun de...politician. Ca apicultor ce cunoaște bine truda Albinelor, le dedică epigrama *Păcat*: N-au albinele putere/ Prețul mierii a-l impune,/ Chiar de știu că dulcea miere/ Strânsă-i cu amărăciune... Iar celor care mângălesc hâria, într-o epigramă cu titlu cam lung (pag.40) le zice: Când zgomotoși sau în surdina,/ Poeții-și chinuiesc Pegasul, / Tu, lasă-i, Doamne, prin grădină/ Dar le mai pitulă plaivasul!

Capitolul *Săracă țară bogată* abundă în multe epigrame pesimiste, ținte precise la adresa

unor politicieni, dar are harul unui Constantin Tănase în epigrama *La noi*: La noi aici în România, / O spun cu foarte mult necaz, / Doar umoriștii au tăria, / Să facă din tristețe haz.

Dedică o flotilă întregă de epigrame în capitolul *Proștii sub clar de lună* proștilor și prostiei, în general. Delectându-mă cu acest capitol îmi vine în minte o maximă de-a lui Nicolae Iorga: „**Ataci o părere a unui prost și te trezești cu tot prostul în discuție**”. Astfel immortalizează Nichi Ursei prostia în epigrama *Obicei*: M-am ferit de ani și ani, / Nu din pură întâmplare, / De săracul fără bani / Și de prostul care-i are. Iar în epigrama *Nu-i chiar așa ușor*: Pe omul cu puțină minte / Îl pui la punct și stă cuminte, / Dar e destul de complicat / Când prostul este și bogat.

În capitolul *M-a făcut mama oltean* guști ironia fină, dar corozivă, în epigramele dedicate confrăților olteni, cum ar fi în epigrama *Patriotism oltenesc*: Fie pâinea cât de-amară, / Dar olteanul e rebel, / El când pleacă-n altă țară... / Ia căteaua după el!, iar Nichi Ursei își spune sincer oful în epigrama *Autoportret*: Ca oltean rezist la toate: / Hoinăreli, femei, beție, / Numai la singurătate / Fac într-una alergie. Am descoperit multiple metafore scânteietoare, dar cea din epigrama *Așa sunt ei*, e stelară: Am văzut oltenii mei / Fără pic de șovăire / Dând cămașa de pe ei / Pe-un **căuș de fericire**.

Capitolul *În umbra pietrelor funerare* are epigrame din care, chiar dacă nu ești avizat, îți dai seama că Nichi Ursei, ca truditore o viață întreagă în spital, a văzut de foarte multe ori suferința umană și a luat contact direct cu fenomenul Moarte și e superconștient că nici el nu scapă de ea, dar are o consolare: opera lui de scriitor. În epigrama *Consolare*: Dacă moartea m-a furat, / Retezând un tainic vis, / Nu e asta un păcat, / Că rămâne tot ce-am scris, iar în epigrama *Să fim înțeleși*: La moarte las cuvântul sfânt, / Să-mi puneți steaguri pe mormânt, / Să vadă toți dușmanii mei / Că mi se fâlăie de ei, e conștient de talentul lui aparte și că dușmanii i-a avut permanent aproape, dar i-a disprețuit.

Și în capitolele: *Catrene din geanta unui cârcotaș, în Lasă-mi, toamnă, via vie* (frumos joc de cuvinte), *Simple definiții* și în *Stop risipei de cuvinte* găsim epigrame demne de așezat în Panteonul epigramaștilor de mare talent. Înmiresmează cu talent, în epigrame, zicale românești: *Nu da vrabia*

din mână: Moartea de mi-ar fi stăpână, / Și să își arate spinii, / Tot dau vrabia din Mână / Pentru...pu-păza vecinii! Găina bătrână, *Cine fură azi un ou...*: Proverbul nu mai sună bine / Într-un ținut carpatic nou, / Când cei ce fură azi uzine, / Nu se mai uită la un ou..., Nu-ți băga nasul unde nu-ți fierbe oala, Ferește-mă Doamne de prieteni, Tot ce zboară se mănâncă, La pomul lăudat și încă multe altele.

Capitolul *Lasă-mi, Toamnă, via vie* are epigrame în care simți aroma și noblețea vinului. În epigrama *XXX*, parcă ai citi din poezia lui Lucian Blaga care atunci când face o caracterizare a vinului, zice că în vinul bun „...sunt raze de soare lichefiate” Deci: *XXX*: E o cupă de rubine / Adunată din ciorchine, / Sau o **lacrimă de soare** / Așezată în pahare. Iar din epigrama *Rugă*: Doamne-aș vrea să-mi lași, măcar, / Cât e, toamnă, **vie via** / Și să nu-mi aduci în dar / **Bătrânețea și prostia**, naște dorința noastră a muritorilor conștienți să trecem ușor de hopurile nedorite ale vieții.

În capitolul *Stop risipei... de cuvinte* își dă lordul Nichi Ursei doctoratul în Epigramism și e chiar un maestru al enunțului scurt, cu conținut bogat. Nu pot să nu transcriu câteva. *Destin*: Talent/Foc/Premiat/Ioc; sau *La întâlnire*: Pân' la pat/Fu un pas, / Ea a stat / Și-a rămas; *Casnică*: M-agit, / O plac, / Înghit / și tac.; *Politicienii*: Câini turbați / În Divan, / Apoi frați / La ciolan.; *Gestionarul*: Post / Cu rost, / Os / De ros. Și închei cu una de care a amintit Ursei de vreo 27 de ori în toate epigramele: *FEMEIA*: Și frumoasă / Și labilă, / Arțagoasă, / Instabilă.

Maestru Nichi Ursei a lansat deja pentru acest an, 2015, concursul epigramaștilor organizând a X-a ediție națională a Epigramei în județul Vâlcea. Remarcabilă organizare a acestui concurs.

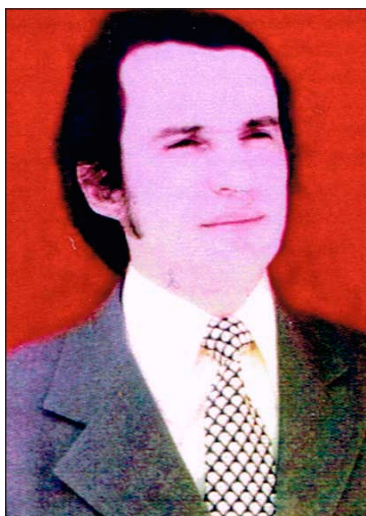
Mai are pe lângă el epigramaști talentați, cum ar juristul Ion Micuț, profesoara Elena Dumitrașcu, cea care va descopri până la urmă, ca fiziciană, mult râvnitul Perpetuum mobile, pe scriitorul Gogu Rusu, pe poetul George Achim, pe talentata pictoriță Violeta Scrocioab, pe poetul Nicolae Cismaru și încă câțiva care formează Orchestra Epigramaștilor Vâlțeni. Închei cu- hai să-i zic chiar genială, că-i așa – epigrama *EPIGRAMISTUL*: Insul care îți zâmbește / Că de toate-l doare-n cot, / Și se face că glumește / Când te arde peste bot.

Zic și eu: Cu Ursei, nu-i de glumit,
Are verbul ascuțit,
Iar în anii ce s-au scurs
S-a făcut ditamai urs.

Poeme

Ion Sabin Cerna

Prezentul să-mi fie carte

De mi-e ușor sau greu
Eu merg pe drumul meu,
De merg încet, sau grăbit
Același om mă simt.

Cu gândul la speranță
În această scurtă viață,
Alunec tot mai mult
În timpul ce-a trecut.

Dar îmi fac și parte
Ca prezentul să-mi fie carte,
S-o citesc zi de zi
Până când n-oi mai fi.

Poetul nopților

Un glas al tăcerii
Revărsat în aerul nopții
Prin care ochiul poetului
Abia mai percepe
Miracolul clipei.
Cuprins de taine,
El pare o statuie
În albastrul zării
Pe-o margine de timp.
În el arde focul nevăzut
Al cuvintelor care aprind
Versul în noaptea prelungită
Spre dimineața revărsării clipelor
senine.
În taina cuvântului,
Numai el știe s-asculte

Durerea pietrei și tristețile
noastre,
Să ne-ntărească speranța
Atunci, când nu ne mai regăsim
Nici umbrele suspendate în timp.

Trei lujeri de crin

Trei lujeri de crin,
Aruncați într-o vază,
Mi-au tulburat somnul
Din noaptea cu vise
Când, în taină,
Florile lor se deschid.
Cu fiecare deschidere ascult
glasul durerii
Florilor de crin,
Cuprinse de melancolie
Pe lujerii ce stau de veghe
în noaptea care se-adâncește,
Amintindu-mi de jertfa lor.

Floare de cireș

În amurg, o floare de cireș
A căzut peste trupul meu.
Cu glas de înger
Mi-a mângâiat sufletul.
Întind mâna și-o ating,
Ștergându-i lacrimile
De pe pleoapele umezite
în singurătatea noastră.
Cireșul e atât de plâns
Cu fiecare floare care cade,
Iar poetul, pe unda tristeții,
Mai caută-n vis puritatea lor.

Vis

Clipe de visare
Pe-a tărâmului liniște
Din nopțile de mai
Ce se revărsă peste mine.
Printr-un văzduh cu miresme,
Florile nopților de mai
Străbat simțurile ființei
Când pleoapele mi se închid.
Plouă cu flori peste mine
Sub mângâierea nopților de mai,
Când liniștea visului mă cuprinde
Și stele pe bolți se-aprind.

Visul unei adolescente

Orice adolescentă visează la o
insulă verde
Care să-i dea o oază de liniște.
Acolo totul e verde. Ierburile și
copacii
Au uitat ce e suferința, ce e
moartea,
În clipa în care tu ai venit,
soarele a încetat
Să mai încălzească ținutul de
vis.
Toată căldura lui s-a scurs în
trupul ei
Ca un râu cu unde dureroase și
calde.

Materia în mișcare

Unde e apă limpede
E și izvorul,
Unde e viață
E și moarte.
Unde e răsărit
E și apus,
Unde e început
E și sfârșit.
Unde e lacrima
E și ochiul care plânge,
Unde e întuneric
E și lumină.
Între cer și pământ
Trăiește al meu cuvânt,
între pământ și cer
Cuvintele rostite nu pier.

Îndemnuri

Întăriți clipele cu acele gânduri.
Care niciodată nu se vor mai
întoarce.
Purificați flacăra arderilor
voastre,
Îngenunchiați în fața clipelor
Și al cuvintelor însămânțate,
În zbuciumul conștiinței voastre.

Restituiri

Ion Mocioi

DUMITRU ION NOROCEA (1880 - 1964)

Pictorul-restaurator Dumitru Ion Noroceea (n. 21 septembrie 1880) provine din satul Bolboasa, comuna Bolboși - aceeași comună gorjeană a sculptorului Constantin Bălăcescu (1865-1913), care a realizat Statuia „**Tudor Vladimirescu**” din Târgu-Jiu (1900).

Familia în care s-a născut Dumitru Ion Noroceea avea opt copii și trăia în gospodăria ei cu puțin teren agricol. Mama sa s-a stins din viață în 1899. A învățat la școala primară din satul natal, primele trei clase, și la Târgu-Jiu, clasa a IV-a, absolvind primul ciclu în 1892. A urmat Gimnaziul „Traian” din Turnu-Severin. Este absolvent al Școlii de Arte Frumoase din București (1903-1907), Secția de Pictură. A primit o bursă pentru Italia și Muntele Athos, pentru studiul picturii bizantine, specializarea în tehnica restaurării frescelor și folosirea mozaicului în construcții.

Revenind în țară, a renunțat la portretistică și a primit de la Comisia Monumentelor Istorice însărcinarea de a restaura pictura Bisericii Domnești din Curtea de Argeș, readusă la prima frescă din secolul al XIV-lea, introducând pentru prima dată în țară metodologia de restaurare a frescelor din vechile monumente cultice. În aceeași manieră a restaurat pictura Mănăstirii Tismana, dezvelind lucrările de pictură din patru epoci, frescele din urmă organizându-le într-un muzeu de artă.

De asemenea, Comisia Monumentelor Istorice l-a ales pe Dumitru Ion Noroceea să introducă, pentru prima dată în țară, metodologia decorării cu mozaic a unor monumente. A aplicat astfel de lucrări la catedralele românești din Alba Iulia și Sulina, la Patriarhia din București, Muzeul din Ploiești ș.a.

Din 1914, s-a stabilit la Curtea de Argeș, unde Dumitru Ion Noroceea și-a ridicat o casă (pe strada Victor Stephănescu nr. 8). Acolo s-a stins din viață în 1964. În 1972, intrând în patrimoniul Primăriei orașului Curtea de Argeș, locuința sa a devenit „Casa memorială DUMITRU ION NOROCEA”, cu o expoziție permanentă de artă din colecția artistului¹.

Cine vizitează, în zilele noastre, lăcașul de cult ortodox și de cultură, Mănăstirea Tismana - fondată de Nicodim în 1373, - găsește în curtea din spatele bisericii „Muzeul de artă în frescă al mănăstirii”, în care a fost adusă fresca decapată de Dumitru Ion Noroceea de pe vechea zugrăveală interioară a monumentului. Lucrarea pictorului gorjean a fost anevoioasă și a păstrat pictura înaintașilor, cu respectul cuvenit pentru istoria picturii monumentale lucrată în frescă.

Dumitru Ion Noroceea rămâne ca primul pictor-restaurator de frescă a monumentelor de artă din România și un model de urmat pentru toate generațiile de restauratori.

MAX CULCER (1882 - 1969)

Sculptorul Max Culcer (n. la Târgu-Jiu, 1882 - m. la Dobrița - Gorj, la 4 martie 1969), a fost medic, după tradiția din familie și voința tatălui său - doctor în medicină Dumitru (Tache) Culcer (n. 8 mai 1850 - m. 13 august 1928 la Târgu-Jiu), cu studii medicale la Paris (1869-1878), care s-a statornicit la Târgu-Jiu din 1879, unde s-a căsătorit, în 1882, cu Ana Bălcescu, fiica lui Barbu Bălcescu (fratele revoluționarului de la 1848, Nicolae Bălcescu).

Mama sculptorului-medic, Ana Culcer (Bălcescu) era o femeie cultivată, cunoștea limbi străine și cânta la pian, se ocupa îndeaproape de copiii săi, de Max și cele patru surori ale lui - Ella, Maria, Ana și Vera, - toate ajungând în familii strălucite ale vremii lor.

Max Culcer nu și-a cunoscut bunicul, pe Dimitrie Culcer (n. 1807 la Bogdanhaza de Zalău - m. 1867 la Târgu-Jiu), primul medic „spitalicesc” din Târgu-Jiu, absolvent al Facultății de Medicină din Pesta (Ungaria), și nu își amintea nici de bunica sa, Anica n. Oțelișanu, fiica ocârmuitorului (prefect) de Gorj, dar i-a cunoscut pe unii dintre copiii bunicului, mai ales pe unchiul Grigore (n. 1852, administrator financiar și prefect de Gorj în 1911-1912 și 1916-1917) și Ion (1853-1928, general de armată, comandantul Armatei I a României), despre care vorbea cu evlavie și patriotism.

Max Culcer s-a format ca medic la Paris, unde a lucrat timp de cincisprezece ani la Spitalul „Hotel Dieu” și la Institutul „Pasteur”. Cât a fost la Paris, a cunoscut pleiada de sculptori de la începutul secolului XX, arta saloanelor clasice și moderne și a început să lucreze sculptură mică, manifestând un talent artistic deosebit. Revenind în țară după începerea primului război mondial, a plecat, infirm fiind, la Spitalul Crucii Roșii, din 1916, iar din 1918 s-a întors la Târgu-Jiu și a activat ca medic în oraș și la Brădiceni. Din 1933 s-a retras ca medic la Dobrița (azi în comuna Runcu - Gorj).

Fusese căsătorit, mai întâi, cu o doctoriță din Franța, cu care a avut un băiat, Gabriel Culcer, cel ce a devenit inginer militar, apoi cu o brăileancă, mărindu-și familia cu încă doi copii - Ion Culcer (inginer petrolist, laureat al Premiului de Stat) și Adrian Culcer (inginer arhitect de prestigiu) și, în cele din urmă, cu Anița (o țărăncă din Dobrița) care i-a adus pe lume încă trei copii - Ana (medic), Ion și Petre (ingineri). A fost

¹ Vezi: Ion Cruceană, **Pictorul Dumitru Ion Noroceea**, în: „*Coloana*”, revistă din Târgu-Jiu, nr. din august 1974.

un tată fericit și se bucura pentru urmașii săi.

Pensionat din 1942, avea să trăiască până la 1969, răgaz care i-a permis să revină la sculptură, să întrețină prietenii cu artiști ca Brâncuși, pe care îl cunoștea de la Paris, și Severin, care i-a realizat și un bust la Dobrița, în atelierul cu cuptor de transpunere în bronz a sculpturilor chiar în Dobrița.

La un nepot al său, pe care l-am vizitat la Dobrița, am văzut două fotografii privind o petrecere la iarbă verde, unde au luat parte sculptorii prieteni, Constantin Brâncuși și Severin, probabil din 1937 sau, cel mai târziu, din vara anului 1938.

Lucrările de sculptură mică, transpuse în bronz, realizate de dr. Max Culcer, s-au împrăștiat pe la prieteni, câteva sunt în colecții particulare din Târgu-Jiu, Drobeta Turnu-Severin, Craiova și București.

Între celelalte preocupări artistice ale lui Max Culcer, nu uităm pe cele literare - fiindcă scria poezii în stil clasic, în caietele păstrate până de curând la Dobrița, - și cele muzicale - fiind un bun interpret pentru prieteni, la flaut și fluiet. Mediul francez, parizian, în care s-a format Max Culcer, cel artistic, specific și casei părintești, i-au cultivat interesul pentru sculptură, poezie și muzică, tot timpul vieții.

Însuși Constantin Brâncuși îl respecta ca prieten cultivat, sensibil și talentat. Îl admira pentru retragerea lui la țară, la Dobrița, sub geana Munților Carpați, cât și pentru calitățile lui de bun tată cu mulți urmași.

Poate instituțiile muzeale gorjene îi vor descoperi și achiziționa unele din sculpturile mici, ale lui Max Culcer, creator sensibil de pe plaiul gorjenesc, care trebuie să fie readus din uitare pentru generațiile viitoare.

Poeme

Dumitru Dănuș

Ardere pură, fum, scânteii?

(Comentând epitaful: „Atât de simplă, ca un strop de rouă...”)

„Atât de simplă,
ca un strop de rouă”

la început de Ziuă
și Cuvânt?
până și Cerul –
cât o fi de veșnic –
rămâne la-ntrebare
mut...

De ce să pieri
în iarba zilei
atât de repede,
frivol,
să lași în urmă
lacrimi și regrete
și mai ales în suflet
gol?

Emoție de-o clipă –
precum roua –
să fie viața
la măsura ei?
efemeridă și secundă,
ardere pură, fum,
scânteii?

Te-ndură, Doamne,
și lungește clipa,
ca roua să rămână
în otavă,
iar peste ea să vină pașnic
Ziua de Aur ca o
SLAVĂ –

Nu poți fi un secol...

N-am crezut vreodată
că mă-niern ușor
că vine o vreme
cu doruri ce dor

n-am gândit vreodată
că mă-niern grăbit
n-am crezut și iată
ceasul a venit

că iarba cea crudă
ce mă învărase
au venit s-o taie

nemiloase coase –

n-am crezut și iată
au sosit și seceri
coase peste coase
treceți peste treceți

n-am crezut dar iată
am ajuns să cred:
nu poți fi un secol
otavă și ied...

Dropie însingurată

(despre o Cruce ridicată în
Cimitirul Municipal)

Aceasta i-a fost soarta
ca să fie:
O dropie-ntr-un țarc
din veșnicie

Însingurată ca un gând
târziu

Într-o grădină unde –
cine-i viu? –

Voi fi și eu – peste decenii,
poate –
Hulub târziu, sătul de
libertate?

Dispar atât de ușor

Cât de ușor dispar –
de parcă aș fi un gând!
Vezi frunza asta de arțar
bătută încet de vânt?
Ieri a-nverzit jos la fântâna
din poartă... Mă frământ:
Azi când așa de-ncet dispar –
ca frunza de arțar –
Arțarul este încă viu
și înflorește iar...
(după Wilfrid Jaensch,
1 mai 2015, dintr-o
revistă de antropozofie)
Wie schön, dass ich verschwin-
de,
als ob ich niemals war!
Seihst du das Blatt im Winde?
Es grünte letztes Jahr
auf unserer alten Linde,
am Brunnen vor dem Tor.
Und während ich ver-

schwinde,
wie dieses Blatt im Winde, –
schon blüht die schöne Linde
am Brunnen. Wie zuvor
Eugenia Mihai-Deladunăre

Mărul păcatului

Singura poartă care se deschide spre lume
- mărul păcatului:

treceți așadar, nu vă sfiți,
botezați-vă în numele catedralelor –
bogate împărății deșarte –
miruiți-vă cu gustul amăgirii
purtați-vă osânda,
rumegați-vă minciuna,
dar:
încetați să mai puneți mâna
pe vulturi!
lăsați-i să zboare ca un țipăt
de blestem

Der sündapfel...

Das einzige Tor, das sich zur Welt eröffnet:
der Sündapfel!
gehets also durch, schreckets davor nicht zurück,
taufets euch im Namen der Katedralen –
vergebliche Kaiserreichen –
lassets euch die heilige Ölung der
Enttäuschung geben
tragets eure gegebene Strafe
wiederkäuet eure Lügen
ABER:
höret auf, die Hand auf Aaren zu legen,
lassets die mit linem Fluchgeschrei fliegen!

Corb albastru

Sub un cer de plumb, sihastru,
Croncănit de corb albastru –
Ramura de ger se-ntinde
Din fereastră spre neunde
Numai sufletul de foc
Face-n preajmă iarmaroc.
Ziua-i ca de Dragobete,
Azi, pur joc, dar fără fete
Că-nghețară – a câta oară? –
Așteptând nu într-o doară
Croncănit de corb albastru
Sub un cer de plumb sihastru –
Nori de ger sub cer târziu,
Corb albastru și pustiu...

Definiții paradoxiste

Culese de Florentin Smarandache

ADOLESCENȚA
: Plictiseala de a fi
singur, dorința de a fi
doi,teama de a fi trei.

**AJUTORUL PEN-
TRU LUMEA A TRE-
IA:** Ajutor plătit de să-
racii din țările bogate
pentru a ajuta bogații
din țările sărace.

PRIETENIA: Este
o persoană de sex opus
care are acel “Nu știu ce” care elimină orice dorință de a
te culca cu el (ea).

AMOR: Cuvânt de 4 litere: două vocale, două consoa-
ne... și doi proști.

AVOCAT: Singura persoană capabilă să scrie un docu-
ment de 10.000 cuvinte și să-l întituleze “Sumar”.

RABLĂ: Automobil dintr-o altă epocă în care toate
piesele fac zgomot, cu excepția radioului.

CAPITALISM: Regim în care omul îl exploatează pe
om. În regimul socialist e invers.

CELIBATAR: Bărbat care poate avea mai multe fe-
mei pe genunchi, dar niciuna pe brațe.

A COMPLICA: Nimic nu e mai complicat decât a
simplifica, nimic nu e mai simplu decât a complica.

CONSULTANT: Specialist care-ți ia ceasul de la
mână, îți spune cât e ora și te face să-i plătești serviciul.

DANS: Expresie verticală a unei dorințe orizontale.

DEMOCRAT: Prea sărac pentru a fi capitalist și prea
bogat pentru a fi comunist.

DEMOCRAȚIE: Regim în care fiecare are dreptul să
susțină că e sub dictatură.

DICTATURĂ: Regim în care toată lumea trebuie să
spună că e democrație.

DEZILUZIE: Sentiment resimțit atunci când posteri-
orul superb pe care-l admirai nu coincide cu fața care se
întoarce.

DIPLOMAT: Cel care-ți spune să te duci la dracu’ cu
o asemenea eleganță încât îți și vine să te duci.

ECOU: Fenomen natural care are întotdeauna ultimul
cuvânt, chiar și cu o femeie.

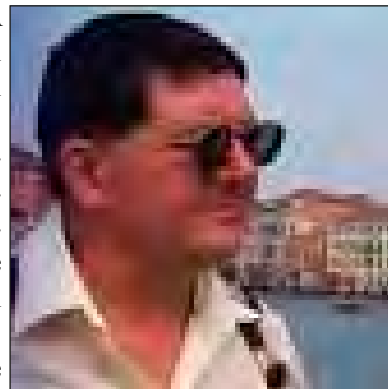
ECONOMIST: Expert care va fi capabil să spună mâi-
ne de ce nu s-a întâmplat azi ceea ce a prezis ieri.

FEMEIE: Ansamblu de curbe care fac să se îndrepte
o linie.

FLIRT: Chestia în mână, mâna în chestie, dar nicioda-
tă chestia în chestie.

GARDEROBĂ: Loc unde este așezată îmbracamini-
tea atunci când nu mai sunt clante de uși disponibile.

MOȘTENITOR: Ruda apropiată care vă ia pul-

sul de fiecare dată când vă strânge mâna.

MIZERIE: Situație economică în care ai avantajul că elimină teama de hoți.

PĂRINȚI: Cuplu care învață un copil să vorbească și să meargă, pentru ca mai târziu să-i spună să stea jos și să tacă din gură.

PARLAMENT: Cuvânt straniu format din două verbe: “parler” = “a vorbi” și “mentir” = “a minți”.

PESIMIST: Un optimist cu experiență.

PEȘTE: Animal acvatic care crește extrem de rapid între momentul în care este prins și momentul în care pescarul îl descrie prietenilor săi.

POLITICA: Politica are rolul de a împiedica oamenii să se ocupe de ceea ce-i privește (Paul Valéry).

STATISTICIAN: Persoană care consideră că sunteți la temperatura potrivită atunci când stați cu capul în congelator și picioarele în cuptor.

TURISM: Activitate ce constă în a transporta niște oameni care s-ar fi simțit mai bine acasă, în locuri care ar arăta mai bine fără ei.

CULTURA GENERALĂ: Unul dintre lucrurile inutile cele mai apropiate de sublim.

EROII: Stahanoviști ai istoriei, cu sau fără voce.

FURTUL: Împrumut abuziv.

GREȘEALA ADEVĂRATĂ: Greșeală de veteran, nu de începător.

IMPOZITEL: Rechiziții în timp de pace.

UZUL: Această lege necrisă... Sursă, de cele mai

multe ori, a ilegalității flagrante.

SINGURĂTATEA ÎN DOI – Cel mai groaznic tip de singurătate...

PUTEREA ASOCIERII, LA NOI: Racul, broasca și o știucă...

TRANSHUMANȚA TRADIȚIONALĂ ROMÂNESCĂ – O formă (destul de paradoxală) de statornicie.

CONTORSIONISMUL SUPREM: Să trăiești pe propria ta spinare.

VIAȚA OMULUI: O lungă-scurtă ucenicie a morții.

SOMNUL: letargie thanatoidă, indispensabilă (paradoxal) vieții...

FILOZOFIA: Perplexitate locvace în fața vieții, în fața morții...

FOTBALUL: Scandal pe o minge... goală – adică plină cu aer.

OAMENII DE SUCCES AI MOMENTULUI: Inși care, în mod normal, ar trebui să fie posesori de cazier sau de condicuță.

EDUCAȚIE: Încercarea – de cele mai multe ori, onestă – de a implanta în sufletul și comportamentul tinerelor generații principii și deprinderi pe care, cel mai adesea, noi (educatorii, părinții etc.) nu le-am prea respectat.

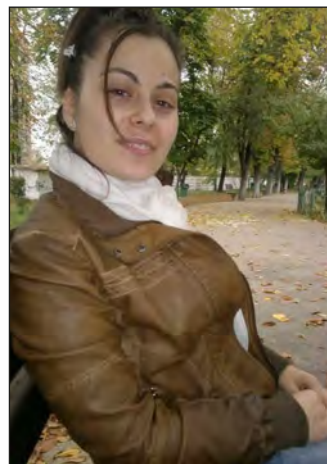
„Ai dracu’ de boșorogi!”, exclamă, dezgustați – de milenii întregi – generații după generații de viitori... boșorogi.

Este la fel de greu să-ți porți cu demnitate sărăcia ca și bogăția.

Ce frumoasă e viața la stîină – mai ales când ești turist!

Gânduri

Andreea Bianca Lăutaru

* Amănuntul unei clipe poate năruia ansamblul unei vieți.

* Deși respirăm prin emoțiile temerilor noastre, iubim cu atâta curaj.

* Drumurile nu au destinații atunci când inima nu are convingeri.

* Structurându-te pe detalii, ansamblul îți va părea năucitor.

* Vei pierde tot ceea ce obții până ai să primești ceea ce îți se cuvine.

* În întuneric se scriu cele mai scilpitoare povești.

* Să pășim către univers cu vise exprimate prin iubire. Ele ne unesc cu lumea născută din Dumnezeu.

* Lumea nu are nevoie de o voce închisă, ci de un ecou răsunător prin avânt.

* Rolul pe care încă nu ni-l descoperim este cel de creatori. Creatorii propriei vieți și sculptorii propriei ființe.

* Iubirile păstrate în taină stârnesc cele mai răsunătoare deznodăminte.

* Lacrimile înseninează paradisul toropit de necredință. Ele ne exprimă nevoia de a striga către iubire.

* Vino spre visul tău iar el te va urma întreaga viață.

* Sensul se poate atinge urmând ceea ce nu credeai că poate avea vreodată un glas.

* Aripile omului nu primesc săgeți în timpul zborului spre Dumnezeu.

* Un suflet care trăiește respirând întuneric nu va păși niciodată către lumină.

* Nimeni nu moare cât timp sufletul său rămâne viu.

Tânăra creatoare din Roșiori, laureată a Premiului “Naji Naaman” pentru creativitate (2015), bate pentru prima oară, discret și sfios, la ușa unei redacții. A ales publicația noastră pentru că ea ființează sub spectrul Marelui Brâncuși, el însuși autor de gânduri memorabile, rostite în “dodii”. Sincere și tinerești, aceste gânduri încearcă să definească un om și căutările unei vârste.

Ion MITITELU, Vis persan, Persian Dream

Eugen Evu

Simple roze la cheile poeziei

Ironist din generația nepierdută (să-i zicem I grec), admirator – discipol al marilor poeți persani (Khayyam, Saadi, Hafez) și tradus în maniera Sorkin, (frere translation), de tandemul Mariana Zavati Gardner- John Edward Gardner din Norfolk) – Ion Mititelu este un ludic, un hedonist trans- modernist, cum ar spune Ion Popescu Bradiceni. Realul delirant al lumii înseși, are ceva prophetic în această scriere “ divinatorie” orientală, atât de resurectă în schimbul de civilizații – rase- lumi, numit de unii hybris, de alții neo- barbarie... care schimbă azimuturile globale..., vezi migrațiile...

Înainte de migrația umanului, au migrat clic cuvintele și cifrele....Poetul este un magician, prin înzestrarea empatiei și a sinergiilor din logos, trans- mutative., oarecum deteriorate.Și oricât pare de ciudat, dar poetica lui Ion Mititelu este retro- baladescă ironică, pe itinerariul nostalgic minulescian, al iubirilor bibelouri de porcelain, “ obiecte cu existență efemeră”:

Meritam / să fim alături / pe un ciob de galaxie/ pentru- zi/ pentru o noapte/ sau măcar pentru-o veșnicie/ dar se-ntâmplă cum se-ntâmplă/ într-o lume prea reală/ ca un vis/ Vis să rămână/ Iar viața noastră stea reală”

Versificația facilă, aritmiile și anacoliturile par a fi și ele “ cheițe” ale distorsiunilor sceptice-perceptive dintre starea de vis și veghe. Tonul devine paradoxist- neutru:

“Stelele pân-la culcare/ tot mai des/ ajung doar zob/ și ajunge fiecare/ în aceeași Galaxie/ fiecare pe alt ciob”...”(pag. 136)

Cultura poetului este cvasi-livrescă și oxymoronic- explicită. Arta poetică redevine sindrom, ca al “ poetului nepereche” Eminescu, scrisul act stinger sau reflex condiționat al ... remanențelor telepatice psychee:

“ Mă simt stingerul zilei/ în clipa de neliniște-a păcatului/ și atunci îmi așez altarul/ pe doi mărăcini nevolnici/spre a mă ruga vântului/

ploii/ viscolelor viitoare/ și apelor/ ce curg în ținuturi nerostite/ și-ntârzie o clipă mai mult/ sindromul/ liniștii eterne” (pag. 22)

“ La închisul de seară/ păcatul cel dulce arzînd/ se uită cu ochiul haotic/ al unui secol nebun/ îmbătat de benzină”... (pag. 134).

Nici nu e de mirare, devreme, din cele peste 1300 de religii globale, în USA avem și niște popi care botează cu benzină, pe șoselele noului Babilon (v. internet).Criza energiilor fosile, igitur, este și una a lui hommo religiousus post- eliadesc.

“ Uită/ și vino să mă minți/ la spovedanie” (idem). Lirismul devine duios- prețios, scepticul se autodefinește:

“ ajuns să-mi semăn suspinul/ în semnul Aurorei Boreale/ Mă odihneam pe crestele mării/ în căușul palmei tale”... (pag. 38).

Palma iubitei devine cochilie, ea e culegătoarea de scoici a lui Vermeer...

Depoetizînd, demitizînd, Ion Mititelu gîndește occidental, eseistic, așadar re-poetizează reușind să ne binedispună, vorba cărților anterioare: pe aura cheii”, parascovenind, cu “ parascovenii”, strivind semantic “ lighioane second hand”, persiflînd“! Apocalipsa după nea Grigore”, picătura de acid în coautorat”, altfel spus parafrazîndul pe Luca Pițu și cafeneaua lui hermeneică...Filiația acestui poet pare a fi a sarcasticului- genial Valentin Iacob și a mișcărilor Luceafărului matinal...

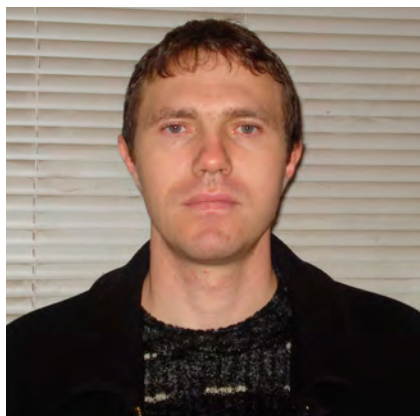
Speranța catharsică pare a fi, totuși, din grația limbii române, ultra plurisemantică...în ... roua cuvintelor”...cu care se botează,totuși, dintotdeauna, Sufletul.

Vecinul

Daniel Popa

L-am cunoscut într-o dimineață ploioasă de început de toamnă. Coboram scările blocului și el tocmai închidea ușa cu cheia, în timp ce ținea în mâna stângă o umbrelă mare, neagră sub formă de baston. Nu mi s-a părut nimic ciudat. Văzut din spate părea cam de 40 de ani, brunet și slăbuț, de înălțime medie, tuns scurt și îmbrăcat în blugi albaștri și o geacă de piele neagră. Când s-a întors i-am observat ochii negri și pătrunzători, prin care își trăda dorința de a afla cât mai mult dintr-o privire. Buzele subțiri au schițat un zâmbet:

- Salut, vecine!

Am răspuns instinctiv. Probabil mă mai văzuse pe aici pe la bloc și aflase că sunt vecinul lui de undeva.

- Gata vara! Ploaia asta care nu se mai oprește de aseară îmi încurcă toate treburile, știi?

Nu știam, nu aveam de unde să știu. Atunci îl văzusem pentru prima oară. Dar i-am răspuns că da, toți avem treabă, poate totuși o să se oprească. M-a privit puțin mirat.

- Nuuu! Nu o să se oprească! Mai ține vreo două zile! ... Sper, totuși, să reușesc să îmi rezolv problemele. Am atât de alergat azi. Asta îmi e serviciu, știi tu, nu?

Bineînțeles că nu știam și, ca să scap de el, i-am aruncat un „mă grăbesc, salut, numai bine!..”

, mi-a strâns mâna ferm, apoi a luat-o grăbit înaintea mea și până să ies eu de pe scara blocului dispăruse. Cum de a avut timp așa de repede să ajungă până la intersecție?

Eu nu prea îi cunosc așa bine pe vecinii din blocul meu. Stau la etajul unu, a doua ușă de lângă scară cum urci, iar lângă mine în partea dreaptă stă o doamnă în vârstă, văduvă, pe care o văd desuț de rar pentru că stă mai mult pe la țară. Ne salutăm de fiecare dată protocolar fără să fi stat vreodată de vorbă prea mult timp. În partea dreaptă, locuiește o familie cu doi copii: o fată cam de 15 ani și un băiețel să tot aibă vreo 3-4 ani. Sunt, cred, protestanți pentru că vecinul a venit odată la mine cu o carte plină de poze despre viața lui Isus și m-a întrebat dacă vreau să stăm de vorbă. I-am răspuns scurt că nu și discuția s-a încheiat. La ultima ușă de pe hol locuiește un taximetrist cu familia lui. Are și el doi copii: tot o fată mai măricică și un băiețel. În rest, îi cunosc pe doi dintre vecinii de la parter. Cu vecinul care locuiește sub mine am avut o mică problemă pentru că l-am inundat când am fost plecat în concediu și mi s-a spart un robinet. Un alt vecin de la parter, fiind mecanic auto, m-a ajutat când am avut probleme cu mașina. Am rămas vecini buni și am ieșit și de vreo două ori, când ne-am văietat amândoi de vremurile astea grele în care nu mai știi încotro să o apuci și ți se face lehamite de ce se întâmplă. Sunt unii vecini care locuiesc cu chirie, proprietarii fiind plecați prin străinătate sau prin București. Cel puțin așa am auzit vorbindu-se la scara blocului.

Aaaa! Și bineînțeles vecinul de la patru care cred că a fost pro-

fesor universitar sau, cel puțin, a lucrat pe la Universitate. Urcă uneori scările clătînându-se și duhnind a băutură ieftină trecând pe lângă tine de parcă nici nu te cunoaște. Când e treaz, îmi place să mai discut cu el despre una, alta. Cea mai interesantă discuție cu el a fost despre vise. Mi-a plăcut cum a susținut cu argumente rolul viselor în viața reală. Era se pare un hobby al său. Știa foarte multe pe această temă. Făcea cu ușurință legături între elemente științifice, mitologice, religioase, literare sau chiar filozofice, elemente ce conturau o lume miraculoasă și în același timp atât de concretă a visului. Am fost de-a dreptul fascinat cum a reușit să își construiască o asemenea teză și l-am întrebat de ce nu a publicat-o. Mi-a dat de înțeles că din comoditate. Poate într-o zi o va face. Cine știe? Era ferm convins că atunci când vom stăpâni visele, vom putea stăpâni și propriul destin în cel mai mic detaliu și am evolua dintr-o dată cu mult, mult mai mult. Dar este o cale lungă, anevoioasă și foarte periculoasă, mi-a explicat el , atrăgându-mi atenția să nu încerc niciodată pentru că, fără să am lângă mine pe cineva care se pricepe foarte bine la așa ceva, voi fi pierdut. Am reținut ideea că fiecare dintre noi avem întreg trecutul și viitorul umanității noastre în prezent prin diferite simboluri pe care le-am putea descifra dacă am putea *vedea* cu adevărat lumea. Prin *a vedea* el înțelegea unirea tuturor simțurilor într-unul singur, prin tehnici ce păreau desuț de coerente și posibile. Apelând, de asemenea, la intuiție și la memorie antrenându-le în lumea înconjurătoare, dar mai ales în lumea pe care ne-o înfățișează visele, am putea descifra sim-

bolurile propriului destin. Mi-a dat mai multe indicații despre cum pot fi antrenate atât simțurile, cât și mintea și intuiția noastră, astfel încât să ne depășim limitele și să evoluăm la o altă treaptă de cunoaștere și de conștiință. Am căutat pe internet și apoi pe la bibliotecă despre fascinanta sa teorie, dar nu am găsit nimic. Așa că, deși eram tentat să pun în aplicare teoria lui până la capăt - așa de curios să vedem ce se întâmplă - după câteva încercări, am renunțat.

Despre vecinul pe care îl întâlnisem în acea zi ploioasă, nu știam nimic. Trecusem pe lângă acea ușă de atâtea ori, dar nu văzusem pe nimeni. Oricum nu mi se păruse niciodată ceva neobișnuit și nu îmi pusesem niciodată întrebări legate de faptul că ar locui sau nu cineva acolo. Dar acum îmi stârnise curiozitatea. De ce nu îl văzusem până atunci și de ce era așa grăbit? Eram hotărât să întreb pe vreunul dintre vecinii pe care îi cunoșteam. Și am și făcut-o imediat ce am avut ocazia. Peste vreo două zile, m-am întâlnit cu vecinul mecanic în fața blocului. L-am întrebat atunci cine stă lângă el, dar răspunsul a fost „Nu știu..”. El stă în blocul acela de când s-a născut și la acea ușă nu a văzut niciodată pe nimeni. I-am spus despre întâlnirea mea. A fost și el mirat. Am insistat dacă totuși a auzit ceva legat acel apartament.. „Chiar nu știu cine e..”, a încheiat el și nu părea dispus să mai discute acest subiect. Poate că nu era de felul lui așa de curios ca mine. Eu eram decis să întreb și pe cel care stă sub mine. Am avut noroc. Chiar a doua zi, m-am întâlnit cu soția lui. I-am spus și ei despre întâlnire. „Da?..”, a răspuns ea și s-a uitat la mine neîncrezătoare. „Eu știam că acolo nu locuiește nimeni, deci nu are cum să fi văzut pe cineva..”. De data asta, m-am resemnat să mai aflu vreun răspuns, dar nu am renunțat să sper să îl reîntâlnesc pe vecinul misterios și să îl întreb chiar pe el.

Surpriză! Au trecut cam vreo două săptămâni și intram pe scara blocului când l-am văzut. Se pregătea să intre pe ușă și l-am strigat: „Vecineee!..”. A întors capul și mare mi-a fost mirarea când am văzut cât de schimbat era. Se mai îngrășase și părea mai înalt. Își lăsase o mustăcioară nu foarte deasă, în rest fiind ras proaspăt. Poate mi se părea că este mai înalt și că, probabil, înainte fusese bolnav sau poate plin de griji și de aceea părea sau fusese mai slab, așa că mi-am alungat din cap prima impresie și am fost bucuros să văd că se opri și a închis ușa în spatele lui.

- Da, ce s-a întâmplat vecine?

Am ajuns lângă el. Doar vream să îl salut și să mai stăm de vorbă. I-am spus sincer că, de felul meu, sunt

mai curios. I-am întrebat pe vecini despre el, dar nu au știut nimic. S-a uitat la mine fără a se supăra că intru așa, pe nepusă masă, în viața lui.

- Și ce vrei să știi despre mine? m-a întrebat pe un ton calm.

I-am zis că m-ar interesa să știu ce lucrează și de ce este văzut așa de rar pe acasă. Poate că avem interese comune și am putea sta de vorbă și să ne mai întâlnim.

- Păi nu prea cred. Lucrez foarte mult într-adevăr și de aceea nu sunt văzut pe acasă. Nu obișnuiesc să socializez cu oricine așa că nu cred că o să ne întâlnim cum zici tu. Mulțumesc oricum pentru invitație și pentru intențiile bune. Te salut!

Apoi s-a întors cu spatele la mine și a intrat în apartament. Era o beznă profundă! Probabil avea draperii groase. Părea un tip misterios care mi-a atras și mai tare curiozitatea. Dar nu aveam de gând să renunț și vream ca data viitoare să îl descos mai mult.

Începusem a nu mai spera să îl întâlnesc pe vecin și să îmi piară din curiozitatea de a afla totuși câte ceva despre el. Trebuia să îl abordez în alt fel și nu prea eram hotărât cum să îi câștig încrederea. Vream să îl invit pe la mine cu o anumită ocazie sau să inventez una.

Însă, uneori, lucrurile merg altfel decât te gândești și conjunctura îți oferă situații de care profiți sau nu. Coboram scările pentru a face niște cumpărături. Am observat ușa care mă bântuia crăpată. M-am uitat în stânga. Apoi în dreapta. Nimeni. M-am decis. Am bătut. Niciun răspuns. Am împins-o. Același întuneric pe care îl văzusem mai înainte. Unul dens care te intimida. Ceva din mine mă îndemna să intru. Am călcat peste prag cu grijă și am înaintat puțin sperând să găsesc un întrerupător. Am întins mâna și am pipăit după un perete, după un întrerupător. Nimic. În spatele meu ușa se închidea. Am încercat să o prind. Nu am mai reușit. Acea beznă mi-a intrat deodată până în măduva oaselor și neliniștea creștea în mine. Inima îmi bătea din ce în ce mai repede, iar mâinile începuseră să transpire. Trebuia să fac ceva. În fața mea, au apărut două puncte strălucitoare care se apropiau. Erau niște ochi: ochi de animal. Ceva care părea să alerge și să se apropie de mine. În momentul acela, instinctiv, m-am întors și am început să alerg. În mod normal, din doi pași trebuia să fiu lângă ușă. Dar nu s-a întâmplat așa. Mă îndreptam spre niciunde. Ciudat! Era ca și cum aș fi alergat prin aer deoarece, pe ceea ce călcam, era ca un fel de covor foarte pufos și foarte gros. În spatele meu, simțeam că ochii aceia se apropiau. Spaima se întindea aproape anihilându-mi conștiința și începând să mă dezintegreze în această

nouă lume în care intrasem de bună voie. Exact în momentul când credeam că aceasta chiar o să se întâmple a apărut ceva în fața mea. O scară, din aceea de la țară, cu care te urci în șopru sau în copaci. Era rezemată, dar foarte puțin înclinată. Am început să urc pe ea sperând să scap. M-am uitat înapoi și în jos, dar nu se vedea nimic. Doar beznă oriîncotro priveai. Nu aveam de ales. Nu exista nicio cale de întoarcere. Am început să urc pășind pe treptele ce păreau a fi din lemn, dar reci. Speram să ajung la capăt și să scap. Nu mai înțelegeam nimic. Cum ar putea fi posibil? Era peste puterea imaginației, deși cât se poate de real și asta mi se întâmpla mie, celui care mă săturam câteodată de viața asta așa de plictisitoare, de automatismele cotidiene. Acum le vream pe toate înapoi. Tot urcam și începusem să cred că nu voi ajunge niciodată la capăt. Întreaga mea viață mi-o voi petrece ca un Sisif al acelei scări. Și tot restul din ceea ce îmi propusesem să fac în viață vor rămâne doar simple speranțe. Oare de ce am tot amânat atâtea lucruri pe care vream să le realizez?! Nu găseam un răspuns la această întrebare. O dezamăgire pusese stăpânire pe mine atât de tare, încât m-am oprit din urcarea mea spre infinit. Ce rost mai avea să înaintez dacă oricum scara nu avea capăt? Voi rămâne aici, la mijlocul acestei scări fără sens, atârând în neant, până se va întâmpla ceva. Îmi voi pierde puterile sau voi adormi. Voi cădea în acest întuneric nemilos. Poate că aceasta e viața după moarte. Acesta e drumul spre Rai sau spre Iad. La ce să mă condamn la propria-mi moarte? Mai bine voi aștepta. Dar nu am așteptat prea mult pentru că am simțit cum scara începe să se miște, iar eu eram cât pe ce să cad pe spate. Oricum nu mă mai ajuta cu nimic să țin de scară, așa că i-am dat drumul și m-am lăsat să cad în voie. La început căzătura a fost lentă și m-am simțit ca atunci când te lași pe spate în pat, dar apoi am început să prind viteză ca și cum ai cădea dintr-un pom. Apoi am prins și mai mare viteză ajunsă la cote inimaginabile, ca și cum aș fi căzut de o eternitate. Parcă întreaga viață mi-o petrecusem căzând în acel întuneric. Eram cuprins de senzații diverse. Ca un zbor înapoi. De multe ori, când eram copil și chiar după aceea, îmi dorisem să pot zbura. Și de data aceasta, sentimentul eternității faptului pe care îl trăiam îmi provoca o teamă transcendentală. Era ca și cum aș fi fost în același timp viu și mort. Conștiința mea se pregătea să dispară sau să treacă la un alt nivel de existență. Nu s-a întâmplat nimic însă. Am rețrăit clipa schimbării circumstanțelor pentru a nu fi eu schimbat cumva. Căzătura s-a întrerupt brusc

ca și cum n-ar fi existat. Stăteam pe spate pe ceva solid. Era pământ. Un pământ negru ca tot ceea ce mă înconjura. Am simțit o picătură pe mână, apoi altele și altele acoperindu-mă și udându-mă până la piele. Ploua torențial. Nu mă mai mira nimic. Problema era că apa nu avea unde să se scurgă și imediat mi-a ajuns până la glezne. Poate că ceva mai încolo pământul era mai înalt. Am început să mă deplasez, dar apa continua să urce destul de repede ceea ce a făcut ca panica să mă cuprindă deoarece îmi ajunsese aproape până la burtă și simțeam că luase locul picioarelor mele. În locul lor, eram conștient de acest univers acvatic ce se întindea la nesfârșit în jurul meu. Când eram sub apă până la gât, involuntar am început să înot cu mâinile și cu picioarele lichide. Trebuia să mă mențin la suprafață și în același timp să merg undeva spre ceva solid. Înotam și nu simțeam nicio oboseală. Sentimentul de zădărnicietate eternă cu care mai făcusem cunoștință în această lume puse iar stăpânire pe mine, dar aveam o senzație puternică a faptului că, dacă apa va trece peste capul meu, însăși conștiința mea va deveni lichidă și prizonieră a acestui diluviu și voi fi nevoit pentru totdeauna să trăiesc fiind un fel de ocean acoperit de cel mai sinistru întuneric. Nu îmi plăcea deloc ideea și hotărârea luă locul disperării. O nouă formă își făcu apariția lângă mine. Era un copac destul de gros. Apa ajunsese până la coroana lui. M-am prins de o ramură mai groasă și m-am urcat în el. Cu grijă, m-am cățarat mai sus pipăind ramurile și crengețele din jurul meu. Ploaia se oprise. Am decis să explorez copacul care mă primise și mă salvase de la înec. Era un copac cu coroana bogată. Bănuiam că este un stejar după forma scoarței și a frunzei. Mă simțeam bine aici deoarece îmi aducea aminte de momentele din copilăria mea când așteptam la umbra pădurii de stejari după ce hoinăream fără vreun scop sau când mergeam după lemne cu bunica. Fie-i țărâna ușoară că are ceva ani de când s-a stins. Și m-a iubit atât de mult! Eram nepotul ei preferat! Acolo, în acel copac răsărit cine știe cum în acest univers straniu al întunericului, memoria bunicii mele devenise mai vie ca niciodată. Cu siguranță, ea era un înger acolo în Rai și mă privea cum ajunsese prizonier condus de curiozitatea mea din care ieșeau întrebări cu care o săcâiam tot timpul. O atingere ușoară pe mâna dreaptă m-a făcut să tresar. Să mă fi auzit bunica și ca înger să fi venit să mă salveze de acolo? În acel moment, mi se părea posibil orice. Dar nu era așa! Era o aripă, într-adevăr! Un cârâit m-a făcut să îmi dau seama că era aripa unei păsări. Părea să se pregătească să își ia zborul. Am simțit cum își ia zborul. Instinctiv, am întins mâinile și am apucat-o de picioare. Era

mare, mult mai mare decât o zburătoare obișnuită. Ca și cum ar fi venit din lumea poveștilor sau dintr-un film SF. Dar mai conta? Nu, atâta timp cât puteam să scap ei de aici. Am ținut-o strâns, în timp ce ea se îndrepta spre un alt loc numai de ea știut. Se înălța, se tot înălța și eu speram că undeva spre soare să scap de această noapte de coșmar. Da, era acolo în depărtare! O lumină! În sfârșit! Și chiar spre ea ne îndreptam! Era un fel de pod de lumină sau, mai repede, un derdeluș. Când am ajuns în dreptul lui, mi-am dat drumul și m-am simțit din nou copil dându-mă pe ghețuș, fără sanie și udându-mă de această dată cu lumină. Alunecam, alunecam și eram așa fericit! Aș fi vrut să țină cât mai mult! M-am simțit însă tras într-o parte și m-am pomenit pe holul apartamentului în care intrasem, în picioare, cu fața spre ușa de la intrare. Era deschisă. În prag stătea locatarul ei pe care îl bănuiam de o farsă pe care mi-o făcuse pentru că intrasem fără voia lui la el în casă. Era cu totul schimbat, așa cum vezi că se schimbă actorii foarte mult la machiaj - își pun peruci, lentile de contact de alte culori și folosesc diferite fonduri de ten pentru a acoperi defectele feței. Era acum blond, cu părul mai lung ajungându-i aproape până la umeri. Avea ochii albaștri, cu fața de o frumusețe aparte. Era îmbrăcat într-un fel de costum medieval din acela de purtau cavalerii. Lucra, probabil, în domeniul circuitului, al prestidigitației și al hipnozei și reușise într-un anumit fel să mă facă să trec prin toate astea. Citisem de astfel de cazuri. Am vrut să îl iau la rost.

- Hai ieși repede să închid ușa! mi-a zis cu o voce îngrijorată trăgându-mă afară din apartament. De ce ai intrat? Vrei s-o pățești?

- Cum adică? De ce ți-ai schimbat astfel înfățișarea?

- Mi-ar plăcea să te lămuresc, dar nu pot. Trebuie să îți întreb mentorul.

- Ce mentor? Care mentor? Eu nu am avut niciodată un mentor! Poate că ar fi fost bine să am. Așa aș fi ajuns celebru.

- Stai liniștit că, într-un fel sau altul, fiecare dintre noi avem un mentor sau mai mulți, chiar dacă nu ne dăm seama! Uneori devenim mentori pentru noi înșine. O să vezi tu!

Era ceva la care să te gândești!

- Acum ai putea să mă lămurești? Cine ești și de ce arăți așa?

- Nu am ce să îți spun. Dar poți să mă faci cum vrei tu!

Răspunsul lui m-a bulversat.

- Ce vrei să spui?

- Trebuie să îți dai seama singur ce vreau să spun. E momentul. Acum totul depinde de tine. Eu nu mai am nimic de adăugat. Poate o să ne mai întâlnim, dar depinde numai de tine.

Mi-a întins mâna și eu i-am strâns-o cu regret. Nu am aflat mai multe.

M-am gândit mult la ce a vrut să zică și, până acum, nu l-am mai întâlnit niciodată. Dar asta nu înseamnă că nu îl voi mai întâlni sau că nu voi mai găsi iar ușa la apartamentul lui deschisă și nu îmi voi mai face curaj să intru din nou în ciuda a ceea ce pățisem. Cine știe ce farsă mi-ar mai putea face? Doar cu asta se ocupă de are atâta treabă și e mereu pe fugă! Un magician fără seamă, vecinul meu-personaj, nu? Adevărul e că trăiește alături de noi într-o lume plină de posibilități.

Aaa! Să mai zic de întâlnirea cu vecinul de la parter, profesorul universitar. L-am întâlnit ieri și m-a cam pus pe gânduri. Nu era băut. S-a uitat la mine prelung și m-a luat de mâini. Oare ce l-o fi apucat?

- Nu m-ai ascultat!

- Ce vreți să spuneți?

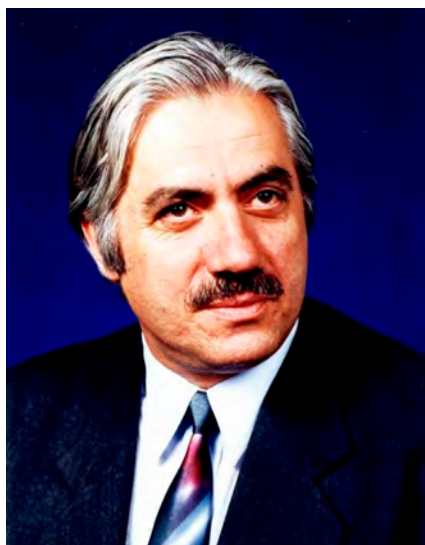
- Nu ți-am zis să nu te apuci să visezi în lumea reală dacă nu ai antrenament suficient și dacă nu ai un mentor lângă tine? Puteai s-o pățești! *Visatul* nu e un lucru ușor! Ai avut noroc că tu ai înclinații native și într-un fel anume ți le-ai dezvoltat mai demult. Apoi cu siguranță că ai apelat la tehnicile pe care ți le-am zis eu și la un moment dat, pe un teren propice, *visatul* s-a declanșat instantaneu. Nu ai trecut de curând printr-o experiență ciudată?

Am făcut imediat legătura cu vizita la vecinul de la parter. Să fi fost oare posibil ca toată experiența aceea să se datoreze încercărilor mele eșuate de a pătrunde în lumea *visatului*, iar vecinul meu misterios și apartamentul său să mă fi ajutat să pătrund în ea? I-am povestit despre aventura mea.

-Dacă îți neapărat să avansezi pe acest drum, te-ai putea ajuta. Ai putea ajunge acolo unde eu nu am reușit. Vezi, această călătorie nu e făcută pentru oricine. Trebuie să fii predestinat pentru ea. Am crezut că era și destinul meu, dar nu a fost. Uneori lumea de dincolo mă bântuie prea mult și atunci simt nevoia să beau pentru a putea trece peste aceste momente. Cred că tu vei reuși. Rămâne ca tu să decizi ce vei face mai departe! Dar gândește-te bine că fiecare călătorie cere sacrificiile sale. Aceasta, așa cum ți-am mai zis, are beneficii inimaginabile, dacă o vei duce până la capăt. Te las și aștept să te gândești bine și să te hotărăști.

Proza poetului

Valeriu Butulescu

Aleksander Nawrocki este o personalitate marcantă a literaturii de azi a Poloniei, poet de largă recunoaștere internațională, tradus în zeci de limbi. Organizator a două festivaluri internaționale: Zilele Mondiale ale Poeziei – UNESCO și Festivalul Poeziei Slave.

Subtilă și extrem de elaborată s-a dovedit a fi proza scurtă a lui Aleksander Nawrocki. În „Caietele Columna” s-a publicat, în premieră în România, proza „Fata și Eretele”, în traducerea lui Valeriu Butulescu. Aceasta, împreună cu nuvelele fantastice „Aureola”, „Paștele” și cu microromanul „Umbra îngerului său” au fost publicate sub formă de carte la Editura „PERFORMANTICA” din Iași.

Valeriu Butulescu, el însuși poet și dramaturg, bun cunoscător al limbii și literaturii poloneze, semnează acest eseu despre aventura epică a unui liric înăscut. (CC).

Un creator complet și complex este fascinat de toate formele de expresie artistică. Exemple sunt nu puține; menționăm câteva, ilustre, din literatura noastră.

Poet, până la cea mai profundă fibră a existenței sale, Mihai Eminescu scrie o piesă de teatru (Decebal), iar „Geniu pustiu” se constitu-

ie într-o proză de excepție. Brâncuși apela rar la cuvinte. Nu avea suficientă încredere în perenitatea lor. Știa cât de ușor poate lua vântul o pagină scrisă. Prefera să scrie în piatră și bronz, fără cuvinte, prin linii geometrizate simbolice. Și totuși, dorința irezistibilă de a esențializa îl împinge spre literatura sapiențială. Scrie „în dodii”, așa cum îi plăcea să și vorbească, lăsând patrimoniului nostru cultural o a doua Coloană fără Sfârșit, șlefuită din aforisme. Coabitarea fericită și inspirată a artelor se manifestă și la Marin Sorescu, a cărui dramaturgie, mereu jucată, este pe punctul să umbrească poetul. Aspect notabil, Sorescu a fost și un pictor remarcabil, cu expoziții în țară și peste hotare.

Aleksander Nawrocki, prin întreaga sa viață creatoare și-a legat numele, indestructibil, de poezie. Părea prototipul poetului total, a publicat zeci de volume de poezie proprie, a semnat ca traducător, sute de florilegii lirice răsădite în poloneză din fascinante grădini exotice, a girat, ca editor, zeci de antologii de poezie. Mai mult, organizează anual „Zilele Poeziei” (sub auspiciile UNESCO), iar revista pe care o conduce și editura pe care a fondat-o se cheamă „Poezia”.

Cu atât mai surprinzătoare și valoroasă este prezenta sa incursiune în epic, materializată în trei povestiri și un miniroman, toate aduse azi, în premieră, în fața cititorului român. Experiență demnă de observație și analiză. Pentru că lirismul versurilor sale evită acțiunea, refuză intriga, fuge de narativ. Ori, acestea sunt pârghiile indispensabile ale prozatorului.

Trebuie spus răspicat, de la început. În prozele sale fantastice, Aleksander Nawrocki nu trădează poezia. Îi face chiar loc, din

abundență, mixând cu îndemânare genuri pe care unii le socotesc nemiscibile. Proza poetului rămâne preponderent poetică, punând în încurcătură teoreticienii esteticii, în general, sceptici în ce privește coexistența eposului cu lirismul

Fata și Eretele surprinde prin tema abordată: lumea văzută de sus, așa cum apare ea pe retina unei păsări de pradă. Erete înseamnă zbor avântat și sângeros, aripi prevăzute cu cioc și gheare. El ucide fără regret, fără urmă de vinovăție. Divinitatea l-a înzestrat cu atributele morții, i-a poruncit să existe. Iar el, pentru a exista, trebuie să ucidă. Nu are nimic personal cu păsărelele frumos colorate, care asigură coloana sonoră a primăverii, umplând crângurile de poezie. Simte chiar o compasiune pentru neamul galina-ceelor, aparent protejat de un răpitor mult mai rapace și mai eficient decât orice pasăre de pradă: omul.

De altfel, tocmai acest conflict de interese dintre erete și om duce pasărea într-o situație dramatică. Aceasta cade într-una din numeroasele ambuscade, organizate de țărani obtuzi, cu gândul doar la banii obținuți din comerțul cu ouă. Răzbumarea concurenței, gândită de prădătorul om, este atroce. Eretele nu este ucis. Homo sapiens i-a pregătit o moarte lentă: lăsat în soare, ținut pe o scândură, cu piroane bătute dureros în frumoasele sale aripi.

Omul, descris de autor mereu cu o suavă ironie bruegeliană, își arată astfel o primă latură meschină. Amețit de pilde bisericesti, evlavios până la refuz în fiecare duminică, omul îi asigură Eretelui un supliciu ca la carte, adică durerea în forma ei sacră și perfectă. Eretele se stinge lent, pe crucea sa improvizată lângă șură, fără bocitoare și fără

apostoli. Țăranul păgubit nu înțelege sacrilegiul gestului său, se joacă inconștient de-a Pilat din Pont, teatralizează sângeros sentința, pentru ca celelalte păsări de pradă să ia aminte.

Suferința Eretelui mai are o explicație. Răpitorul cu față umană a visat, din timpuri străvechi, să zboare. Lipsa aripilor este marele său complex. Pentru a compensa acest handicap genetic, maimuța fără păr și-a adăugat fel și fel de accesorii, și-a lipit de brațe pene cu ceară, și-a meșterit aripi din cuie și șindrilă, aruncându-se în gol de pe stânci înalte sau turlle de biserici. Toate aceste tentative de a zbura s-au sfârșit lamentabil, ba chiar tragic. De aici ura și invidia zburătorului ratat față de zborul grațios al Eretelui. Omul nu poate accepta ca o pasăre, cu un grăunte de creier, să fie stăpâna cerului și să zboare asemenea îngerilor, în vreme ce el, credincios, cu taxele bisericești plătite la zi, e nevoit să se târască prin praf și noroi. Această frustrare a inteligențului târător simte o ușurare patologică, în clipa în care distruge aripa Eretelui, bătând-o în cuie, în apropierea cotețului.

Dar și aici triumfă pilda biblică. Intervine Fata cea simplă de la țară, care, cu sufletul ei candid, pune capăt calvarului. Coborârea de pe cruce a păsării condamnate se face discret, noaptea. Fata îi îngrijește rănilor cu devoțiune și dragoste. Pentru ea, Eretele înaripat este un înger, singurul înger pe care l-a văzut cu adevărat. Desigur, nu prea seamănă cu cei pictați pe icoane, dar Eretele zbura cu adevărat, era clar că Domnul l-a făcut ca să zboare.

Gloata, reticentă la început față de această schimbare a sentinței, cedează. Oricum, pasărea avea aripile frânte, se târa prin colb, asemenea oamenilor. Socoteau răzbunate toate găinile răpite de Erete de-a lungul timpului. De fapt, gloata nu-i dorea moartea, voia numai ca Eretele să nu mai zboare.

În mintea strămtă a păsării au loc mutații neașteptate. Înțelege mai bine compasiunea dintre specii, vede că oamenii nu sunt cu toții răi, iar cei răi nu sunt consecvenți: devin buni, din ciudate motive. Iar Fata, această întrupare a binelui, cânta atât de frumos, mai frumos chiar decât toate păsările pădurii. Eretele se întreamează din zi în zi, sub vraja cântecului și iubirii. Pentru că Eretele avea și el complexe sale păsărești. Pe vremuri, zbura ca o nălucă, străpungea norii cu ușurință, dar nu știa să cânte.

Începuse să se simtă bine între oamenii aceia, care îl tratau cu tot mai multă bunăvoință. Aveau atâta încredere în neputința sa, că îl lăsaseră complet liber. Într-o noapte când Fata dormea, Eretele simte irezistibil

chemarea pădurii. Dorul de înalt îi dă forță. Își fâlăie aripile, încrezător, ca odinioară. Și atunci se produce un miracol ornitologic. Se desprinde iar de pământ. Zboară. Sub el, copacii și tufișurile aleargă iar înapoi. Se înalță tot mai sus. Zboară.

Umanizat de captivitate, Eretele realizează că a uitat ceva. Nu și-a luat rămas bun de la Fată, binefăcătoarea sa. O găsește dormind, istovită de muncile câmpului, Avea gura întredeschisă. Eretele se apropie. Printre dinții Fetei, zărește acea bucată de carne roșie, numită limbă. Știe că acesta este instrumentul la care Fata cânta atât de frumos. Instinctul său de prădător erupe iar. Îi ciugulește scurt limba, după care zboară întins spre pădure. Satisfăcut că și-a luat rămas bun de la ființa lui dragă. Și a luat cu el, în zbor, farmecul și amintirea cântecului omenesc.

Aureola, printr-o acțiune simplă și coerentă, culminativă chiar din prima pagină, pune în discuție un subiect de mare anvergură: limitele duplicității în artă. În atelierul său, un pictor bătrân și valoros desăvârșește cu migală portretul unui sfânt. E o lucrare așteptată de credincioși, plătită cu bani grei de Biserica din Lourdes. Urmează să fie sfințită de Papa în persoană.

În aceste condiții, travaliul creator al artistului este explicabil. Vrea să fixeze definitiv, pe fața personajului, bonomia și umanismul duse la apogeu, particularități care fac diferența dintre un sfânt și un om obișnuit. Desigur, cel mai la îndemână procedeu, supralicitat de iconarii de rând, este să-i atașezi sfântului un semn distinct, cum ar fi un cerc luminos deasupra capului, adică o aureolă. Dar Pictorul vrea mai mult, e un mare artist, încearcă diverse ipostaze, pune o umbră de ironie pe buzele sfântului etc. Și atunci are loc prima ciocnire violentă dintre sacru și profan. Sfântul își face apariția, conceptual, desigur, în atelier. Smulge pânza de pe șevalet și îi interzice pictorului să-i facă portretul. Motivul acestui refuz este zdrobitor: în timpul războiului, artistul colaborase cu ocupația hitleristă. Își trădase apropierea evrei, împingându-i în ghearele Gestapoului, după ce se folosise de ei, fără scrupule. Într-un rechizitoriu memorabil, Sfântul reconstituie trecutul sordid al Pictorului. Omul acesta își vânduse sufletul unor diavoli în uniformă pentru a fi propulsat în paradisiul artei. Tranzacție vremelnică și conjuncturală, deci cu atât mai vinovată. Și nu o făcuse pentru a-și salva viața (aici se mai puteau inventa niște scuze), ci pentru a-și spori reputația. Pictorul, ca orice vândut, contraatacă. Își justifică rătăcirea, dând vina pe istorie. Când iadul este pe punctul de a se generaliza, e greu să supraviețuiești fără să dai mâna, fie și ocazional, cu Satana. Merge mai departe. Consideră că și sacralitatea Sfântului este una accidentală. Actul său de sfin-

tenie s-a născut mai mult din vanitate și ambiție, decât din pioasă convingere. A salvat, cu prețul vieții sale, viața unui condamnat (trimitere clară la preotul martir Maximilian Kolbe). A murit în locul altuia. Eroism, desigur, dar și bravură.

Sfântul nu renunță. Încearcă să trezească procese de conștiință în ego-ul exacerbat al artistului. Îl face să rememoreze faze decisive ale tumultoasei sale existențe, călătoria cu vaporul la Constantinopol, unde Pictorul își întâlnește femeia vieții, din păcate și ea dominată de convingeri rasiste. Dar artistul nu se simte vinovat. Pașiunea sa pentru artă a fost mai presus de orice norme morale. În definitiv, e liber. Și dacă vrea să-l picteze pe Sfânt, îl va picta, indiferent de voința acestuia.

Pictorul își impune punctul de vedere, alungându-l pe Sfânt, care, ca orice spirit nu știe să opună rezistență. N-ar fi fost prima oară când ticăloșia triumfă. Dar cineva acolo sus împarte dreptate. În învălmășeala finală, Pictorul se împiedică de stativul reflectorului și cade, strivindu-și letal capul de un suport metalic. Un șuvoi de sânge se prelinge spre picioarele Sfântului în retragere, după care se întoarce de unde a plecat, descriind un cerc roșu. O aureolă.

Conflictul dintre sacru și profan explodează în *Paștele*, unde demitizarea ajunge la paroxism, oprindu-se la doi pași de sacrilegiu. Povestirea reflectă Paștele – marea sărbătoare a creștinătății, - așa cum este percepută de un Hristos din ghips, din inventarul modest al unei biserițe de țară. Personificarea statuii îi permite reacții și trăiri umane. Hristos, răsfățat de toți în dimineața Învierii Sale este abandonat apoi în spatele altarului, alături de alte piese de recuzită, credincioșii fiind ocupați de latura gastronomică și distractivă a evenimentului, latură care de veacuri este cea mai pregnantă.

Această ipostază îi permite lui Hristos să constate ce mult s-au deformat învățăturile Sale, formalismul interesat al enoriașilor, care văd în credință doar o trambulină spre Mântuire. Meditația lui Hristos este întreruptă brutal și neașteptat. În fapt de seară, în biserică intră Diavolul în persoană. Are coarne acceptabile, blană de lup, copite etc., dar se dovedește a fi un partener agreabil de discuție, uneori șarmant, pe alocuri mai logic decât Hristos, total diferit de modelul monstruos promovată de iconografia creștină. Îi spune Mântuitorului că a venit să-L cinstească, de ziua triumfului Său ideologic. Are ceva din diavolul lui Origenes, o anumită înclinație spre pocăință, poate chiar o nedeclarată aspirație către mântuire. Firește, Hristos, icoană a toleranței și iubirii, nu-i poate refuza compania, ținând cont și de importanța sărbătorii. E chiar preocupat de existența anterioară a

Satanei, vrea să înțeleagă mai bine mecanismul căderii în păcatul absolut. Află că Diavolul a fost cavaler, s-a luptat în cruciade pentru eliberarea Mormântului Sfânt, apoi a devenit preot, proslăvind o vreme faptele Lui Hristos, de la orizontul amvonului. Îndepărtarea de învățăturile Domnului s-a produs tot din cauza indiferenței credincioșilor. Lăcomia și violența acestora l-au convins că idealul cristic, susținut puternic de propaganda bisericii, era de fapt un mesaj ratat.

Culmea sincretismului, Hristos este de acord cu suferințele drăcești, care vin să întărească o mai veche teamă a Sa. Oamenii mimează o smerenie interesată; visul lor este doar să ajungă în sinecra calmă a Paradisului.

Pentru a constata cum stau lucrurile, acest tandem șocant - Hristos și Diavolul – intră prin casele oamenilor, deghizați, cu oarecare tâlc. Hristos, uitându-și semnul particular (aureola) nu este recunoscut și, în chiar seara Paștelor este lovit, de către o mână credincioasă, cu un castravete murat, direct în barbă. În schimb, Diavolul, cu blana de lup ascunsă sub odăjdii preoțești (procurate chiar de Hristos) are un succes enorm. Este primit cu onoruri, tratat cu bunătăți culinare și băuturi alcoolice. Din această experiență tristă, amândoi înțeleg eroarea în care stăruie, de două milenii, candidații la mântuire. Cel care propune abandonarea proiectului și emigrarea spre alt sistem solar (Iisus fiind declarat Salvator Universal) este chiar Hristos.

„Paștele”, departe de a fi o temă biblică luată în răspăr (în maniera umorist-ateistă a unui Leo Taxil), pune în ecuație un element fundamental: umanizarea răului. Diavolul creștin este reformat surprinzător și acceptat ca partener de dialog social. Dacă omologul său musulman, Șeitan, este „cel veșnic alungat cu pietre”, dacă Satana clasic-creștin este ireversibil Necuratul, diavolul globalizat al lui Nawrocki capătă trăsături pregnant umane. E mai degrabă conceput după model hinduist, unde Binele și Răul se mențin într-un echilibru stabil, bine strunit de Divinitate, unde oamenii ridică temple și aduc ofrande zeităților malefice. Pentru că Răul face parte din necesitățile vieții. Paradoxal, numai confruntarea cotidiană cu Răul ne poate face mai tari și mai buni.

Confruntarea dintre laic și sacral ia forme elaborate și complexe în miniromanul *Umbra îngerului său*, lucrare bine proporționată, originală, cu vagi și îndepărtate ecouri din Victor Hugo (Notre-Dame de Paris) sau Umberto Eco (Numele trandafirului) Personajul principal, un bărbat inadapabil, născut cu o vizibilă malformație congenitală (socotită stigmat al diavolului) are un traiect biografic dramatic. Provine dintr-o familie de aristocrați balcanici, dar stigmatul (un

deget în plus la fiecare palmă) îl exclude din viața de societate. Își găsește refugiul în solitudinea pădurii, în lumea imaginară a spiritelor, printre sălbăticiuni (a căror limbă, surprinzător, o înțelege). La vârsta adolescenței, părinții săi găsesc o soluție comodă și onorabilă de a-l îndepărta: îl trimit să se călugărească, la o mănăstire din zonă, vestită pentru icoana ei făcătoare de minuni.

Aici se deschide prăpastia dintre călugăr și om. Cauza imediată a conflictului este tânăra și frumoasa Zoriana, fiica unui bogat negustor, beneficiara serviciilor icoanei miraculoase. Icoana tocmai îi vindecase mama, fapt pentru care Zoriana vine frecvent la mănăstire. Între ea și tânărul călugăr se înfiripă o nefructificată poveste de dragoste. Cei doi se hotărăsc să fugă împreună, undeva departe, în lume.

Dar cerul intervine, ca de obicei, în favoare proprie, stricând socotelile pământenilor. Subit, călugărul îndrăgostit cade bolnav, ajunge într-o stare de totală inconștiență, din care cu greu este salvat de frații călugări, cu implicarea directă a icoanei. Fata l-a așteptat zadarnic la locul stabilit. Relația se frânge. Zoriana a plecat departe, nimeni nu știe unde.

Resemnat, tânărul monah renunță la orice amăgire omenească, dându-se total studiului și credinței. Câștigă încrederea fraților, avansează spectaculos în ierarhia duhovnicească, ajungând egumen. Dar, în numeroasele sale clipe de reverie și meditație, imaginea fetei iubite re apare frecvent și stăruitor, ca un triumf al omenescului, ca o sfidare a celor sfinte.

Crede că este o ispitire a diavolului, față de care icoana vestită se dovedește a fi neputincioasă. Încearcă să se salveze, călătorind departe, spre fabulosul Constantinopol, loc fascinant, frecvent întâlnit în proza nawrockiană. Sub pretextul unei călătorii de studii este eliberat temporar de obligațiile de egumen. Se depărtează cât poate de coordonatele mănăstirii care l-a consacrat, dar imaginea fetei iubite îl urmărește chinuitor. E tot mai convins că situația sa nu se rezolvă printr-o simplă călătorie. Hotărăște să se întoarcă. În drum spre locurile natale este atacat, grav rănit și jefuit de tâlhari, dar salvat de niște păstori săraci, la care își petrece iarna. Pleacă mai departe, spre mănăstirea sa, convins că oriunde în lume există bine și rău.

Revenirea la mănăstire surprinde plăcut și sincer

întreaga comunitate monahală. Frații fuseseră convinși că pierise, aventurându-se atât de departe într-o lume păgână. Cu atât mai mare a fost bucuria revederii. Mai ales că în prima duminică urma să se celebreze cununia unui important magnat local. Iar egumenul era cel mai potrivit pentru a oficia acest ritual.

Cununia începe conform canoanelor clasice ale ortodoxiei. În prezența unei numeroase asistențe, tânăra pereche este condusă la altar. Egumenul are totul pregătit. Dar, aproape că scapă coroana aurită, când vrea să o pună pe creștetul miresei. Era Zoriana.

Egumenul se stăpânește cu greu, duce ritualul până la capăt, după care se retrage, puternic marcat în chilia sa. Nu are somn. Știe că de acum înainte nu va mai cunoaște liniștea. Caută refugiul în fața icoanei făcătoare de minuni. Știe că ea însăși este capodopera unui pictor îndrăgostit. Trebuie să îl înțeleagă pentru că s-a născut dintr-o mare iubire.

Dar icoana nu poate face nimic. Mai mult, constată pentru prima oară că ochii sfintei pictate sunt de fapt ochii Zorianei. În lupta cu sacralul, lumescul învinge. Egumenul, aproape posedat, coboară icoana de pe altar și o aruncă în foc. Aceasta arde în întregime, cu excepția ochilor pătrunzători, care continuă să-l privească, batjocoritor, din cenușa din vatră. Egumenului îi rămâne o ultimă soluție: vârful vindecător al stiletului său de nobil îi străpunge inima, liniștitor, „ca mâna mamei în copilărie”. După care se produce înălțarea, tenebroasă, cvasidemonică. Spiritul său se ridică și zboară. Dar nu spre căldura luminoasă a Sudului. Spre întunecat și recele Miazănoapte.

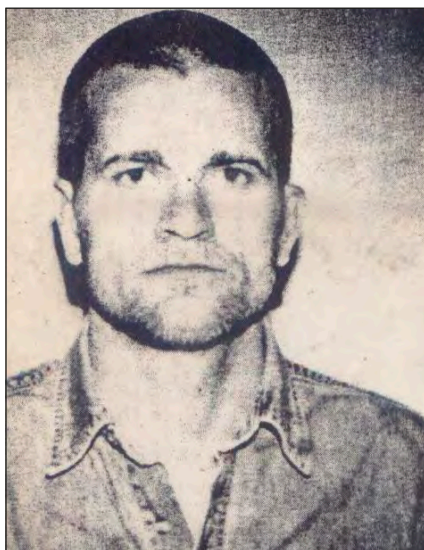
Neoromantism? Greu de spus. Proza lui Aleksander Nawrocki, misterioasă și adâncă, nu poate fi clasificată ușor, nu încapă în sertarele teoriilor literare. Desigur, mixarea îndemânatică a registrelor, biserici enigmatice, sfinți morți care coboară de pe altare și oameni vii care le iau locul, setea de fabulos oriental, omniprezentul binom „înger și demon”, lupta dureroasă dintre pasiune și datorie, toate acestea constituie impulsuri romantice. Dar scriitura este modernă, fragmentată și destratificată voit, ca și cum ar urmări destrămarea unei vrăji, întoarcerea la realitate.

Fiecare proză se încheie în nota unui mesaj dominant, totdeauna moral și profund uman. Peste care se suprapune o extraordinară țesătură poetică. Pentru că dinamismul povestirilor lui Aleksander Nawrocki este unul de natură lirică. Proza sa este poezie în mișcare.

Poeme

Ovidiu BĂJAN

Destine literare

În cer e plin de oameni de zăpadă
de sănii de colinde și de ger
stă albul scris cu amintiri să cadă
dar inimile astăzi sunt de fier
toți brazii fragezi tremură -n pădure
- cei tineri sunt mereu sacrificați -
când oamenii au vise c-o secure
i-ucid mereu pe cei nevinovați
sunt plini în cer de puritate norii
se va mai naște încă-odată Crist
dar s-au pierdut și magii și păstorii
a început să ningă...însă trist!

*

cât de curând va ninge-n România
zăpezile vor căuta copii
se-aud răzând înviorate sănii
și brazii simt de-acum că vor muri
zăpezile vor fi dezamăgite
copiii sunt acum internauți
din viața lor sunt vârstele fugite
și cu Natura-s foarte precauți
cât de curând va ninge-n România
însă copiii nu mai dau doi șfanți
numai șoferii vor simți mânia
când îi vor înjura pe guvernanți
doar brazii-n case vor visa la vântul
nemuritor în peisaj alpin
zăpada-i pentru tineri doar cuvântul
ce smulge din părinți cate-un suspin!

*

lui Sorin Cosmin Ursan
fulgii mor în palma -ntinsă
care-ar vrea să te atingă
depărtarea-i toată ninsă
și continuă să ningă
printre fulgii puri în zboruri
se-ntrevede al tău suflet
vin zăpezile cu doruri
este liniște un urlet
doar în creier se-nfiripă
fiindcă nu mai ești cu mine
draga tatii ce aripă
te - ocrotește îți e bine ?
neaua doarme-acum depusă
peste vreme și dezastre
ea va fi curând străpunsă
de-ai tăi ochi ce flori albastre!

*

așteaptă iarba în tăcere vântul
să își exprime-angoasele prin dans
la fel de trist și eu aștept pământul
și stă hazardul într-un crud balans
o veche amintire se desprinde
și zboară frânt în recele văzduh
iar toamna în lumina ei o prinde
și-o umple cu-al melancoliei duh
ce limpede-i înaltul și tăcerea
se întrevede sufletul oricui
arbori bătrâni așteaptă învierea
e fiecare vers câte un cui
ce-ți va străpunge viața-aproape dusă
o cititor de întristări ales
e mai ușoară o durere spusă
și capătă un veșnic înțeleș!

*

și cade luna speriată
de clopotul urlând în beznă
în versul meu avid pe care
ți-l voi lega cândva la gleznă
când te voi smulge din neanturi
și te voi sărută pe buze
așa precum ating țărâna
de zbor trădate roșii frunze
o catedrală mi -e tristețea
în care toamna -i o iconă

întregul Univers se zbate
 în sufletu-mi ca o bulboană
 tu poți preface uraganul
 în cel mai prețios suspin
 ai nopții sori îți sunt heraldzii
 te voi iubi în veci amin!

*

ce vezi tu pe cer nu-s norii care trec în alb și negru
 este unica ta viață ce aleargă înainte
 de a-i fi trăit durata ca tâlhar sau om integru
 de-a zidi-o -n amintire de-a -nălța-o în cuvinte
 ai umplut cu zei văzduhul și acum te scurmă frica
 de pedepse și de chinuri. ți-ai făcut stăpân Prostia
 dai urmașilor belșugul însă nu oferi nimica
 pentru sufletele-avide și dispăre omenia
 se produce nebunie și o lume paralelă
 cu Natura și instinctul le considerăm murdare
 suntem câini turbați și soarta ne devine infidelă
 toți înverșunăm dezastrul visele-s suicidare!

*

pentru Laura Băjan
 parcă e cămașa lui Iisus zăpada
 casele scot fumuri drepte lenevoase
 gerul a pus lacăt pe izvorul vesel
 și de ștreșini raze înghețate coase
 pâlcul de mesteceni își visează frunza
 care-i încă-n sevă și-n hazard în soare
 ghearele tăcerii scormonesc în lucruri
 jefuind esențe-n veci nepieritoare
 undeva în munte în păduri uitate
 lupii-așteaptă luna iarăși s-o vâneze
 versurile-s vreascuri strânse în mănunchiuri
 focul din ființă să-l perpetueze!

*

ca niște mici corăbii cu aur încărcate
 pe chipul tău din apă trec frunzele căzute
 nu pot să te mai mângâie am mâinile uscate
 sunt un copac pe ramuri cu păsări nevăzute
 cu -ncovoiate pliscuri și de-antracit penajul
 nu-mi este frică numai am să-ți regret surâsul
 peste priviri Septembrie îți pune peisajul
 nu poți vedea că râul alimentează plânsul
 prin vocea ta trec fluturi și fructele coboară
 spre a țărâni foame de tot ce se-mplinește
 văzduhul pur al Toamnei începe să te doară
 din mine Moartea-n versuri subtil te-ademenește!

*

vrei 10 euro stai capră
 și cheamă-ți și nevasta
 când pixul se va fleșcăi
 să-i dăruiești ei pasta
 vrei 10 euro te-așteaptă
 aici la Nice băieții
 ca amigdalele să-ți scalde
 în sucul alb al vieții
 vrei 10 euro pe mă-ta
 tu scoate-o la vânzare
 mai știi vreunui sirian
 că-l vie i se pare
 vrei 10 euro la Dragnea
 tu mergi și te-mprumută
 de-ale diasporei avânturi
 rămână-ți gura mută
 vrei 10 euro se face
 trimite chiar baiatul
 atâta numai lui Băsescu
 înfulecă-i căcatul!

* * *

*Ovidiu Băjan este cel mai complex, înzestrat poet al mișcării literare dinaintea de 1989, al cenaclului județean al tineretului Lucian Blaga, fondat în Hunedoara, 1971, de subsemnatul. A debutat în Kilometrul Zero și în revista Provincia Corvina, - cu eseu, poezie, cronici, fiind apreciat de Laurențiu Ulici și atacat virulent de Alex Ștefănescu, în România literară. A emigrat în Germania, Irlanda, Franța, unde este stabilit actualmente. Operă: Clasic și omăt, editura Signata, 2002, Îngerul vidanjor, ed. Călăuza v.b. 2006, Antologia Harfele harului, ed. Corvin, 2007 ș.a. Teme postmoderniste principale: lirism contestatar, oximoronic, intimism; polemic, erotism, filosofie, psihologie, de o mare forță expresivă și fior metafizic, scepticism, ironism, existențialism...Lirica lui este de factură poliedrică, obsesia esențială fiind a Timpului, copilăriei, frustrărilor, traumelor, iubirii, morții. Un simț de semiotician al Cuvântului, transfigurativ și estetizant – livresc însă din sorginte ultra-personală, empirică, desacralizantă, non-ipocrită. Arpegiu tematic: Lexeme, Imnurile Leucoreei, Dedicății, astrofizică, mitologie...
 ... Inclus în patru antologii și scrieri critice de Eugen Evu, și în Agero Stuttgart, Il Convivio, Raft, Singur, Almanahuri ProvCorvina, reviste din diaspora ș.a. (Eugen Evu)*

Poeme

Raul Constantinescu

Îngerul

În miez de noapte
 omului singur însingurat
 din necunoscut
 cutremurător îngerul vine
 pe aripi de raze vis fulger
 străin ca sufletul
 nimănui prieten nici dușman totuși
 cu balanța judecății într-o mână,
 spada în cealaltă;
 pe un taler inima,
 cuvântul pe celălalt;
 martor mut sufletu-n zbor –
 rugă
 deasupra rugului de goluri
 din marele încoronatul gol
 al fiecărui și-al nimănui

Ultimii cruciați

Neîntrebați, venit-am singuri
 în lumea de lumini și tumbe,
 zvârliți prin junglele din ringuri
 prin care umbra face zumbă.
 Căzură mulți, puțini mai trec 'nainte
 peste hăuri pe funia subțire –
 făpturi de gând, dor și cuvinte,
 copii ce n-am fost răsfățați de Fire.
 Steagul sfâșiat ni-e-un fâlf în vânt;
 arma noastră sfântă e Cuvântul.
 N-avem un loc al nostru pe pământ,
 menirea noastră este-avântul
 spre zările luminilor divine,
 unde, Doamne, să ne primești la Tine,
născuți din nou din Atotcuvântul

Sub cruce poetul...

Printre cohorte de aplaudați neroni aurii
 în amfiteatru falsând în delir,
 sub coroana de spini sângerânzi,
 sus fruntea, poete,
 singurătatea drumului spre tine se înalță la stâlpul
 infamiei
 unde legat fi-vei scuipat pălmuit hulit biciuit
 cu fascii bătut la sânge
 ochii-ți vor arde cu prafuri încinse...
 drumul crucii prin jarul pustiei
 printre demonizați farisei filistini
 năpădit de cobre scorpioni paingi
 nori de negri gărgăuni otrăvesc cerul...
 opac zumzet mortifică timpane...
 aerul e înecat de catran și pucioasă
 duhul bahnei se umflă în gol -
 bolboroseli ale nimicului în ebuliții fetide...
 între tâlhari pe golgota
 fiere și oțet vei primi din vârful suliței
 cu moartea pre moarte peste tine înaintezi
 pe tine învingând-te,
 doar astfel vei învinge
 în lupta tuturor contra tuturor

Îngerul absolut

Cu balanța cristal la intrări ieșiri
 în miezul de noapte
 neclintit stâlp de lumini
 Îngerul Absolut
 purifică lumi prin lumi
 nimic și nimeni nu-i scapă...
 pe fruntea-i luminează cuvântul de la început...
 nu-l văd cei cu ochii de carne,
 nu-l aud pisălogii cu blindate urechi
 nu-l simt gelatinoșii...
 prin sita-i deasă nu trec sterili pompaduri,
 praf pe tobe li-e amăgirea vieții,
 nimbul de întuneric
 supti în mlaștini sugrumă-i...
 purpura putrezește pe tronul scrum,
 prin noptos aur colcăie șerpării...
 Îngerul cu craniul de crisolit
 cu sabia și balanța întâmpină zorii
 cuvântului din cartea verde amară

Fragment din micromonografia...

(continuare din pag. 2)

Ion Trancău

Vreme de aproape două decenii, demarcate de anii 1952 și 1971, Florian Saioc cunoaște și suportă cu demnitate vicisitudinile celor două regimuri comuniste, dejist și ceaușist. În acel preasuccint și laconic *Itinerar biografic*, poetul mărturisește: *în 1952, mi-am dat (forțat!) demisia de la Viața Românească, după care, repede, sunt dus sub escortă la gară și trimis la muncă, tot forțată, în batalioanele D.G.S.M. 2 Constanța; normele noastre de producție erau aproape ca ale deținuților politici.*

În același *Itinerar biografic*, care prefătează volumul *101 poeme* apărut în *Colecția Ideal* de la Editura Biodova din București, în anul 2010, Florian Saioc se arată decepționat, mâhnit și revoltat de modul ostil și sarcastic în care a fost maltratat în context literar: *Nu mă mai publică nicio revistă literară. În 1965 sunt exclus din Uniunea Scriitorilor (sunt reprimit după Revoluție). Editurile îmi resping cărțile, mi le fac pierdute.*

După anul tezelor ceaușiste, din iulie, 1971, cerul poeziei lui Florian Saioc se înseninează, totuși, miraculos: confratele și amicul Valentin Deșliu, spirit altruist, îi tipărește pe banii lui două plachete de versuri, *Baladă pe rug*, în anul 1972, și *Motive istorice*, în 1973. Alți scriitori apropiați recomandă placheta *Baladă pe rug* să fie premiată de Uniunea Scriitorilor, dar propunerea lor este respinsă cu violență. După 6 ani, în 1979, Mircea Sântimbreanu, directorul Editurii *Albatros*, îi tipărește volumul *Cercul perfect*. În același an i se mai tipărește o carte pentru copii, dar *cu text cenzurat*, avînd titlul *Ștefăniță Luminiță*, la Editura *Ion Creangă*. Spre sfârșitul ultimului deceniu comunist îi mai apar alte două cărți cu titluri sugestive și semnificative pentru lirica sa, *Arborele de sânge*, la Editura *Cartea Românească*, în anul 1986, și *Cartea cu ferestrele deschise*, la Editura *Albatros*, în 1988. După Revoluția din Decembrie 1989, umorul, ironia și sarcasmul poetului s-au putut descătușa și manifesta dezinvolt și plenitudinar. Sub același regim creativ al libertății depline, Florian Saioc a redimensionat și a aprofundat expresiv lirismul lui intempestiv.

Ars poetica

el poate merge gol ca la-nceput,
el este pur cum e lumina pură,
că întru puritate e născut
și-ntru lumină-I frageda făptură.

el poate merge-nvăluit în taine,
el are-atâta har întru cuvinte
și-atunci de ce să-i trebuiască haine
când poate merge gol ca și-nainte?

dacă-l vedeți că umblă printre vetre,
că murmură ceva și se închină,
zvârlind în el cu pietre, - acele pietre
le veți găsi mânjite de lumină.

(Florian Saioc)

După treapta efemeră a școlarizării comerciale, Florian Saioc și-a format un orizont cultural-literar extins și aprofundat, frecventând Școala de Literatură și Critică Literară *Mihai Eminescu* din București, la începutul *obsedantului deceniu* comunist al anilor '50. În climatul ideologic postbelic ostil scriitorilor cu o conștiință politică, morală și artistică demnă, imaculată, Florian Saioc nu a acceptat nici el compromisurile. Mai mult, și-a manifestat cu tenacitate și talent, cu consecvență răzvrătire dezacordul, cultivând o poezie a insurgenței autentice, cu vădite accente subversive și remarcabile particularități evazionist-estetice, acoperind un interval de timp de aproape șapte decenii. Versurile lui se nutresc din lecturi profunde și expresivități livrești date de impactul constant cu valorile perene ale literaturii naționale și universale, în contrast total cu maculatura literaturii oportuniste, proletcultiste și realist-socialiste. În bibliografia lecturilor sale permanente, constând în capodopere din literatura universală antică, medievală, renașcentistă, clasică, iluministă, romantică, realistă, simbolistă, avangardistă etc. nu au fost ignorate sau abandonate artele poetice celebre, europene și românești.

Florian Saioc și-a alimentat și cultivat, fără rigoare scientiștă de specialitate, vocația și pasiunea de filolog al poeziei. După Blaga, a afirmat și el, în imagini iscusite, de frapantă originalitate, că limba română este primul nostru poem, iar după Nichita Stănescu, născut în același deceniu patru din

secolul XX, a aderat cu ardoare și exaltare la definiția acestuia, după care *limba română este patria mea*.

Din 1950 până în prezent, poezia lui Florian Saioc cunoaște și ilustrează o direcție sau o axă pe care se situează pregnant ființa-limba-patria, cu alte cuvinte, triada ontos-logos-patria. Nu e de mirare că în vocabularul poeziei sale apare frecvent Cuvântul sacru și profan, în fond, tot sacru, cel din Sfânta Scriptură. Putem considera că înainte de a fi un homo-poeta faber, homo-poeta ludens și homo-poeta aestheticus, Florian Saioc merită să fie citit, înțeles și apreciat critic ca un... homo-poeta religiosus.

Există în teoria și critica literară de azi tendința de a diminua sau ignora menirea și valoarea artelor poetice. Menirea artei, în general, și a poeziei, în particular, ca și misiunea artistului/poetului au evoluat de la Quintus Horatius Flaccus, teoretician al clasicismului latin, la Nicolas Boileau-Despreaux, teoretician francez al clasicismului din secolul XVII, odata cu romantismul, simbolismul și avangardismul tot mai accentuate conotații confesive, filosofice și estetice, uneori satirice și pamfletare.

În privința artelor sale poetice, Florian Saioc continuă această tradiție postclasicistă, neoromantică, simbolistă și modernistă din secolul XX. Poezia sa, în ansamblu, oferă dificultăți, dar și satisfacții aproape oximoronice în privința delimitării hermeneutice a temelor și motivelor din universul lui liric și al evaluării critice rezonabile și plauzibile. Cele mai multe poezii sunt, în această perspectivă critică, conglomerate de /cu teme și motive diverse, așa cum impune, în prezent, *structura liricii moderne*.

În finalul acestui *preambul*, cam amplu, dar util și justificat în economia acestei micronografii, aș mai face observația după care, începând cu Nicolae Labiș, precursorul *faimoasei generații șaizeciste*, cu memorabilă formulă critică a lui Gheorghe Grigurcu, poeziile noastre de *sub comunism* estompează tot mai mult raportul disjunctiv dintre *intenția tranzitivă* și cea *reflexivă* a limbajului, concepte stabilite și introduse în critica literară de Tudor Vianu prin arhicunoscutul eseu *Dubla intenție a limbajului și problema stilului*. Probabil, temerar și hazardat, aș afirma că aceste intenții ale limbajului științific și poetic n-au fost niciodată disjuncte, ci complementare, exemplificând în acest sens titlurile a două volume de versuri: *Untrandafir învață matematică*, de Ghe-

orghe Grigurcu, editat în anul 1968, și *Geometria sentimentelor*, volum editat de Florian Saioc în anul 2013, după 45 de ani, la vârsta de 82 de ani. Ambii

poetii contemporani ne poartă gândul la modul modern, interbelic, lansat de geometrul Ion Barbu, atinând în poezie altitudinea intelectuală a lirei. Autorul volumului *Joc secund* credea în acel loc luminos unde poezia se întâlnește cu geometria.

Din cele șaptezeci și șase de poeme antologate de Florian Saioc în volumul realizat împreună cu cei alți opt confrăți gorjeni, puține sunt acelea cu un vădit statut de arte poetice: *Chemare*, *Scara interioară*, *Anotimpurile Cuvântului*, *Cuvântul Slobozitorului*, *Fericirea Infinitului Mirări*, *Sposedenia* și *Cuvintele*. Multe dintre poeziile alese și incluse de Florian Saioc în *Antologia* apărută în anul 2006 la Editura *Scrisul Românesc* lasă impresia sau iluzia unor arte poetice, așa cum ni se prezentau acestea în perioadele literare anterioare. Dedicată mai tânărului poet și amic Viorel Gârbaciu, poezia *Anotimpurile Cuvântului* este o confesiune în care omnipotența logosului se exercită benefic asupra sensibilității și gândirii auctoriale, în concordanță cu succesiunea / rotirea sezoanelor anului calendaristic: primăvara, revitalizând *Cuvântul* și ființa poetului, cel estival animându-i sufletul, cel autumnal generându-i stări

interioare elegiace, iar cel hibernal i-aduce presentimentul thanatic: *vrea să mă ia cu sine Cuvântul*. În fond, *Cuvântul* și cuvântul cultivate cu admirație și cu credința talentului, pot fi, postum, lăcașul etern, mausoleul poetului autentic. Mi se pare inspirată și originală ideea immortalizării ființei umane și a poeziei prin logosul divin. Prin eterna regăsire în Cuvântul primordial se conciliază antinomia ontos-thanatos, mai simplu, dintre viață și moarte. Alte două poezii create și incluse de Florian Saioc în *Antologia* din anul 2006 se concretizează artistic, mai accentuat, complexitatea plurivocă a viziunii, mesajului și stilului în spirit neomodernist. Poezia *Scara interioară* pare a fi o meditație profundă cu idei și sentimente religioase, filosofice și programatice. Impresia de artă poetică este destul de estompată de viziunea lirică atotcuprinzătoare alegorică: *scara interioară a templului ființial devine cutia mea de os, casetă făurită-n galaxii văzduhul meu interior; invizibile flacoane în care introduce întreaga Universului esență cu Cel ce Veșnic Dănuie-n Vecii, miruit de îngeri, Duhul meu, iluminarea mea întru Hristos, adică partea mea de Dumnezeu*. În final, *minunata mea cutie, cel mai de sus al timpului meu cat, / rămâne goală ca o cochilie din care melcul singur a plecat*. Cum se poate ușor observa, *Scara interioară* poate fi interpretată ca auxiliar alegoric prin care poetul cunoaște intrarea și ieșirea în/din sine, cu alte cuvinte, introvertirea și extravertirea. Poetul Florian Saioc realizează astfel o expresie ingenioasă a eului liric absolut. Involuntar și independent în cugetare și sensibilitate, spontan în stil, Florian Saioc subliniază actualitatea și genialitatea unui afosrism brâncușian: *Cine nu iese din Eu nu cunoaște și nu atinge Absolutul*. *Scara interioară* este descendentă și ascendentă, implicând posibilitatea de a fi receptată ca imagine alegorică similară *Coloanei* brâncușiene *fără sfârșit*, prin care comunică armonios și sublim teluricul și cosmicul, iar profanul fuzionează la acest nivel terestru și cosmic cu sacrul. În poezia lui Florian Saioc *Scara interioară* poate asigura transgresarea, intrarea și ieșirea din Eu, probabil, din faimosul *turn de fildeș* al creatorului/artistului romantic și neoromantic claustrat în labirintul sine-lui. Turnul de fildeș, adică sinele, rămâne astfel *o cochilie din care melcul a plecat* spre absolutul artei. Melcul, în plan fantastic, alegoric, este creatorul de artă, poetul, creația lui fiind o aspirație la per-

formața evadării din contingent, din realul efemer spre un ideal transcendent, cu alte cuvinte, *partea mea de Dumnezeu, / nascocitoare de lumi abstracte, capabilă să nască universuri, cataracte de galaxii, de idei, / iar când această viață nu mai ține, când gândul cu lumina lui scoboară, / cobor și eu, trec dincolo de sine, treptat, pe scara mea interioară*. Versurile din această poezie au o măsură și un ritm de fastuoasă amplitudine, deloc fastidioasă, de 21 de silabe, succedate în cadențe solemne, iambice, în deplină consonanță cu mesajul. Aproape arghezian, Florian Saioc se plimbă dezinvolt pe un extins registru sau portativ al limbii române, grație inventivității lui verbale irepresibile.

Din cartea *Revelațiile sacre*, poetul și-a antologat un alt titlu, la fel de semnificativ și de original, *Cuvântul slobozitorului*. În asemenea poezii cu o structură ideatică compozită, cu mesaj programatic, filosofic, religios, etic și erotic, Florian Saioc nu mitologizează elemente universale, cu rezonanțe sacre și profane, nu ambiționează, evident, propensiuni sau intenții scientiste. Astfel, în *Cuvântul slobozitorului* apar cu conotații metaforice mai multe cuvinte ridicate la rang de substantive proprii: Anim=Nimicul, Sine, El Sabaotul, Slobozitorul, Porunca, Mirarea, Sursa-Unealta, Calfa, Alfa și Omega, toate din familia lexicală a lui Dumnezeu. (Iubirea, Mântuirea, Mila, Iertarea, Ziditorul, Adam, Eva, Morfeu, Minunea, Harul, Legea, Solomon, Adevărul). Epatant, poetul Florian Saioc poate fi situat în orizontul blagian al *Revelării* și al *Misterului* incognoscibil, mărturisindu-ne *Fericirea Infinitiei Mirări: Nu pentru a fi cunoscute-s făcute misterele, / Ci pentru a-ți întinde mrejele lor, / Pentru a-ți spori fericirea mirării / Și setea de a le pătrunde!* Spre deosebire de Lucian Blaga, în gnoseologia căruia omul apare situat în *orizontul misterului*, având o condiție tragică, anihilat în tentativa lui de cunoaștere paradisiacă de cenzura transcendentă a *Marelui Anonim, homo/ poetic* Florian Saioc tinde spre un iluzoriu / utopic echilibru între cunoșterea luciferică și paradisiacă, invocând *Lumina Cuvântului*, implicit / recte a poeziei, explicitându-ne: *Misterul nu se explică și nu se-nțelege! / El se trăiește cu toată făptura / Vibrând asemeni înaltelor sale / Sau joase vibrații. / Eu însumi trăiesc și vibrez / Pătruns de Lumina Cuvântului. Misterul pe care-l exaltă poetul teloomănean, mai ales gorjean, este sporit de *Lumina Cuvântului* care *soprește mereu în mine misterul, / Iar eu îmi sporesc fericit fericirea / Infinitiei Mirări*. Florian Saioc nu este, *

desigur, inițiat în *Lebensphilosophia* interbeliciei europene a secolului XX, încât nu se cufundă în pesimismul devastator al acesteia, transfigurat magistral de confratele lui ardelean, odată cu volumul *În marea trecere*, care poartă un motto semnificativ: *Oprește, Doamne, ceasornicul cu care ne măsurăm destrămarea!* Unele similitudini persistă, după cum se poate observa, între poezia lui Florian Saioc și a poezilor ardeleni, antebelici și interbelici. Oarecum surprinzătoare sunt similitudinile cu poezia lui Lucian Blaga, care nu mai este un poet militant, tribun, mesianic, precum a fost cea a predecesorilor Coșbuc și Goga, ci un poet al *sentimentului cosmic și al fiorului metafizic* (Ov. S. Crohmălniceanu), un poet și un dramaturg expresionist. Asemănările poeziei lui Florian Saioc cu creația lui Lucian Blaga sunt frapante, mai ales la nivelul limbajului poetic. De exemplu, în poezia *Fericirea Infinitelor Mirări*, cuvântul cheie *mister* este reiterat de câteva ori în sintagme și enunțuri clare: *misterul auzului, nu pentru a fi cunoscute-s făcute misterele, misterul nu se explică, el se trăiește și Lumina Cuvântului sporește în mine misterul*. Sunt evidente și convingătoare aceste coincidențe sintagmatice care oferă posibilitatea unor comentarii de meta și intertextualitate. Toate aceste exemple, ca și altele sunt mărturii ale lecturilor, ale abilității și subtilității cu care Florian Saioc valorifică în mod original elemente ale livrescului național și universal. Evidențind această modalitate creativă, Ion Popescu Brădiceni subliniază *trimiterea la gândirea blagiană transparentă și concluzionează cu sagacitate că poetul Florian Saioc mizează pe (meta)sinteză și pe (auto)exegeză*. De aceea, livrescul nu este niciodată în versurile lui un element aluvionar, reminiscent și strident, ci unul intrinsec imagistic, omogen în expresia poetică spontană a acesteia. Torențial și substanțial liric, poetul ne surprinde cu volumele *Revelații Sacre*, apărut la Editura Corgal Press din Bacău, și *Divina Creație*, la Editura Semne, ambele, din anul 2003. Surpriza constă în acele originale *poeseuri* create după o metodă și o hermeneutică insolite, probabil, transmoderniste, remarcate mai întâi de regretatul nostru scriitor Valentin Tașcu. *Poeseul lăuntriceii deveniri* se impune astfel ca o compoziție de largă respirație lirică a acestui *monstru de vitalitate* care este Florian Saioc, după metafora critică inspirată a lui Gheroghe Grigurcu. Poeseul este structurat am-

plu și coerent, acoperind zece secvențe numerotate roman și așezate în descendența logică a primelor două poeseuri din volumul *Revelații Sacre: Cuvântul Slobozitorului și Fericirea Infinitelor Mirări*. Putem observa, din prima secvență a *Poeseului lăuntriceii deveniri*, că Florian Saioc aspiră la o personală *lebensphilosophie* prin care *Anim=Nimicul* i-animă *făptura/făptuitoare de viață*. Poetul nu poate stăvili torentul lexical, mai degrabă tautologic, decât pleonastic: *trăiri / pe care le trăiesc, nu mai pot pofti poftele care/ deșertăciunea-ți deșartă pântecul plin, viu (...) dintr-o taină /din viața mea viețuiesc, din trăirile mele trăiesc(...) trăirile, viețuiesc viețuirile (...) trăitoarele poftite prea poftitoare (...), dragostea mea /neostenită de vremuitoarele vremi etc. etc. Vinovat, este, probabil, tot începutul, acel Anim, increatul, nu făcutul din Oul dogmatic barbian, dar și autobiograficele exerciții de dragoste ale unor părinți ancestrali: Din trăire-n trăire, /trăiescu-l pretimpul, /din viețuire-n viețuire/ viețuiescu-l pre el / găsitul în care părinții-mi / făceau exerciții de dragoste. Din pre-textul autobiografic, poetul Florian Saioc nu face, cum se poate lesne observa, surse și... re-surse cu expresivități involuntare, deosebindu-se astfel de postmoderniști sau optzeciști. El nu (s)contează pe așa-numita și apoetica impresie de banalitate cotidiană și de autobiografisme anoste. Prin *poeseurile* din volumul *Revelațiile Sacre*, Florian Saioc ne introduce și ne asigură ieșirea în/din universul labirintic al *lăuntriceii sale deveniri*, configurat de permanenta conexiune dată de raportul subiectivitate-obiectivitate, introvertire-extravertire. Conexiune devine realizabilă, la nivel lexical, grație *Lui /Cuvântului*. Secvența X din *Poeseul lăuntriceii deveniri*, cea finală, din structura acestui demers poetic de relativă amploare, este un elogiu apoteotic al *Cuvântului, Pururea Viețuitorul, dătătorul de vieți / Cel Fără de Moarte, El este! / Cea Fără de Moarte este Ea, / Dragostea, pururea de vieți născătoare, / Cu câtă iubire a rostit-o Cuvântul / Ca să devină roditoare de viață, / De divine fructe-omenești! / Cuvântul este acuma la El, Iubitul! / Cu mine cel descins din Cuvânt, / Intrat și primit în Cuvânt!**

Poetul asociază și subtilizează crezul artistic cu / prin cel existențial și religios în cele șase versuri ale poeziei *Harul*, în care viața dată nouă ca sentință este acceptată și percepută drept *bucurie*. Existența, în ecuația cu poezia, în viziunea autorului, devine o *zădărnice*, percepută ca

un dar al trăirii până la capăt ,sinonimic ,laolaltă cu *Harul* de sorginte divină. Poetul se lansează într-o prelungită confesiune lirico-filozofică a introvertirii: *În fiecare sunet mă regăsesc pe mine însumi / în mine vibrează / Universul integrator. Spovedania* poetului ia forma acestei confesiuni debordante,dar introvertite în universul imaginar al ființei ,prin care se adresează ,în solitudinea intimității depline ,doar *Tatălui Ceresc*. Este o *spovedanie* restrictiv-intimă,cu scopul ca *spovedania mea /să ajungă direct la Tatăl Ceresc/ nu în urechile altor timpane, încât spovedania mea , foarte fertilă /sfântă este discuția discretă /la nivelul cel mai înalt*. Uneori ,insistența explicită a mesajului poate fi apoetică,poate diminua emoția printr-un lexic exteriorizant și superfluu trădat de asemenea superlative din finalul versurilor citate anterior. Un *alter ego* ,omniprezent și moralist ,însoțește și surprinde întreaga manifestare a poetului ,în viața intimă și socială,ca și în creația. Aceasta poate fi ideea centrală din *Sonetul conviețuirii* , în care *el ,adică alter ego-ul ,nu-mi dă voie să devin mișel / nici să acuz când n-am dovadă ,/ să nu înșel dar nici să nu mă-nșel/ să nu prădez ,dar nici să n-ajung pradă*. Se poate deduce că acest *ins paralel* este, în fond, un *alter ego* exigent și benefic confident moral și artistic al poetului. Tranzitivitatea ideilor și sentimentelor ce străbat sonetul nu scade defel sinceritatea ,originalitatea și expresivitatea acestuia, poetul alterând,uneori voluntar, canoanele prozodice într-o asemenea poezie cu forme fixe.

Exersând aceste forme poetice fixe de maximă concentrare și de virtuozitate ,poetul Florian Saioc invocă *Doar un singur cuvânt* ,anume pe acela care ,strict morfologic, nici nu este unitate lexicală ,dar, metaforic,devine *un sunet-simfonie* ,reprezentând, aproape himeric ,cuvântul unitar, polifonic și polisemantic *fără sfârșit și fără cochilie /iubindu-ne să ne închidă-n el*. Dorul rapace al poetului ar fi acela al întâlnirii cu sine ,dar *iubirea fatală ,cu mult mai personală duce* spre iluzoriu și utopie această tentativă divulgată în acest poem scurt ,de șase versuri ,intitulat cu adverbul *Probabil*. Cu modestie ,pornit *prin lume în neștire și hoinărind prin viață* ,poetul speră a învăța și a deprinde conduita socială și morală în limitele unei demnități rezonabile. El se caută frenetic în labirintul sine-lui ,simțind că firul Ariadnei l-ajută să afle calea

ieșirii din capcana malefică spre iubirea profundă ,umană ,înnobilatoare. Odiseea lui prin acest spațiu periculos nu eșuează lamentabil ,deoarece o perspectivă luminoasă și un final optimist i se relevă tocmai pe acea iubire înnobilatoare. Simultan ,crezul poetic, plurivalent tematic ,se înseninează la confluența cu această iubire. În felul acesta, Florian Saioc depășește condiția dezarmantă și pesimistă de ucenic *în pustie* și de *slugă la zădărnicie* ,redescoperind persistentele mijloace de salvagardare ontologică ,gnoseologică și artistică. Printre aceste mijloace imaginare, dar eficiente, nu lipsite de autenticitate a revoltei, se află și arca religioasă din *Poeseul Divina Creație*, însumând aproape cincizeci de pagini, apărut la Editura *Semne* din București, în anul 2001. *Poeseul* vădește constanta exigență compozițională a lui Florian Saioc ,reconfirmată prin cele paisprezece secvențe ale acestui volum succint și dens poeseistic : *O ipoteză, O revelație, O altă revelație , Revelația predestinării jertfei ,Revelația dintre taine, Revelația comunicării ,Corectarea erorii ,O revelație a disproporției , Imposibila despărțire , O ipostază a divinei puteri*. Autorul acestui *Poeseu*, divers prin problematică și dezinvolt prin imagistică ,este un clasicist al compoziției poetice ,un constructor sau un arhitect al creației lirice ,chiar și în aceea marcată de un vehement și impetuos tumult satirico-pamfletar. De aceea , este destul de dificil ,uneori imposibil ,de a distinge în ansamblul operei lui Florian Saioc artele poetice pure, omogene. Principala cauză a acestei dificultăți și a acestei imposibilități în privința precizării și delimitării tematice constă tocmai în complexitatea ei programatică de natură socială ,morală,politică,religioasă și, nu în ultimul rând ,artistică. Crezul poetic al lui Florian Saioc rămâne totdeauna pluriform și polifonic ,îmboldul interiorizării și al exteriorizării eului profund și absolut fiind marcat din sinceritatea și autenticitatea comunicării unui mesaj major de certă complexitate și de incontestabilă expresivitate stilistică. În acest sens și cu un asemenea argument al complexității poetice se poate justifica amploarea unui capitol despre crezul artistic saiocian ,prezent în micromonografia pe care i-o consacră autorul. Din păcate ,poetul Florian Saioc și creația sa n-au stârnit încă ecourile binemeritate în conștiința și în activitatea criticii de întâmpinare, limitate și circumscrise unei recepțări mai mult provinciale, într-un spațiu cu centrul dat de *Amarul Târg*.

Lirica lui Florian Saioc sau Florile vii ale neamului și sufletului românesc

Gheorghe A. Stroia

Moto: *Curajul nu este absența fricii, este mai degrabă înțelegerea că altceva este mai important decât frica* - Ambrose Redmoon

Florian Saioc este un poet mai mult decât prolific, periodic, noile sale titluri de carte văd lumina tiparului: *Pe Strunele Gorjului*, *La capătul Timpului și Ninge pe Jiu pe Motru pe Gilort*. Florian Saioc este un poet atipic, prin expresivitatea de o sinceritate uneori cuceritoare, alteori „stânjenitoare”, atipic prin filonul simțirii sale lirice adânci, prin revolta pe care sufletul său o exprimă în versuri atât de vibrante, prin erotismul său tributar unei clipe de romanță, prin strigătul său condamnând decăderea morală și spirituală a vremurilor (cu tot ceea ce incumbă acest fapt: parvenitismul clasei politice, dezmembrarea și înstrăinarea bucată cu bucată a pământului țării sfânt), prin patriotismul vehement care-i respiră prin toți porii, cât și prin modul direct de adresare - acel „Bă!” oltenesc, ce scoate din amortire sufletele încremenite La capătul Timpului.

În fiecare volum de versuri care-i poartă semnătura, poetul - gorjean prin adopție și teleormănean prin naștere - transmite iubire și devoțiune, pentru aceste meleaguri colindate de Dumnezeu în eternul său pelerinaj prin lume, pământuri ridicate la rang de tărâm sfânt, sub care dorm osemintele martirilor libertății neamului și peste care Muza a turnat din belșug talent și inspirație, dacă ar fi să amintim doar câteva dintre numele marcante ale culturii române, strâns legate de Gorj: *Tudor Arghezi*, *Constantin Brâncuși*, *Maria Lătărețu*, sau *Iosif Keber*. În acest patrimoniu al valorilor gorjene se înscrie și poetul *Florian Saioc*, pe care scriitorul *Vasile Ponea* îl numește: *Patriarhul poeziei gorjene românești*. Acest titlu de noblețe literară este meritoriu, la cei 85 de ani ai săi, poetul manifestând o vitalitate demnă de invidiat și o activitate literară de excepție.

Volumul *Pe strunele Gorjului* este un omagiu adus Gorjului, dedicația simplă, „închin această carte tuturor gorjencelor și gorjenilor - de pretutin-

deni” confirmând acest lucru. Cu o nesfârșită iubire, poetul își recunoaște nimicicia în fața divinității, concluzionând că nici măcar plata cu propria viață nu ar fi îndeajuns ca să răsplătească jertfele de sânge ale înaintașilor, gloria lor devenind, din nefericire, din ce în ce mai estompată în ochii, memoria, simțirea și inima trăitorului contemporan... [...] *o Doamne fă să simt iubirea/ cum simte piatra împietrirea/ cum simte ramu-nmugurirea/*

*pământul țării-ntregi rodirea/ și sufletul nemărginirea*⁷[...].

Hâtru, pus mereu pe șotii, cu un extraordinar simț al umorului, cu un vers de o muzicalitate aparte, poetul gorjean „desenează” portretul gorjeanului (gorjencei) - pe care îl vede ca pe un om obișnuit, dar posesor al unui munte de calitate, haruri pe care Dumnezeu i le-a atribuit... [...] și-n Gorj „sunt cântece și flori”/ *ba foaia verde-i foaie lată/ cu o gorjeană de te-nsori/ uiți și de mamă și de tată*[...]. Acest portret uman se potrivește românului

- în genere, gorjeanul fiind, de fapt un suflet pe extinsul areal românesc: [...] *să spun: din Nistru până-n Tisa/eu sunt gorjean de România/sunt bănăţean de România/ sunt moldovean de România/sunt dobrogean de România/ eu sunt muntean de România/ eu sunt florian de România/ eu sunt floriant de Teleorman/ şi sunt gorjean european[...].*

De un romantism incurabil, poetul dedică femeii, gorjencei lui, veritabile romanţe, cuvinte de dragoste şoptite, menite să descuie lacătele inimii şi să măgulească orgoliul feminin. Printre şoapte de iubire şi stări de un eros subtil, pedant, poetul aşterne, în finalul dedicaţiilor sale, câte o explicaţie a stării ce-l încearcă, un sumar apoteotic ce scutură de somn, de reverii şi trimite cititorul cu picioarele pe pământ: [...] *Domnul a făcut ca luna să se dea în cer de-a dura / ca pe toţi să ne exalte cu a nopţii feerie/ însă teii de pe stradă nu, nu i-a plantat natura/ci au fost plantaţi cândva într-un an de primărie[...].* Într-un permanent joc iniţiativ, poetul creează - prin vârtejuri semantice, turbioane lexicale, alternând cuvintele şi jonglând cu ele - veritabile retorici pline de substrat, din prelungirile cărora se construieşte o altă dimensiune, aceea a înţelepciunii, a experienţei de viaţă, ce i-a fortificat sufletul, transformându-l în bastion de autentic românism.

Sătul de jocul de-a baba-oarba cu existenţa, poetul îl atrage pe Dumnezeu însuşi în acest joc, nevinovat, până la urmă. Uneori sarcastic, dar şi binevoitor, câteodată, poetul atribuie omului puterea de a fi el însuşi Dumnezeu, de a-şi hotărî singur destinul, calea, însă, ca parte a acestui joc, resemnarea ia locul acestei auto-pretinse puteri demiurgice: [...] *oricărui om cât îi e dat s-apuce/ din viaţa asta Domnul se îndură/ şi-i dă să ducă în spinare-o cruce/ cu vrednicia lui egală - adică pe măsură[...].* Până şi adresarea către divin este familiară, suplinindu-se astfel durerea plecării spre altă viaţă, către acolo unde dorul de cei rămaşi e amplificat de supliciu de a îndura eternitatea: [...] *cu limba mea de dor de voi uscată/ am să mă rog la El pe-acest temei:/ Mărire şi Iubire fără margini/ trimite-mă bă Tată la ai mei[...].*

Iubirea sinceră şi devotată, portretul femeii iubite, îi creează poetului nostalgii la senectute, arome cu amintirea tandră a păcatului tinereţii-

lor. Tânără, zburdalnică, năvalnică, mai mult sau mai puţin carnală, iubirea trăieşte în fiecare strop de sânge, respiră prin fiecare celulă a fiinţei iubite. Acestei iubiri i se dedică râuri de cerneală, ce curg să spele păcatul, dar să şi îndulcească amintirea – *mai ceva ca-n basme, reţeta, de-ale vieţii, binecuvântare, minunăţii, fruct dumnezeiesc, panică, perplex, de supărare* – amintire indisolubil legată de neputinţă, de moarte, de imposibilitatea întoarcerii timpului din matca sa imemorială. Conectat prin viaţă cu fiinţa iubită, unit cu ea până dincolo de moarte, spiritul poetului ar fi capabil să bântuie, dar nu pentru a produce suferinţă, ci pentru a alina suferinţa, pentru a spăla lacrimi şi a redeştepta amintirile: [...] *acolo pe-a dealului creastă/ să-mi dorm somnul cel mai bun/ să-mi plouă şi să-mi ningă pe ţeastă / şi s-aud cântări de Crăciun/ atunci când iubita-mi bătrână/ n-o să poată să-mi vină la groapă/ am să mă ridic din ţărână/ să merg să-i dau o cană cu apă[...].* Până şi vecinii sunt bine primiţi în raiul gorjean al autorului, atâta timp cât există bună-cuviinţă, respect şi încredere reciprocă. Acestui vecin (**de hotar**), autorul îi este tributar cu respect, primind în schimb convieţuire paşnică. Neînţelegerile asupra hotarelor naţionale au avut dintotdeauna repercusiuni istorice pentru poporul român, fiind lucruri de tristă amintire pentru orice suflet românesc, cu atât mai mult pentru poet, care nu-şi doreşte decât pace şi bună vecinătate: [...] *primim cu pâine şi cu sare/ orice prieten şi vecin/ în schimb îi vom pretinde doară/ un strop de bună cuviinţă/ respectul cuvenit de ţară/ de româneasca mea fiinţă/ şi-atunci îi zic: mai stai puţin/ la masa mea - e un festin [...].*

O menţiune specială pentru poemul **la Câmpofeni**, o cvasi-baladă, cu accente parodice, făcând trimitere la textele biblice - **Pilda bogatului căruia i-a rodit ţarina**. Autorul condamnă acumularea averilor pământeşti, în detrimentul înmulţirii talantului dăruit de Dumnezeu, poem ce aminteşte atât de efemeritatea vieţii, cât şi de durata infim-temporală (în comparaţie cu veşnicia) a oricărei construcţii fizice, destinată preamării şi falei de dincolo de moarte: [...] *Puterea peste lumi stăpâna/ a zis făcând un semn din mână:/ „ţărână-ntoarce-ten ţărână”!* [...].

Mai mult, plusând, condamnând accentele sterile, lipsite de consistenţă, ale poeziei actuale,

poetul Florian Saioc visează la un premiu. Pentru modestia-i arhicunoscută, poetul primește un premiu mai mare decât cel visat - recunoașterea sa unanimă ca laureat al cântării durerilor neamului ce l-a zămislit: [...] *eu, știți ce voi de-oi fi și de-oi rămâne?/să fiu poet al nației române/ - bă ți-a ieșit din gură porumbelul/ păi asta-i mai Nobel decât Nobelul[...]*

La capătul Timpului este, de fapt, la capătul răbdării, durerile resimțite de poet pentru soarta acestei nații fiind mai vie și mai puternică. Poezia care dă titlul volumului, intenționat așezată la finele cărții, sintetizează mesajul poetic floriansaiocian: redescoperire națională, redobândirea respectului față de valorile care au consacrat spiritualitatea românească în galeria valorilor umanității, transformarea românului de rând - din rob în stăpân, un spirit emancipat, capabil să aleagă atât pentru binele propriu, cât și pentru binele colectiv: [...] *bă eu nu voiesc să dorm/ că nu mai pot răbda mi s-a sfârșit răbdarea/ nu vreau să particip și eu la degradarea/ acestui neam ce singur se face de ocară/ de parcă e croit din lume să dispară/ eu drag popor român îți cer să te trezești/ că iată-am să-ți aduc să-ți sune deșteptarea/ gornistii de la Plevna și de la Mărășești[...].*

În cuvântul său de prezentare, de pe coperta a IV-a prezentului volum, **Dumitru Dănuș** (re)confirmă valoarea poetului gorjean, poate nu atât de cunoscut pe cât ar merita și nu atât de premiat pe cât ar trebui, fie doar și pentru devotamentul său și curajul de a striga ceea ce alții nici măcar în șoaptă nu au curajul de a spune: [...] *Căci așa este Florian Saioc: extrem de simplu și extrem de complex, atât în gândire, cât și în expresie; adânc precum Dunărea copilăriei sale, dar luminos, muzical și colorat ca orice început de ziuă și izvor de Jaleș; invidiabil pentru meșteșugul de a mânui cuvântul și oculțele puteri ale acestuia, pentru a da ființă artistică unor idei, concepte, sentimente, de a semnifica inefabilul și transcendentul; sagace în abordări tematice, în care Patria românilor de pretutindeni să rămână întreagă și să se reîntregească în pace; plin de umor vizavi de Cotidianul lovit de tot felul de „filoxere” și exuberant în „himnele” lui de bucurie și exaltare contactul cu ceea ce este sărbătoare în existența naturală și umană[...].*

Bardul gorjean este un maestru al cuvântului scris, un bijutier - nu atât în împrumutarea strălucirii, ci în transformarea simplității însăși în strălucire. Florian Saioc este un poet-eveniment, cu o capacitate extraordinară de a surprinde artistic realitatea în toată diversitatea ei, dar și de a rămâne fidel principiilor sale, de a-și păstra verticalitatea într-o lume dominată de oameni lipsiți de scrupule, demnitate și, de ce nu, curaj. Aducându-și obolul, nelipsit de jertfă și sacrificiu de sine, Florian Saioc și-a încrustat numele pe altarul poeziei românești contemporane. Un nume predestinat să devină constelație, în universul fără de moarte al spiritualității românești al tuturor timpurilor.

Schiță bibliografică FLORIAN SAIOC.

Florian Saioc s-a născut la 27 ian. 1931, în comuna Seaca, jud. Teleorman, într-o familie de țărani, tatăl – Ionel Saioc – supranumit Moțu, și mama, Catrina, născută Dorcescu. Studiile primare le face în comuna natală, apoi, Liceul Comercial în Turnu-Măgurele și București. Este absolvent al Școlii de Literatură și Critică Literară „Mihai Eminescu”, în prima sa promoție. Debutează la revista Flacăra și, după absolvirea școlii, în 1950, este repartizat ca redactor la revista Viața Românească. În același an, la Concursul Național de Literatură, organizat de Editura Tineretului, primește premiul al III-lea din mâna lui Mihail Sadoveanu, premiul I nefiind acordat.

Din cauza divergențelor dintre ceea ce învățase în școală și realitatea comunistă, în 1952 și-a dat demisia de la Viața Românească, și este trimis sub escortă la muncă forțată în batalioanele D.G.S.M. 2 Constanța (Mangalia, Medgidia). După toate acestea, se dorește reeducarea lui prin muncă și este trimis ca necalificat la uzinele Semănătoarea, după care devine redactor la Semănătoarea. Nu-l mai publică nimeni și, în 1965, este exclus din Uniunea Scriitorilor, fiind reprimit imediat după Revoluție. Despre opera sa au scris Gh. Grigurcu, Al. Balaci, Mircea Ciobanu, Pan M. Vizirescu, Zenovie Cârlușea și alții.

În 17 septembrie 2010, este investit cetățean de onoare al comunei sale natale, Seaca, pentru oglindirea în opera sa a frumuseții Teleormanului.

Este căsătorit cu Zefira Victoria, căreia îi dedică mai multe volume de versuri.

În prezent, locuiește la Târgu-Jiu.

Poeme

Ion Căpruciu

POEMUL DIMINEȚII

A fost o noapte cum numai în vise
Poate fi scrisă

Într-o poiană albă de narcise
Pe un pat o mie înflorise
Unde dragostea e fără păcat
Cea mai frumoasă zâna
Din câte sunt în cer și pe pământ
Mi se dăruise
Într-o colibă mică și strâmtă
Conform principiului din
cartea sfântă
Pe o cergă de drugani
Dragostea nu cere bani

Am aflat mai târziu
Înflorise liliacul piersăciu
Ca să nu fie păcat
Cu trupul ei și sufletul mi l-a dat.

POVESTEA CRUCII

Cum urcam mereu spre Nord
Am ajuns toți la o apă
Fără pod
Unde să ascundem pruncii
Să nu-i taie eunucii
Lui Irod

Și atunci ne-am făcut cruce
Pe sub iarba de sub cruce
Și în floarea de măr dulce
Sus mai sus
Drumul ni-l spunea Isus

Am fost câțiva suntem mulți
Unii dintre noi desculți

Chiar de mergem în toiag
Toți la casă avem prag
Cultivăm grâul de pâine
Pentru pacea de-azi și mâine
Ce avem ne e de-ajuns

Muncim că nu vrem pomană
Și-avem și banul de-aramă
Pentru vamă

TRAGEREA PE ROATĂ

Eu știu că mor și se-nțelege
La rând o să muriți și voi
De-aceia trebuie o lege
Să ne dea Țara înapoi

Când cel ce ară și culege
Și dragostea-i numai în doi
Pământul e Pământ și lege
Și morții numai sunt moroi

Chiar dacă bate clopotul în dungă
Luptătorii ni-s toți eroi
Și înțelepții se întorc din junglă
Ca să trăiască printre noi

Nu lacrimi nu se mai întâmplă
Pe un obraz de porumbiță
Și toți strugurii cresc pe viță
De altoi

Și vinu-i vin și noi doar noi

Și mama mea femeie simplă
Va coace dimineața-n spuză
O asmă bunicii cea dusă
La crucea din zăvoi

Să dea și ea la rândul ei
Păstrând mai vechiul obicei
Pomană la acei
Moșii de aur și strămoșii

PASTEL

Era liniștea de-acasă
De lângă lampa cu gaz
Și tu zâna-a mai frumoasă
Într-un cântec pe pervaz
Sărutai prunc pe obraz

Albul mai alb de mătasă
Și-un roșu dintr-un inel
Un rinocer
Trăgea luna după el
Înfloreau salcâmi verzi
Mâncau umbra patru iezii
Eu c-un trandafir albastru
Sădit când eram sihastru
Mai albastru ca albastru
De pe cer
Încercam iubirea să ți-o cer
Lumea-abia-având înțeleș
Ca poemul într-un vers

LA FÂNTÂNA DINTR-UN BRAD

Sus la munte dintr-un brad
O fântână-și face vad
Printre flori

Un cerb vine să bea apă
Stă de veghe-un vânător
Nici o umbră nu îi scapă

Are pușcă și un dor
N-a uitat că El e El
De când urcă doar pe dreapta
De pârâu
Muntele e înalt ca piatra
Între bine și între rău

Vede Cerbul ce o fi
Cu o stea-între două coarne
Pare că și luna doarme
Iarba tace în verdele de o zi
De sub cruce
Cum să mai rămână-n gânduri
C-o să prăpădească glonțul
Un vultur-și-arată clonțul
Că-i e foame de măr dulce

Vânătoru-n vultur trage
Trec rândunici rânduri rânduri
Cerbu-a ieșit din blestem
În locu-i râde o fată
Care se vrea sărutată
Vânătoru-atât așteaptă
De acum în lume-i pace

Brâncuși-Bлага, o preumblare

Viorica Răduță

Eminescu a fixat ovoidul cosmic ca pe o imagine întretăiată de axe, totdeauna într-o plutire care statuează *intervalul, seninătatea, linul, etc.* Regăsim această figură concentrată a totului, în cele trei dimensiuni reprezentată, inclusiv mișcările ondulatorii simultane, ”înafară”, larg, înăuntru, concentrat, și la Bлага.

Figura ovoidală, cu efectul tridimensionalității, atât în formele interiorizate, con/centrate, cât și în cele exterioare, manifestate în afară, ca într-o demonstrație a relativizării elementelor (toate sunt de una), realizată de Eminescu prin imaginea *plutirii în cruce*, este marca imaginarului brâncușian, dar și a celui blagian, cu o mai acută păgânătate la ultimul. De altfel, *Cumințenia Pământului*, considerată jumătatea *Sărutului*, accentuat păgână într-o latură/parte, are în următoarele sculpturi pe tema cuplului doar un multiplu, după cum e aproape și de *Măiastra*; corespunderile vin și din ocularitatea asimetrică a acesteia, nu doar din pământea formă a pântecului. Figura femeii este înglobatoare, cuprinzând uranicul

și chtonicul, asemenea viitoarelor forme (feminine, în primul rând) la Bлага. În plus, *Cumințenia ...* trimite, și prin numire, la echilibru, conținut în și din multiplicare, păgânătate. Și variantele unui tip, să spunem, de *Păsăre, Muză ...etc.*, la Brâncuși, cu dinamica dinăuntru unei singure forme ovoidale, evidențiază plinul, multiplul necesar unității, în genere. În *Știința despre om și tradiție*¹ Gilbert Durand evidențiază tocmai trăsăturile tridimensionale, sinonime multiplicării, relativizării, prin urmare, tipice omului arhaic, cel care fundamentează perspectiva artistică atât la Brâncuși cât și la Bлага, unitatea de măsură care-i apropie, fundamental. Antropologul atrage atenția asupra identității, specifice trăirii arhaice, unui interior revelat/ intuit - cu exteriorul, acesta din multiplicare făptuit. De remarcat viziunea proximală cunoașterii blagiene, cu tot ce înseamnă „vălul”, aparența, și misterul, lăuntricul ascuns – descoperit prin „criza”, orbirea ca iluminare, scoasă la suprafața limbajului prin *metafora revelatorie*, o imagine sau un simbol, de fapt, integratorul ovoid, dar nu doar în afară, ci și înăuntru. Aici este „misterul”, în tridimensionalitatea formelor de interior și exterior, comune imaginarului celor doi artiști.

La Brâncuși, *Templul iubirii*, de pildă, proiectat pentru spațiul indian, are forma oului, și înăuntru și dinafară. E vorba de cele trei dimensiuni, adunate, concentrate în stare de meditație, de spațiu închis cu pereții circulari și cu zborul triunghiurilor-păsări, provocat/ e odată cu momentul coloanei din mijloc, așezată în cruce. Starea de trezire se petre-

ce abia în lumina amiezii, ritualică, atunci când pe orificiul din „creștet”/ plafon apare soarele care fură păsările și Spiritul (lui Budha), ieșind din locul închis, dar le și coboară, ucide, în acvaticul pătruns, adâncit întocmai ca în spațiul eminescian. Ovoidul interior, mișcat în toate cele trei laturi prin puterea luminii, este identic tuturor formelor circulare la Brâncuși, polisate sau nu, de la capetele de femei la ochiul „ambigen”, de la *Păsări* la *Săruturile* care tind spre ovalizare, de la oricare formă ghemuită, circulând în sine, ca *Prințesa X*, la *Coloană ...* Aceea în care romboizii sunt vizați în repetiție demnă de un contur circular, pe ansamblu, dar și în parte, cum fiecare sculptură lucrează sferic, până și pe fragmente. Observația tendinței ovalizării nu este deloc nouă, dar lectura dorită de sculptor, aceea a „unei forme într-una singură”, dublată de conștiința efectului sculpturilor sale, „bucurie curată”, conduc împreună la unitatea alcătuită din multiplu, formulă și a „misterului” blagian, de sorginte păgână, oricâte surse ar fi disputate sau demonstrate pe acest subiect. *Cumințenia ...* nu este o piesă izolată ori fragmentară, prin urmare, ci una întregă, atotcuprinzătoare, în care meditația introduce o permanentă circulație între opusele feței, ca în semicercurile oculare, chtonicul intră în relație fără sfârșit cu solaritatea, așa cum remarcata formulă a ingenucherii relevă celălalt circuit, al trupului sacralizat în poziția sinelui, unității, cum ar veni, de regăsit în toate figurile ulterioare, „androgine”, cum s-a tot spus. Fetele „pământului”, risipite în opera lui Bлага, sunt compuse după aceeași

formulă „plurală”; adăugăm aici și multiplii Orbului orfic, de la Zamolxe la Pan sau oricare altă ființă din lumea plus sau minus *misterului*, de fapt luminii dispusă în forma ovoidului, ontologic la Eminescu, reprezentat sculptural de Brâncuși, activat, personalizat de Blaga, în cele din urmă, dar tot pe linia ambiguității interiorului cu exteriorul. Formal, în conformitate cu traseul omului arhaic, acestea devin „locuri analoge”², ceea ce relativizează, altfel spus creează similitudini: între spațiul închis și deschis, între centru și circumferință, între element și întreg, între lumină columnară și oval, între centrifugal și centripet, ș.a.m.d. Astfel, ondulația existențială care vine dinspre Eminescu e reprezentată în orice ovalizare, îndeosebi luminoasă, din sculpturile brâncușiene, dar și în spațiul ambiguu din imaginarul blagian. Adăugăm faptul că ovoidul, în pluralul formelor sale și în opera lui Blaga, nu e vizat doar din exterior, ci, ca în templul pentru Indor, apare în reprezentări dinăuntru, cu toate dimensiunile prezente. A se vedea natura lui Pan, cuplul de „sus”, din „lan”, „stalactita”, peștera lui Zamolxe, trupul-biserică al Mirei, etc., toate plasate în spațiul închis al Creației, dar înalt, larg, adânc, conjugând cel mai des aurul, soarele, cu pământul, acvaticul, în momentele privilegiate ale luminii, celei continuu învăluite, primordiale.

Timpul este și el aparținător, al *locului*, *dintâi*, *cum ar veni*. Până și elementele, compusele, sunt cosmogonice. Sculpturile brâncușiene își conțin dar și exteriorizează, cu timpul cel sincretic înglobat, facerea. Să menționăm *Începutul lumii*, sinonim oricărui ochi cosmogonic din atâtea piese sculpturale, oricărui oval înălțat sau culcat, etc., să numim, deocamdată, la Blaga ochii născători ai iubitei din *Izvorul nopții*. Fiind vorba de simboluri „arhaice”, cu un comportament înglobator, acela al identității, actualizării din și prin multiplu, trasat în *Arhaic și universal*³ de Sergiu Al. George, elementele cosmogonice de tipul ovoizilor brâncușieni sau „mirabilei semințe” la Blaga devin „spații”, sunt și conținătoare și conținut, cum s-ar spune își expun, odată cu trezirea prin/ pe stâlpul cosmic al luminii din locul, („obiect” tridimensional), interiorul în forma desăvârșită, sferică, ovoidală, de fapt obiectivă și subiectivă în același timp. Deși considerăm că *arhaismul* unui Brâncuși sau Blaga este, după cum le asociază în titlul cărții Sergiu Al. George, și *universal*, deci creator de multiplii ai unei forme uni-

ce, particularizate și generalizate simultan, merită relansate similitudinile evidențiate dintr-o „upanișadă”⁴, cu revelații asupra ambiguității discutate a imaginilor și simbolurilor brâncușiene sau blagiene interior-exterioare, mai ales cu ceea ce numim forma pură, ovoidul: „Se ajunge la ideea simetriei spațiului-lumină exterior, cel care face posibilă lumea formelor obiective, cu spațiul luminii interioare, cel al conștiinței ca principiu al formelor subiective; este o simetrie ontologică cu imense consecințe epistemologice deoarece *forma* (s. n.) devine veriga dintre inteligibil și sensibil, fiind elementul lor comun” (*Arhaic și universal*, p. 37).

Templul pentru Indor explicitează viziunea spațiului închis, de meditație, embrionar, dar conținutul, rugăciunea, trăirea locului, se compune larg, din toate dimensiunile, din *stâlpul columnar* cu brațe, nu întâmplător în patru direcții, lumina mergând și în sus și în adânc, și din și pe circumferință, de fapt pereții circulari, ovoidul interior cu triunghiurile plutitoare în momentul manifestării. Aceasta se produce când roata solară umple locul, tridimensionalitatea mișcătoare, cosmogonică, similar oricărui deschis, nelimitat. Imaginea ovoidului plutind în toate direcțiile, văzut dinăuntru și dinafară, tot de una, compact și lărgit deodată, „spune” în momentul trezirii, revelației, că fiecare formă sculpturală de tip ovoidal, oricâte variații, multipli ar avea, e atotcuprinzătoare, concentrată, iar monolitul, ca figura *Orbului* blagian, se află în cerc, „corolă”, în poziție de revelație tocmai a „misterului”, conținutului și conținătorului, sacre. Lumina din creștet, iradiind tot compusul rotund, universal, dă seama de conștiința facerii, punctată prin simboluri, fie pasăre solară, fie ochiul izvorător, fie cuplul axial în clipa unității (*Sărutul* la Brâncuși, cuplul izvorător, „numai noi doi”, la poet) ș.a.m.d.

Cu toate că pare închis, ca și spațiul din imaginarul lui Blaga, de la „stalactită” la trecătorul trup sau Dumnezeu în om, templul brâncușian acceptă, ca accedere la interval, în clipa ritualică a instalării misterului, iluminării, ca vârful să-i fie pătruns în ceea ce Eminescu numea „nepătrunsul”. Prin urmare, lumina columnară se duce și în jos, în apă, și pe circumferință, roata solară, distribuind conținutul, revelația, în și la nesfârșit acest afară devenind identic, prin ovoida formă, cu înăuntru. Blaga nu propune altceva în, de pildă, *Cântecul bradului*, cel luminat ritualic în chiar clipa unității, reîntregirii fără capăt, dată de aceeași periodică verticalizare luminoasă când prin „creștetul” lovit de „fulgerul alb”

trunchiul devine similar oricărui „stâlp” brâncușian, cu moarte-viață în simultaneitate. În *Vreau să joc*, dionisiacul se exprimă tot prin „săgeată” luminoasă, ca ovoizii înălțați la Brâncuși, „în valuri de lumină”, cum precizează poetul, deși momentul este al „nemărginirii”, în virtutea deschiderii prin iluminare, interiorizare a pământescului, unde zace, e înglobat, ca omul în meditație din templu, chiar Dumnezeu. Ieșirea din spațiul-trup se face ca în toate interioarele care conțin exteriorul în momentele revelației, uimirii, armoniei, adică pe axa lumii, purtată prin undulație în largime, cu uranicul și chtonicul circulând între ele, întretăind ovoidul, dinamizându-l și fixându-i întâlnirea celor trei dimensiuni, axe, ca în *leagănul mormânt* al naturii eminesciene. Așa se explică de ce multe sculpturi brâncușiene, situate pe linia imaginilor și simbolurilor ovoidale din opera lui Eminescu, sau multiplii păgâni din imaginarul blagian au funcții de nuntă-moarte ca într-o alegorie care numai din deficit de viziune poate fi interpretat ca un complex ontologic.

Monolitică, sculptura *Cumințenia Pământului* demonstra circuitul interior nesfârșit al celor două formule de ființare, ochii au funcții (de) opuse dar în circulație, unite prin urmare păgân, așa cum în opera blagiană, oricâte ipostaze ar fi surprinse în cazul lui Orfeu cel împământenit, dac, am spune, e vizată de fiecare dată condiția orbirii, concentrării înăuntru, drept cunoaștere a totului. Aceasta într-o necesară multiplicare fiindcă formula blagiană e de cuprindere a misterului în marele ovoid⁵, dar și în fiecare fragment al său. *Alterii*⁶, nu distrug formula spațiului ovoidal, ci îi mărginesc circumferința, pentru ca rotirile de sus și stihiiile să se continue unele pe altele, nu altfel decât întregite, cum ar fi ipostaza „cerbului cu stea în frunte” care vede misterul cu lumina sa călăuzitoare, ondulatorie mai întâi, verticală după aceea, cu instalarea roții solare tot „sus”, ca la toate spațiile interioare în concentrare, ghemuire, ca în cazul oricărei entitate i-luminate, în armonie cu sine, deci cu natura însăși (figurile panice au asemena funcție, alcătuire).

Însăși prezența, constantă tocmai în momentele de revelație, a voluptății păcatului traduce starea de multiplu⁷, tipică omului blagian, total ca întregul ovoidal, dar unul de ins *arhaic*, vizionar, cum a fost și Brâncuși. Adresa sculpturilor sale, „pentru orbi”, indică, la fel ca misterul vizat în multiplul lui, o vedere unitară, ascunsă, interioară, concentrată la ipostazele sale, deci în manifestare, totodată, cu Fâr-

tate și Nefărtate. *Pasărea sfântă*, explicit brâncușiană, devine și la Blaga, tocmai în volumul „somnului”, al rupturii ontice - vizat de critică, o „alteritate” asumată tot luminii, dar într-un multiplu înglobator. De fapt, avem de-a face cu o imagine care vine dinspre Eminescu, aceea a *leagănului mormânt*⁸, „întruchipată”/ întrupată⁹ în poemul blagian de simbolul păsării prinsă în undulația tipică universului (ovoidal) de felul „pământului transparent” chiar, în rotirea de sferă străbătută de axa lumii, aici „fosfor cojit”, unde co-există toate dimensiunile spațiului, ca și opusele moarte-viață ș. a. m. d.

Un alt corespondent al păsării brâncușiene, concentrat în sine și manifestat deodată afară, înalt, adânc și în cerc, într-o relativizare a dimensiunilor tipică arhaicului, se află, astfel, în *Autoportret*. De fapt, ovoizii brâncușieni deschid și închid o figură/ entitate către/ din ea însăși, asigură *aparitia*, dar înglobează, sincronizează dimensiuni spațiale, timpul în cele din urmă, devenind cosmogonice cu fiecare luminare. Însuși Brâncuși, nu întâmplător, verifica efectele de lumină asupra sculpturilor sale polisate infinit, parcă, după cum le și fotografia în adiționări, sinteze, ceea ce trimite la elementele prime, unindu-le, prin urmare, în multiplul dat de starea totală, revelatorie întru „mister”, neînțelesul care odată pătruns, luminat, devine mai... neînțeles, adică chintesență, nu altfel re-prezentat/ ă în și de figurile imaginarii blagian. În opera acestuia toată *rostirea*, forma, ține de unitate, lumina interioară, „lumina mea”, egală „tăcerii” matriciale. Ieșirea din ea înseamnă trezire la Celălalt, „lumina alora”, rostitul, exteriorizarea, care intră, însă, în similitudine cu interiorul dacă e stabilit un „dincolo” de „marea trecere” prin unitate, cea reprezentată ovoidal, dar nu fără dinamismul punctului de intersecție dinăuntrul sferei, „templului” activat, dacă amintim din nou de Brâncuși. La un poet care vizează Natura în formula ei păgână, cu perechile opuse în floare, se impune starea de re-ființare deplină în Mamă, starea de sine și pentru sine, egală tăcerii. Cântecul e nemanifestat, dar absorbit în interiorul luminos al formei sferice (ca trezirea, vederea în și pentru *Orb*, alt motiv cu multiplii săi, *alteri*), asemenea eului în trunchiul gorunului dintr-o poemă cunoscută etc. De fapt, spațiul este, și în *Autoportret*, închis, trupul fiind receptat ca analogon al rostirii matriciale („zăpada făpturii ține loc de cuvânt”), nu al rostitudinii¹⁰, deci în starea de *mister*, cea a interiorului revelat, am spune, deci cu forma compactă, monolitică, ceea ce ne amintește de sculpturile luminate și în

afară la Brâncuși. Condiția de „mut” invită la același semn al înglobării orifice, comparația, „ca o lebădă”, fixând corporalitatea, una cu *misterul* înăuntru, dublat în formă, locuit, exterior; avem în vedere că Blaga va reda în alte poeme și celălalt *trup*, al *transcendenței care coboară*, prin motivul Ledei. „Sufletul”, *alter*, ajunge expunere, „căutare” ondulată, cea din orizontul stilistic cunoscut, dar „mută”, adusă la sine, prin urmare unitară cu trupul prim. Spațiul este lărgit, cosmic, ascunsul „mut” umple prin rostirea, manifestarea, concretețea „făpturii”- identitate, circuitul naturii întregi care se suprapune trupului cu vocația, căutarea lăuntrică a cuvântului. Trupul și cuvântul, cel dinăuntru, revelator, sunt entități care se confundă.

Viziunea este arhaică la Blaga, așa cum sunt și formele brâncușiene, multiple, variante ale unei identități reprezentate ovoidal. Ruptura dinăuntru „figurii”, criza în „obiect” nu mai este distrugătoare, ci făcătoare; ovoidul devine conținut și conținător, simultan. Un Graal. Astfel, multiplii lui Orfeu, la Blaga, sunt înglobați în „de una”, orbul are ochi pentru toate dimensiunile, cu toate că privește antropomorf și se locuiește înăuntru. Titanul și somnul lui îl conține pe Dumnezeu.

Note bibliografice

¹.. „Pentru omul tradițional, omul este multiplu, întocmai ca aparența universului, dar cunoașterea acestui univers – într-un limbă unic, „limbajul păsărilor”; la alchimist – și trecerea la acțiune demonstrează unitatea creației de la care omul interior nu va avea decât să ia exemplu pentru a face efortul unificării. Aroganței rațiunii, omul tradițional îi opune (...) modestia omului lăuntric, dialogând cu cerul sau cu Mefisto, dovedindu-se multiplu în căutarea unificării de sine”, 2006, Editura Ideea Europeană, p. 35.

². Gilbert Durand consideră că o calitate a omului tradițional ar fi tocmai *gândirea/ trăirea* acestui loc, tri-dimensional, prin aceasta multiplu, cu disponibilități la similitudini în serie, cum aflăm adesea la Eminescu, Brâncuși sau Blaga. Citez: „El (spațiul, n.n.) este o întindere vitală cu un sus și un jos, un interior și un exterior, un în față și în spate, o stângă și o dreaptă, un zenit și un nadir, un nord, un orient... și această întindere se omologhează în serii „simpatetice” - faste sau nefaste – captând în trecere toate întinderile concrete posibile: corpul omenesc, punctele cardinale, universul astronomic, geografia”, Știința despre om și tradiție, p. 39. În continuare G. D. se află în aproximarea spațiului „trăit”, „cunoscut”, cam în felul în care se revelează *misterul* personajelor chtonice de felul lui Pan, Moșneagului, Gămanului, lui Isus Pământul din opera lui Blaga.

³. „Un simbol arhaic poate apărea însă în diverse con-

texte mitice și rituale; fiecare context în loc să provoace un proces de selectare semantică, dimpotrivă, determină procesul invers, de cumulare și de însumare a sensurilor”, p.28, Editura Herald.

⁴. „...aceeași upanișadă, prin omologările dintre lumină și conștiința absolută, va preciza că aceasta din urmă, atât sub forma obiectivă (*Brahman*) cât și subiectivă (*atman*) este identică respectiv cu spațiul exterior și cu cel interior: „ceea ce se numește Brahman este acest spațiu exterior omului, însă acest spațiu, care este exterior omului, acest spațiu este același cu cel interior omului”(III;12, 7-8)”, op. citată, p. 37.

⁵. Nu sunt întâmplătoare sintezele stabilite de Sergiu Al. George la sculpturile brâncușiene, mai ales cea privitoare la „coloană, cuplul și poarta”, ceea ce indică, dacă definim figura ochiului gemelar ca interior manifestat, că toate dimensiunile spațiului sacru (ca templul-ou), sunt prezente concomitent afară și înăuntru. Forma ovoidală, de ansamblu sau pe porțiuni, este însăși imaginea unității din multiplu, a identității în varietate.

⁶. Rodica Marian fixează funcția de întregire, nu de ruptură, a multiplului, chiar și în cazul eului blagian, ceea ce trebuie punctat având în vedere spațiul ovoidal constant la poetul „misterului” : „Această alteritate în care celălalt nu e un străin, ci o altă ipostază a eului, un alt eu, se manifestă revelatoriu ...dată fiind apetența poetului pentru unitatea și misterul lumii, în care eul este o parte a întregului, iar între eu și lume, ca univers, nu sunt relații de deznădăjduită scindare”, *Meridian Blaga*, 7, Casa Cărții de Știință, 2007, p. 151.

⁷. Gilbert Durand indică pentru înglobarea în unitate a multiplului și pe Mefisto, Nefărtatele românesc, dar condiția este de revelație dinăuntru, de ceea ce descoperă omul ca similar interiorului său, substanța, ordinea (nu departe de misterul blagian, de iluminările sculpturilor lui Brâncuși), plurală, prin urmare atotcuprinzătoare.

⁸. Imaginea este atotcuprinzătoare; avem de-a face cu vasul sacru dar și cu substanța lui, în imaginea pasării „de aur”, care asimilează „focul”; *psyché*, cu „cântecul de aur”, în acest caz demonstrându-se, datorită prezenței mormântului, „negri maci de sub pământ”, caracterul bivalent a oricărei figuri/ simbol din imaginarul blagian. A se vedea viziune simbolurilor în *Structuri antropologice ale imaginarului*, Gilbert Durand, Univers Enciclopedic, 2000.

⁹. Marin Mincu punctează performanța formei brâncușiene (reluată pe sinonimia pasăre-cântec și de Blaga, de altfel): „Sculptorul a redat, cu materialele specifice plasticii, fără a se sluji de cuvânt, ideea de „cântec” concretizată într-o pasăre”, *Lucian Blaga, Poezii, Antologie* ... de Marin Mincu, Albatros, 1983.

¹⁰. Este vorba de o stare totală, cu multiplul inclus, substanța, altfel spus „identitate”. Emmanuel Lévinas punctează tocmai acest mod de a fi în/ prin rostire: „Rostire de dinaintea oricărui rostit (...) Această identitate e preoriginară, anarhică, mai veche decât orice început; ea nu este conștiință de sine, una care se are pe sine în prezent ci este expunerea extremă la convocarea Celuilalt, deja împlinită ...”, Astfel sau dincolo de esență, *Humanitas*, 2006, p. 297.

Poeme

Evadare din rol

o insulă-i pustie fără tine
o viață de rezervă cer -ai vrea
să ne iubim cu lene-n submarine
ascunși de detectivi în bluza ta
înlănțuiți pe-o plajă din maldive
tu-mi ceri iluzii, eu îți dau nirvane
se sparg în tine galaxii fictive
se urcă-n mine șerpilor pe icoane
dăm înapoi povești în calendare
să retrăim vezuvii de plăceri
că tinerețea, știi, iubito, n-are
răbdare să aștepte tristă-n gări
nu-i vreo sărmană tristă, nefardată
ci topmodel ce urcă în expres
îmbrățișează-mă o dată și-nc-o dată
să-mi amintesc motivul: sunt Ales
îți răsplătesc răbdarea cu explozii
de reveniri într-un dorit miraj
și ne-om întoarce îmbrăcați în frezii
c-un boeing, fericiți, pe fuselaj.

Lumina

cuvinte murmurate în cabale
în umbrele luminii, răstignire
când le șoptești, timpane abisale
aud prin vis aceste stinse lire
culorile luminii o să-ți pară
aripi de îngeri din altare parcă
rămâi pe loc când gândul-fulger zboară
ecoul lui în tine să se-ntoarcă
în univers lumina e puțină
se pierde mereu în beznă visătorii
minerii lumii au un cer în mină
desupra, noi îl pierdem în memorii
șoptind spre neant, rostirea înfioară
tăceri sculptate-n frunți de orbi târzii
fulgeră trenuri o secundă-n gară
și-n somn, luminii, îi zâmbesc copii...

Femeia-înger

sufletul tău e o mireasmă pură
azur sorbit din ochi de înger-mire,
cuvintele șoptești prin ochi, nu gură
iar palma ta-i papirus de psaltire
când stele plâng, se tulbură oglinzi
ochiul se pierde -salt în infinit
îngenunchiat îți vine să întinzi
ființa ta acestui nou-venit
să moară-n tine urma de prihană
forme de aripi să-nflorească-n umeri
îți curge-n loc de sânge, mir din rană
lapislazuli adorat de sumeri
când mă cuprind acești fiori eterici
în mine să te culci te-aș aștepta

Alensis De Nobilis

și regăsiți ne vom iubi-n biserici
de frumuseți din care crinii-ar evada
în rugăciuni spre umbra ta ce zboară
din univers în univers, frapant
coboară-n mine, îngere, coboară
și-mbrățișați să ne-aruncăm în neant...

De-am evada

nu-mi curge-n vene sânge, clorofilă
prin mâini de ierburi trec tăceri de cal
în ochiul verde cade o acvilă
mi-e trupul floare, vino doar și ia-l
ferestrele din aripi cer creneluri
resturi de umbre bandajează cranii
în aburi cresc fantome din cerneluri
în epifanii văd minuni profanii
când șerpilor cască, plouă abulie
tresar în ceasuri karme indecise
ne urcă metastaza din hârtie
între sinapse mucegai de vise
cum înspre cețuri se prelinge seva
urcă-n firide forturi să destrame
căderi din măr promite însăși eva
incestul din grădină să reclame
de-am evada din lunga amnezie
care ne ține-n noi ca-n închisori
ne vom muta în vise cu chirie
să fim părinți copiilor din flori

Prima locuință

când te-ntâlnești cu cerul în retină
te-mbrățișezi cu umbra ta tăcut
din vârful crucii, falnic, în lumină
pășești în stele, decojit de lut
cu ochiul săgetat de adorare
primești secretul ca un vinovat
nu-ți fie frică, universul n-are
puterea să te-ntoarcă în păcat
în revelații, fără voie, murmuri
vechi incantații fără înțeles
și trupul tău se-nalță-ncet în fumuri
ca-n divinații mitice, eres
dar când începi a nu-ți mai aparține

de frica hulei, te întorci, căință...
tu cel ce cauți, ai găsit în tine,
de frica beznei, prima locuință

Semnez POETUL

în dimineți de toamnă reci faci crize
ca struțu-n baobab îți bei cafeaua
iar mâinile nu scriu, ci șterg parbrize
ochi plini de lacrimi. iată, dandanaua
ce-ai născocit în minte, te privește
imploră viața, tandră, să o lași
ești între viață și idee-n clește
ca albul în scalpare la apași
pășești spre geniu, arta-n tine râde
dar sărăcia vine, maniaca...
să fii profesor? tinerilor gâde?
un antrenor cu vise de poplaca?
o să rezisti când treci printre erinii
când iadul drept în față ți se cască?
cum moartea, ploaia, răul și vecinii
nu poți alege, vina-i omenească
și pân' la urmă toate se sfârșesc...
cât inima mai bate, chiar cu-ncetul
nu pot să tac sau, pus, ca să vorbesc
sunt libertate. și semnez POETUL

Vis-bumerang

cu ochii-ncețoșați de aurore
cu trup de aburi curs din simfonii
păsări de zale prinse-n nori de hore
vă croncăneau poemele dilii
scrise pe cețuri de fantaștii scrimei
în defineri abstracte și vetuste
în timp ce-n temple saltimbancii crimei
voiau din trupul zeilor să guste
năluci căzute-n streășina privirii
cu tivul minții-n aer descusut
urcau în cer un monument uimirii
în cinstea unui idol nevăzut
suflarea lumii-ncremenise mută
un vid în ochi de șarpe descântă
ferestre verzi să scuipe cu cucută
din rât de porc și dinte de cățea
s-au pitulat de frică scribii mauri
(văzând în muze harpii zburătoare)
chiar în cununile ce le-au primit, de lauri
dar îi strâneau de tâmple, ca în ghiare...
și dintr-odată-un vultur în carouri
scoate din sân o mierlă vorbitoare
și dându-i drumu-n cercuri de lasouri
totul se-ntoarce într-un ochi. dispare

Lene

și totuși mai primim petale-n dar
luminile se scaldă printre săni

peste limane arse-ncep furtuni
trec peste linii oamenii de var
fantomă călărite de privire
raza luminii pure o cerșesc
iar grâniceri de frunze ne opresc
să mă întrebe de-ți sunt mire
oglinzi de gheață urcă în finaluri
copii zidiți în suflet de părinți
ce poartă la revere idealuri
și decupează din altare sfinți
nu știi ce dată, oră și minut
ne-ncercuiesc cu neputință rară
privim alene înspre cerul slut
cum îngeri goi pe nori de mir coboară
e anotimp străin, dar nimeni nu-i
aștepți un glas din mine să te cheme
e prea târziu să mă iubești, îmi spui
să mă aștepți o viață-i prea devreme
se-nalță peste zare un fum șui
în timp ce-o fată naște-n vis și geme
vom construi o gară pentru pui
de crocodili căzuți din teoreme
nu-s trenuri pe aici și nimeni nu-i
când printre valuri sușotesc sirene
căzute din marfarul de vaslui
doar în bikini siclam și sutiene
mă cerți-vizezi, iubite, nurii cui?
poftești femeii rasate și supreme
mă scarpin cu un băț la un cucui:
nici nu aud. sunt filosof. mi-e leeennee....

Căderea

dintr-o fărâmbă de secundă du-mă
în mintea ta făcută să vibreze
pe rătăcirii nevrotice de lună
când marea pune viselor proteze
ard ochi în aer și se frâng trireme
îngenunchieri se rup în cartea sfântă
fulgeră șișul cu luciri pe steme
profeți nebuni la catafalce cântă
în saturnalii divinăm păcatul
până în zorii ce-nroșesc întinderi
nu bănuim că va veni sabatul
să micșoreze prețu-acestei vinderi
iară divinul ce-l chemăm în rugă
el sufletul ni-l dă cu împrumut
înspre olimp de zbori e zborul fugă
de umbra ta ce-n tine a căzut
vezi în oglindă zeul, de te uiți
și printre aburi suie veșnicia
pe umeri ninși de preoți inuiți
în farul stins demult, alexandria
ascuns în cute rupte de gândire
mumuri încet pe-un manuscris sanscrit
din tine-ncepe-a curge-un fum subțire
te pierzi în neguri. curgi în infinit.

Sofia

Florin Arpezeanu

Mai la stânga, acolo, între cele două alunițe... Degetele subțiri umbresc nările bătrânului în drumul lor către obraz, miros puțin a trandafiri ca o grădină decolorată dintr-o felicitare chinezească...

E bine, bunicule?...

E bine...

Mai tare?...

Mai tare...

Bunicule! Tu mă ascuți?

De ce?

Păi e a doua oară când te întreb!

Da' ți-am răspuns adineauri.

„O voce mai groasă” nu e un răspuns.

Da' ce-i?

E ceva, dar nu răspuns.

Zi-mi tu ceva în plus!

Păi nu eu citesc basme! Tu ai venit cu ideea! Preferam cântecelele cu Happy Harrington, colindele vechi, caseta cu Sunetele Naturii. Aș vrea să aud ploaia bunicule!

E o forță care ridică oamenii peste case...

Ploaia?

Nu! Zmeul!

Ce-i cu el?

Așa e el.

Adică...

Pe lângă vocea groasă, mai are și forță, cât să arunce...

Stai!

Stau.

Mă gândesc!

Gândește-te!

Nu-mi ajunge... Trebuie să fie mai multe lucruri!

De ce?

Forță ai și tu când mă ridici până la poalele pomilor din curte.

Da.

Și voce groasă... Uneori... Bunicule!

Da.

Ești cumva zmeu?!... Mâna subțire se ridică din barba albă, plutește pe deasupra obrazului, se crede o palmă bună venită să adune lumină... Sau vreo rudă de-a lui?

Se poate să fiu...

Nu ești.

De ce?

Îți spun eu.

Păi?

Păi zmeilor nu le miroase barba a floare de tei.

Da' cum le miroase?

Ha! E basmul tău! De unde să știu!

Bunicule?

Da.

Pot să iau o pauză?

Da.

Palma părăsește chipul ascuns sub părul alb, ca pe un pământ bun, și se avântă prin aerul gros al camerei, printre sunetele ce plutesc în respirația lichidă a serii; bucăți de înghețată topită cu diferite arome, lipite una de alta, tot mai mici. Întâlni cealaltă mână tocmai când trecu prin spațiul subțire dintre două cântări de cocos, niște forme destul de ascuțite cu aromă de pepene și lămâie.

Să mergem puțin afară?

Mergem.

Și continuăm basmul după, la căldura lumânărilor?

Da.

S-ar auzi mai bine și vocea zmeului, în întuneric vocile se aud mai bine, bunicule, par că ar vorbi sub plapumă, nu crezi?

Ba da.

Par că s-ar apropia mai mult una de alta...

Cine?

Vocile. Bunicule...

Da.

Zic că în întuneric vocile oamenilor se lipesc una de alta ca niște magneți.

Așa o fi.

Așa e.

Sufletele lor au ceva metalic înăuntru, de aia...

Cele zece degete în miniatură se despart, cinci dintre ele pleacă în căutări noi, le lasă jos pe celelalte 5, le vad tot mai mici, întinse pe rochița ce acoperă.

Eu pot să stau în ploaie!

Iar râzi?

Eu?

Îmhî.

Nu! Da' ești tu sigură că o să plouă?

Sunt! Ne așezăm? Nu poți să aștepti ploaia în picioare.

De ce?

Păi atunci cum te mai ridici dacă ești deja în picioare când începe! Poate să sari da' nu-i frumos.

Aha...

Tre' să te ridici de pe ceva, de preferat de pe o bancă

Da.

Să simți că te înalți. Nu ai încercat niciodată?

Eu știu... Nu mai țin minte.

O să ne ridicăm împreună.

Bine... Se așezară cu grijă, de parcă o mișcare mai bruscă ar goni ploaia ce stă, sperioasa ca un iepure, pe la marginile satului...

Bunicule.

Da?

Ai simțit?

Ce?

Primul strop.

Nu.

Dar acu?

Nici.

Fii și tu mai atent!

Sunt.

Poți să aduci umbrela și cartea.

Și tu?

Rămân aici.

Ești sigură?

Normal. E un moment prea important să mă apuce problemele cu frica.

Bine. Mă duc.

Du-te!

Bunicule!

Da.

Știi ce-ar fi frumos?

Ce?

Să iei și walkmanul de pe noptieră.

Ce-i ăla?

Casetofonul cel micuț.

Aha.

Are deja caseta cu Sunetele Naturii în el.

Păi și ce am face cu el în ploaie?

Am asculta partea cu Sunetul ploii de pe el.

Da?!

Da. Apoi l-am oprit. Și am lăsa-o pe ea, ploaia cea adevărată. La ea nu găsești butoane. Merge singură... Vocea bătrânului se scutură în aerul rece...

La final, celei de pe casetă i-am mulțumi pentru tot, dar atât. E ca atunci când descoperi o minciună dar nu vrei să-l faci de râs pe cel care a spus-o. S-ar șterge înregistrările de pe toate casetele, s-ar auzi, în sfârșit în toată lumea o singură ploaie. Ce zici?

Zic că nu o să avem timp de toate sub umbrelă!

Ba da, că o să fie o ploaie lungă bunicule!

De unde știi?

Pentru că e prima... Pentru mine...

Ar fi bine să mă grăbesc.

Te aștept.

Încălțările bătrâne se pun în mișcare. Acum sunetele își pierd din arome, rămân doar niște bucăți de gheață pe pielea caldă a nopții, pașii pe scări, tot mai mici... Sofia își furișă palmele în buzunarele căptușite ale rochiței, termină în gând un colind vechi, care nu-i dădea pace, apoi ridică picioarele s-o prindă ploaia în aer. Își strânse pleoapele peste ochi, cu putere, să le ascundă neputința și începu să-și imagineze totul, așa cum face orice copil care s-a născut orb.

Poeme

Sabin Firiza

1 Decembrie 1918

Tresaltă azi Carpații în milenara vatră
Și-i piscul lor de cremen un vultur carpatin,
În strai de sărbătoare e Țara îmbrăcată,
La Alba cântă bardul „Cu Țara ne unim”.

Pe drumul de istorii veniți, veniți eroi,
Ca-n hora veșniciei voi tandru să horiți,
Azi lanțuri de robie sunt rupte pentru noi
Români ai vechii Dacii, azi suntem iar uniți.

Dar iată-l pe Mihai – semeț, impunător,
Privirea lui e-o rază din soarele ceresc,
Profetic el salută pe bravul lui popor,
Martirii suferinței sosesc acum, sosesc.

Ei vin de la Bobâlna și vin mai de departe
Cu Doja și cu Horea, cu Cloșca și Crișan,
Că n-a apus prin vremuri cuvântul LIBERTATE
Și n-a apus iubirea de ȚARĂ și de NEAM.

Pe plaiul Mioriței, cântând duios din fluier,
Un june se coboară în portu-i de argint,
Și codrului îi place, e Cântul Libertății,
E cântul nost de veacuri de-un falnic labirint.

E Iancu, Avram Iancu, al codrilor păun
Cel înfrățit cu munții durerii din Ardeal,
Bărnățiu îl urmează, cu gând curat și bun,
Și-n pas cu ei românii țintesc un ideal.

Cu trupul istovit, dar mintea mereu trează,
Sosește din Palermo, ca un proroc antic,
Bălcescu, brav român – o stea care veghează
Durerea celor mulți din spațiul mioritic.

Și gânditor pășește, recunoscându-l glia,
Iar munții se înclină în fața lui, smeriți,
Că-i munte între munți cu piscul său – Frăția
- Bălcescule, martire, ne vrem și noi uniți!

Că ne suspină codrii și râurile plâng
Iar păsările cântă, tot jalnic, a pustiu,
Și de durerea voastră și brazii mei se frâng
Luptați, Măria-Voastră, că nu-i, o, nu-i târziu!

Prin jertfe ce au fost, prin jertfe ce-or sa fie,
Se-apropie mai mult o zi a libertății,
Și seama deie-și domnii ce-nseamnă o Frăție
Mergând pe drumul sacru, de aur, al dreptății.
Ni-e martor doar pământul și-un soare de pe cer
Copii ai suferinței, aici noi ne-am născut
Și-am biruit durerea cătușelor de fier
Purtând în piept iubirea de țară ca un scut.

Pe drumuri lungi porneam cu-o jale milenară
La Țar ori la Viena să cerem libertate,
Dar ne scuipau călăii și ne-îmbrânceau afară
- Voi lacrimi și durere, altceva nu se poate?

-Noi lacrimi și durere. Ca trăsnetul din nori
Blestemul să coboare pe capul vost', păgâni,
De ele-am avut parte și frați, părinți, surori
Dar nu uitați un lucru – că ne-am născut români

Și nu vom fi distruși de oarba tiranie
A celor ce au fost și-or să mai vie încă,
Cum jalea ne iubește. Așa trudită glie,
Ca soarele din cer noi o iubim, că-i Sfântă.

Amice pelerin

*Se dedică preotului G.C.,
invitat fiind în America de un grup de români*

De-ajungi la cei plecați de-acasă,
La cei ce poartă doruri grele,
Le du sămânța prețuirii
Din infinitul țării mele.

Le spune că la noi în vatră
O jale adâncă s-a dospit,
Că libertatea a luat-o razna,
Iar trupul mamei a slăbit.

Îmbărbatează-i din cuvinte
Coborâtoare din bătrâni,
Să nu ne facă de ocară,
Să dea dovadă că-s români.

Credința să le fie tare,
Un drum cu aur pietruit,
De bine țara să-și vorbească,
Că-n trupul ei s-au zămislit.

Nu spună la străini necazul
Ce zăbovește-ntre hotară,
Când vor veni în prag acasă,
Le mulțumește mama țară.

Cu drag amice ca și tine
Miresme din divin decor
Le poartă-n cupa lor din suflet,
Ca ucenicii-un sfânt Tabor.

Acum te las. Să-ți fie calea
Precum e gândul luminat
Când vei veni din nou acasă
Vom sta părinte iar la sfat...

Ce e mama pentru noi

În al vieții neastâmpăr
Mult și multe se destramă
Bucurii purtăm în noi
Cât avem pe lume-o mamă.

Luați aminte dragi copii
Ce-aveți mame pe pământ
Dealul vieții ea îl urcă
În al lacrimii avânt.

Câți am căutat răspunsul
La-ntrebări, în lung șuvoi,
Exilați pe-un colț de vreme
Ce e mama pentru noi?

Mama-i dor și taină –adâncă,
Mama-i muntele măreț,
Mama-i marea-nvolburată,
Mirul sfânt al grelei vieți.

Mama e drumețul care
Poartă-n tolbă glas duios,
Mama-i lucrător în fire
Drum și scară spre Hristos.

Mama- stânca neînvinsă
De arșiță sau de geruri,
Mama-i robul ce așteaptă
Plata ei doar sus in ceruri.

Mama e comoara care
Pătimaș s-o prețuiești,

Setea grea de libertate,
Când o pierzi, n-o mai găsești!

Mama-i tot, e Preacurata,
E a soarelui făclie,
Este spicul ce hrănește
Tot ce mișcă peste glie.

„MAMĂ” e cuvântul sacru,
Primul care l-am rostit,
Cât ne însoțim cu dânsul,
Mai avem un infinit...

Doamne-ascultă ruga noastră
Tu, o ia mereu în seamă,
Să se-nalțe Templul vieții
Ocroțește Sfânta Mamă!...

Îndemnul mamei

Frați români de pretutindeni
Un' veți fi pe acest pământ,
Nu uitați îndemnul mamei:
Aveți grija de cuvânt!

Nu-l lăsați să cadă-n hăul
Unor vremi în refulare,
El prin veacuri furtunoase
Ne-a fost legăn și-alinare...

El în zorii dimineții
Ne-a fost rugă și lumină,
Pân' și îngerii din ceruri
Au venit la el la cină.

Cu puteri din taine-ascunse
Într-o dulce iscodire
E arcașul care luptă
Să dea vieții rostuire.

Plin de vrajă e cuvântul,
Lucrător în blânda fire,
El adapă veșnicia
Din izvoru-i de iubire.

Așadar române frate
Pacea-n suflet s-o trăiești,
Tu fii rob supus pe-ogorul
Limbii noastre românești!

Mircea Tutunaru: *Un poet social și tradițional*

Lazăr Popescu

Așa cum ne-a obișnuit chiar de la volumul de debut, domnul Mircea Tutunaru este și un poet social. Întristările sale și melancoliile nu lipsesc totuși: „*Mi-e sufletu-ntristat de-atâta noapte/ Și ochii oboșiți de-atât amurg,/ Lumina parcă nu mai vine/ Iar norii trec și râurile curg.*” (Ruga însinguratului). Însă acest moment este repede completat de neliniștea părintelui ce se roagă pentru copiii plecați la muncă pe alte meleaguri... Sentimentul de înstrăinare dublează și el această stare de spirit.

Protagonistului liric îi bate în poartă bătrânul neștiutor de carte care îl roagă să-i citească o scrisoare de la fiul plecat la muncă în Spania! Coșbuciană atitudine, cred, a domnului Mircea Tutunaru. Nu e o scrisoare de la Muselim Selo, nici din Kandahar (Afganistan), e probabil una din... Barcelona! Iată cum există ciclicități în istorie și în actualitate! Și iată cum între tradiție și postmodernitate rolurile se pot schimba...

Ca noutate, cred, apare în acest al doilea volum de versuri al autorului tentația de a fixa un „topos”, aș zice, de data asta, specific: „*La Herculan, liliacul/ Își leagănă florile-n soare,/ Albinelene vin să culeagă/ Nectarul lor din floare-n floare.*”

Frumos, iată că ni s-ar putea sugera și o tabără de creație literară organizată acolo...

Însă autorul nostru se descurcă bine și în privința realizării unor tablouri din natură, pasteluri aproape aduse, parcă, mai aproape de „psyche”-ea poetică. Iată o strofă care ne invadează parcă

liniștea și frumusețea lumii de pe câmpurile verii: „*Picură liniștea dulce/ Peste câmpul cu arome de flori./ În taina tăcerii adie un vânt,/ Iar stelele se duc să se culce/ Pepatul de nori, rând per rând,/ Și licuricii-au adormit în frunzele de soc.*” (Liniștea nopții). De altfel, tradiționalismul acestei poezii răzbate nu o singură dată până la noi, ca în acest pasaj în care coșbucianismul autorului mi se pare limpede: „*Liniștea-i acum stăpână,/ De pe câmpul ars de soare/ Se întorc flăcăii-n sal,/ Nu adie nici o boare.*” (Seara). Uneori versurile nu sunt lipsite de un anumit umor, mai mult sau mai puțin voluntar. Ori involuntar: „*Bate, măi Marine, pasul,/ Că ne cântă contrabasul.*” (Hora-i obicei străbun). Poetul este însă, adesea, surprinzător, el creând versuri extrem de reușite și care sunt extrem de actuale, ținând de marea poezie a modernității, căci nu aderă la postmodernism. „*Mă doare frumusețea pădurii/ în lumina puțină și rară.*” (Cuvinte). Așa scrie el și ne convinge că are talent. Și iată și o altă poezie, surprinzătoare, poate, ca registru, cu ceea ce ne-a obișnuit poetul până acum: „*Am încercat să stabilesc/ Destinul legilor,/ Și să sting focul insolentei/ Cu florile proaspete/ Ale nebuniei.*”

(Nedumerire). Versuri extrem de concentrate, lapidare, semn că poetul se caută pe sine și își diversifică registrul auctorial...

Uneori, autorul se apropie de un anumit gen de rostire în pilde, într-un text al înțelepciunii practice: „*Priceperea și înțelepciunea/ Sunt două cuvinte/ Care mângâie mintea./ Nu trebuie să*

te abați/ De la ele.” (Cuvântul Domnului). Modelul e găsit în marile cărți ale omenirii, cum este Biblia... Alteori, el se pune în scenă pe sine. Și nu oricum, ci torturat de întrebări și de tot soiul de uitări metafizice. Se pare că a uitat toate definițiile... ale realului, omului, spațiului și timpului. Și i se clatină toate certitudinile... S-ar vrea o salcie și-i place să admire ploaia. Comportamentul să este, nu o singură dată, cel al unui neoromantic, azvârlit, heideggerian parcă, în plin Eon al postmodernității... urechea sa percepe, însă, distinct și atent, zgomotele lumii, textul acesteia: „Lătră-un câine în ogradă,/ Răgușit și rătăcit.” (Dor călător).

S-ar părea că dintre neomoderni cel mai aproape îi este autorului nostru Marin Sorescu. Tocmai de aceea, în vreo câteva poezii nu va ezita să îl parafrazeze: „M-apucă uneori un dor de munte,/ De iarba crudă, de mioare,/ De tine și de biroul meu/ Și văd cum începe în el/ Să crească iarba.” (Norii).

Așa cum spuneam ceva mai înainte, putem detecta, în aceste versuri, în linia pastelului și a sonorităților, un anumit coșbucianism de prelungire: „Vara, când cerul e senin,/ Stelele sunt așa de aproape/ Că poți să le vezi prin singurătate/ Ca pe niște păsări.” (Vara).

Poezia politică este și ea o dovadă a scrisului, a atitudinii și implicării unui poet, așa cum am spus, social. Viziunea lumii ca iarmaroc este pregnantă la finalul acestui volum: „Trăim într-o lume debusolată/ În care se vând și se cumpără/ Tot felul de nimicuri,/ Ca într-un iarmaroc.” (Iarmaroc).

Poeme

Mircea Tutunaru

Rostul vieții

De câte ori voi rătăci
Pe dealuri și coline carpatine,
Vreau să nu uiți, căci călător
prin timp
Mă voi opri, iubito, și la tine.

De câte ori mă vezi, nu
te-amăgi,
Căci viața pe pământ mai are-un
rost.
De câte ori mă vezi, aș vrea să
știi
Că scriu poeme-n zi de post.

Când obosit de gânduri,
Sub streășina-nserării
Voi picura o lacrimă din ochi,
Află că poetul nu e mort.

Meditație

Am rămas precum copacul
La o margine de sat,
Trist și singur, căci poetul
Azi de lume e uitat.
Am tot curs precum o apă
Și m-am stins precum un foc,
Și s-a dus ce-a fost odată
Că eu n-am avut noroc.
Peste file-ngălbenite
A trecut atâta vreme,
Iar pe rafturi prăfuite
Stau cărțile cu poeme.
Nimeni nu mai răsfoiește
Vreo carte de pe raft,
Și-i păcat, stau prăfuite...
Cine oare mai citește?

Pulsul lumii

Într-o sferă ca Pământul
Inima lumii pulsează,
Ea ne rostuiește timpul
Și-asupra noastră veghează.
Între liniște și zbucium
Sfera lumii se rotește,
Dacă n-are umbră timpul,

Nici pământul mângâiere,
Poetul necunoscut
Are grijă de cuvânt
Și de slovele rebele.

A venit iarna

A venit iarna, dragul mamii,
N-am pai de lemn, și zac în pat.
Nu știu pe unde ești, plecat
Că eu acas' te-aș fi chemat.
N-aș vrea să afle lumea
Și să te fac de râs în sat,
Sunt rău bolnavă, dragul mamii
Și te aștept neapărat
N-aș vrea ca Domnul să-mi ia

duhul,
Mă rog să ies în primăvară
Că, poate, tu, de Paști, băiete,
Te-ntorci acasă iară.
Știu maică, ești departe
Prin lumea cea străină,
Vreau să te-ntorci din nou
în prag,

Să mor cu a ta lumină.
Și inima de dor mă doare,
De zece ani te tot aștept
Și sufletul mi-l trag încet.

Gândurile poetului

Într-o existență măcinată,
La granița dintre întuneric și lumină
Eu te aștept să vii, ca altădată,
Să stăm pe-o bancă, în grădină.
Slove legând, atâtea câte pot,
Ca zestre-ți las parfumul
din cuvinte

Și românescul nostru port.
Tu să nu uiți, atunci când eu
Fi-voi plecat departe,
Să-ntorci o filă-n a mea carte,
În care zugrăvit-am chipul tău.
Legând cuvintele puține prin
lumină

Adus-am în ăst timp rătăcitor
O clipă dintr-o viață mai senină,
Ori poate-un fruct,
Ales din pomul roditor.

T

traduceri

Guy de Maupasant Gâștele sălbatece

Totu-i mort și dinspre păsări cântecul nu mai porni,
Cenușul câmp e alb până-n zări sub cerul gri.
Singuri, mării, negri corbi hrana din zăpezi și-o cer,
Ritmice, ciocurile lungi albul câmp îl scormonesc.
Iată, că, la orizont, țipete năvalnic cresc;
Se apropie, în zbor, cârdul gâștelor pe cer.
Toate gâtu-ntins și-l poartă, par o ageră săgeată,
Toate zborul nebunesc, tot mai repede-și arată.
Biciuesc vântul, în cale, cu aripi șuierătoare...
Pelerini de aer, ghidul, îndrăzneț mereu le cere
Peste arbori, sau oceane, ori deșerturi, cu putere
Să vâslească tot mai spornic, tot mai repede

să zboare.

Și, din când în când, sloboade strigătul pătrunzător.
Ca o panglică dublată caravane baletează.
Fâlfâit straniu de aripi scrie-n cerul de amiază,
Vast triunghi înaripat pe sub umbra unui nor...
Gâștele surori, pe câmp, își trăiesc destinul tainic,
Rebegite sunt de frig și pășesc cu gravitate.
Fluierând, un băiețel, cu hăinuța ruptă-n spate,
Ca pe niște mici corăbii în balans le plimbă, pașnic.
Ele-aud din înalt venind, glasul cârdului în zbor
Întorc capete mirate, privesc, pline de fiori,
Cum văzduhu-l săgetează fericirii vioajori
Și captivele, deodată, se și văd în locul lor...
În zadar, neputincioase, aripi cearcă să-și agite,
Înălțate pe picioare, într-un sentiment confuz
La chemarea libertății, crescând straniu în auz,
Din tărâmul de-nceputuri, scris în inimi adormite,
Dor de spații, de țări calde ce la ele au pătruns.
Pe câmpii înzăpezite, alergând hipnotizate,
Strigăte aruncă-n cor desperate, -nspăimântate,
Spre surorile din cer trimite tristul lor răspuns.

Jules Truffier

Înmormântarea nocturnă a lui Molière

El este mort... Acum, pe trista-i față,
O lacrimă în palid fard e poate...
Stăpânul laș, mai ieri, râdea-n palate,
Mânia, azi, e-ascunsă-n ochi de ghiată.

Cerțiți, spioni, sunt mulți, de dimineată,
Când ura vai!, dinspre Tartuffi răzbate.

De văduvă, din aur, aruncate,
Monezile cortegiului fac drum prin piață.

O, Molière, odată-n plus se-arată
Oarbă, asupra-ți, ura-nverșunată:
Ai doliul cel mai trist, cel mai frumos alai;

Mormântu-n umbra nopții, ascuns au vrut să-ți fie...
Deși modest, sicriul avu ca draperie a nopții măreție.
Făclie ceru-ți fu, precum o meritai!

Auguste Dorchain Credința

În fine, a furtunii urgie înfruntând,
Nava căreia soarta să-i dai ai fost de-acord,
Scumpa și lenta navă intră, acum, în port,
Și, iată, marea calmă în zare surâzând!

Când spuma și-o scuipa talazul, trist urlând
Și când simțeam cum Moartea aleargă spre-al ei port,
Ea nu ne amăgea, ea, steaua dinspre nord,
Ne exalta speranța și ne ghida curajul, luminând.

Nenorocirea-i mare pentru acel ce n-are
În inimă o stea în drumul lui pe mare!
A noastră, mult iubită, lucea în noaptea-adâncă.

Și, totuși, uneori, lumina ei pierdea;
Dar noi, chiar dispărută, -i purtam credință încă.
...Am fi pierit, desigur, de nu credeam în ea.

Maurice Rollinat Chopin

Tragic amant al nopții, Chopin, frate furtunii
Cu trup mult prea fragil, lăcaș de suflet mare,
Pianul, mut, visează miracolele mâinii,
Funebrele acorduri ce plâng în disperare.

Pierdut-a armonia pe Poe însinguratul,
Și marea muzicală chiar valul cel mai mare,
Când soarele își face din note triste patul,
Durerea să și-o spună, suspine lumea n-are.

Mereu cântarea-ți sacră-macabră, -ndurerată –
Imn de revoltă este, de sfântă libertate,
Al calului nechez, cabrând, timid se-arată
Când inima-ți spre țipăt neîmblânzit se-mparte.

Deliruri fără nume, frenetice săruturi,
Un zornăit de patimi, născut în umbra moale,
Fantasticele valsuri dând la vertij tributuri
Și morții dragi, ce ies ca spectre vagi în cale,
Alb, soarele tomnatec povară e, morbidă,
Iar frigul umed, dens, se-nalță din cavouri

T

traduceri

Rămâne, de frisoane, fecioara-ncremenită
Când vara-și poartă-n inimi foc viu și-n minți
ecouri,

Abominabil, tusea din pieptul oficos
Te hărțuie când, tandru, visezi la viitor,
Durere fără nume, de ins din lume scos,
Iubirea blestemând-o, visată, divin zbor.

În hohote prelungi plâng blondele-ți Mazurci,
Tăios, umorul strigă din umbrele-ți Sonate,
Nalță halucinații, cerne frisoane lungi.

Scherzourile tale, solemne Poloneze,
Par revărsări de inimi, mortal rănite bat,
Par cântece de lacuri, furnale par, făcute, urlând,
să delireze,
În care calm m-afund și ies înspăimântat.

Pe mlădioase crupe și gamele rebele
Faci melodii să salte sălbatec, turmentate,
Sensibile și aspre, când te afunzi în ele
Și să sfidezi teroare în năluciri ciudate.

E vântu-n adiere în cântecele tale
Și-i ultima suflare, și îndoieli, și spleen,
Căci numai tu aflat-ai notele sepulcrale
Să însoțească demne al morții scurt suspin.

Amar miros al gliei, smuls din cumplite-averse,
Misterioase seri, cu goarneau sunând,
Parfum periculos și dulce-n flori perverse,
Angoasele din suflet cu trupul lupte dând,

Aceste răceli de spirit, spleen profund,
Prețuri, axiome, sonorități bizare, imensa lor
teroare,
Toate acestea, toate, în melodii se ascund
În care strălucesc iubiri și suferințe, și clipe de
oroare;

Deși, cu buze roșii, sunt fetele-ntristate,

Surzătoare, tristă, calmă și păcălită-n angoase
nesfârșite,

Tu, sufletu-mi, deschizi spre melodii solemne,
În armonii, mereu, aflându-mi regăsite,
Râsete dar și lacrimi, strigăte, frățești semne.

Vai!, cine-o să mai cânte, de-n neguri ai trecut?
Artiști în care duhul chemării sacre nu-i,
Vai, cum de nu-nțelegeți? Totemul dispărut
Geniu-a turnat în cântec, jertfa durerii lui...

**Traduceri din limba franceză
de Nicolae Dragoș**